کر
(ناول)
سلطان باش خیل افریدے

کر

(نـــا ول)

سـلـطـا ن بـــا ش خېل ا فـــر يـــد ے

کـــــر

ټــول حقــوق مـحفــوظ دي

د کـتـاب نـوم
کـر

صنف
نـا ول

لـيـکـوال
سلطان بـاش خېل افـريـدے

اهـتـمـام
نـثـار مُحَمَّد خـان

کـمـپـوزنـګ
ارشـاد خـان (پـښـتـو اکـېډيـمـي)

اشـاعت
۲۰۱۳

شـمېر
۵۰۰

بـيـعـه
۲۰۰ روپـۍ

کـــــر

رابطه

03339090161

00971557747917

د موندلو درکونه

- یونیورسټي بُک ایجنسي خیبربازارپېښور، پښتونخواه
- پښتو اکېډیمي بُک شاپ پېښور یونیورسټي
- پاک امارات پښتو ادبي ټولنه ، متحده عرب امارات

ټرون

د

الله

په نوم

كـــــر

پــه نــاول ،، کــر ،، څــو خــبرې

دلــتــه مــاتــه پــه دې تــحــقــیــقــي بــحــث کــښې پــرېــوتــل نــۀ دي پــکــار چې د پــښتــو د نــاول ابــتــدا چــا او کــلــه کــړې ده ؟

مــیــاں حسیب ګــل کــاکــاخېــل د ډپــټــي نــذیــر احــمــد د ،، مــراة الــعــروس،، پــښتــو کــښې د ،، نــقــش نــګــیــن،، پــه نــوم د تــرجــمــې نــه ابــتــدا کــړې ده کــه د ډپــټــي نــذیــر احــمــد د یــو بــل نــاول ،، تــوبــة الــنــصــوح،، نــه مــیــاں محمدؐ یــوسف کــاکــاخېــل پــه هــم دغــه نــوم تــرجــمــې نــه کــړې ده او کــه د پــښتــو وړمــبــنــي افــســانــه نــګــار ســیــد راحت زاخېــلــي تــه د پــښتــو وړومــبــنــي طــبــعــزاد نــاول لــیــکــلــو اعــزاز هــم حــاصــل شــوے دے ـ زۀ پــه دې بــحــث کــښې هــم نــۀ پــرېــوځــم چې پــښتــو تــه نــاول د کــوم لــوري او د کــومې ژبې نــه راغــلے دے ـ

دغــه بــحــث تــحــقــیــق غــواړي او تــحــقــیــق د مــحــقــقــانــو ، څېــړنــکــارو کــار وي ـ الــبــتــه دغــه خــبــره کــول بــه مــنــاســب وي کــه اوو ایــو چې افــریــدي قــبــیــلــه کــښې شــاعــران ، ادیــبــان او نــور نــثــر نــګــاران کــه د پــښتــو د نــورو قــبــیــلــو او خېــلــونــو نــه پــه شــمېــر کــښې زیــات نــۀ وي نــو کــم تــرې نــه هــم نــۀ دي ـ د قــاسم عــلــي خــان افــریــدي نــه ئــې راواخــلــه تــر ســلــطــان بــاش خېــل افــریــدي پــورې پــه تــعــداد او پــه مــعــیــار د هــر یــو مــعــیــاري لــیــکــونــکــي ســره اوړه پــه اوړه بــرابــر دي

خو تـر څو پـورې چې د نـاول لـيکلو خبـره ده نـو بـاک ئـې نـۀ ګـڼم کـه اوو ايـم چې دلـتـه د نـاول د صنف بـرخـه ډېـره کـمـه ده بـلکې د ګـوتـو د شمېـر نـه هم کـمـه او ډېـره کـمـه ـــ

خدائـے خبـر دې لـور تـه افـريـدي لـيکوالـو پـام ولـې نـۀ دے ګـرځـولـے ـــ تـر څو چې زمـا خيـال دے نـو د افـريـدو وړومـبـنـے نـاول مـرحـوم سـاغـر افـريـدي د ,, نـوي کـهـول ،، پـه نـامـه لـيکلے دے ـــ دويـم نـاول طاهـر افـريـدي (راقـم) د ,, کـانـړو کـښې رګـونـه ،، پـه نـوم لـيکلے او اوس دا دے سلطـان بـاش خېـل د ,, کـر ،، پـه نـامـه نـاول اولـيکلـو او دغه شـان ئـې د نـاول لـمن کـښې د خپلـې بـرخې شمېـر زيـات کـړو ـــ د اردو ژبـې نـاول نـګـار مـنشي پـريـم چـنـد يـو ځـائـے لـيکي :-

,, يـو نـاول نـګـار تـه پـکـار دي چې هغـه يـو نـوټ بُـک ځـان سره اوسـاتـي ،،

د مـنشي پـريـم چـنـد ددې خبـرې نـه دا مـطلب واضحه کـيـږي چې چـونـکې نـاول يـوه اوږده طويـلـه قـيصه لـري او هغه قـيـصه کـښې د وخت سره سره ځـائـې پـه ځـائـې ډېـر شونـي او نـاشونـي واقـعـات مخې تـه راځـي نـو مـمکنـه ده چې د نـاول لـيـکـونـکي نـه هغه شونـي نـاشونـي واقـعـات هېـر يـا تـېـر و بـېـر شي ـــ

زۀ نـۀ پـوهـېـږم چې د ,, کـر ،، نـاول نـګـار ښـاغلـي سلطـان بـاش خېـل بـه

ددغه نـاول لـيکلو مـوده کښې ځان سره نـوب بُک يـا ډائـري ايـښې وي او کـه نـه ـــ خو تـر څو چې د مسؤدې د لـوستو نـه پس زمـا خيـال دے نـو بـه اووايـم چې ښاغلـي بـاش خېل نـوټ بُک يـا ډائـري ځان سره بـيخي نـۀ ده ايـښې ځکه چې د مـسؤدې د لـوستو نـه ښکـاره کـيږي چې ښاغلـي بـاش خېل د نـاول د لـيکلو اراده پـه جذبـاتـي انـداز هېڅکلـه نـۀ ده کـړې ـــ کـه څۀ هم د نـاول قـيصې ځنې ځائـې فـلمـي رنـګ خـپل کـړے دے خو دا څۀ د عېب خبـره ځکه نـۀ ده چې د نـاول کـيـنوس ډېـر ارت وي او هغۀ کښې هر رنګ تـصويـر ځائـيدلے شي ـــ

زمـا مطلب دا دے چې ښاغلـي بـاش خېل دغه نـاول ښۀ پـه سړه سيـنـه او پـه حاضر ذهن لـيکلے دے او هغه د نـيک او بـد کرداروـنـو نـه هېڅ مـتـاثـر شوے نـۀ دے ـــ د نـاول ټـول کـرداروـنـه سلطان پـه خپـل ګـرفـت کښې سـاتـلي دي ـــ او خـپلې خـود سرئ تـه ئې نـۀ دي پـريـښي او هم دغه د يـو ښۀ لـيکوال خوبـي ګـڼلے کـيږي چې هغه د قـيصې د کرداروـنـو نـه مـتـاثـره نۀ شي بـلکې هغه څۀ خپلو لـوسـتونـکو تـه د قـلم پـه ژبـه اووائـي او اوښائـي څۀ چې د هغۀ مقصد وي ـــ

,, کـر ،، ډېـر پـه لا مـحدود سوچ او وسيع نـظر سره لـيکلے شوے دے ـــ دلـتـه ددې خبـرې ښکـارؤنـه هم مـنـاسب ګڼم چې ښاغلـي سلطان بـاش خېل ددې نـاول پـه

دوران کښې خپله نظریه او خپله مدعا او فلسفه هم ښکاره کړې ده ــ

،، ودود صېب ،، دترقي پسندنظریې یو علامتي کردار دے چې د پرمختګ ، د رسم رواج خلاف او د علم رڼا د خــــوروـــو قائل دے ــ هغه ژوند پرست دے او د خپل اعتقاد په لاره د راستۍ او اعتدال پېغام ورکوي ــ د اردو ژبې افسانه نګار منشا یاد یو ځائې لیکي :-

،، کوم یو هم تحریر ، خصوصاً د ناول بنیادي خوبي دا پکار ده چې هغه لوستونکے په خپل ګرفت کښې واخلي او پخپله په لوستونکي ، ځان کښې د لوستو صلاحیت اولري ،،

او په دې حواله به زۀ اووایم چې د سلطان باش خېل افریدي په ناول کښې دومره خوبي ضرور شته چې خپل لوستونکے په خپل سحر کښې راګېر کړي او تر هغې ئې کلک نیولے وي چې تر څو ئې ناول اختتام ته نۀ ي رسولے ــ

که څۀ هم دې ناول کښې سلطان ځینې ځائې کښې د ډېر اختصار نه کار اخستے لکه د ودود صېب د اولني ژوند حالات ، بیا د سکینې وادۀ په ډېره لنډه خلاص کړے شوے دے ــ په فرید مقدمه ، ګواهان وړاندې کول او بیا سزا او سزا کښې د نیک چلنۍ په سبب معافي او نور داسې حالات او واقعات دي چې ښکاري

چې لـکـه لـیـکـوال دې دوران کـښې سـتـړتـیـا
مـحسوس کـړې وي او یـا دا هم کـېدے شي چې
سلـطـان بـاش خېـل لـکـه د نـورو مـعـیـاري
لـیـکـوالـو ځـیـنـې واقـعـات د خـپـلـو لـوسـتـونـکـو
مـحسوسـاتـو تـه پـه دې اعـتـمـاد پـریـښـیـوې چې
د هغـهٔ لـوسـتـونـکـي بـه نـوره قـیـصـه پـخـپـلـه
سرتـه اورسوي ـ
بـهـر حـال ددې هـر څـهٔ بـاوجـود دغـه
نـاول پـه دې تـول پـوره دے چې ,, کـر ،،
یـو مـعـیـاري نـاول دے او سلـطـان بـاش خېـل
افـریـدي د یـوښـهٔ شـاعـر سره د ښـو مـعـیـاري
نـاول نـگـارانـو پـه صف کـښې ځـان ځـائې کـړو
ـ
زهٔ پـه دې خـبـره کـښې هـېـڅ بـاک نـهٔ
ګـڼـم کـه اووایـم چې د سلـطـان بـاش خېـل
نـاول ,, کـر ،، د پـښـتـو د ډېـرو مـعـیـاري
نـاولـونـو مـیـنـځ کـښې د کـېـښـودلـو جـوګـه دے
ـ
زهٔ ددې خـبـرې نـه هم انـکـاري نـهٔ یـم
چې دې نـاول کـښې ځـیـنـې ځـائـې کـښې
نـیـمـګـړتـیـاوې مـحسوسېـږي خـو ددې سره هم
,, کـر ،، دغـه خـصـوصـیـت لـري چې خـپـل
لـوسـتـونـکـے پـخـپـل ګـرفـت کـښې اونـیـسي او دې
تـه ئـې اولـمـسوي چې هغـه دې خـامـخـا او زر
نـه زر تـر اخـتـتـام اورسوي او هم دا د
یـو ښـهٔ لـیـکـوال غـټـه کـامـیـابـي ګـڼـلے کـیـږي
ـ
زهٔ خـوشـحـال یـم چې مـا د پـښـتـو یـو ښـهٔ
نـاول اولـوسـتـو او زهٔ پـه دې هم ویـاړم
چې زمـا د افـریـدو قـبـیـلـه کـښې، مـوده پـس

سهي ولې يو معياري شاعرۍ سره ،
معياري نثر ليکونکے دې مېدان ته را
اووتو ـ په قلم ئې برکت شه ـ
طاهر افريدي
کراچۍ
۳۱ اکتوبر
۲۰۱۲ء

د رڼــا کــر

,, کــر ،، یــو اصلاحي نــاول دے ــ د نــوي دور د مـعـاشرتـي بـدلـون د تـحریک پـه پس مـنظر کښې د پـښتـنو د اصلاح پــه غرض لـیکلـے شوے ښکـاري او پـه دې لـحـاظ یـو مقصدیـت لـري دا ښاغلـے مقـصد اکـثـر د ادب پـه ذریـعـه تـر لاسه کـیـږي ــ د اولـس د پـوهې او شعـور بـېـدارولـو دپـاره مـؤثـره ذریـعـه هم د ادب ده ــ سلطان بـاش خېل افـریـدے د یـو ویښ ذهـن څښتـن بـاشعـوره شـاعـر و ادیـب دے ــ هغـه د خـپـلـې ټـولـنـې یـو فـعـال غـړے دے ــ د پـښتـو پـه رسمـونـو او د پـښتـونـولـۍ پـه اقـدارو ښهٔ خـبـر دے ــ یـو بـالـغ فـکـر لـري چې څومـره ښهٔ شاعـردے هـومـره ښهٔ نـثـرنـګـار هم دے ــ

,, کــر ،، ئې وړومـبـے نـاول دے او پـوره کـوشش ئې کـړے دے چې د نـاول د لـیکلـو ټـول لـوازمـات پـه کـار راولـي خـو د نـاول د لـیکـلـو څهٔ ټـاکـلـې قـاعـدې او مـعـیـارونـه داسې نـهٔ وي چې د هغـو پـه پـېمـانـه ئې فـنـي نـاپ تـول اوکـړے شي ــ نـاولـونـه تـاریـخـي هم وي ، رومـانـي هم او اصلاحي هم ــ ولـې کـه د نـاول پـه فن خـبـره کـیـږي نـو بـیـا هم ــ ــ ــ ,, نـاول ،، پـه سـاده ژبـه کښې یـوه قـیـصه بـیـانـول وي ــ داسې قـیـصه چې د انـسانـي ټـولـنـې او د

بـنـيـادم د ژونـد د روزمـره واقـعـاتـو او
لانـجـو مـعـامـلـو تـه د بـيـان داسې انـداز
خـوښ کـړے شي چې د لـوسـتـونـکـي دلـچسپـي
پـکـښې پـيـدا شي څـرګـنـده ده چې دا يـو
ساده بـاده بـيـان نـۀ وي ــ يـو قـيـصې يـا
قـيـصئ تـه يـو پـلاټ جـوړ کـړے شي ــ د
کـرداروـنـو انـتـخـاب چې کـردار نـګـاري ورتـه
وئـيـلـے شي ــ مـنـظر نـګـاري او د مـکـالـمـه
نـګـارئ هـنـر غـواړي ــ

د ,, کـر ،، بـنـيـادي مـوضـوع د رڼـا
او د تـيـارې د ازلـي جـنـګ او کـشـمـکش قـيـصه
ده ــ د رڼـا نـه مـراد د عـلـم رڼـا ده او
تـيـارۀ د جـهـالـت تـيـارۀ ده ــ خـيـر او شر
د ازلـه سره پـه جـنـګ دي او دا خـيـر او
شر هـم د بـنـيـادم د ذات پـه وسـلـه ,,
اسلـحـه ،، سره پـه خـپـلـو کـښې جـنـګـيـږي ــ

سلـطـان افـريـدي د پـښـتـانـۀ د مـعـاشرې
د پـښـتـونـولـئ د قـدرونـو د زوال لـه تـاثـره
د جـهـالـت او غـفـلـت د خـورو تـيـارو پـه شپـه
کـښې د سحـر د زيـري ورکـولـو او د رڼـا
دخـوب تـعـبـيـر د رښـتـيـا کـولـو پـه غـرض خـپـل
تـخـلـيـقـي صلاحـيـت پـه دې نـاول کـښې څـرګـنـد
کـړے دے ــ

سلـطـان خـپـل يـو ,, نـظم ،، د مـيـنـې
سنـدره کـړے دے او د مـيـنـې ددغـه سنـدرې
نـه ئې د نـاول د قـيـصې تـانـه بـانـه يـا
تـار و پـود ساز کـړے دے ــ د تـعـلـيـم
ضرورت او پـه بـدلـيـدونـکـيـو حـالاتـو کـښې د
امـن لـه ضرورتـه راپـيـدا شوي احـساس تـه

ئې د قـیصې رنـګ ورکـړے دے ــ چې تـر ډېـره حده کـامـیـاب ښکـاري ــ

سلطان چې پـه دې نـاول کښې کومـه قـیصه راخستې ده کۀ هر څو هغه د ټـولـې پـښتونـخوا د ټـولـنیز ژونـد احاطه خو نـۀ کـوي پـه یـوۀ خاص فـیوډلـي مـعاشره کـښې داسې کـیږي او نـۀ د ټـول پـښتانـۀ نـفسیات پـه دغه شان دي کـوم چې پـه کـردارونـو کـښې ښکـاري ولـې بـیـا هم د بـدمـعاشۍ پـه دې مـاحـول کـښې اکـثر داسې کـیږي ــ د ودود صېب او د سرور خان او دلاور خان کـردارونـه هر چـرتـه وي ــ یـو د خېر او د رڼـا علامت او بـل د شر او جـهالـت ــ داسې د نـاول منظر نـګاري هم ښۀ ده ــ مـکالـمه ئې زورداره ده ولـې ځـیـنې ځـایـونـو کـښې غېر ضروري طوالـت یـو واعظانـه رنـګ اختـیار کـړے او څۀ ژور فـلسفـیـانـه انـداز د سکـول د مـاشومـانـو د فـکـر د رسایـۍ نـه لـرې ښکـاري خو ژبـه ئـې روانـه او پـستـه ده نـو ډېـر ثـقـالـت نـۀ مـحسوسېږي ــ

د ,, کـر ،، کـردار نـګاري د تـنقـید پـه زد کـښې راتـلـے شي پـکـار ده چې د نـومـونـو سره سره پـکـښې د کـردار کـړو وړو تـه تـوجـه ورکـړے شوے وے ــ جـامـه پـېزار بـه دومـره ضروري نـۀ وي خو د یـو مـخصوص کـلـچر د کـردار وجـودي کـړۀ وړۀ بـیـانـول اهمیـت لـري ــ داسې پـه پـلاټ هم خـواري پـکـار ده او سلطـان دغه خـواري ښۀ کـړې ده ــ پـلاټ ئې ډېـر خوریـدو تـه نـۀ دے

پریښې ، راکښلي او ترلي پلاټ کښې ئې
دا ټول کردارونه ځائې کړي دي چې د
سلطان د ناول نګارۍ قدرت ښکاره کوي ـ
په منظر نګارۍ ئې ډیره توجه شاید په
دې نۀ ده ورکړې چې د پښتونخوا
جغرافیائي رنګ او د کلیو ابادۍ هم یو
شان وي داسې جزیات بیانول کۀ هر څو
افادیت لري ولې د زورداري قیصې اصل
غایت کلائمکس او انجام په نظر کښې
ساتل پکار وي ـ د ،، کر ،، د قیصې د
پلاټ په ځینو برخو کې د اینټي کلائمکس
حالت په نظر راځي خو ډیر په دې نه
محسوسیږي چې انجام ته ئې یو تجسس
پیدا کړے شي ـ

د ناول په ذریعه د اولسي شعور
بیدارولو کښې سلطان کامیاب ښکاري ـ د
قلم او د ټوپک مقابله ئې په زورور
انداز کړې ده ـ یقیني وه چې ګټه به
اخر هم د قلم وي ـ د امن ضرورت د
ټولې دنیا دے او نن سبا خو یو عالمي
تحریک هم ښکاري ـ که سیاست پکښې نۀ
وي نو بیاخو ښۀ تحریک دے او له هر چا
زیات د امن ضرورت پښتانۀ تۀ دے ـ ځکه
چې د عالمي سیاست د بل کړي اور په
لمبو پښتونخوا سوځي او د سلطان
افریدي په وړاندې ددې سبب د پښتنو
جهالت او غفلت دے ـ که چرې پښتون د
ټوپک په ځائې قلم په لاس کښې واخلي نو
شاید چې ټولنه کښې امن راشي او ترقي
او پرمختګ په امن کښې کیږي ـ ورورولي

او اتفـاق د پـښتـانـۀ ضرورت دے او پـه ,,کر،، کښې دې ضرورتـونـو تـه اشارې شوي دي ـ
پـه مـجمـوعي ډول ,, کـر ،، يـو ښـۀ اصلاحي نـاول دے ـ کـامـيـاب کـوشش دے ـ د نـن دور پـه دوه درې نـاول نـګـارانـو کښې د سلطـان بـاش خېل د نـاول نـګـار پـه حېث اضافـه د پـښتـو د تـخـليـقـي ادب دپـاره يـو زيـرے دے ـ نـاول پـه پـښتـو کښې ډيـر کم لـيـکلے کـيـږي ـ دا د جديـد دور يـو اهـم نـثـري صنف دے چې د اولـسي پـوهې ، تـفـريـح او د زدکړې مـؤثـره ذريـعـه ده ـ
سلطـان بـاش خېل افـريـدے د سـتـائـيـلـو وړ دے چې د نـاول لـيـکـلـو او د نـاول پـه ذريـعـه د پـښتـانـۀ د ټـولـنـې د اصلاح اعلٰـی مـقـصد ئـې تـر سره کـړے دے ـ دا يـو کـامـيـاب اغـاز دے ـ زۀ مـبـارکـي ورکـوم او هـم ئـې مـنـنـه کـوم چې مـاتـه ئـې پـه دې ښـکـلـي نـاول د څـو کـرښو لـيـکـلـو دپـاره اووې ـ

ډاکـټـر راج ولـي شـاه خـټـک
حـيـات ابـاد پـېښـور

کـر د ګـلـو کـړه چـې سـيـمـه دې ګـلـزار شـي

نـۀ مـې هـوش پـاتـې دے او نـۀ راسره خيـال پـاتـې دے
بـس خـو يـو نـقـش مـې د مـات زړۀ پـه ديـوال پـاتـې دے
د قـدرتـونـو نـه دې ځـار شـم سل جـوابـه اوشـو
خـو هـر نـظـر کـښـې د اولـې ورځـې سـوال پـاتـې دے

د ژونـــــد د لا مـتـنـاهـي رنـګـونـو ډيـرې شرحې ، ډيـر تـفـسيـرونـه اوشـوــ ــ ــ ــ بـيـا چې دې لـېـونـی تـنـوع تـه سـړے ګـوري نـو واقـعـي وربـانـدې سر اوګـرځـي ــ
هـو ! دا هـم ده چـې پـه دې مـقـام ډيـر انـحـصـار د تـمـاش بـيـن يـا لـوسـتـونـکـي د نـظـر پـه رسايـی او ارتـکـاز هـم دے ــ چـې د خـپـل ايـقـان تـر څـنـګـه د کـوم رنـګ پـه کـومـه شرحـه او تـوضيـح تـر کـومـه حـده رسـي ــ او د کـوم دلـيـل د غـرۀ پـه دامـان کـښـې د خـپـل شعـور، خـپـل وجـدان د کـاروان خيـمـې لـګـوي ، پـړاؤ اچـوي ــ او دلـتـه ئـې د اطـمـيـنـان ريـښـتـونـے تـنـاسب څـومـره وي ــ خـو کـه دا د

ازل پیچیده شخړه په هم دې ځائې
پرېږدو او تسلیم کړو چې وړاندې :

د کاروان ګرد او غبار
کښې پته درده
هره لاره نارسا ده ځکه
خاندم

یا یو قدم بل واخلو لږ نور مخکښې لاړ
شو ــ د حېرت له بامه !

د حېرت په غونډۍ ناست یمه په
هېڅ هم نۀ پوهېږم
دا واعظ ولې په ما خپل دلیلونه
خېژوي

زۀ د هغه سرچینې لټون کښې مست
او خراب ګرځم
دا په مخه په رنګونو چې رنګونه
خېژوي

خو غم دا دے چې د حېرت په دې غونډۍ
کښېناستو ته دې هم دنیا کله پرېږدي ــ
ــ ــ ــ ــ رنګونه دي کنه !
دلته د ژوند هغه بیخي مخامخ (
حقیقتونه به ورته اوواېو) ولاړ وي ــ
کوم چې د تیارې او رڼا حدبندي کوي ــ
کوم چې کرښه راکاږي ــ کوم چې د لارې د
تعین فیصله کوي ــ کوم چې ټوله قیصه
په دوؤ برخو کښې ویشي ــ

مینه ، کرکه ، نکهت ، تعفن ، سپین ،
تور ، ورځ ، شپه ، ښهٔ، بد ، رحم ،
ظلم ، نُور ، ظلمت ـ د علاماتو دا
سلسله اوږده ده ـ ما وې چې د حیرت نه
به ورپسې مخکښې نهٔ ځو خو بیا هم

ظلمتوں کے حوالے
سے بھی
کچھ بتا دو اُجالو ہمیں

بس ـ ـ ـ نور جنګ ته راځو ـ د خیر او
شر ازلي معرکې ته ـ د مخامخ عملي
ژوند سپین او تور ته ـ ـ ـ ـ ـ ـ ـ واللہ
ګراني خبرې دي ـ منیر نیازي وائي :

بدلنا چاہتا ہوں اس زمیں
کو
یہ کارِ آسماں کیسے
کروں میں

ځکه ـ ـ ـ چې پس د همه زړهٔ چاودون ـ
ـ ـ همه زړهٔ چاودون ، دنیا بیا هم
جنت نه شي !!! نو زړهٔ خو مات شي ـ خو
هغه د تنوع خبره بیا رامخې ته شي ـ د
اثبات دتسلسل کردارونه بیا اوزکا ـ

شکو ۂ ظلمت شب سے تو
کہیں بہتر تھا
اپنے حصے کی کوئی شمع
جلاتے جاتے

قیصه پخوانۍ ده بس منظرونه ئې نوي دي
ـ اوس دې اتش نمرود ته ځوک د خپلې

بـرخې د اوبـو څاڅکـے اچـوي او څـوک پـوکـے ورکـوي ـ
زهٔ سلطـان بـاش خېل افـريـدي تـه د خپـل زړهٔ پـه دلـيل مبـارکـي ورکـوم او بـخـتـور ئـې بـولـم چې لار ئـې خطـا نـهٔ کـړه ـ او د خپـل زړهٔ درد تـر دې مـرامـه راوستـو چې نـن د خېـر د لـلمـو کـر ګـر دے ـ
د سلطـان ,, کـر ،، د قـلم د تـقـدس او حرمـت پـلـوشـه دے ـ د رڼـا مـشال پـه لاس د خپـل ريـښتـونـي درد هـم رکـاب سلطـان د نُـور پـېـرزوئـنـې ډالـۍ کـوي ـ
پـښتـو کـښې مـتـل دے چې ,, سوځـي هغـه ځـائـے چې اور پـرې بـل وي ،، نـو فـطـري خبـره ده چې وړومـبـے د بـقـاء او تـعـمـيـر احساس لـه ځـانـه اغـاز کـيـږي ـ
سلطـان هـم داسې کـړي دي ـ نـن چې د وخت رفـتـار تـېـز شوے دے ـ نـن چې نـا مـوافـق تـغـيـرات د بې رحـمـۍ حـدونـو تـه رسي ـ نـن چې يـو ويـشتـمـه صدي ده او پـښتـون اولـس د سيـالـۍ نـه پـريـوتـے ،
زپـلـے او د جهـان پـه ګـړنـګـونـو کـښې پـريـشانـه پـروت دے ـ د ,,کـر،، لـيـکـوال ورتـه ددې ټـولـو پـرهـرونـو مـرهـم د مـيـنـې ، پـيـرزوئـنـې ، بـرداشت ، تـحـمـل ، انـسانـيـت ، حقـانـيـت ، قـربـانـۍ، استقـامـت ، علم او قـلم د لازوالـه کـيـمـيـا نـه کـشيـد کـوي او دا پـېـغـام ئـې چې لـه ځـانـه اغـاز کـړے نـو بـيـا ئـې تـر ځـانـه مـحـدود نـهٔ دے ساتـلـے ـ بـلـکـه عـالـمـګـيـرې مـعـنـې ئـې وربـخښلـي دي ـ پـه دې مـقـام زهٔ ,, کـر ،، تـهٔ افـاقـي

نــاول وئـيـلـو کـښې تـردد نـۀ مـحسوسوم ــ ــ
ــ چې انـګـازه ئـې خـيـژي ــ

د پـيـرزوئـنـو د ګـل پـانـې دي بـې
سـودې نـۀ دي
زمـا جـذبـې زمـا د ذات پـورې
مـحـدودې نـۀ دي
د مـحبـت د لافـانـي جـذبـې قـائـل
يـم عـلـي
زمـا خـبـرې پـه نـفـرت بـانـدې
الـودې نـۀ دي

او دلـتـه ئـې شر تـه شکسـت ورکـړے دے ــ د پـښـتـو د نـور افـسـانـوي ادب بـحث پـه خـپـل ځـائـےولـې د نـاول پـانـه ئـې هـومـره ډکـه نـۀ ده څـومـره چې پـکـار وه ــ ددې عـوامـل هـر چـا تـه مـعـلـوم دي هـم هـغـه ددې ژبـې د لـيـک لـوست ، قـدردانـئ او د اظـهـار د وسـيـلـو مـحـدوديـت !!!!
خـو دا امـر د خـوشـګـواريـت بـاعـث دے چې مـزل پـه څۀ نـا څۀ صورت کـښې جـاري دے ــ نـاول لـيـکـل بـلا شـبـه چې ګـران کـار دے ــ بـشـپـړه مـطـالـعـه ، مـشـاهـده ، يـکـسوئـي ، تـخـلـيـقـي اسـتـعـداد ، ريـښـتـونـے فـکـري اپـروچ ددې فـن بـنـيـادي غـوښـتـنې دي ــ
سلـطـان بـاش خـېـل افـريـدي کـهـنـه مـشق شـاعـراونـثـر نـګـار دے ــ او د نـاول پـه لـوسـتـو دهـغـه د فـنـي ګـرفـت انـدازه پـه غـوره تـوګـه کـيـږي ــ
د ,, کـر ،، وړومـبئ نـيـمـائـي ډېـره مـؤثـره ده ــ او دومـره فـنـي لـطـافـت لـري چې سړے دځـان سره بـوځـي ــ ددې جـنـت جـنـت

، درانۀ اوخوابږۀ ماحول نه زړۀ راوتل
نۀ غوا‌ړي محسوسه شي چې
دل سے جو بات نکلتی ہے اثر رکھتی ہے
بیا ورپسې چې ناول د ژوند د ترخو
حقیقتونو سره مخ دے ـ نو هغه وړومبنے
د خوب او خیال جهان چې د مینې او
تعمیر په ګل ګل جذبو کښې رنګ دے ـ د
جبر د کردارونو د تورو عکسونو په
موجودګۍ تب جن شي ـ
دلته د ناول اسلوب بدل شوے دے ـ د
ډېر محسوساتو ځائے واضح تر واقعاتي
هنګام اخستے دے او په یو موقع خو
لوستونکے اووائي چې دا د کومې دنیا
نه کومې ته راغلم ـ خو چې دا تب جن
تاثر ، دا درانۀ ، په حواسو خوریږي
لیکوال په هنر ، اختتامي برخې ته
بتدریج هم هغه زړۀ راښکونکے ورک شوے
جهان راژوندے کړي ـ او د لوستونکي
مینه پرې ماته کړي ـ د شګفتګۍ
فنکارانه څادر اوغوړوي او د تکمیل یو
احساس شان اوشي ـ
ناول کښې سسپنس موجود دے ـ کردار
نګاري ئې د لوړې پائې ده ـ خصوصاً د
ودود صېب کردار خو بیخي د هیرولو نۀ
دے ـ لیکوال ناول کښې پېغام ورکړے دے
خو په داسې انداز چې د خپلې نظریې بې
ځایه ابلاغ ئې ترې نه نۀ دے جوړ کړے
ـ بلکه زړۀ ورسره په خپله هر څۀ مني
ـ

کـــــر

د نـاول پـه مـيـنځ کښې څۀ واقـعـات داسې
دي چې ذهـن ئې پـه اسـانـۍ سره نـۀ
تـسلـيـمـوي ـ خـو کـه پـه حـقـيـقـت پـسنـدۍ ورتـه
اوګـورو نـو ددې نـه ور سېوا پـېښې هـم
زمـونـږ چـاپـېرچـل کـښې خـورې ورې دي ـ
سلطـان لـهـجـه پـه شـعـوري طـور داسې
اسـتـعـمـال کـړې ده چې د اعـتـدال او جـدت
احساس ورکـوي ـ نـاول ډېـر ضخـيـم نـۀ دے
خـو پُـر مـغـز ضرور دے ـ
,, کـر ،، د سلطـان بـاش خېل افـريـدي لـه
اړخـه پـښـتـو ادب ، پـښـتـون اولـس او هـمـه
انـسـانـيـت تـه يـوه درنـه تـحـفـه ده ـ چې پـه
يـو وخـت د هـغـه د پـاخـۀ فـن او فـکـر
مـتـنـاسب کـړۀ وړۀ لـري ـ
او چـرتـه مې لـوسـتـي وو چې ، حسـن د
تـنـاسب نـوم دے ـ

پـه درنـاوي
عـلـي افـريـدے
پـي ايـچ ډي
سکـالـر
پـښـتـوځـانـګـه پـېښور
يـونـيـورسـټي
۳۰ سـتـمـبـر ۲۰۱۲ء

،، کــر ،،

لــه هر څۀ اول د لــوئـے الله ډېــر شکر ګزار
یم چې مــاتــه ئــې د ،، کــر،، د لــیکـلـو
تــوفــیق راکــړ ــ
مــا د ډېــرې لــوئــې عرصې نــه ددې
نــاول د لــیکـلـو دپــاره ځــان سمـولــو
راسمـولــو خـو زۀ کـلـه هم خپـلـو مـخـتـلـفـو
اضطرابــي کېفــیـتـونــو او ذهـني انــتـشار
ددغه ګران کار سرتــه رسولــو تــه ، چې د
مـکمل ذهـني یــکسویـۍ او ارتــکاز مــتـقــاضي ؤ
، پــرې نــۀ شودم ــ څــو څــو وارې مــې د
لــیکـلـو پــه خــاطر قــلــم پــورتــه کـړو خـو هر
وار بــه د خپــل انــدرون نــه مــنع کـړے شوم
ــ کـلـونــه کـلـونــه ددې د لــیکـلـو دپــاره
هڅــېدم ــ خــاکــه مــوجــوده وه ، کــرداورونــه
راسره وو، واقـعـات راسره لـکـه د حقــیـقـت
پــراتــۀ وو خـو د ،، کـر ،، د لــیکـلـو
خـواهش او ارمــان چې دکـوم درد پــه اساس
ؤ ، مــا خپـل فــکري ربــط د هغې شایــاڼ شان
نــۀ ګـڼـلـو ــ شایــد د شعر د لــیکـلـو پــه شان
مــې دلــتـه هم آمـد غـوښتـو او زۀ وئــیـلـے شم
چې د نــهـو مــیـاشتـو پــه عرصه کـښې سر تــه
رسېدلـے ،، کــر ،، مــا پــه یــو داسې کـېفــیـت
کـښې لــیکـلـے دے چې زۀ ورتــه عطا وئــیـلـے
شم ــ

زۀ د خپلو یارانو مئینانو مننه کوم چې خپلې ښې پېرزوئنې ئې تر ما را اورسولې ـ فیروز خان افریدي ، اسلام گل شېرزاد ، حېدر بنگش ، یوسف خان دیوانه ، عظمت خان خلیل ، فېض الرحمان ساده ، حسن افریدے ، انور زېب انور ، احمد سعید اتل ، خان سعید افریدے ، سید ثروت فراق شېرازي ، عبدالولي الفت ، مخملین اورکزے ، اختیار الله اختیار ، ظفر خان وزیر ، شاعر رحمان شاهد ، بهرام خان نواب ، انصاف بوري خېل ، عصمت سوراني ، سید صابر شاه صابر ، زین محمد ،حفیظ خټک ، طاهر زمان بې نوا ، شاه پور افریدے ، فیروز خان صادق ، اصغر خان مومند ، اعتبار حسېن ، عارف افریدے ، انجنئیر سهېل افریدے ، واجد ـــ کے ـــ حسېني ـ

په خاصه توگه د ناصر خان بونیري ، شېرولي خان اورکزي ، پروفېسر علي افریدي ، پروفېسر امین تنها ، محمد اصف جان ، حضرت بلال خلیل ، غفور خان مینگل او ابراهیم بیټني مننده وئ یم چې د خپلې مینې ، اخلاص او ډېرې دلچسپۍ په بنیاد د هغه وخت نه ، چې ناول د لیک د عمل نۀ تیریدو ، تر دې دمه چې د چاپ مرحلو کښې دے ، زما سره مسلسل په رابطه کښې پاتې شوي دي او په گنټو گنټو ئې راسره په ,, کر ،، د خیال تبادله کړې ده ـ

کـــــر

د خپلې پاک امارات پښتو ادبي ټولنې د غړو او خليجي او نورو خارجي هېوادونو کښې مېشته هغو همه ؤ پښتنو ليکوالو ملګرو چې راسره ئې د احساس د اشتراک په بنياد رابطه ساتلې او خپلې پښتنې پېرزوئنې ئې تر ما رارسولې ، د زړۀ له کومي مننه کوم ـ

د کمپوزر ارشاد خان هم مننه کوم چې د ,, کر ،، کمپوزنګ ئې په ډېره مينه او دلچسپۍ سره اوکړو ـ

د محترم طاهر افريدي ، محترم ډاکټر راج ولي شاه خټک او ګران پروفېسر علي افريدي مننه چې په ناول باندې راکړي نظرونه ئې ماته د نور توان باعث دي ـ

د ورور نثار ﷴ خان شکريه چې د ,, کر ،، د چاپ طرف ته ئې ګام زما نه وړاندې پورته کړو ګني له ما به د تادۍ کولو باوجود تاخير خامخا کيدۀ ـ

په درناوي
سلطان باش خېل
افريدے

,, د رڼـا خوب بـه تـعـبـیـر
تـه رسـومـه ،،
زهٔ ډیـوه یـم تـورتـمـونـه
ختـمـومـه

وډُود صېب وئـیـلـو وئـیـلـو کـښې غلـے شو او خپل د لـسو کـالـو زوئـے فـریـد تـه ئـې پـه غـور اوکـتـل چې زنـې تـه ئـې لاس ورکـړے ؤ او د مـیـنـې سـنـدرې تـه غـوږ نـاست ؤ ـ ,, د مـیـنـې سـنـدره ،، دې شـعـرونـو تـه دا نـوم ودود صېب ورکـړے ؤ او هـره شپـه بـه مـاشوم فـریـد د ودود صېب نـه ,, د مـیـنـې سـنـدره ،، خـامـخـا اوریـدلـه او ورسره ورسره بـه ئـې تـرې بـلا ډېـر تـپـوسـونـه هم کـول او ددې نـه علاوه بـه ئـې تـرې هـره ورځ د یـوې نـوې قـیـصې فـرمـائـش هم کـولـو چې ودود صېب بـه خـامـخـا پـوره کـولـو ـ نـن د مـعـمـول خلاف فـریـد ډېـر غلـے ؤ ، ودود صېب ورتـه یـو څو شیـبـې پـه ژور نـظر اوکـتـل خو څهٔ مـعـنٰی ئـې اخـذ نـهٔ کـړے شوه ـ پـوئـې نـهٔ شو چې نـن د اوریـدو پـه دوران کـښې د فـریـد څهٔ بـل رنـګ خـامـوشي ددهٔ انـهـمـاک دے او کـه ذهـنـي غېـر حـاضري خو بـهـر حـال د هغـهٔ پـه مـعـصومـو سـتـرګـو کـښې مـوجـود ورک ورک شانـې تـاثـر د ودود صېب پـه زړهٔ کـښې سـوال نـیـم ضرور راپـورتـه کـړے ؤ ، ودود صېب بـیـا ګـویـا شو ـ

,, زهٔ کـرمـه پـه قـدم قـدم

ګـلـونـه
خورومـه پـه هر لـوري
نـکـهـتـونـه
زۀ راوړم دلـتـه د مـيـنـې
مـوسمُـونـه ،،
خپـل وطن تـه مـنـزلُـونـه
مـنـزلُـونـه
د ازغـو نـه هره لاره
پـاکـومـه
زۀ ډيـوه يـم تـورتـمـونـه
ختـمـونـه

فـريـد تـپـوس اوکـړو ,, بـابـا جانـه ! مـيـنـه څۀ ده ؟ ،،

ودود صېب ورتـه ډيـر پـه مـيـنـه مسکے شو ,, مـيـنـه ژونـد دے ،،

,, او ژونـد څۀ شے دے ؟ ،، د مـاشوم فـريـد پـه زړۀ کـښې څۀ خبـره خامخا وه ــ د ودود صېب جهـانـديـده نـظر د فـريـد د مخ تـاثـرات لـوستل ، ډيـر پـه مـلائـمت سره ئـې اووې ,, ژونـد مـيـنـه ده ، د بـابـا ځـانـه ! مـيـنـه چې نـۀ وي نـو د ژونـد هېڅ مـعنٰـی نـۀ پـاتـې کـيـږي لـکـه چې پـه وجـود کـښې ساه نـۀ وي ،،

د فـريـد پـه مخ د تـذبـذب تـاثـر اوس هم ؤ تـپـوس ئـې اوکـړو ,, بـابـا جانـه ! ستـاسو سره زمـا مـيـنـه ده ، دا ژونـد دے ؟ ،،

,, او ،،

,, دا کـافـي ده ؟ ،، فـريـد مـاشوم شانـې تـپـوس اوکـړو او ودود صېب بـې اختـيـاره اوخنـدل ,, د مـيـنـې بـاب ډيـر لـوئے دے

بچے!،، د ودود صېب د شفقت نه ډکې
لهجې کښې د جهان خوارۀ وو ,,دا د هېڅ
يوې رشتې پورې محدوده نۀ ده ، د مينې
هزار ـ ـ صد هزار رنګونه دي ، اړخونه
دي ، دا آفاقي جذبه ده ، مينه د هر
ذي روح سره پکار ده ، د هر څۀ سره
پکار ده ،،
فريد د عادت مطابق لږ سوچ اوکړو او
بيا ئې اووې ,, خو شفيقے په ما ښۀ نۀ
لګي باباجانه ! دا ژوند نۀ دے ؟ ،،
ودود صېب ډېر په مينه مسکے شو ,, د
هر رنجش ، هر خفګان او خوشې ناخوښې
شاته څۀ عوامل ، څۀ خبرې خامخا وي ،،
,, هغه د وفا سره شر کوي ،،
,, او وفا دربانديې ښۀ لګي ؟ ،،
,, هغه زما ملګرې ده ! ،، فريد په
مضبوطه لهجه کښې اووې او ودود صېب بې
اختياره اوخندل ـ ودود صېب د انساني
مزاج او طبيعت په دغه اړخونو او
باريکيو پوهېدو خو بيا هم هغۀ ضروري
ګنل چې د حکمت دغه خوارۀ زړونو او
ذهنونو ته بهر حال رسول پکار دي او
هغه به دغه درس ورکولو ، ددغې اسماني
جذبې ، ددغې لوئې نظريې وضاحت به ئې
کولو ، يواځې فريد ته نه بلکې خپلو
ټولو شاګردانو ته د تسلسل سره، کوم
چې په سباؤن سکول کښې د ودود صېب سره
داخل وو او ودود صېب به په ډېر يقين
سره دا خبره کوله چې د سباؤن سکول نه
فارغ طالب علم به کرکه او نفرت زړۀ

کښې نـۀ لـري ، هغـه بـه خـپـل چـاپـېـرچـل او
مـعـاشرې تـه يـوه نـادره تـحفـه وي ـ ودود
صېب خـپـل ژونـد سبـاؤن سكـول تـه وقـف كړے
ۀ ـ

۵

سبـاؤن سکـول د ودود صېب د ډېـر خـواهش بـاوجـود هم پـه ریـحـان آبـاد کـښې ولـې جوړ نـهٔ شو ، دا یـوه څـان لـه قـیصه ده ـ ریـحـان آبـاد چې ځـومـره لـویـه علاقـه وه هـومـره پـکـښې تـعـلـیـمي پـسمانـدګـي ډېـره وه ـ ودود صېب غـوښـتل چې سبـاؤن سکـول دلـتـه قـایـم کـړي ـ ګـل کـلـے هـر څـو کـه د ودود صېب آبـائـي علاقـه وه خـو چـونـکې یـو خـو ډېـره وړه وه او بـل یـو سکـول نـیم پـکـښې ؤ هم ، نـو د ډېـرې آبـادۍ او د تـعـلـیـمي سهـولـتـونـو د زیـات کـمي پـه سبـب ئې د سکـول جـوړولـو دپـاره ریـحـان آبـاد زیـات خوښ ؤ ـ دلـتـه د کـرونـدې د پـټـو پـه شکـل کـښې کـافـي زمـکـه وه چې د ودود صېب د مـور بـي بـي پـه نـوم وه ـ د ودود صېب مـور د خـپـل مـور پـلار یـکـي یـوه لُـور وه ، د هغـوي نـور اولاد نـهٔ ؤ ، هغـوي خـپـل ټـول جـائـیـداد د خـپـلې لُـور پـه نـوم کـړے ؤ ـ ودود صېب چې تـرې اجازت اوغوښـتـو نـو خوشحـالـه شوه ، خـپـل بـچي تـه ئې ډېـرې دعاګـانې ؤکـړې ,, خدائـے دې کـامـیـاب کـړه بـچـے ! دا خـو ډېـره ښهٔ خـبـره ده ـ پـه ریـحـان آبـاد کـښې بـه ډیـوه بـلـه شي او ددې لـوئـے نېک کـار ثـواب بـه زمـا مـور او پـلار تـه هم رسي ـ بـریـالـے شې زویـه ! ،، د ریـحـان آبـاد شپېـتـهٔ فـي صده علاقـه د سرور خـان وه ، د زور او تـعلقـاتـو ئې

دا عالم ؤ چې د قامي او صوبائي
اسمبلی ممبران به ورته سلام ته راتلل
، بلا پولیس افسران ئې تالي څټ وو ــ د
ظلم قیصې ئې مشهورې خو وې خو چا به
له ویرې ښکاره وئیلے او کولے نهٔ شوې
ــ د ریحان آباد د خلقو مثال د غلامانو
ؤ، د چا چې په دغه علاقه کښې لږه ډېره
زمکه وه د هغوي نه ئې جبراً د نشت په
بیعه اخستې او په خپله نامه اړولې وه
او د چا چې لا پاتې وه نو دا وئیل به
زیات مناسب وي چې هغوي ته سرور خان لا
اوزګار نهٔ ؤ ــ
ودود صېب د خپلو پټو په غاړه غاړه
ګرځیدو او اندازه ئې کوله چې د سکول
د جوړولو دپاره به کوم ځائے زیات
مناسب وي، د هغه کچه لارې طرفته او که
نه بالکل آخر کښې د پاخهٔ سړک سره
نیزدې ــ ــ ــ ــ ــ ! ودود صېب په هم
دغه سودا کښې بوخت ؤ چې د سرور خان
جیپ د کچه لارې نه په تیزی سره د پټي
طرف ته راتاؤ شو او د ودود صېب سره
بالکل نیزدې اودرېدو ــ دوه کسان شاته
سیټ کښې سره د ټوپکو ناست وو ــ سرور
خان د ډرائیور سره اخوا سیټ کښې ، په
اوږه کښې طماچه اچولې ، غزیدلے شان
ناست ؤ او ډېر په عجیبه نظر ئې ودود
صېب ته کتل ــ
,, خان پخېر رالئ ،، ودود صېب مطمئنه
شان مسکا کښې اووې ــ

,, ودوده ما اوريـدلـي دي چې دلـتـه څۀ سکول مُول جوړوي،، د سرور خان پـه لـهجه کښې د تـکبـر ټـول رنـګونـه شامـل وو ـ
,, او خـان ـ اراده خو مې ده ،، ودود صېب پـه قـلاره اووې ,,ددې خـلقـودپـاره ، دلـتـه نـيزدې ، د سکول ډېـر زيـات ضرورت دے ،،
,, زمـا نـه دې تـپوس نـۀ دے کـړے ،، هم هغـه د غرور نـه ډکـه لـهجه وه ـ
,, د نـيکـۍ کـار دے خـان ، ستـاسو مـرستـه خو بـه خـامخـا وي ،، ودود صېب د سرور خـان پـه مدعـا او ارادو پـوهېدو ـ سرور خـان څۀ ساعت د ودود صېب طرف تـه پـه بې تـاثـره سترګو کـاتـۀ بـيـا ئې د پـټو د سلسلې طرف تـه ګوتـه اوړده کـړه ,, ودوده ! دا ټـولـه علاقـه زمـا ده ، ګېر چـاپـېره ، خـواؤ شا ، لـرې نـيـزدې ـــــــ ستـا پـټـي شتـه دي خـو يـو خـو تـۀ د ګل کـلـي ئـې او بـل ستـا دغـه پـټـي ګوره ټـول زمـا پـه زمـکـه کښې رانـنـوتـلـي دي ـ زمـا دا خـيـال دے چې ستـا نـه ئې پـه بـيـعـه واخلـم ، پـه دې بـه درسره زۀ څۀ وخت خبـره کـوم ، تـۀ دې دا سکول بـل چـرتـه جوړ کـړه ،، خبـره پـه ودود صېب انـتـهـائـي بـده اولـګېده خو څـان ئې قـابـو اوسـاتـلـو ـ د هغۀ سره ددې خبـرې احساس ؤ چې دا وخت د سرور خـان سره خبـره ورانـول نـورې زيـاتـې مسئـلـې پـېدا کـولـے شي ـ
,, تـا مـاتـه جواب رانـۀ کـړو ،، د سرور خـان لـهجه سپـوره وه

,, زۀ بـه پـرې سوچ اوکـړم ،، ودود صېب پـه تـحمل سره اووې
,, سوچـونـو کـښې تـاوان دے ودوده ـــ ـــ سکـولـونـه ، کـتـابـونـه دې بـل خـوا يـوسه ،،
سرور خـان اوغـرمـبدېدو او ډرائـيـور تـه ئـې د تـلـو اشاره اوکـړه ـــ جيـپ پـه تـيـزئ سره حرکـت اوکـړو او څـۀ ساعت پس پـه کـچـه لاره ، د پـاخـۀ سړک پـه لـور پـه ډُوړو کـښې پټ روان ؤ ـــ

ο

ودود صېب د صدمـې پـه حـالـت کـښې ؤ ـــ هـغـه تـه انـدازه وه چـې د سرور خـان د رضامـنـدئ نـه بـغېر سکـول پـه ريـحـان آبـاد کـښې جـوړيـدل او روانـېدل نـامـمکـنـه خـبـره ده ـــ سرکـاري اهـلـکـاران ئـې پـه مـوټـې کـښې وو ، تـر ډېـره بـره بـره پـورې ئـې لاس ؤ ـــ قـانـون خـو پـه سرور خـان بـانـدې بـيـخـي پـه ټـپـو ؤ ـــ ـــ ـــ ـــ خـو سبـاؤن سکـول خـو د ودود صېب خـوب ؤ ، هـغـۀ خـپـلـو خـلـقـو تـه څـۀ خـوا ړۀ پـېـرزو کـول غـوښتـل ، خـو پـه لاره کـښې داسې خـنډ پـېدا شو چـې هـغـه ئـې د لـوئـې صدمـې سره مـخ کـړو ـــ مـور بـي بـي ئـې تـسلـي ورکـړه ,, ولـې بـچـے ! دنـيـا څـۀ ورانـه خـو نـۀ ده ـــ يـو ريـحـان آبـاد خـو نـۀ دے ـــ خـپـل کـلـي کـښې ئـې جـوړ کـړه ـــ ګـل کـلـي کـښې ! خـوشبُـو چـا قـېد کـړه ده، تـۀ پـل خـو پـورتـه کـړه او بـيـا ګـوره چـې ددې خـوا ړۀ تـر کـومـه پـورې رسي ،،

,, مـوري خـو ــ ــ ــ ــ ــ ،،
,, نـه بـچے ! د حکمت لـمن مۀ پـرېږده ــ د مـاتـيـدو نـه يـو قـدم پـه شا تـلـل ډېـر ښۀ وي ــ د جهـالـت مقـابـلـه پـه علم او حکمت پـکـار ده ،،
د ودود صېب زړۀ خبـره اومـنـلـه او د ريـحـان آبـاد نـه تـقـريـبـاً پـنځوس شپېتۀ مـيـلـه لـرې د هغۀ خـپـل کـلـي ، ګل کـلـي کښې د سبـاؤن سکـول بـنـيـاد کـيښودے شو ــ
ودود صېب بـه خدائے خبـر چې وادۀ کـلـه کـولـو خـو د مـور بـي بـي خـواهش ئـې ؤ چې کـور تـه دې دغه خـوشحـالـي زر نـه زر راشي او دا ځۀ ، خـپـلـه ايـنـګـور ئـې هم خـوښه کـړې وه ــ د ودود صېب د تـپـوس نـه بـغـېـر ـــــــــــــــ د افـضل لالا لُـور ــ سکـيـنـه !
دا جيـنـۍ ئـې د مـاشومـتـوب نـه خـوښه وه ــ ورتـه بـه ئـې اکـثـر وې
,, تـا بـه ودود تـه کـوم ،، او هغې کم ګـو جيـنـۍ بـه زر سر ټـيـټ کـړو او اوس خـو ئـې خبـره هم تـقـريـبـاً پـخـه کـړې وه ــ ودود صېب د مـور بـي بـي پـه خـوشحـالـۍ خـوشحـال ؤ ، بـل د هغې صحت هم ډېـر روغ نـۀ ؤ او د ودود صېب دې طرف تـه خـاص فـکـر ؤ نـو د انـکـار يـا د نـور تـاخيـر خو سوال نـۀ پـېدا کـېدو ــ
ودود صېب د ټـول کـلـي د ستـرګـو تـور ؤ ، وادۀ ئـې پـه سادګـۍ سره کـول غوښتـل خـو د کـلـي خـلـقـو خـو داسې مـستـي جوړه کـړه چې د هغۀ نـه ئـې دوه درې خطا کـړل ــ دا

ډمامې ، دا ګډاګانې، ټاخ ټوخ ګو چې
ددۀ د مزاج برخه نۀ وو خو د یارانو
دوستانو او د کلي دخلقو د بې کچه
مینې وړاندې ئې وسله کیښوه ـ هغه ددې
خبرې قائل ؤ چې د مینې په هر حال کښې
قدر پکار دے ـ ملګري به چې ورپورې
کلک شول نو دے به هم په ګډا ور اووتو
ـ دا بیله خبره چې چل به بیخي نۀ
ورتلو د ,, داسې ګرم ټنګ ټکور دے په
حجره کښې ،، په مصداق ئې ـ ـ ـ په
حجره کښې موجود ټولو همزولو او
کشرانو ګوته ګرمه ساتلې وه ـ چې هله
ګُله به کله ډېره زیاته شوه نو ودود
صېب به سر اونیولو او اوبه ئې خندل ـ
هلته په کور کښې زنانه ؤ د مور بي بي
نه کلهم واک اخستے ؤ، جینکو به چې
ډولکے وهلو نو څنې به د مور بي بي نه
چاپېرې شوې ،
,, تۀ به هم زمونږ سره ګډېږې ،،
,, هلکو دا زما د ګډاګانو عمر خو نۀ
دے ـ ما پرېږدئ چې د مېلمنو خیال
اوساتم ،،
,, داسې دې چرته پرېږدو ، مېلمانۀ
هیچر ته نۀ ځي ،،
مور بي بي به چې مجبوره شوه نو هسې
به ئې ورسره لاسونه داسې پورته شان
کړل خو په دې ئې خلاصے چرته کېدو ـ
,, ښه څه مونږ ته ودود لالا را اوغواړه
،، یوې جینۍ په هوا کښې لاس اوګډولو ـ

,, ګـوره هغـه حجره کـښې د مېلـمـنـو سره دے ،،
,, را اوئـې غـوا ړه ،، رعـايـت نـۀ مـلاوېـدو مـور بـې بـې نـور څـۀ کـړي وے ــ يـو مـا شـوم ئـې چې ورپـسې واسـتـولـو نـو ايـلـه ئـې خلاصے نـصيب شو ــ ودود صېب چې راغـے نـو جيـنـکو هغـه خپـلـه ګـېـره کـښې واخستـو ــ
,, ودود لالا زمـونـږ مـتـا ئـي کـومـه ده ؟ ،،
,, زمـونـږ تـحـفـه ودود لالا ،،
ډولـکـے غـړيـدو ، شور ؤ نـو خـبـرې ئـې پـه زوره زوره کـولـې ــ
,, مـا تـه زمـا د خـويـنـدو هـر فـرمـايـش مـنظـور دے ،،
,, ښۀ سوچ اوکـئ ودود لالا ! ،، يـوې جيـنـۍ پـه شرارت سره اووې
,, مـا خپـلـه خـبـره اوکـړه ،، ودود صېب مـسکـا کـښې اووې ,,حـکـم کـوئ ،،
,, پـخـه ؟ ،،
,, پـخـه ! ،،
,, مـونـږ تـه بـه ګـډيـږې ودود لالا ــ دلـتـه ، ډولـکـي تـه ،، يـوې بـلـې جيـنـۍ اووې ، اوس د ودود صېب وار خطا شو ، دا خـو ئـې پـه خيـال ګـمـان کـښې هـم نـۀ وه چې داسې فـرمـائـش بـه تـرې کـيـږي ــ ټـولـې جيـنـکـۍ مـسکـۍ کـيـدلـې او د ودود صېب اطمـيـنـان زيـر زبـر کـېـدو ــ ــ ــ وار خطا وار خطا ئـې اووې ،
,, نـه ــ ــ ــ نـه دا خـو څـۀ خـبـره نـۀ شـوه ــ ــ ــ تـاسـو ــ ــ ــ ،،

،، ولـې نـۀ شوه خبـره ،، د ودود صېب خبـره پـرې کـړے شوه ،، ژبـه دې کـړې ده ، انـکـار مـنـکـار دې نـۀ چـلـیـږي ،،
پـه دې سختـه مـرحـلـه کـښې د ودود صېب ذهـن پـه تـیـزۍ سره کـار کـولـو ، د تـېښـتـې لار ئـې کـتـلـه خـو داسې مـعـمـولـي حصار کـښې خـو نـۀ ؤ راګېر چې دومـره پـه اسـانـه ئـې ځـان خلاص کـړے وے، لـچـک ضروري ؤ ـــ
،، ښه ځـه ټـيـک ده ، خـو تـاسو يـو اړخ تـه خـو شئ کـنـه ، داسې څـنـګـه ګـډېـدے شم ،، او هم دلـتـه د جـيـنـکـو پـه عـقـل واورې اووريـدې ـــ ـــ ـــ ودود صېب تـه چې څـنـګـه لاره د يـو طرف نـه صفـا شوه نـو دوه خـپـلـې او دوه پـردۍ ـــ ـــ ـــ دومـره پـه تـيـزۍ سره ئـې د دروازې پـه لـور ټـوپ کـړو چې چـا تـه د پـوهېـدلـو هډو مـوقـع مـلاؤ نـۀ شوه ـــ
ودود صېب پـه ستـنـه خـو نـه شُو کـتـلـے هـغـۀ تـه دا وخت صرف دروازه ښکـاريـده الـبـتـه پـه خـپـل شا ئـې يـوه لـويـه او بـلـنـد آهـنـګـه خنـدا ضرور واوريـده چې ئـې ورسره دا وخت هېڅ سروکـار نـۀ ؤ ـــ

o

مـور بـي بـي ډېـره خوشحالـه وه ـــ د خـپـلـې ايـنـګـور نـه خـو ځـاريـده ـــ بـيـا بـيـا بـه ئـې پـه تـنـدي ښکـل کـړه او ډېـرې دعـاګـانـې بـه ئـې ورتـه اوکـړې ـــ نـن بـيـا پـه کـور کـښې د سپـېـلـنـو ډډُوزه ختـه ـــ ودود صېب اوخنـدل

,, مـور جـانـي ! د سپېلـنـو قـحط بـه راځـي پـه وطن کـښې،،
,, دا بـد نـظر پـه شا کـوي ــ دا کـلـه نـهٔ ختـمـيـږي ،، د مـور بـي بـي جـواب ؤ ــ
,, خـو د څـو ورځـو نــه ئــې دودپـدل ډېـر زيـات شوي نـهٔ دي ؟ ،، ودود صېب مُسکي مُسکي د سترګـو پـه کـونـجونـو کـښې د سکـيـنـې طرف تــه اوکـتـل ــ
,, ولــې نــه ! زمــا کــور دې خدائـــې د بـد نـظر نــه اوساتــي ، سکـيـنــه بـچۍ مـې دې خدائـــې دنـــظـــره نــــهٔ کـــړي ،، مـــور بـي بـي ډېـر پـه مـيـنـه اووې ــ
,, دا غـوا ؟ ،، ودود صېب ځـان داسې حېـران غـونـدې کـړو ــ د ودود صېب پـه خبـره سکـيـنـې سر ټـيـټ کـړو او مُسکـۍ غـونـدې شوه ــ هغـه د ودود صېب د مـيـنـې پـه دغـه انــداز پــوهېده ــ
,, نــه ــ ــ نــه ،، د مـور بـي بـي پــه لــهجـه کـښې نـــاز ؤ ,, د سکـيـنـې خـو ثـــانـي نـشتـه ، زمـا خـو پـرې کـور جـنـت دے ،،
,, خبـرې نـهٔ ورځـي مـورې ،، د ودود صېب پـه لـهجـه کـښې هـم هغـسې شوخـي وه ــ
,, سکـيـنـه پـه زړهٔ ګـوره او پـه زړهٔ ئـې اوره ،، مـور بـي بـي پـه ډېـر بـاور سره اووې
,, زمـا انـتـخـاب دومـره مـعـمـولـي نـهٔ شي کـېدے ،،
د سکـيـنـې پـه راتــلـو سره کـور کـښې ښکـلــے بـدلـون راغـلــے ؤ !

٥

په سباؤن سکول کښې د تعميراتي کار او زيبائش او آرائش د تکميل باوجود هم چې لا تدريسي عمل شروع شوے نۀ ؤ نو د هغې لويه وجه دا وه چې لا د سکول سټاف نيمګړے ؤ ، ودود صيب د نظر او نظريې خاوندان لټول ــ هسې خو به هره ورځ ګڼ شمېر کسان د انټرويو دپاره راغلۀ خو د ودود صيب د ژورې پوهې لړونکي او په زړۀ او ذهن صحت مند کسان پکار وو نو انتخاب به پکښې په مشکل د يو کس نيم اوشو ــ د تاخير سره سهي خو بالآخر دغه مرحله هم ترسره شوه ــ اوس د ودود صيب د خوښې او معيار مطابق سټاف کار کولو ته موجود ؤ ــ سباؤن سکول په دوؤ حصو ويشلے شوے ؤ ــ يوه حصه د پرائمرئ وه ، تر څلورمه پورې چې پکښې هلکانو او جينکو به يو ځائے سبق وئيلو ، د هغې دپاره د زنانه سټاف انتخاب شوے ؤ، دا ځانله حصه وه او د پينځم جماعت نه واخله تر لسمه پورې صرف هلکان وو او دهغوي دپاره سټاف هم نارينه ؤ ــ

د ودود صيب نظريه وه چې د ماشومانو خبره جُدا ده ، هغوي بيخي سپېځلي وي ، زړونه ذهنونه ئې د هر قسم آلائش نه پاک او بالا وي خو عاقل بالغ جينکئ او هلکان چې ګډ تعليم حاصلوي نو دا د

خودکشۍ نـه علاوه نـور هېڅ نـۀ دي او بـيـا ـ ـ بـا الـخصوص پـه داسې مـعـاشره کښې خـو مـخلـوط تـعلـيم بـيخي زهـر دے چرتـه چې د مـاديـت پـرسـتـۍ زور وي ، کـردار سـازي د نـشت بـرابـره وي ، اخلاقـي بـيـمارۍ زيـاتـې وي او د تـحفظ احساس پـه سلـګـو وي ـ هن ! دا بـيـلـه خبـره کـه څوک د خپـلـو اسلامـي او پـښتـنـي اقـدارو نـه لاسونـه ويـنځلـو تـه تـيـار وي ـ

مـيـټـنګ شروع ؤ ، ودود صېب د خپـلـو خبـرو پـه دوران کښې د خپـل ټـول سټـاف نـه مـخـتـلـف تـپـوسونـه هم کـول ، د هغـوي نـظر بـه ئـې هم غـوښتـو ـ

,, خـو بـهـرحـال داخـوب ريـښتـيـاکـول يـو لـوئـے چيـلـنج ضرور دے،،

ودود صېب د خپـلـو خبـرو پـه آخـر کـښې اووې

,, مـونـږ دا چيـلـنج قـبـلـوؤ سر ! ،، عديـل پـه سنـجيـدګۍ سره اووې ,,پـه دغـه حوالـه زمـونـږ ذمـه وارۍ دومـره لـويـې او ډېـرې دي چې زۀ ګـنـړم چې زمـونـږ سره د دمـې ګـنـجائـش بـيـخي نـشتـه ،،

,, سر د احساس خبـره ده ،، فـېضان اووې

,, زمـونـږ د نـړۍ د قـامـونـو سره سيـالـي ډېـره نـيـمګـړې ده او زمـونـږ سره تـر ټـولـو اهم آپـشن هم دغـه دے چې مـونـږ خپـل را روان نـسل د علـم او هـنـر پـه کـالـوښائـسـتـه کـړو او د سيـالـۍ دغـه لـوئـے جنـګ تـه ئـې تـيـارکـړو،،

فـي مـيـل سټـاف پـه خـپـل سـائـيډ نـاسـت ؤ ـــ مـس عـائـشـه اووې ,,سـر! دومـره ګـرانـه هـم نـۀ ده خـو عـزم پـکـار دے ـــ مـونـږ بـه بـريـالـي کـيـږو خـو کـه د خـپـل نـوي کـهـول سـوچ او فـکـر تـه د آګـهـی او ادراک وسـلـه ورکـړو ،،

مـس ښـکـلا اووې ,, مـونـږ د خـپـل اولـس مـحـرومـی نـۀ شـو لـيـدے سـر! مـونـږ پُـر عـزم يُـو ،،

هـر چـا خـپـل خـپـل اظـهـار کـولـو ـــ د ودود صـېـب پـه مـخ مـسـکـا وه ، پـه سـتـرګـو کـښې ئـې يـو ښـاغـلـے يـقـيـن ځـلـيـدو ـــ ګـويـا شـو ,, زۀ فـخـر کـوم چـې مـاتـه خـدائـے سـتـاسـو پـه شـان ښـکـلـے ټـيـم راکـړے دے ـــ دا صـحـيـح خـبـره ده د يـو مـاشـوم د شـخـصـيـت پـه جـوړولـو او سـازولـو کـښې د اسـتـاد کـردار د هـر چـا نـه لـوئـے وي ـــ د مـور پـلار نـه هـم ـــ او مـونـږ بـه خـپـل دغـه کـردار لـوبـوؤ د يـوې ښې او مـثـالـي مـعـاشـرې د تـشـکـيـل دپـاره ، تـر څـوچـې مـونـږ سـاه اخـلـو ، څـو چـې مـونـږ ژونـدي يُـو ،،

مـيـټـنګ تـر کـافـي وخـت جـاري ؤ !

o

د مـور بـي بـي انـتـقـال د ودود صـېـب دپـاره لـويـه صـدمـه وه ـــ څـو ورځـې خـو بـيـخـي ګُـنګ سُـنګ ؤ ـــ دنـيـا ورتـه څـۀ داسې ورانـه ورانـه غـونـدې ښـکـاريـده ـــ د سـبـاؤن سـکـول

ستړاف چې ودود صېب به ورتــه د احساس
مـلـګري وئـيـل ، هغـوي ئـې هم غم غلط نـهٔ
کـړے شو ــ ځـهٔ ورځې پـس چې لـږ پـه خـود
کـښې شو او کـومـه وړومـبۍ خـبـره ئـې مـحسوس
کـړه او ورتـه خوشحالـه شو هغـه دا وه چې
د کـور مـعمولات بـيخي نـهٔ وو بـدل ، هغـه
مـعمولات کـوم چې ئـې د مـور بـي بـي سره
ژونـدي وو پـه هغـو کـښې لـږه هم تـبـديـلي
نـهٔ وه راغـلې نـو لـکـه چې سـتـرګې ئـې
اوغـړيـدې ، سکـيـنې تـه ئـې اوکـتـل ودود
صېب پـه اول ځل دومـره پـه شدت سره
سکـيـنـه مـحسوس کـړه ــ د مـور بـي بـي خـبـره
ئـې د احساس پـه جهان کـښې انـګـازه
انـګـازه شـوه ــ
،، سکـيـنـه پـه زړهٔ ګـوره او پـه زړهٔ ئـې
اوره ــ زمـا انـتـخاب دومـره مـعمولـي نـه
شي کـېدے ،،
نـور خـو لا ځـهٔ چې سکـيـنې بـه اوس مـونـځ هم
پـه هغـه جانـمـاز کـولـو کـوم چې د مـور بـي
بـي ؤ ــ سکـيـنـه خـو بـه ورتـه هر ساعت لاس
پـه نـامـه ولاړه وه خـو ودود صېب پـه غم
کـښې دومـره ډوب ؤ چې دا هر څـهٔ ورتـه نـهٔ
ښکـاريـدل ــ خـو اوس ــ ــ ــ ــ ــ !
سکـيـنې تـه ئـې ډېـر پـه مـيـنـه اووې ،،
سکـيـنې ! مـا خـو ګـڼل جوړ تـهٔ ريـښـتـيـا غـوا
ئـې ،،
سکـيـنـه د خـپـل عادت مطابـق مـسکـۍ شـوه ،
سـتـرګې ئـې ورپـورتـه کـړې ، هغـه خـوشحالـه
شـوه ــ د مـور بـي بـي د وفـات نـه پـس نـن

وړومبۍ ورځ وه چې د ودود صېب په مخ د ژوند رنګونه خوارۀ وو ـ
،، زۀ د خپل خدائے ډېر شکر ګزار یم سکینې ! چې ماته ئې ستا په شان د ژوند ملګرې راکړه ،،
د سکینې په زړۀ کښې لکه د ټول عمر خوشحالي په یوه لمحه کښې راجمع شوه ـ هغې ته بس د خپل خاوند ، د خپل مجازي خدائے هم دغه رضا پکار وه ـ
،، او **هن**! تۀ ماته دا نوم ولې نۀ اخلې ؟ ،، ودود صېب هسې تندے داسې تریو شانې کړو ـ
،، ښځه خپل خاوند ته نوم اخلي ؟ ،، سکینې په قلاره اووې
،، اوه ـ ـ ـ ـ ،، ودود صېب بې اختیاره اوخندل ،، ولې نه ! دې کښې څۀ عېب خو نشته ـ پخوانو ښځو به نۀ اخستل ! ،،
،، دا وضاحت خو هم اوکړئ کنه چې ولې به ئې نه اخستل؟،، سکینه مسکۍ شوه ـ
،، اوس هم ډېرې ښځې د خپل خاوند نوم نۀ اخلي ،،
،، اُم م ـ ـ ـ ـ ـ ،، ودودو صېب ځان ناجانه غوندې کړو ،، تاته به پته وي ، زۀ خو نۀ یم خبر،،
،، بې ادبۍ کښې راځي ،، سکینې ورو شانې اووې
،، دا بې ادبي منظوره ده ـ ستا د خولې نه خپل نوم اوریدل غواړم ، ماته ښۀ لګي ،،

سکینه په سوچ کښې شوه ,, تش نوم خو درته نۀ شم اخستے ـ ګرانه ده ،،
,, لکی ورپورې ترل غواړې ؟ ،،
,, او ،،
,, یعني ؟ ،،
,, ودود صېب به درته وایم ،، د نامې د اخستو سره د سکینې په سترګو کښې د ښائست بلا رنګونو برېښنا اوکړه ـ
,, هم ـ ـ ـ ـ دا هم ښۀ ده ،، ودود صېب سکینې ته په غور کتل ـ په لهجه کښې ئې شوخي او شرارت ؤ ,, یو ځل بیا اووایه ،،
د سکینې په مخ د حیا سُرخي خوره شوه د ښائست او حیا د رنګونو ډکې سترګې ئې ورو شان ورپورته کړې ، ورو شان ئې اووې
,, ودود صېب ،،
د ودود صېب د محسوساتو جهان کښې څۀ جنتي شان کیف خور ؤ ـ د خپل وجود دشته والي یو دلربا احساس ؤ !

o

ابتداء کښې ، سکول کښې د ماشومانو تعداد کم ؤ خو اوس د خواؤ شا د کلیو نه هم خلقو خپل بچي په سباؤن سکول کښې د داخلې دپاره راوستل ـ سباؤن سکول کښې د ماشومانو د غیر حاضری شرح د نشت برابر وه ـ ودود صېب په دې خبره مطمئن او خوشحاله ؤ چې د

ماشومانو زړۀ دلته لګي او دا ددې خبرې ثبوت ؤ چې د هغوي استاذان خپلې ذمه وارۍ په ښۀ توګه ترسره کوي ـ سباؤن سکول کښې مستحق ماشومانو ته يونيفارم او کتابونه وغېره مفت ملاويدل او فيس به ئې هم معاف ؤ ـ نن د کلي د لويې جرګه باز اکبر کاکا سره څۀ مشران نور هم سکول ته په چکر راغلي وو ـ

اکبر کاکا خندل ,, زما نمسے خو زما نه داسې تپوسونه کوي چې حيران شم ورته ـ ـ ـ ـ کله کله خو ئې راسره جواب هم نۀ وي ،،

ودود صېب مُسکے شو ,, دا خو ابتدا ده اکبر کاکا ! مخکښې ګورئ ، او جواب خو د هر سوال خامخا وي البته داسې اکثر کيږي چې مونږ څنې حقيقتونو ته سترګې غړول نۀ غواړو ، مونږ د خپلو رسمونو رواجونو او بلا ډېرو خرافاتو غلامان يُو چې په سوب ئې زمونږ اجتماعي ارتقاء هم سره ده نو مونږ د خپلو غفلتونو او کوتاهيو په وجه باوجود ددې چې زمونږ سره ئې ښۀ جاج او جواب وي ، د خپل نوي کهول د سوال د جواب نۀ يُو ،،

د اکبرکاکا جرګه باز طبيعت ؤ ـ غلے کله پاتې کېدے شو خو دلته خو ورسره ماتې نه وې ـ خبر لوځي ئې دلته د سپيڼ بريکرو سره مخ وه ـ خو څۀ خو بۀ ئې خامخا وئيل ، په ړيره ئې لاس اووهلو, تعليم ډېر ښۀ شے دے ،،

,, تعلیم رڼا ده اکـــــبر کاکا ! دا د وګـــــړو او قـــامونو دپاره بینائي ده، ترقي ده ، سیالي ده ـ دا چې نۀ وي نو هر خوا تورتم دے ـ لوئے تورتم ،،

ګل شان لالا سر اوخوځولو ,, او ! هم دا حقیقت دے ـ خو کله به وي چې زمونږ دغه ارمان پوره شي ! ،،

ساده خلق په ساده خبرو پوهیږي ـ ودود صېب اوخندل ,, لالا ! یوې ښځې د بلې ښځې نه تپوس اوکړو چې خورې دا لښکر څۀ ته وائي ؟ نو هغې ورته اووې چې ستا خاوند او زما خاوند چې سره یو شي نو هم دې ته لښکر وائي ـ ـ ـ مونږ که نن هم خپله خپله برخه ایمانداري د خپل چاپېرچل د سینګار دپاره ګډه کړو ، خپل اخلاص مېنځ ته راوړو ، خپل خواهشات کم کړو او د خپلو بچو په لاس کښې کتاب ورکړو نو زمونږ ټول ارمانونه به پوره کیږي ،،

,, خو وخت به ډېر غواړي ،، اکبر کاکا اووې

,, زمونږ غفلتونه هم د مودو مودو نه دي اکبر کاکا !،، ودود صېب اووې ,, په یوه ورځ کښې هېڅ هم نۀ بدلیږي ـ وخت خامخا پکار وي خو د رڼا د خوریدو یو خوشحالوؤنکے احساس د هغه ټول عمل په دوران کښې بهر حال ضرور موجود وي کوم چې د وګړو د توان د زیاتولو سبب

جوړیـږي او د منزل غیـږې تـه پـرې رسیـدۀ اسانـیـږي ـ،،

حـاجي ارسلان چې تـر اوسه خـامـوش نـاست ؤ ، ګـویـا شو ،، زۀ خو ډېـر نـۀ پـوهـیـږم بـچـے ! خو دا پـوهـیـږم چې ستـا خبـرې ډېـرې ښې دي ، زۀ د خـپـل نـمسي ددې خبـرې سره هم اخـتـلاف نـۀ لـرم چې مـاتـه وائـي چې بـابـا څـۀ بـې مـالـګې ژونـد دې تـېـر کـړے دے چې سبق دې نـۀ دے وئـیـلـے ـ مـونـږ بـه دعـادرتـه کـوؤ ،،

،، ستـاسو مـرستـه هم پـکـار ده حـاجي صېـب ! ،، ودود صېـب ورتـه مسکـا کـښې اووې ،، د خـپـلـو بـچـو د خـپـل نـوي نـسل پـه لاس کـښې د کـتـاب او قـلـم ورکـولـو پـه مشن کـښې تـاسو ډېـر لـوئـے کـردار لـوبـولـے شئ ـ تـاسو مشران یـئ ، ستـاسو خبـره ، ستـاسو کـوشش ډېـر زیـات اهـمیـت لـري ،،

د چـائـې څـښلـو پـه دوران کـښې هم ډېـرې خبـرې د بـحث لانـدې راغلـې !

O

د افـسر خـان د مـرګ خبـر د ریـحـان آبـاد د خلقـو دپـاره ډېـر بـد خبـر ؤ ـ ریـحـان آبـاد مـړاوے مـړاوے ؤ ـ افـسر خـان د سرور خـان کـشر ورور ؤ خـو د هـغـۀ نـه بـیـخي بـدل ؤ ـ بـیـخي جدا ـ طبـیـعت کـښې ئـې نـرمـي وه او هـر مـمکـن کـوشش بـه ئـې دا ؤ چې د ریـحـان آبـاد خلق د سرور خـان د عتـاب او ظلـم نـه بـچ وي ـ افـسر خـان بـه

د ریـحـان آبـاد خـلـقـو تـه د لاسه ورکـولـه ،
د سرور خـان په ظلم زور بـه ئـې تـرې
مـعـافـي غـوښـتـه ـــ د هغـوي سره بـه
کـښېنـاسـتـو پـاسیدو ، غم ښادۍ کـښې بـه ئـې
شریـکېدو ـــ سرور خـان د هغـهٔ دغـه
عـادتـونـو تـه پـه ښـهٔ نـظر نـهٔ کـتـل خـو څـهٔ
ئـې کـړي وے ـــ کـشر خـان فـطـرتـاً هم داسې ؤ
پـه دې حقـلـه ئـې د چـا خبـره نـهٔ اوریـده ـــ
د افـسر خـان مـرګ څـنګـه او پـه کـومـو حالا
تـو کـښې اوشو ددې هیـچـا تـه پـتـه اونـهٔ
لـګېده ـــ صرف زورے خـبـر ؤ چـا چې د سرور
خـان پـه حکم کـشر خـان تـه پـه شـودو کـښې
زهر ورکـړي وو او بـیـا لـږې ورځې پس
سرور خـان د زوري کـار هم تـمـام کـړو ـــ
اوس د خـپـل دغـه جرم صرف سرور خـان تـه
پـتـه وه او بـس !
مـیـاشت نـیـمـه پس د افـسر خـان وادهٔ ؤ ـــ
افـسر خـان پـه دې خـبـره ډېـر خـفـه ؤ چې
سرور خـان پـه ریـحـان آبـاد کـښې سکـول
جوړیـدو تـه ولـې پـرې نـهٔ ښوؤ ـــ هغـه بـه د
سرور خـان پـه سوچ او نـظر حېران هم ؤ
او پـریـشـان هم ـــ ورتـه ئـې اووې ,, خـان
لالا ! تـاسو تـه پـرې څـهٔ تـکـلـیـف دے کـه
سکـول دلـتـه جوړ شي ؟ ،،
,, ستـا عقـل لا خـام دے افـسر خـانـه ! ،،
سرور خـان ورتـه بـرنـد اوکـتـل ,, ددې
خـلـقـو بـه ژبـه اوشي ، سترګې بـه ئـې اوشي
ـــ ـــ بـیـا بـه درتـه لاس پـه تـنـدي نـهٔ ږدي ،
بـیـا دې خـانـي لاړه ،،

,, عزت خو هغه وي خان لالا چې د چا په زړۀ کښې د چا دپاره وي ـ ظلم او زياتےخوکرکه او نفرت په زړونو کښې پېدا کوي،،
,, آه ، ها ـ ها ـ ها ،، سرور خان متکبرانه خندا اوکړه ,, زور دې مۀ هيريږه افسر خانه ! خوبونه مۀ وينه ـ د زړونو زمانې لاړې ـ دغه زمکه خو به يوه ورځ ودود په ما پخپله خرڅوي ـ ښۀ په خوښه ـ خو بس دومره ده چې نن ئې خوښې ته مۀ پرېږده ـ داسې خوښې ته چې په دغه زمکه ئې ورسره پښې کلکيږي،،
د افسر خان طبيعت او مزاج بيخي بدل ؤ ـ خبره پرې ښۀ اونۀ لګېده ـ ,, فېصلې خو دبره نه کيږي خان لالا ـ تاسو دا ولې هيروئ،، د سرور خان په مخ د ناګوارئ يورنګ څرېکه اوکړه ـ ډېر په ژور نظر ئې کشر خان ته اوکتل ـ دغه وخت ؤ چې سرور خان اوويريدو ـ د خپل زوئے دلاور خان په خانئ ـ چې لا هلک ؤ خو خوبونه ئې ورته ډېر لوئے لوئے ليدل ـ د سرور خان په فطرت کښې کمينګي پوره پوره شامله وه ـ د افسر خان د وادۀ د تياريو د شروع کېدو سره سرور خان څۀ داسې نامعلومه شان بې چينې محسوسوله او داسې نورې ډېرې مبهم مبهم شان خبرې، چې په زړۀ او ذهن کښې به ئې پېدېدې او ښکاره کيدې خو دا هر څۀ بې ربطه او بې عنوانه وو

، سرور خان خپلو دغو کېفیتونو ته څۀ نامه او معنٰی نۀ شوه ورکولے ـ خو بهر حال هغه هر څۀ د وخت سره سره د مربوط کېدو په لور روان وو او نن د سرور خان شیطاني ذهن په دې خبره صفا شو چې هغه څۀ غواړي ـ کشر خان د خپل خان لالا د اندروني کشمکش نه بې نیازه په صوفه کښې ډډه وهلې ، ښکلے ښکلے ناست ؤ ـ د سرور خان دننه د غلاظتونو بدبو په خورېدو وه ـ هغه ته اوس په ټول ریحان آباد کښې د لارې خنډ افسر خان ښکاریدو، د افسر خان وجود د سرور خان په زړۀ او ذهن کښې موجود د دلاور خان د خانئ تصور مجروح کولو ، دغه لمحو کښې ئې فېصله اوکړه ، سرور خان ډېر په خاموشئ‌سره د کمرې نه بهر اووتو ـ

O

زورے د سرور خان خاص ملازم ؤ ـ د ډېرو جرمُونو ، ظلمونو ئې شریک او راز دار ؤ خو په دې خبره خو بیخي اوبوږنیدو ـ په حېرانئ سره ئې مشر خان ته اوکتل ، شونډې ئې اورپیدې ,,خان ـ ـ ـ ـ ـ ـ !،،

,, خولۀ بند زوریه ،، سرور خان اوغرمبیدو ,, څه ، ورځه ، کار نن نن خلاص غواړم ،،

زوري څۀ وئیل غوښتل خو سرور خان وړاندې تېر شوے ؤ ـ

زورے عـادي مـجرم ؤ او د سرور خـان سره نـيـزدې هم ځکه ؤ چې هغۀ بـه تـرې کـارونـه د هم دې نـوعيت اخستل ـ د زوري زړۀ د کـانـي ؤ ـ خـون خرابـه ، قـتـل ، وهل ټـکـول د معـمـول د کـارونـو پـه شـان ورتـه اسـان وو ـ ضمـيـر ئـې مـړ ؤ خـو پـه دې خـبـره اوبـوړنـيـدو، خـو پـه دې هم پـوهېـدو چې د انـکـار انـجـام څۀ کـېـدے شي ، تـور زړۀ ئـې د تـور عمل دپـاره اجـازت ورکـړو ، خـپـلـه بـقـا او غرض ئـې پـه هـر سوچ بـانـدې مـقـدم اوګـرځـولـو ، زوري تـه پـتـه وه چې د افـسر خـان کـمرې تـه د شودو ګـلاس د کـچن نـه څۀ وخت ځـي ـ هغه ژونـد کـشه ګـولـۍ د زوري پـه مـوټـي کـښې بـنـد وه کـومـه چې د افـسر خـان دپـاره وه ـ کـومـه چې اوس اوس سرور خـان ورکـړې وه ـ

بـلـه ورځ ټـول ريـحـان آبـاد کـښې د افـسر خـان د مـرګ غـوغـا وه ، د ريـحـان آبـاد د خـلـقـو خـو د امـېـد ډيـوه مـړه شـوه ـ د افـسر خـان د مـرګ د خـبـر پـه اوريـدو بـه خـلـقـو ډيـر پـه غم او حسرت سره يـو بـل تـه اوکـتـل او د انـديـښـنـو او ويـرې سيـوري بـه ئـې پـه سـتـرګـو کـښې نـور هم سېـوا شـول ـ

د افـسر خـان آخـري رسومـات سرتـه د رسيـدو سره سره زورے هم دمـيـنـځ نـه غـائـب شـو ـ سرورخـان دومـره کم عقـل خـو نـۀ ؤ چې ـ ـ ـ ـ!

اوس د زوري پـه ځـائـے بـل کـس د سرور خـان د ظـلـم او جـبـر د مـعـامـلاتـو امـام ؤ ـ تـاؤ

تـاؤ بـرېـتونـه ، سرې سرې سترګې ، بد رنـګ او بې مـالـګې مخ ـ
خپل نـوم ئـې چې هر څۀ ؤ خو پـه مـالـګين مشهـور ؤ !

o

کـور تـه مـاشوم څۀ راغـے چې ودود صېب خو د خوشحالـۍ نـه پـه جامـو کښې نـۀ ځـائـيدو ـ بيـا بيـا بـه ئـې پـه غېږ کښې واخستـو ، پـه زړۀ پـورې بـه ئـې جوخت اونـيـوو ، ښکل بـه ئـې کړو ـ څۀ پـه اجنبي غونـدې ژبـه کښې بـه ئـې ورسره خبـرې هم کـولـې چې ودود صېب بـه وربـانـدې خپـلـه هم نـۀ پـوهېدو او نـۀ بـه ئـې بـېرتـه عين هغسې تـکـرارولـے شوې البـتـه مـاشوم بـه مسکے ضرور شو ورتـه ، پـښې لاسونـه بـه ئـې اووهل ـ څۀ وو خو د مـيـنـې زور ؤ چې ودود صېب بـه ئـې لـه ډېـره فـرطه د خپـلـې ژبـې ، لـفظونـو، تـکـيـو لـه حده د اظهـار او بـيـان څۀ غېر واضح جهـان تـه ور اووتـو چې د معنې جامه شايد ودود صېب پـخپـلـه هم نـۀ شوه ور اوغوستـے،خو نـه ـ ـ مـاشوم پـرې لـکه چې پـوهېدو ـ پـه خپـلـې وړې وړې مُسکـا او د پـښو لاسونـو پـه والـهـانـه حرکـاتـو بـه ئـې خپـل رد عمل بـيـا بـيـا څرګـندولـو او ودود صېب بـه چې د خپـلـې مـبـهم ژبـې پـذيـرائـي اولـيـده نـو نـور بـه هم ورتـه پـه اکـړم بـګـړم سر شو ـ

نـومـونـه ئې پـرې تـقـريـبـاً يـو درجن بـدل
رابـدل کـړل ــ د ګـلـونـو سره نـسبت لـرونـکي
نـومـونـه ، د بـادشاهـانـو نـومـونـه ، خـو
بـيـا بـيـا بـه ئې سر اوخوځـولـو ــ
,, نـه ــ نـه کـنـه ــ څـۀ بـلـه نـامـه ــ زمـا
د بچي پـه شان ښکلې نـامـه ــ زمـا د بـچي
سره سمه نـامـه ،،
سکـيـنـې بـه د ودود صېب ددې ټـولـو
کېفـيـتـونـو پـه مـيـنـه ننداره کـولـه ــ ورتـه
مُسکی شوه ,, چرتـه د پـالـوان نـوم خوښ
کـړئ ورتـه ــ دا دومـره کُشتی چې ورسره
تـاسو ددې عمـر نـه کـوئ نـو خـامـخـا بـه تـرې
پـالـوان جوړيـږي ،،
ودود صېب مـاشوم پـه دواړو لاسونـو کـښې د
سر د پـاسه اوچت کـړو ,, پـالـوان خـو بـه
تـرې خـامـخـا جوړيـږي خـو کُشتـي بـه ددې تـور
نـظـام سره کـوي د انـسان سره نـه ،،
سکـيـنـې اوخـنـدل ,, تـاسو ورتـه د اوسه نـه
دغه څـۀ ښايـئ ــ ــ ــ ــ تـــاسو هم ــ ــ ــ
ــ لا خـو مـاشوم دے ــ ــ ــ لا خـو ئې خـبـرې
کـول هم نـۀ دي
زده ،،
ودود صېب مـاشوم پـه ځـانـګـو کـښې ډيـر پـه
قـلاره واچـولـو او ځـانـګـو تـه ئې ټـال
ورکـړو ــ ,, خـبـرې بـه هم زده کـړي ،،
ودود صېب پـه خـپـل مـخـصوص انـداز کـښې
اووې ,, د دنـيـا پـه ډيـرو ګـرانـو ګـرانـو
کـارونـو کـښې يـو ګـران کـار خـبـرې کـول هم
دے ــ سکـيـنـې ! کـمـه لار ، کـوم سبـق چې يـو
چـا تـه د هـغـۀ د عمـر پـه ابـتـداء کـښې

اوښودلے شي ــ هغه د هغۀ د عمر په هر پړاؤ مل ملګرے وي ، هغه ئې بنياد وي او ښۀ بنياد د اعلٰى ترين تعمير ضامن وي ــ پرورش او لار ښودنه د عمر په باقي حصو کښې هم سودمنده وي خو په ابتدا کښې خو چې څومره ډېره اوکړے
شي هومره ښۀ ده ،،
سکينه د ودود صېب خبرو ته په مينه غوږ وه او د خپل عادت مطابق ورته مسکئ وه ــ ودود صېب ماشوم د ځانګو نه را اوچت کړو اوو د سکينې غيږې ته ئې اوسپارلو ــ
،، د مور غېږ د هر ماشوم اولنئ درسګاه وي ــ د هم دلته نه يو ماشوم د ژوند دپاره ، د امتحانونو نه ډک ژوند دپاره ابتدائي حرارت او آکسيجن اخلي ــ په هر وګړي د خپلې معاشرې ، خپل چاپېرچل په مختلفو حوالو حق او قرض وي ــ د هر وګړي فرض دے چې خپل بچي ، خپل نوے کهول خپل چاپېرچل ته د ښائست د تحفې په طور وړاندې کړي ،،
،، زما خو به کوشش وي چې ستاسو نه زده کړم او دۀ ته ئې اوښايم ،، سکينې اووې ،، خو خيال مو دے ــ ــ ــ ــ ؟
داسې خو به تر اوسه چرته هم نۀ وي شوي چې د يو ماشوم دې هره ورځ يوه نوې نامه وي ــ ،،
ودود صېب بې واره اوخندل ،، او ، دا خو ده ــ دا مينه هم څۀ عجيبه شے دے ــ

اوس ، نــوم مې ورلــه نـۀ خـوښېږي ـ تـا ورتــه خـوښ کـړے دے ؟ ،،
,, او ،،
,, څـه ښۀ ده ـ زۀ بـه د کـړاؤ نـه خلاص شم ـ څـۀ نــوم دې خـوښ کـړے؟ ،،
,, پـه يـو شرط ! ،،
,, ام ـ ـ ـ هم ـ ـ ـ ،، ودود صېب پـه شوخئ سره سکينې تـه اوکـتـل ,, څـه ټـيـک ده ـ اووايـه ،،
,, هم هغه بـه ئې نـامـه وي ـ بـدلـوئ بـه ئې نـه ،،
,, خوښه مې ده ،، ودود صېب مُسکے شو ـ
,, زمـا د بـچي بـه فـريـد نـامـه وي ،،
,, فـريـد ،، ودود صېب پُر خيـال انـداز کښې اووې ,, فـريـد ـ فـريـدـ فـريـد ـ هم م م م ـ ـ ـ ټـيک ده !! ،،
د نـومـونـو د بـدلـيدو رابـدلـيدو سلسلـه بـنـد شوه ـ مـاشوم تـه نــوم خـوښ کـړے شو ـ فـريـد ـ خو ودود صېب بـه ورسره هغه د پـيـريـانـو پـه ژبـه کـښې خبـرې اوس هم کـولـې او داسې د مـاشومـانـو پـه شان چې د خپل عـادت نـه خلاف بـه ورتـه سکـيـنـه هم د خنـدا نـه شنـه شوه !!

O

کـلاس کـښې د ,, خـودي ،، پـه مـوضوع د ودود صېب لـکـچـر جـاري ؤ ـ
,, ـ ـ ـ ـ ـ ـ ـ او دغه جـوهـر ، دغه حکـمـت هـر کـلـه چې وګـړو يـا قـامـونـو تـه حـاصل وي نـو د مقـام پـه بـلـنـدئ کـښې

شک نـۀ پـاتـې کـیږي ـ بـل تـه اسره کـول ، نـورو تـه پـسخېدل ، لالـچ دراصل د خـپـل حمیت او غېرت د سودا کـولـو بـرابـر وي ـ خـودي مـونـږ تـه د مـحنت او جـهدِ مـسلسل لارې نـۀ صرف ښائـي بـلـکې اسانـوي ئـې هم ـ پـه ډېـرو اسانـو لـفظونـو کـښې تـاسو تـه مـثـال درکـوم ـ زمـونـږ پـه پـښتـنـه مـعاشره کـښې پـه یـو څـیز پـسې زمـونـږ خـلق خـپـلـې ټـولـې تـوانـایـۍ خـپـلـه ټـولـه انـرجي خـرچ کـوي او ډېـر خـلـق خـو پـه دغـه بـاب کـښې د جـائـز او نـاجـائـز عمـل خـیـال هم نـۀ سـاتـې ـ تـاسو تـه پـتـه ده چې زۀ څـۀ یـادوم ؟ ،،

ودود صېب د څـۀ سـاعت دپـاره غـلـے شـو ـ پـه ټـول کـلاس ئـې یـو نـظر واچـولـو ـ ټـول کـلاس خـامـوش ؤ ، همـه تـن ګـوش ؤ ـ

,, سیـالـي ،، ودود صېب بـیـا ګـویـا شـو ,, خـو زمـونـږ سیـالـي زمـونـږ د سمـاجي او مـعـاشرتـي ضرورتـونـو ، رسم و رواج ، دود دسـتـور او جـهل عظیم د اثـر نـه کـلـه هم ازاده نـۀ شـوه ـ مـونـږ کـلـه هم د خـپـل ذات د سحر نـه اونـۀ وتُـو ـ مـونـږ کـلـه هم اعلٰی انـسانـي اقـدار او عـادتـونـه خـپـل نـۀ کـړل ـ مـونـږ کـلـه هم خـپـل بـل ورور تـه د ورور پـه سـتـرګـه اونـۀ کـتـل ـ مـونـږ کـلـه هم شعـوري طـور د رڼـا پـه لـور د تـلـو هڅـه اونـۀ کـړه ـ ـ ـ ـ ـ ښـه ـ اوس هم دغـه سیـالـي چې مـونـږ ورتـه خـپـل ټـول ژونـد وقـف کـړے دے ـ لـږ Changes پـکـښې کـوؤ ـ څـۀ پـکـښې Add کـوؤ او څـۀ تـرې اوبـاسو نـو د

,, خودۍ،، یو داسې شکلے او سپېځلے شکل تـرې سازیږي چې هم پرې مونږ ښائسته ، هم پرې زمونږ ژوند او چاپېرچل ښائسته او هم پرې زمونږ دنیا او آخرت روښانه او تابانه ــ دا ډېر لا محدود حجم لري ــ په دې کښې تاسو اسلامي اقدار او تعلیمات شامل کړئ ــ زمونږ د غلطو او فرسوده رسمونو سره خوښ نفس به لږ څهٔ شور خامخا اوکړي خو تاسو به اوګورئ چې زمونږ د نفس هغه شور او بې ځایه احتجاج به انتهائي عارضي وي او د بلندۍ او پستۍ دغه کېدونکے ادراک او تمیز به زمونږ دپاره ډېر د توان او ډاډ باعث او خوشحالوؤنکے وي ــ مونږ ته به دا اندازه ډېره ښکاره کیږي چې مونږ د یو ډنډ نه را اوځو او د مقصد او مرام په یو روښانه سمندر کښې داخلیږو او هر کله چې اسلامي او پښتني اقدار خپله کښې غاړه غړۍ شي او مونږ ته په نړۍ کښې د خپلې سیالۍ صحیح ادراک اوشي نو تاسو به ګورئ چې منظر بیخي بدل دے ــ تاسو په نړۍ کښې په یو اعلی قائدانه مقام ولاړ یئ ــ تاسو غوښته نهٔ کوئ ، تاسو ورکړه کوئ ، ستاسو سره مینه ده ، پېرزوئینه ده ، تاسو ښودنه کوئ ، تاسو اصلاح کوئ ــ تاسو به اوګورئ چې د عمل په لاره ستاسو سره حکمت او بصیرت ملګرے دے او ستاسو سسټم د وائرس نه بیخي پاک دے ــ

علامه صېب فرمائي ،

رائی زورِ خودی سے پربت
پربت ضعفِ خودی سے
رائی

په لوئے الله کامل یقین او توکل او
خپله ایماندارانه سعي او
محنت ستاسو د ,, خودی ،، بنیاد دي ـ
په دغه باب کښې د فکر او نظر لوړتیا
او ژورتیا زمونږ انفرادي او اجتماعي
ذمه واری نورې هم سېوا کوي ـ خو نن
وخت ختم دے ـ نن په دې حقله ستاسو
تپوسونه هم پاتې شول ـ په دې به بیا
خبره کوؤ ـ ټیک ده ګلونو ! ،،

O

فرید ، بابا وئیل زده کړل ـ
ودود صېب ، ماشوم فرید په دواړو
لاسونو کښې اوچت کړو ـ او جذباتي لهجه
کښې ئې اووې ,, د بابا ځانه ! کمه
ورځ به وي چې لکه د خوشبو او رڼا دې
په خپل چاپېرچل کښې اووینم ،، ودود
صېب ماشوم ته په یو مخ کتل بیا ئې
ښکل کړو او په زړۀ پورې ئې جوخت
اونیوؤ ـ سکینه مسکئ شوه ,, ګرانه ده
چې تاسو ئې ماشومتوب ته پریږدئ ـ
تاسو ورته د اوسه نه دومره لوئې لوئې
او ګرانې ګرانې خبرې کوئ ـ دے خو لا
په مم پوهیږي ،،

ودود صېب اوخندل ,, ټيک ده خو دا مم
څۀ ته وائي – لږ مې پوئې کړه ،،
سکينه هم په خندا شوه ,, مم ، مم وي
نو ،،
,, هـــم – – – ،، ودود صېب په
دلـــچسپئ سره اووې ,, مم – هېڅ يو
خاص څيز ته نۀ وائي – مم – يو تصور
دے ، د هر ماشوم دپاره د هر هغه
ذائقه دار څيز يو زړۀ راښکونکے تصور
، کوم چې هغه خوړلے شي – دغسې بوؤ ،
باوو يابوؤ بلا دا هم محض تصور دے چې
مونږ ئې د خپلو ماشومانو په ذهنونو
کښې شعوري يا غېر شعوري طور قائموؤ ،
مونږ پرې خپل ماشومان يروؤ چې په
نتيجه کښې ئې د هغوي په ذهنونو کښې د
يو داسې خوفناک شکل او هئيت تصوير او
د وجود احساس جوړ شي چې څۀ خاص او
ښکاره خدو خال هم نۀ لري خو په حواله
ئې د ماشوم په ذهن او زړۀ کښې يو خوف
، يو نامعلوم شانې خوف ځائے جوړ کړي
چې نفسياتي اثر ئې ورسره په څۀ نا څۀ
صورت ټول عمر مل وي – – – – ،، ودود
صېب لږ شان توقف اوکړو – سکينې به
همېشه د ودود صېب ټولې خبرې ډېرې په
غور اوريدې – ,, هر ماشوم ته يو صحت
مند سوچ د ابتدا نه ورکول ډېر ضروري
وي ,, ودود صېب اووې ,, د ماشومتوب د
عمر ټولې خبرې د انسان په لا شعور کښې
همېشه همېشه پرتې او محفوظې وي – په
ښو خبرو او لارښودونو ئې شعور ښائسته

او روښانـه وي او پـه بدو او جاهلانـه خبـرو ئـې عـادتـونـه کـاړهٔ ، عمل نـاقص او مـبهم او ژونـد ئـې د بـې چیـنئ او نـاهمـوارئ سره مخ ـ ـ ـ د مـعـاشرې د ښکلا انـحصار پـه وګړو وي ـ ښهٔ سوچ ، ښهٔ تـربـیت د ښهٔ عمل ضامـن وي ـ او ضروري ده چې دا هر څهٔ د اول نـه اوشي ،،
سکینـې بـه اکـثر د ځان د پـوهولـو دپـاره د ودود صېب سره پـه داسې خبـرو کښې اختلافـي اړخ اخستـو ، اوئـې وې ,, خـو د مـاشومـانـو خو یـو خاص سوچ وي ، مـاشوم غونـدې ذهن ئـې وي هغوي پـه دومـره ژورو خبـرو پـوهول نـه وي مـمکن ،،
,, بـالـکل ،، ودود صېب اووې ,, د مـاشومـانـو ذهن او سوچ ورکـوټـے وي ، هغوي نـهٔ پـوهـیږي خو د هغوي د پـوهـولـو ضرورت ددې خبـرې نـه ښکـاره دے چې هغوي نـهٔ پـوهـیږي ـ ـ ـ مـاشومـان نـهٔ پـوهـیږي ـ خو لـوئـےخو پـوهه لـري کـنـه ـ ـ ـ د هر مـاشوم لار ښودنـه د هغـه د پـوهې مطابـق پـکـار ده ، د هغـوي د وړو وړو سوالـونـو ، جوابـونـه د ژونـد پـحقـلـه د مـختـلفـو خبـرو وضاحـتـونـه ډېـر ضروري وي ـ ددې سره د هغوي ذهن صفـا او مـعـتـدل پـاتـې کـیږي چې پـه نـتـیجه کښې ئـې وروستـو د لاشعـور د دنـیـا مـوسم هم صحت افـزاء او د بـې ځـایـه شدتـونـو او اضطراب نـه بـچ وي ـ،، ودود صېب یـو ساعت تـه غلـے شو او پـه غور ئـې د سکـینـې طرف تـه اوکـتـل ، سکـینـه غوږ غوږ وه ـ ,, ګـوره کـنـه ـ ـ

ــ ،، ودود صېب ګویا شو ,, د یو تازه بوټي تصور اوکړه ــ چې په هر لحاظ سره کمزورے وي ــ که پرې سیورے او اوبهٔ ډېرې وي او نمر پرې هډو نهٔ لګي نو هغه کمزورے پاتې شي او که مسلسل نمر وي پرې او اوبهٔ نهٔ وي ورته نو له تندې اوسوځي او ختم شي ــ یا که پرې د پاسه نه د پاڼو او وړو وړو ښاخونو وزن زیات شي نو چونکې تنه ئې کمزورې وي نو کوږ شي ــ بیا په داسې صورتحال کښې خلق څهٔ تدبیر کوي ورسره ؟ ،،
ودود صېب په خبره کښې تپوس اوکړو ــ
,, اړانه ورکوي ،، سکینې په قلاره اووې
,, بالکل ! ،، ودود صېب اووې ,, اړانه ورکوي او هغه ښاخونه کومو چې په تنه باندې بوج جوړ کړے وي هغه ترې پرې کوي او دغه واړه تدبیرونه تر هغې پورې وي څو چې د بوټي تنه مضبوطه شوې نهٔ وي ــ اوس ، د نګهداشت ددغه ټول او مسلسل عمل نه پس هغه بوټے بوټے نهٔ دے ــ ــ ــ ونه ده ــ ــ ــ ــ یوه مضبوطه ونه ، مېوه داره او سایه داره ونه چې نهٔ خو څهٔ د طوفان ، باد او باران نه ویریږي او نهٔ ئې د موسمونو تغیّر د ژوند دپاره څهٔ قسم ته خطره جوړیږي اوس ددې ونې ولې یا بېخونه په زمکه کښې دومره ژور تلي دي چې د اوبو یا نمی سره ئې براه راست رشته

جوړه کړې ده ـ اوس ددې ونې سره صرف پېرزوئـینه ده ـ ظرف دے ورسره ـ لوئے ظرف ـ ددې ونې ښاخونه که پرې کیږي نو دا نوره غټیږي ګڼیږي ، چې مېوه اونیسي نو خپلې څانګې راښکته کړي ـ سکینې د خوشحال بابا شعر دے :

په بار داره ونه تل
وریږي کاڼي
ورته ګوره چې بار داره
ونه څۀ کا

نو زمونږ اصل ګټه خو دا ده چې مونږ خپل ټول توان طاقت په خپل نوي کهول خرچ کړو ـ دغه اصل سرمایه کاري ده ـ د بوټي بهترین مثال دے د یو ماشوم د ښۀ شخصیت او استحکام دپاره هم ددغه ټولو خبرو ضرورت وي مینه ، ډاډ او توجه ، د بدو خبرو نه په حکمت سره منع کول د ښو خبرو دپاره همت او تحریک ورکول ، هغوي ته د هغوي د اهمیت احساس ورکول، په هغوي اعتماد کول ـ ـ ـ اوه ـ ـ ـ سکینې ! قسم په هغه لوئے ذات، ډېر لوئے نتائج لري دا خبرې بلکې اکثر خو ناقابل یقین!!،، ,, خو ټول خلق چرته پوهیږي په دې هر څۀ ،، سکینې اووې ,,حقیقت دے چې دا کیمیا ده خو د عامو خلقو سره دا شعور چرته ؟ ،،

ودود صېب اوخندل ,, سکینې ! دا زمونږ خلق دي کنه ـ دوئي که نور څۀ دي او کۀ نۀ دي خو سیالجن په هر حال کښې دي

پـه دغه حوالـه اثـر ډېـر زر اخلـي ـ تـۀ ګـورې ځـومـره ډېـرې خبـرې ، چې پـه عملـي شکل مخ تـه راشي زمـونـږ پـه خـواؤ شا کښې نـو بـاقـي خلـق هم ځـنـګـه داسې پټ پټ ، پـه زړۀ زړۀ کښې پـه دؤ دؤ شي چې مـونـږ ځـنـګـه وروسـتـو پـاتـې شو ـ د پـښـتـو وطن دے کـنـه ،،

سکيـنـه هم پـه خنـدا شـوه ـ ,, او ، دا خو ده ـ ـ ـ دا خبـره بـالـکل رښتيـا ده ،،

,, هم ـ ـ ـ ـ ،، ودود صېب مُسکے شو

,, او دلـتـه بـه هم خلـق وروسـتـو نـۀ پـاتـې کيـږي ـ د علم د ضرورت د ادراک او شعور لـرلـو سره نـۀ سهي ـ پـه سيـالـۍ سره سهي خـو وړانـدې بـه راځـي ـ او علم خـو رڼـا ده سکيـنـې ! د نـور سمـنـدر دے ، سحر دے ، جادو دے ځـوک ئې چې يـو وار غېږې تـه راغـے ، بې ميـنـې ئې کـلـه پـريـږدي ـ پـښـتـانـۀ ډېـر عجيـبـه خلـق دي سکيـنـې ـ ـ ـ د ګـټې کـور خو کـلـه نـۀ پـريـږدي ـ بس خـو چې دغه احساس ورتـه اوشي چې ددغه رڼـا پـه حصول کښې ځـومـره لـويـه ګـټـه ده ـ نـو بـس بـيـا ئې تـمـاشـه کـوه ! ،،

سکيـنـې خنـدل ,, تـاسو خو ورتـه ورتـه نـقـشـه جوړه کـړې ده ،،

,, زمـا ارمـان دے سکيـنـې ،، ودود صېب ډېـر پـه سنـجيـدګـۍ سره د سکيـنـې طرف تـه اوکـتـل ,, زۀ د خـپـلـو خلـقـو جهـالـت او نـاپـوهي نـۀ شم کـتـے ـ مـا تـه د خـپـل چـاپـېـرچل دغه کـمـزوري اړخـونـه ډېـر تـکـلـيـف

راکوي ــ او زما یقین دے چې مسلسل کوشش بهتري راوستلے شي ــ سباؤن سکول به که خدائے کوي ددغې نظریې لاندې د عمل د میدان ننګیالي تیاروي ــ د رڼا په لور سفر به څۀ وخت خامخا اخلي خو د منزل او مرام حصول ناممکن هر ګز نۀ دے او بیا دې ماشوم پالوان خو ــ ــ ــ ــ ــ ــ ،، ودود صیب ډېر په مینه د فرید طرف ته اوکتل چې د خپلې دلچپسۍ په وړې شان دنیا کښې د هر څۀ نه بې نیازه او بې پروا مشغول ؤ ــ ,, زما توان او طاقت نور هم سېوا کړے دے،، سکینې ماشوم فرید ته ډېر په مینه اوکتل ــ چې په یو لوئے شانې بال پسې ئې بیا بیا خړپوسې وهلې خو خپله وړه شان غېږه کښې ئې راګېرولے نۀ شو ــ

o

د سباؤن سکول رزلټ دې کال هم ډېر ښۀ راغلے ؤ ــ د پرچو د انتهائي سخت چیکنګ باوجود هم ماشومانو خپل قابلیت ښودلے ؤ ــ د میټرک خو د هم دې سکول دوه طالب علمان په یو بل پسې د ډېرو کمو نمبرو د فرق سره په ټوله صوبه کښې په ټاپ باندې وو ــ
ودود صیب ډېر خوشحال ؤ ــ د سټاف په هفته وار میټنګ کښې نن هم دغه خبر دبحث لاندې وه ــ

ودود صېب وئيل ,, ـ ـ ـ ـ تاسو د
عمير خبره واوريده ـ ـ ـ چې د خپل
ايوارډ د اخستو په موقع ئې اوکړه ـ ـ
ـ چې ، زما زړۀ په سکول کښې هومره
خوشحال وي څومره چې په خپل کور کښې،،
ودود صېب وار په وار د خپل ټول سټاف
طرف ته اوکتل ,, هم دغه اصل نکته ده
او هم دغه زمونږ هدف دے ـ ډېر
ماشومان داسې هم وي چې په ظاهره کلاس
کښې ناست وي ، سترګې د استاذ طرف ته
غړوي خو ذهني طور غېر حاضر وي ـ ددې
مختلف وجوهات وي ـ د کور مسائل ، د
يو ماشوم ذهن وړې وړې پريشانۍ ، د
معاشرې د ناهموارۍ اثرات نامناسبې
رويې او بيا خاص طور د استاذ بې ځايه
سخت ګيري او عدم توجه ـ ـ ـ ـ زمونږ
به ټول کوشش هم دغه وي چې زمونږ د
سکول ماشوم د مکمل حسياتو سره په
سکول او کلاس روم کښې حاضر وي ـ دا
بنيادي خبره ده او ددې خبرې د يقيني
کولو په صورت د ښې نه ښۀ نتيجه په
اسانۍ سره تر لاسه کېدے شي ـ زۀ ستاسو
په پوهه او محنت فخر کوم نن زمونږ
ټولو دپاره انتهائي د خوشحالۍ مقام
دے چې زمونږ د نظريې او پېرزوئنې سفر
ډېر ښۀ روان دے ،،
عديل اووې ,, سر ! د ماشومانو حاضري
هم په ډېر ښۀ تسلسل سره ده ،،
,, دا ډېره اهم خبره ده ـ ـ ـ ،،
ودود صېب په ټول سټاف باندې نظر

واچول — ,, د یو ماشوم سکول ته
ریګولر راتلل او غیر حاضري نهٔ کول دا
خبره ثابتوي چې د هغهٔ سکول کښې زړهٔ
لګي هغه ددې ماحول سره ، د خپل سبق
او د زده کړې د سفر سره وابستګي لري
— دا خبره همېشه په نظر کښې اوساتئ —
ددې کریډټ بې شک چې تاسو ته ځي — زهٔ
ستاسو ستائینه کوم ،،
مس شمائله اووې ,, سر ! د رزلټ په
حواله په سکولز کښې نن سبا ډېر سخت
Competition وي زمونږ دپاره د خپلو
کامیابو تسلسل نور هم ضروري دے ،،
ودود صېب مسکے شو ,, تاسو ښهٔ وایئ مس
شمائله خو د Competition تصور د ذهن نه
بیخي اوباسئ — ددې سره د اصل پوهې د
کمي په وجه د نقل او سفارش رجحان هم
زیات شوے دے — تاسو به اکثر ځایونو
کښې کتلي وي چې د نقل کولو په سلسله
کښې خپل استاذان د شاګردانو مرسته
کوي — یا دغسې د سفارش او رشوت وبا —
اوس دوئي ځوک پوئې کړي چې دا ځومره د
نقصان نه ډک عمل دے — محض د نمبرو
حاصلول هېڅ کله سودمنده خبره نهٔ ده —
اصل شے پوهه ده — چې هېڅ کله ماتې نهٔ
خوري — د نظریې او عمل وسله چې د چا
سره وي د هغوي فتح په هر مېدان یقیني
وي او زمونږ فتح به دا وي چې مونږ د
سپرلو راتګ ته لارې هوارې کړو ، مونږ
د ګلو کر جاري اوساتو — او په دغه
حواله زمونږ ذمه وارئ دومره ډېرې او

لـوئـې دي چې د دمې او غلطۍ ګنجائش خو راسره بـيخي نشته د روايـتي سفـر نـه بـه مـونـږ همېشه ځان په ډېره ساتـو ، مـونـږ بـــــه ددې خبـرې نـــــه بې پـروا ،چې خلق ځــــــۀ کــوي ، خپل د نـظريـې
سفـر ، د يـو لـوئـې مـرام پـه لـور جاري ساتـو ،،
,, مـونـږ پُـر عزم يُـو سر ،،
,, هم دغه عزم زمـونـږ طاقـت دے ،،
مس انـيـلـه اووې ,, سر!ځـنې مـاشومـان ډېـر زيـات کُـنـد ذهن دي،،
,, نـفسيـاتـي جاج ئې واخـلـئ ،، ودود صېب پـه سنجيدګۍ سره اووې ,, خصوصي تـوجه ورکـړئ ــ د هغوي سره خبـرې اوکـړئ ــ د هغوي خبـرو تـه اهميت ورکـړئ ــ پـه وړه وړه خبـره ډېـر ډېـر شابـاسے ورکـوئ ــ ډاډ ورکـوئ ــ هغوي تـه بـيا بـيا دا احساس ورکـړئ چې تـاسو قـابـل يـئ او پـه دغه حوالـه ورسره وخت پـه وخت خپـل مشفـقـانـه تـوقـعات هم شئـيـر کـوئ ــ نـو تـاسو بـه ګورئ چې هغوي ورو ورو روانـيـږي ، پـل اخـلـي ــ مـيـنـه مـرهم دے مس انـيـلـه ! د هر مـرض علاج دے پـکښې ــ ډاډګـيـرنـه او شابـاسے د يـو عام سړي نـه سالار او سرخېل جوړوي ،،
,, يس سر ! دا حقـيـقـت دے ،،
,, زمـونـږ معاشره ډېـره پـيـچـيـده ده ،،
ودود صېب اووې ,, او ددغه پـيـچـيـدګـيـو او نـاهمواريـو د بـدو اثـراتـو نـه زمـونـږ مـاشومـان هم بـچ نـۀ پـاتې کـيـږي ــ د دوئـي

سپین سپېځلي ذهنونه چې دغه تضادات او د انساني فطرت سره متصادم خبرې ویني ، ګوري او محسوسوي نو لازم به د بې چینۍ او بې قرارۍ سره مخ کیږي که زما په وس کښې وے نو ما به په سکولونو کښې سائیکاټس هم تعینات کړي وے ـ دا ګلونه ډیر په بې دردۍ سره پامال کیږي ـ او د چا سره هډو فکر نشته ،،

د ودود صېب لهجه قدرې ترخه شوه ,, بهر حال ـ ـ ـ ـ ! دغه ټولې ذمه وارۍ به مونږ اخلو ـ دغه مسیحائي به مونږ کوو ـ بله هېڅ لار نشته !! ،،

O

د فرید سکول ته د تلو نن وړومبۍ ورځ وه ـ

,, ځوان چرته روان دے ؟ ،، د ودود صېب مینه ګویا شوه

,,د چرته چې بابا جان روان دے ،،

فرید بلا توقف جواب ورکړو سکینې د سکول بیګ اوړو ته ور واچولو او په تندي ئې ښکل کړو ـ ,, سکول کښې چې څۀ زده کوې هغه به کور کښې ماته هم ښائې ،،

,, زۀ به دې استاذ شم ! ،، فرید خپل واړه واړۀ لاسونه د مور د غاړې نه تاؤ کړل ـ

,, او ،، سکینې خپل زوئـې بیا ښکل کړو
,, زما بچې به زما استاذ شي ـ ـ ـ
زما بچې هوښیار دومره دے ،،
ودود صیب به وار په وار یو یو کلاس د
ټولو سره اخستو ـ پرائمري سیکشن کښې
خو به د ماشومانو سره خپله هم ماشوم
شو ـ ټول ماشومان به د خپل پرنسپل
صیب دغه کلاس ته ډیر زیات خوشحالیدل ـ
د یوې وړې غونډې ښائسته ښائسته
ماشومې نه ودود صیب
تپوس اوکړو ,, ستا څۀ نوم دے بچے ؟
،،
,, جي پلوشه ،،
,, جي پلوشه ـ ـ ـ که صرف پلوشه ،،
,, نه جي پلوشه ،، د ماشومې په مخ
خندا خوره شوه ـ
,, ښه ـ اوس د جي پلوشه نه ، نه جي
پلوشه شوه ،،
ټول ماشومان په خندا شول ، پلوشې هم
خندل ـ
,, ښۀ ، پلوشه بچې به مې څۀ جوړیږي
چې سبق اووائې؟ ،،
,, جي زۀ به ډاکټره جوړیږم ،، ماشومې
زړۀ ور زړۀ ور اووې
,, بالکل ،، ودود صیب د شفقت نه ډکه
لهجه کښې اووې ـ
,, پلوشه بچې خو به مې خامخا ډاکټره
جوړیږي ـ کښینه بچې،،
,, د رڼا خوب به تعبیر
ته رسومه ،،

زۀ ډیـوه یـم تـورتـمـونـه
ختـمـومـه

,, د مـیـنـې سنـدره ،، فـریـد پـه اول ځل د ودود صېب نـه پـه سبـاؤن سکـول کـښې واوریـده او دومـره ئـې خوښه شوه چې هر مـاسخـوتـن بـه ئـې د ودود صېب نـه ,, د مـیـنـې سنـدره ،، د اوریـدو فـرمـائـش کـولـو چې ودود صېب بـه خـامـخـا پـوره کـولـو ـــ وخت تـیـرېـدوـــ ـــ ـــ ـــ

څۀ نـا څۀ خـو راپـېښه شي ـــ ژونـد دے ، بـې تـغـیّـر ئـې کـلـه کـیـږي ـــ دا دوه کـسان د ریـحـان آبـاد نـه راغـلـي وو ـــ د سرور خـان پـېغـام ئـې راؤړے ؤ ـــ مـکرم او تـاریـخ ګـل ـــ تـاریـخ ګـل اووې ,, ودود جـانـه ! سرور خـان سـتـاسو د ریـحـان آبـاد ټـولـه زمـکـه پـه بـیـعـه اخستـل غـواړي ـــ مـونـږ پـه دغـه سلـسلـه کـښې راغـلـي یُـو ،،

ودود صېب مُـسک شو ، پـه مـتـانـت سره ئـې اووې ,, فـی الـحـال زمـا څۀ اراده خـو نـشتـه د زمـکـې د خرڅـولـو ـــ مـا ئـې څۀ ضرورت نـۀ دے مـحسوس کـړے ،،

,, او ، خـو سرور خـان تـه ئـې ضرورت دے ،، تـاریـخ ګـل پـه کـلـکـو سترګـو اووې ـــ ودود صېب اوخـنـدل ,, سرور خـان تـه خـو خدائـے ټـول ریـحـان آبـاد ورکـړے دے ـــ د هغۀ پـه مـلـکـیـت کـښې خـو زمـا پـولـې پـټـې ښکـاري هم نـه ،،

,, ښکـاري ودود جانـه ،، تـاريـخ ګل لـږ شان پـه بدلـه لـهجه کښې اووې ، کېدے شي حکم ؤ ورتـه چې پـه څۀ لـهجه کښې خبرې کـول دي ,, سرور خـان وائـي چې د هغوي پـه زمـکه کښې ستـاسو پـولـې پـټـي د پـېونـد پـه شان ښکـاري ،،
د ودود صېب پـه مخ بـانـدې د يـوې لـحظې دپـاره د نـاګـواری سېورے تـېر شو ,, تـاسو د ريـحان آبـاد يـئ ؟ ،، ودود صېب پـه هـواره لـهجه کښې تـپـوس اوکړو ــ
,, او ،،
,, د شپېتۀ فـي صـد نـه زيـاتـه علاقـه پـه ريـحان آبـاد کښې د سرور خـان ده ــ د ريـحان آبـاد د خلقـو سره خو اوس تـقـريـبـاً تـقـريـبـاً چې صرف خپـل کـورونـه پـاتـې شوي دي ــ زمـکې خو تـرې پـه مـختـلفـو حيـلو بـهانـو او يـا پـه جبـر او زور سرور خـان تـر لاسه کـړې دي ــ ډېـر کم خـلق دي چې خپـلې زمـکې ئـې سمبـال سـاتـلې دي ــ ــ ــ تـاريـخ ګـلـه ! سبـا کـه سرور خـان اووائـي چې د هغـه پـه سلطنت کښې دا د ختـو لـوټـو کـورونـه بـد او بـدرنـګ ښکـاري نـو بـيـا بـه تـاسو څۀ کـوئ؟ ،،
,, ښۀ بـه وي چې مـونـږ د کـار خبـره اوکـړو ،، مـکرم شونـډې پـرانـستـې ــ
,, پـه څنګل چې اور اولـګي مـکرم خـانـه ،، ودود صېب د مـکرم پـه سترګـو کښې اوکـتـل ,, نـو د هغې مـړ کـول ډېـر ضروري وي ګـنـي يـو شے هم سلامـت نـۀ پـريـږدي ، هر څۀ اوسوځـوي ، د يـوې ونـې پـسې بـلـه ونـه

، په یو بوټي پسې بل بوټے ، په هغو کښې د مارغانو جالې ، په جالو کښې د مارغانو بچي ، شینکے ، د ژوند او ښائست احساس ورکوونکې تازګي ـ ـ ـ ـ ـ ،، ودود صېب د یوې شیبې د خاموشئ نه پس بیا ګویا شو ـ ,, د هر ظلم ، هر زیاتي مخ نیوے په ابتدا کښې ډېر په اسانه کیږي خو که په اول کښې اونهٔ شي نو د هغې دا مطلب هر ګز نهٔ وي چې سترګې دې ترې پټې کړے شي ـ ټیک ده زهٔ که ستاسو خبره او هم منم ، زما خو دلته هم ځائے ځیګه ، پوله پټے شته ـ دا اور سبـــــا کـــــه نـــور ، ستاسو پـــه لمن پورې شو ـ تاسو به څهٔ کوئ؟ تاسو خو خپل ځانونه خپله کمزوري کوئ ! ،،

,, ودود جانه ! سرور خان زمونږ نه ستا ,,او ،، یا ,, نا ،، غوښتي دي ،، ,, اوه ،، ودود صېب اوخندل ـ ودود صېب د معاملې نازکئ ته رسیدو ـ ـ ـ هغهٔ دا وخت خبره ځنډول غوښته ـ په سنجیدګئ سره ئې پرې سوچ کولو ـ د اشتعال وخت نهٔ ؤ ـ یوه اوږده ساه ئې راښکه ,, ښهٔ ده زهٔ به پرې سوچ اوکړم ـ څهٔ داسې د تادئ خبره خو هسې نه ده ، نهٔ سرور خان چرته تلے دے او نهٔ زهٔ ،، ودود صېب ته د سرور خان سوچ معلوم ؤ ـ د لږ سوچ کولو نه پس ئې اووې ,, او یا به داسې اوکړو ، د نیمې زمکې سودا به د سرور خان سره اوکړم او

نـیمه بـه زمـا سره پـاتـې شي ، زمـا د مـودې نـه خـواهش دے چې هـلـتـه سکول او کـالـج جوړ کـړم ـ نـو کـه داسې وي نـو راځئ بـسم الله ،،
,, ښهٔ ده مـونـږ بـه سرور خـان تـه ستـاسو خبـره اورسوؤ ،،
تـاریـخ گـل او مـکرم پـاسیـدل ـ
ودود صیب تـه پـتـه وه چې د نـیمې زمـکې پـه اخستـو خـو سرور خـان رضا کـیـږي نـه او بـیـا چې لا پـاتـې ځـائـے کښې د سکول او کـالـج د جوړیـدو شرط هم وي نـو بـیـا خـو خبـره تـقـریـبـاً چې نـامـمکنـه ده ـ ودود صیب دا خبـره د څهٔ مـودې دپـاره څنـډول غوښتـلـه ـ خـو څنـگـه ؟ پـه دې هډو نـهٔ رسیـدو ـ
مـاښام هم د عـادت نـه خلاف غلـے او پـریـشانـه ؤ ـ
سکیـنـې تـرې تـپـوس اوکـړو ,, تـاسو نـن پـریـشان غونـدې یـئ ، خېـر خـو دے ؟ ،،
,, خېـر دے سکیـنـې ـ ـ ـ ـ هغـه سرور خـان سړي رالـیـږلـي وو د ریـحان آبـاد نـه ـ ـ ـ سرور خـان زمـونـږ د هـلـتـه زمـکه پـه بـیـعه اخستـل غواړي ،،
,, الله دې خېـر اوکـړي ـ نـو دا دومـره لـویـه خبـره ده چې تـاسو روټـۍ هم سمه اونـهٔ خوړه ؟ تـاسو هم کـنـه ـ ـ ـ کـلـه کـلـه خـو د مـاشومـانـو پـه شان وړو وړو خبـر تـه پـریـشان شئ ـ ستـاسو خپـل جـائـیـداد دے، ستـاسو خپـلـه خوښه ده ،،

,, سکینې ! تهٔ دې خبرې ته نهٔ رسې ــ دا وړه خبره نه ده ــ د هغې زمکې حفاظت کول ډېر زیات ضروري دے ،،
سکینې هېڅ اونهٔ وې ، په سوالیه انداز ودود صېب ته ځیره وه ,, داسې څوک ګورم چې د هغې زمکې کرل ریبل سمبال کړي ــ هغوي ته به هم ترې منافع وي او زمکه به هم ــ ــ ــ ــ ــ ځه الله دې خیر اوکړي ــ اوبه شي ــ ــ ــ فرید څهٔ شو ؟ فریده بچے ! ،،

O

نن د اتوار ورځ وه ــ ودود صېب سحر سحر د فرید سره د ګپ شپ تیاري کړې وه ــ ودود صېب خپل لاسونه شاته نیولي وو ــ
,, زمــــا هــــــوښیار بچے بــــــه اوو ائي چې زمــــا پـــــه لاسونو کښې څهٔ دي؟،، ودود صېب د فرید نه تپوس اوکړو ــ
,, هم م م م ــ ــ ــ ــ ،، فرید لږ شان سوچ اوکړو ، بیا ئې په نفي کښې سر اوخوځولو ,, نه بابا جان ــ ــ ــ نهٔ شم وئیلے !،،
,, هیپي برتهـــ ډے ټـو یُـو ــ ــ ــ هیپي برتهـــ ډے ټـو یُـو ،، ودود صېب په خندا خندا کښې اووې او خپل لاس ئې را وړاندې کړو ــ یو شکلے پین د شیشې په کور کښې بند د وددود صېب د تلي دپاسه

پـــــروت ؤ ـ د فـــــريــــد پـه ښکلي شکلي
مخ بې اختيـاره
خندا خوره شوه ـ
,, اوه بـابـا جان ـ ـ ـ ،،
,, هيـر وو درنـه کـنـه ،،
,, بـيخي رانـه هيـر وو ـ خو تـاسو تـه
يـاد وو ،،
,, لـه مـا بـه ځنګه هيـريـږي ـ ـ ـ دا
نـېټـه خو زمـا د بـچي د پـېدائش نـېټـه ده
،،
,, پـيـن ډېـر ښکلـے دے بـابـا جان ـ
تـهيـنک يُـو ،، فـريـد پـيـن لاس کـښې واړولـو
را واړولـو ـ
,, قـلـم د ښکلا علامت وي د بـابـا ځانـه !
دا د ښکلـو خـلقـو خـوښېږي ،،
,, بـابـا جانـه ! تـاسو تـه دغه نـېټـه
ځنګه يـاده پـاتـې کيـږي ؟ روغ کـال ئې پـه
مـېنځ کـښې تـېر شي ،،
ودود صېب ورتـه ډېـر پـه مـيـنـه مُسکے شو
,, تـۀ د يـو جنج تـصور اوکـړه ، ډېـر خلق
، ګڼ شمـېر خلق ، بـيـا پـه هغ جنج کـښې ،
هغه ډېـرو خـلقـو کـښې د وادۀ د ژنـي تـصور
اوکـړه ـ پـه ټـولـو کـښې ممـتـاز ښکـاري کـه
نـه ؟ د نـظرونـو مـرکـز وي او کـه نـه ؟ ،،
فـريـد بـې اختـيـاره اوخـندل ,, او بـابـا
جانـه ! زۀ ستـاسو پـه خبـره پـوئې شوم ،،
,, هم م ـ ـ ـ ،، ودود صېب پـه مـيـنـه
نـاکـه لـهجه کـښې بـيـا ګـويـا شو ـ ـ ـ ,,
نـو دغسې د ټـول کـال پـه ډېـرو او ګڼ

شمېر تــاريـخونــو کښې ستـا د زيـــږېـدنـې تــاريـخ زمــا پــه ذهن کښې ځلانــد او نــمـايــان وي ،،

فــريـد بــه د ودود صېب خبـرې ډېـرې پــه غـور سره اوريـدې ، ذهيـن هم ډېـر ؤ ، د ودود صېب سره ئــې ګـپـونــه شپـونــه ډېـر وو نـو د خبـرو انـداز ئـې هم خـوږ او بـرجستـه ؤ ــ يـو ساعت تـه غلـے ؤ ، غلـے ؤ بـيـا ئـې اووې ،, بـابـا جـانــه ! ستـاسـو د پـېدائـش نـېټـه څـۀ ده ؟،،

،, اوه ،، ودود صېب سر اوخـوځـولـو ،, بـدل رانــه اخلـې ؟ ،،

،, د پـښتـو وطن دے بـابـا جـانــه ! ،،

او ودود صېب د فـريـد پـه دې خبـره ښـۀ اوخنـدل ــ ،, ښـۀ ده يـار خو زمـا Date of Birth هم څـۀ عجيـبـه غـونـدې دے ــ کـلـونـه کـلـونــه خو ئـې پـتـه هم نـۀ لـګـي ،،

فـريـد پـه سوالـيـه انـداز د ودود صېب طرف تـه کـتـل

،, ۲۹ فـروري ،، ودود صېب اووې او د فـريـد پـه مخ د حيـرانـتـيـا او خـوشحـالـۍ شريـک تــاثـر بـې اختـيـاره خـور شـو ــ ،, اوه بــابــا جـان څـومـره Unique ډيـټ دے،،

ودود صېب مـسکـے شو ــ فـريـد د ودود صېب د غـاړې نـه لاسونـه تـاؤ کـړل او ښکل ئـې کـړو ،, ستـاسو پـه شان ،،

،, اوس تـۀ هر کـال مـاتـه خـو نـۀ شې وِش کـولـے ،، ودد صېب مـسکـا کښې اووې ،, بـدل خو دې پـاتـې شو ،،

،, او دا خـو ده ! ،، فـريـد خنـدل

ودود صېب اووې ,, دغه ورځ نمانځل ځئ فـرض نـهٔ وي بـچـے ، څنګه چې خلقـو تـرې رسم او روايـت جوړ کـړے دے ـ اصل مقـصد دا دے چې مونږ هغه ټـولـې لـوئـې ورې خبرې يـادې اوسـاتـو او د يـو بـل سره ئـې اظهـار اوکـړو ـ پـه کـومـو چې زړونـو تـه د خـوشحالـی احساس کـيږي ـ دغه وړې وړې خبرې ، پـېـرزوئـنـې او د يـو بـل احساس د مـيـنـې سلسلې تـه دوام ورکـوي او د زړونـو آلا ئـشـونـه ويـنـځي ،،

,, تـهـيـنـک يُـو بـابـا جانـه ! ،، فـريـد ډېـر پـه مـيـنـه اووې

ودود صېب فـريـد پـه زړهٔ پـورې جوخت کـړو ـ

o

د ودود صېب سره احساس ؤ چې د ريـحان آبـاد د زمـکـو نـه غـافـل نـهٔ دي پـاتـې کـېدل پـکـار ـ ګـو چې د سمبالـښت دپـاره ئـې پـرې کـسان اچولـي وو خـو د ريـحان آبـاد د طرف نـه ئـې خپـلـه غېر حاضري محسوسولـه ـ

,, د ګـرمـی چهـټـيـانـو کـښې بـه ريـحان آبـاد تـه ځـو،، ودود صېب سکـيـنـې تـه اووې نـو سکـيـنـه هم ډېـره خوشحالـه شـوه ـ ,, ښـهٔ ده کـنـه ـ تـاسو خـو مـوده اوشـوه بـيـخي شا کـړې ده ورتـه ـ مـوربـي بـي خـو بـه وخت پـه وخت خـامـخا تـلـه ،،

,, ښـهٔ وائـې ـ ـ ـ خـو د سکـول ذمـه واری هم ډېـرې دي کـنـه ،،

،، سکول خو اوس ډېر ښهٔ روان دے ـ ستاسو ستاف هم ډېر تکړه دے اوس خو تاسو لړه ډېره دمه هم کولے شئ ،،
ودود صېب مُسکے شو ،، په دغه حواله چې ماته کار او محنت څومره دمه او سکون راکوي زهٔ ئې درته نهٔ شم بیانولے ـ لا خو مونږ بیخي په آغاز کښې یو سکینې !
لا ډېر زیات مزل پروت دے ـ ډیوه بلول ـ ـ ـ د ډیوې نه ډیوه بلول ـ د رڼا په لور سفر ـ مسلسل سفر ،، د ودود صېب لهجه خوبولې شوه ـ
سکینې اوخندل ،، خدائے به ستاسو ارمان پوره کړي ـ فکرجن کیږئ مه ـ اوس خو دادے فرید هم کلک شو ـ ټولې خبرې ستاسو په شان کوي ـ وخت خو د باد په اوږو سور دے ـ ـ ـ زلمے دے که خېر وي ،،
،، تیارې ډېرې زیاتې دي سکینې ـ کار مسلسل پروت دے ،،
،، د ډیوې نه بهٔ ډیوه بلیږي کنه بابا جانه ؟ ،، فرید عین د ودود صېب په انداز کښې اووې نو سکینې او ودود صېب دواړو اوخندل ـ ودود صېب په خوشګواره لهجه کښې اووې ،، او ، د زړهٔ سره ! د ډیوې نه به ډیوه بلیږي کــه خېر وي ـ خامخا
به بلېږي ،،
،، بابا جانه ! نن تاسو ته د مینې سندره زه اوروم ،، فرید اووې ـ

,, ډاډ راکوې ؟ ،، ودود صېب فرید ته په مینه اوکتل ,, ښهٔ ده کنه ، اوو ایه بچے ،،
سکینې خو خپل بچي ته داسې په مینه کتل چې اوس ترې ځاریږي او که اوس ترې ځاریږي ـ

o

دا د ودود صېب د نیا نیکهٔ کور ؤ ـ سکینې خو لکه د سترګو په رپ کښې د ټول کور صفائي اوکړه ـ یو یو څیز ئې په سلیقې سره کیښودو ـ په ریحان آباد کښې د فرید ملګرتیا د ټولو نه اول د وفا سره جوړه شوه ـ وفا د فرید همزولې وه ـ کور ئې د هغوي د کور نه په لږه فاصله کښې ؤ ـ وفا د خپل مور پلار یکي یوه لُور وه ، پلار به ئې ټوله ورځ د خټو لُوټو مزدوري کوله ـ پلار به ئې زیات محنت کولو ، د هغهٔ ډېر خواهش ؤ چې وفا سبق اووائي ، وفا به د ریحان آباد یو ورکوټي غوندې مات جوړ سرکاري سکول ته تله ـ د هغې سره په دغه ماشوم عمر کښې هم د خپل مور پلار د محرومو او ارمانونو ډېر زیات احساس ؤ ـ هغه ډېره قابله وه ـ په ریحان آباد کښې د فرید وړومبۍ نالګي د شفیقې سره اوشوه ـ شفیقے فطرتاً جهګړ مار غوندې هلک ؤ ـ د فرید د اول ورځې نه خوښ نهٔ شو ـ

،، وفــا تــهٔ څـویـم کـښې ئــې ،، فــریــد د وفــا نــه تــپـوس اوکــړو ــ
،، څــلــورم کــښې ،، وفــا اووې
،، زهٔ هم څــلــورم کــښې یــم ،،
،، اوس بــه دلــتــه سبق وائــي ؟ ،،
،، نــه ، مــونــږ خو خــالــي د ګــرمـۍ چــهــټــیــانــو کــښې دلــتــه راغـلـي یُــو بــیــا بــه ځــو ،،
،، هــوم ورک بــه دلــتــه کــوې ؟ ،،
،، او کــتــابــونــه ، کــاپــۍ مــې راوړي دي ،،
،، ستــاسو د کــلــي څــهٔ نــامــه ده ؟ ،،
،، ګــل کــلــے ،،
،، ستــاسو کــوم کــور دے ؟ ،، فــریــد تــرې تــپــوس اوکــړو ــ
،، هــغــه مــخــامــخ ــ ــ ــ شیــن ګــیــټ ئــې چــې دے ،،
،، زمــونــږ هــغــه کــور دے د سپــیــنــې دروازې والا ،،
،، تــهٔ هــوم ورک کــوې ؟ ،، فــریــد تــپـوس اوکــړو
،، زهٔ خــو روزانــه هــوم ورک کــوم ،،
،، زهٔ بــه هــم درځــم ،،
،، راځــه کــنــه ،،
د فــریــد سره د وفــا مــور ډیــره مــیــنــه اوکــړه ــ پــه تــنــدي ئــې ښــکــل کــړو ــ
دعـــــاګــانــې ئــې ورتـــــــه اوکــــــړې ،، ستــا خــپــل کــور دے بــچــے ، زړهٔ ور راځــه ــ ــ ــ د وفــا سره سبق وایــه ،،
عفــت د کــور پــه کــار پــورې مــصـروفــه شوه او فــریــد او وفــا خــپــل کــاپــۍ کــتــابــونــه راواخستــل ــ

o

د دواړو ماشومانو سره به د کولو
دپاره د جهان خبرې وې ــ وفا به اکثر
حیرانـــه شــوه ــ ,, فریده ! تاته دې
دا ټولې خبرې بابا جان
ښائي ؟ ،،
,, او ــ ــ ــ ماته مې بابا جان هره
ورځ نوې نوې خبرې ښائي ــ ماته ډېر
خوند راکوي ،،
,, او د مینې سندره هم ــ هره ورځ ؟
،،
,, هره ورځ ،،
د وفا په سترګو کښې د محرومۍ سیوري
لاړل راغلل ــ
,, ته هم راځه کنه ،، فرید ورته اووې
,, زما بابا جان ډېر ښۀ دے ،،
,, ما مې مور منع کوي ،، وفا په قلاره
اووې ,, وائي چې د چا کورونو ته مۀ
ځه ،،
,, واه ،، فرید برند شو ,, او دا زۀ
چې ستاسو کور ته درځم ،،
,, ته خو هلک ئې ، مور مې وائي چې
جینکۍ بدې ښکاري ،،
,, هسې بدې ښکاري ــ ــ ــ ،، فرید
هم هغسې په نیغه لهجه کښې اووې ,,
دغه مخامخ خو زمونږ کور دے ــ ځۀ چې
ځو . زۀ آپا جان ته خپله وایم ،،

,, فـریـده ! ګـوره بـیـا بـه مـاتـه قـاریـږي ،،
,, هسې بـه قـاریـږي ـ ـ ـ تـهٔ هم ـ ـ ـ ـ ډارنـې ـ ـ ـ راځـه ،،
فـریـد روان شو او پـه ورهٔ نـیغ ورنـنـوتـو ـ وفـا ئـې شاتـه وه
,, آپـا جـان ،،
,, وئ دا خـو مـې فـریـد بـچـے راغـے ـ راځـه بـچـے ,, عفـت ورتـه پـه مـیـنـه اووې ،،
,, آپـا جـان ! تـاسـو وفـا زمـونـږ کـور تـه ولـې نـهٔ راپـریـږدئ ،،
,, نـه بـچـے ! مـا خـو نـهٔ ده مـنـع کـړې ،،
,, دا خـو وائـي چـې مـاتـه مـې مـور وائـي چـې د چـا کـورونـو تـه مـهٔ ځـه،،
عفـت پـه خـنـدا شـوه ,, خـو تـهٔ خـو زمـا خـپـل بـچـے ئـې ـ ـ ـ تـهٔ خـو مـې ورتـه نـهٔ ئـې یـاد کـړے چـې دومـره غـصـه ئـې ،،
,, نـو وفـادې راځـي آپـا جـان ؟ مـونـږ بـه د بـابـا جـان نـه سبق زده کـوو،، فـریـد خـوشـحـال شـو ـ
,, بـالـکـل دې ځـي بـچـے خـو هـوم ورک دلـتـه کـوئ ،،
,, ټـیـک ده آپـا جـان ،،
دواړه مـاشـومـان بـهـر را اووتـل ـ وفـا فـریـد تـه داسې پـه عجـیـبـه سـتـرګـو اوکـتـل ـ
,, ښهٔ ده مـور مـې قــــــار نـهٔ شـوه ـ څـومـره کـم عقـل ئـې،،
,, عقـل دې سـتـا اومـبـارک شي ـ زهٔ کـم عقـل ښـهٔ یـم ،،

لــږ ساعت پس بــيــا دواړو د دنــيــا جهــان خبــرې کــولــې ــ

o

,, بــابــا جانــه ! سبــا بــه وفــا هم زمــا سره راځي ، مــا ورتــه ستــاسو نــه وئــيــل دي ،، فــريــد د کــاپــۍ پــه لــيــکــلــو لــيــکــلــو کــښې اووې ــ
,, ښۀ ده کــنــه د بــابــا ځــانــه ! خــامــخــا دې راځي ،،
,, دا جــيــنــۍ خــوچې زۀ هم اوګــورم چې تــۀ پــرې دومــره مــئــيــن ئــې،،
سکــيــنــې پــه مــيــنــه اووې ,, کــه خــوښه مــې شوه نــو ــ ــ ــ ــ ــ ،،
,, بــابــا جانــه ! ،، فــريــد پــه ګــيــلــه مــن انــداز ودود صېب تــه اوکــتــل ــ
,, سکــيــنــې ! د مــاشومــانــو سره پــه خــيــال خبــرې کــيــږي ،، ودود صېب د فــريــد د ګــيــلــې جواب اوکــړو ــ
,, بــابــا جانــه ! هغــوي ډېــر غــريــبــانــان دي ــ خو وفــا ډېــره قــابــلــه ده ــ هغــه پــورې سکــول کــښې سبــق وائــي ــ هغــه هم څــلــورم کــښې ده ،،
,, عــلــم د چــا مــيــراث نــۀ دے بــچــے ــ هر څوک ئــې حــاصلــولــے شي او پــکــار ده چې ددې د ضرورت احساس د هر چــا سره وي ــ دا يــوه ډېــره لــويــه او اهمــه فــريــضه ده ،، بــلــه ورځ فــريــد او وفــا دواړه د ودود صېب خبــرو تــه غــوږ نــاست وو ــ د

سکینې خـــو دغـــــه ښـــکلې ښـــکلې
شان مـــاشومـــه
دومره خوښه شوه چې ځاریده ترې ـ
,, او هن ! ،، ودود صېب وفا ته ډېرپه
مینه او شفقت سره اووې ,, تهٔ هم ما
ته بابا جان وایه ،،
,, ښه جي ! ،،
,, ښهٔ جې نه ـ ـ ـ ښهٔ بابا جان ،،
,, ښهٔ بابا جان ،، د وفا په مخ مُسکا
خوره شوه ـ
د ودود صېب او سکینې د بې کچه مینې
سره خو د وفا زړهٔ دومره لوئې شو چې د
اظهار نه بهر ، هغې غریبې دومره مینه
چرته لیدلې و ه ـ پلار به ئې ټوله ورځ
په مزدوری تېره کړه او چې د ماښام به
کور ته راغے نو ستړے ستومانه به ؤ ،
روټۍ به ئې اوخوړه او اکثر به اودهٔ
هم زر شو ـ مور به ئې ورسره خپله
برخه ځار قربان کول خو دلته خو څهٔ بل
جهان ؤ ـ دلته خو وفا د ټولو د سترګو
داسې تور شوه چې که چرې یوه ورځ به
رانغله نو سکینه به ورپسې پخپله تپوس
ته لاړه ـ
د مینې د سندرې د اوریدو وخت هم اوس
بدل شو ـ اوس په اوریدونکو کښې وفا
هم شامله وه ، ودود صېب به ورسره د
کورس کتابونه هم ډسکس کول او ورسره
به د هغوي په نورو ډېرو خبرو کښې هم
شامل ؤ ـ د مینې د سندرې د اوریدو

فـرمـائـش بـه د بـابـا جـان نـه اوس د فـریـد نـه علاوه وفـا هـم کـولـو ـ

,, د اغیـارو لـمسون نـهٔ مـنم
هـوښیـار یـم
زهٔ د خپـل چـاپـېرچـل تـل
نـوے سیـنګـار یـم
د ژونـد هـر یـو امـتحـان
لـره تـیـار یـم ،،
زهٔ هېڅ کـلـه غـافـل نـهٔ یـمـه
بـېدار یـم
مـورې! سـتـا د الاهـو پـت
بـه پـالـمـه
زهٔ ډیـوه یـم تـورتـمـونـه
ختـمـومـه

دوا ړه مـاشـومـان د مـیـنـې سـنـدرې تـه غـوږ غـوږ وو ـ
د دوئـي د کـورونـو سره نـیـزدې ورکـوټـے غونـدې مـېدان د دوئـي د لـوبـو د کـولـو ځـائـے ؤ ـ
د ګـڼ شـمـېر مـاشـومـانـو مـشـغـولا بـه اکـثـر د شـفـیـقـې د لاسـه ورانـیـده څـهٔ نـا څـهٔ لانـجـه خو بـه ئـې جوړه کړه ـ جـهـګـړه بـه ئـې ډېـره پـه شـوق کـولـه د خـپـلـو ټـولـو هـمـزولـو مـاشـومـانـو سـره بـه نـیـغـېدو ـ لـسـتـونـې بـه ئـې بـره کـړل او بـبـر بـه شـو ـ
,, راځـه کـنـه کـه دومـره تـکـړه ئـې ،،
انـداز ئـې ټـول د لـوفـرانـو ؤ ، ګـو چـې مـاشـوم ؤ ـ
فـریـد بـه ورتـه اکـثـر اووې ,, شـفـیـقـه ! تـهٔ د هـر چـا سـره جـهـګـړې ولـې کـوې ؟ ،،

,, څه ، څه ،، هغۀ به داسې په فلمي انداز کښې لاس پورته کړو ,, خپل کار کوه ـ ـ ـ او زما نوم شفیقے دے ښه ـ شفیق نه ،،

,, خپل نوم په خپله ورانوې ،،

,, څه ، څه ـ ـ ـ تاته دې چې پلار دا کومې ښې ښې خبرې ښائي کنه ـ دا دې په جېب کښې واچوه ـ د بدمعاشانو نومونه وي هم داسې ,, شفیقے به داسې په سینه کښې ډډ شو ـ

حال دا شو چې شفیقے به ؤ نو فرید به د خپلو همزولو ماشومانو سره نۀ لوبیدو ـ یو اړخ ته به کښېناستو ـ وفا به هم اکثر لوبه پرېښوده ـ شفیقي به په فخر سره وې ,, زما پلار خو ما ته پخپله سیګرټ راکوي ،، او داسې پیخه غوندې به ئې هم ورسره اوکړه ـ

,, واخله بچے اولګوه دم ،،

شفیقے نن بیا د وفا سره خخ ؤ ـ

,, ګوره شفیقیه ! ما تاته هېڅ نۀ دي وئیلي ښۀ ،، وفا به تېزه لهجه کښې اووې ـ

,, تۀ ټګي کوې ،، شفیقے برند ؤ

,, ما کله ټګي کړې ده ؟ ،،

,, کوې ټګي ،،

فرید ئې مېنځ ته راغے ـ ,, پرېږده شفیقیه ! یو خو تۀ په وړه وړه خبره لانجه جوړوې ،،

,, څه ، څه دا تۀ ډېر مُلا راغلے ئې ،،

,, سمه دمه لـوبـه سـتـا د لاسه ورانـه شي ،،
,, ښۀ ده کـنـه چې ورانـيـږي ،،
فـريـد ، وفـا د لاس نـه اونـيـوه ـــ ,, راځـه وفـا ! پـريـږده ئـې ،،
وفـا پـه جک تـرې نـه خـپـل لاس خلاص کـړو ـــ
فـريـد حيـران حيـران ورتـه اوکـتـل ـــ داسې کـچه غـونـدې هم شـو ـــ
,, تـاتـه پـتـه نـشتـه چې هـلـکـان د جيـنـکـو لاسونـه نـۀ نـيـسي ،،
وفـا اووې او د فـريـد د مخ رنـګ سور غـونـدې شو ـــ د خپـلـو همزولـو پـه وړانـدې د وفـا پـه دې خـبـره د کـچه کـېـدو وجـه وه ، غـصه وه يـا کـه څـۀ بـلـه داسې جذبـه چې فـريـد پـرې خـپـلـه هم نـۀ پـوهـېـدو ـــ
شفـيـقـي پـه زوره زوره اوخـنـدل ـــ
,, ښه راځـه ـــ پـريـږده لـوبـې مـوبـې ـــ هـوم ورک بـه اوکـړو ،،
وفـا پـه تـېـز نـظر سره د شفـيـقـي طرف تـه اوکـتـل او روانـه شوه ـــ مـاشوم فـريـد تـه د وفـا دغه خـبـره ډېـره عجيـبـه غـونـدې ښکـاريـدلـې وه ـــ
,, وفـا تـۀ هم عجيـبـه ئـې ـــ د ټـولـو پـه وړانـدې دې زۀ دومـره کـچه کـړم ،،
وفـا اووې ,, فـريـده ! مـور مـې وائـي چې بـده خـبـره وي ـــ هـلـکـان د جيـنـکـو لاسونـه نـۀ نـيـسي ،،
,, مـا د هـلـتـه نـه را روانـولـې ـــ شفـيـقـي درسره شر کـولـو ،، د فـريـد پـه لـهجه کـښې اوس هم ، هم هغه ګـيـلـه وه ـــ

,, خو خبرې خو په خولۀ کيږي کنه ـ په پښو لاسونو نه ،، وفا فريد ته اوکتل ـ
,, فريده ! د مور پلار خبره منلو کښې فائده وي تۀ دې د بابا او مور خبرې نۀ منې ؟ ،،
,, زۀ خو منم ،،
,, زۀ هم منم ـ داجي مې وائي چې د مشرانو ټولې خبرې د اولاد د فائدې دپاره وي ،،
,, بابا جان مې هم وائي ،،

o

د ديارلسو کالو دلاور خان په ايښې شوۀ مختلفو نخښو باندې صحيح صحيح ډزې کولې ـ سرور خان ډېر په فخر سره د خپل زوئے طرف ته کتل ـ
,, مالګينه ! دلاور خان يوه نخښه هم خطا نۀ کړه ـ ګورې ! ،،
مالګين د خوشامدۍ نه د غاښونو نمائش اوکړو ـ ,, بالکل خان! آخر زوئے د چا دے ،،
,, هم ،، سرور خان په تکبر سره سر اوخوځولو ـ
,, خان ! ،، مالګين شيره شيره اووې
,, کشر خان ټول ستاسو په پل روان دے ـ خدائے ئې د نظره مۀ کړه ،،
سرور خان په زوره اوخندل ـ ,, لا خو تماشه کوه مالګينه ـ د دلاور خان د

خـانـۍ خـو بـه خـلـق مـثـالـونـه ورکـوي ـــ بـس
دغـه تـعـلـیـم دې هـم سـر تـه اورسـوي ،،
,, کـشـر خـان تـه د تـعـلـیـم څـهٔ ضـرورت دے
خـان ـــ هـر څـهٔ خـدائـے ورکـړي دي ،،
سـرور خـان بـیـا یـوه لـویـه قـهـقـهـه اوکـړه
,, دنـیـا ډېـره لـویـه ده مـالـګـیـنـه ! یـو
ریـحـان آبـاد خـو نـهٔ دے ـــ دلاور خـان بـه
اسـمـبـلـۍ کـښـې نـهٔ کـښـیـنـي ؟ ،،
,, او خـان دا خـو ده ،،
,, خـانـي کـه دومـره اسـانـه وے نـو هـر لـلـو
پـنـجـو بـه خـان وے ,,سـرور خـان پـه
مـتـکـبـرانـه انـداز سـره اووې ,, زور
غـواړي ، زور ـــ ورشـه نـخـښـې بـیـا سـمـې کـړه
،،
دلاور خـان پـه بـلـه نـخـښـه شـست اخـسـتـو !

o

ودود صېـب وار پـه وار د ریـحـان آبـاد د
ټـولـو مـشـرانـو سـره لـیـدل کـتـل کـړي وو ـــ
هـغـهٔ پـه قـلاره د هـغـوي پـه سـوچ ځـان
پـوهـولـوـــ ودود صېـب چې دا اولـیـدل نـو
کـافـي مـایـوسـه شـو چې د هـغـوي پـه زړونـو
او ذهـنـونـو د سـرور خـان رُعـب او دهـشـت
خـور دے او هـېـڅ یـو کـس ښـکـاره خـبـره کـولـو
تـه تـیـار نـهٔ دے ـــ هـغـوي غـېـر شـعـوري طـور
د خـپـلـو حـقـونـو نـه دسـتـبـردار شـوي وو ـــ
ډېـر کـسـان داسې وو چې پـولـې پـټـي ئې
سـرور خـان جـبـراً لانـدې کـړي وو ، نـهٔ څـهٔ
بـیـعـه ، نـهٔ قـیـمـت ـــ بـس د خـپـلـې بـرخـې نـه

ئـې فـارغ کـړي وو خـو خـولـې ئـې بـيـا هم بـنـد وې او چـا چـې لـږه ساه اخستـه ، بـچ خـو هـغـوي هم نـۀ وو پـاتـې خـو دومـره ضرور شوي وو چـې سرور خـان لـږې يـا ډېـرې پـيـسې ټـکـې ورکـړې وې او پـه چـا کـښې چـې عقـل او جرأت ؤ، د هـغـوي زمـکـې سلامـت وې د ا بـيـلـه چـې سرور خـان بـه وخت پـه وخت پـه مـخـتـلفـو حيـلـو بـهـانـو تـنـګول راتـنـګول ـــ
پـه ريـحـان آبـاد کـښې د تـعـلـيـم سهـولـتـونـه تـقـريـبـاً پـه نـشت وو ـــ دا د ودود صېب دپـاره ډېـره د خـفـګـان خـبـره وه ـــ هـغـۀ تـه ددې خـبـرې ښـۀ ادراک ؤ چـې د ظلم تـيـارې د تـعـلـيـم رڼـا تـه نـۀ ټـيـنـګـيـږي ـــ ودود صېب د کـلـي پـه لـويـه حجره کـښې د علاقـې د مـشرانـو سره نـاست ؤ ـــ زلـمـي هم نـاست وو ـــ
,, لالا دا څـومـره د فـکـر خـبـره ده چـې د ريـحـان آبـاد خـلق د تـعـلـيـم د حـاصلـولـو څـۀ خـاص سهـولـت نـۀ لـري ،، ودود صېب اووې ,,بـس د خـدايـه ده ـــ څـۀ اوکـړو ،، يـو مـشر سطحي شـان اووې ـــ انـدازئـې د ځـان د خلاصولـو ؤ ـــ
,, د خـدايـه خـوبـالـکـل نـۀ ده لالا ، ودود صېب ورتـه پـه غـور اوکـتـل
,, زمـونـږ خـپـلـه بـې غـوري ده ـــ زمـونـږ خـپـل غـفـلـت دے ـــ زمـونـږ بـچـي پـه ټـپـو رالـوئـيـږي او مـونـږ ئـې هډو احساس نـۀ لـرو ،،

,, د قسمت تقدیر خبره ده ،، یو بل مشر اووې ,, د چا په قسمت کښې ئې چې لیکلي وي هغوي به اووائي سبق ،،
,, ډېر ښۀ کاکا ،، ودود صېب په افسوس سره اوخندل ,, دنیا د سپوږمۍ نه هم مخکښې تېره شوه او ستاسو که په قسمت کښې وي نو ورخیژئ به که خیر وي ،،
,, تۀ د قسمت نه منکر ئې ؟ ،،
,, بالکل نه ،، ودود صېب په صفا لهجه کښې اووې ,, تاسو خپل ځانونه ولې غولوئ ـ زۀ د قسمت نه نۀ یم منکر خو تاسو د حکمت او محنت نه ضرور انکاري یئ ـ قرآن عظیم کښې دي چې الله پاک د چا د ذرې هومره حق تلفي هم نۀ کوي ـ تاسو اول خپل ځانونه حقدار خو ثابت کړئ ـ ایماندارانه کوشش خو اوکړئ ـ ـ ـ ـ ـ ،، ودود صېب یو ساعت ته غلے شو ـ په ټولو ئې نظر واچوۀ ، د زلمو طرف ته ئې اوکتل او بیا ګویا شو ,,قرآن پاک عظیم الشان کښې دي ـ الله پاک فرمائي چې د چا سره د خپل حالت د بدلولو خیال نۀ وي ، څوک چې د خپل حالت د بدلولو دپاره کوشش نۀ کوي ـ د هغوي حالت نۀ بدلیږي ـ ستاسو خوښه ده ـ مونږ خو د پستۍ او زوال په لور روان یُو،،
,, د سرور خان چې نۀ وي خوښه نو دلته نۀ سکول جوړیدے شي او نۀ کالج ،، یو زلمي په اوچت اواز سره اووې نو ډېر مخونه ور واؤړیدل ـ یو مشر ورته

پــه غصه کښې اووې ,, بې ادبــه ! تــاتــه پــتــه نــشتــه چې مــشران کــلــه خــبرې کــوي نــو کشران غلـي نــاست وي ،،
ودود صيب مسکې شو ,, کــاکــا ! د مــشرانــو خــو هم فــرض جــوړيــږي کــنــه چې خــپــلــو کشرانــو تــه د هغــوي بــنــيــادي حقــونــه اورسوي چې پــکښې يــو تــعــلــيم هم دے ! ،،
کــاکــا هيڅ اونــهٔ وې ــ ودود صيب تــرې تــپــوس اوکــړو ,, کــاکــا ! دا جــوړ ستــاسو زوئــے دے ؟ ،،
, او ،، کــاکــا لا اوس هم خــپــل ستــړيشن تــه نــهٔ ؤ راغلــے ــ
,, سرور خــان تــه بــه پــه جــرگــه ورشو ،،
ودود صيب د ټــولــو طرف تــه اوکــتــل ,,
ســـــرور خــان هم ددې علاقې مــشر دے ستــاسو پــه شان
د هغــوي خــو زمــونــږ سره د مــرستې حق جــوړيــږي ،،
ودود صيب نــورې ډيــرې خــبــرې اوکــړې خــو ويــريــدلــي زړونــه د خــوزيــدلــو پــوزيــشن کــښې نــهٔ وو ــ
ودود صيب د ريــحــان آبــاد د خلقــو حــالــت تــه فــکــر مــنــد ؤ ــ

o

د گــرمــۍ چــهــټــيــانــې ښــنــگــه تــيــرې شوې ــ فــريــد او وفــا خــو هډو خــبــر نــهٔ شول ــ
,, مــونــږ بــه سبــا نــه بــلــه ورځ کــلــي تــه ځــو ،، فــريــد اووې ــ

د وفـا د مخ بـلا ډېـر رنـګونـه یـو دم تـت
شول ـ داسې زړۀ نـیولـي زړۀ نـیولـي ئـې
اووې ,, سبـا نـه بـلـه ورځ ؟ ،،
,, او ـ ـ ـ ـ ،،
وفـا پـه کـتـاب بـانـدې غېـر ارادي طـور
خپلـه ګـوتـه تـاوؤلـه راتـاوؤلـه
,, فـریـده ! تـه خوشحال ئـې چې کـلـي تـه
ځې ؟ ،،
,, خـوشحال یـم هـم او نـه هـم یـم ،،
,, دا خـو دوه خبـرې دي ،،
,, او کـنـه ـ هـم دوه خبـرې دي ـ خـپـل
کـلـي تـه ځم او هـلـتـه بـه بـیـا سکـول تـه ځم
نـو خـوشحال یـم او خفـه ځکـه یـم چې ستـا
پـه شان ښـۀ مـلـګرے مې څوک هـم نشتـه ـ
مـلـګري مـې ډېـر دي ، هغـوي هـم ډېـر ښـۀ دي
خـو پـه تـا پـسې مـې د اوس نـه زړۀ خفـه دے
،،
,, بـابـا جـان څـۀ وائـي فـریـده ! چې بـیـا
بـه راځـو ؟ ،،
,, پـتـه نـشتـه ،، د فـریـد لـهـجـه داسې فـکـر
مـنـده شان وه ,, خـو تـۀ هـم راځـه کـنـه
زمـونـږ سره ـ هـلـتـه بـه سکـول وائـې دلـتـه
خـو سکـول هـم ټـول ړنـګ پـنـګ دے ،،
,, داسې چـرتـه کېـدے شي ،،
,, ولـې نـه شي کېـدے ؟ ،،
,, زۀ پـــه خـپـلـه خــوښه خـــو نـۀ شم تـلـے
ـ داجي مـې کـه راتـه اووائـي نـو ـ ـ ـ
،، وفـا داسې پـه سوچ کښې اووې ,,
خـو ګـرانـه ده ـ ګـل کـلـے ډېـر لـرې دے !
،،

,, څۀ لــرې دے ،، فـريـد اووې ,, نـيـمـه ګـهـنـټـه مـزل هم نـۀ دے ټـول،،
دوا ړه مـاشـومـان پـه يـو بـل پـسې خفـه وو خـو دا يـوه داسې نـاګـزيـره مـرحـلـه وه چې بـنـد ئـې ورتـه نـۀ شـو وهـلے ـ ـ ـ
نـن د ودود صېب سره د دوا ړو نـشست د نـور کـلـه پـه نـسبـت ډېـر زيـات اوږد ؤ ـ
ودود صېب د هـغـوي پـه جذبـاتـو پـوهېدو ـ وفـا اووې ,, بـابـا جـانـه ! تـاسو بـه لاړ شئ او مـا بـه هـيـره کـړئ ،،
ودود صېب ورتـه ډېـر پـه مـيـنـه او شفـقـت اوکـتـل ,, نـه نـه ـ ـ ـ زۀ بـه خـپـلـه وفـا لُـور هـيـروم ؟ تـاتـه ښـکـاري داسې ؟ ،،
ودود صېب د هغې پـه خفـګـان پـوهېدو ,, زمـا خـو بـه مې وفـا لُـور ډېـره يـاديـږي خـو کـه تـا مـونـږ هـيـر کـړو نـو بـيـا ؟ ،،
د وفـا پـه مخ د يـقـيـن نـه ډکـه مُسکا خـوره شـوه ـ څۀ ئـې اونـۀ وې خـو پـه هـغـه مُسکا کـښې داسې يـو چـيـلـنـج غـونـدې ضـرور ؤ ـ لـکـه د خـامـوشۍ پـه ژبـه ئـې وئـيـل چې ,, ګـورو چې څـوک بـه څـوک يـاد ساتـي ،،
سکـيـنـې ښـکـل کـړه ,, زمـا لُـور خـو زمـا د سترګـو تـور ده ،،
,, تـاسو بـه بـيـا کـلـه راځئ ؟ ،، وفـا تـپـوس اوکـړو
,, د سکـولـونـو پـه ټـولـو چـهـټـيـانـو کـښې بـه مـونـږ دلـتـه راځو ـ ريـحـان آبـاد تـه ـ ټـيـک ده ،، ودود صېب ورتـه پـه مـيـنـه اووې ـ

,, ټـولـو چـهـټـيـانـو کـښې ؟،، د وفـا پـه مـخ د خـوشحـالـۍ رنـګـونـه اوغـوړيـدل
,, او ـــ ـــ ـــ ټـولـو چـهـټـيـانـو کـښې ،،
,, د اتـوار پـه ورځ خـو هـم چـهـټـې وي ،،
وفـا جـوړ وريـاد کـړل او وضـاحـت ئـې تـرې اوغـوښـتـو او ودود صـېب بـې واره او بـې اختـيـاره اوخـنـدل ,, زمـا ځـور ډېـره هـوښـيـاره ده ـــ هـم م م م ـــ ـــ ـــ ـــ ځـه ښـۀ ده د اتـوار پـه ورځ بـه هـم راځـو خـو د کـلـه کـلـه غـېـر حـاضـرۍ بـه راتـه پـکـښې بـخـښـنـه وي ,, ـــ ـــ ـــ ـــ ټـيـک ده ؟ ،،
,, ټـيـک ده ،، وفـا خـوشحـالـه شـوه ـــ
,, بـابـا جـانـه ! وفـا دې هـم زمـونـږ سـره لاړه شي کـنـه ، هـلـتـه بـه سـبـق وائـي ،،
,, خـبـره خـو ښـۀ ده ،، ودود صـېب د وفـا طـرف تـه اوکـتـل ـــ د هـغـې پـه سـتـرګـو کـښې هـم د تـلـو خـواهـش ځـلـيـدو ـــ
,, زۀ بـه د ارسلا جـان سـره اوګـورم ،،
وفـا او فـريـد يـو بـل تـه اوکـتـل ـــ سـتـرګـې ئـې لـکـه د ډيـوۀ اوځـلـيـدې ـــ مـاښـام ودود صـېب د وفـا د پـلار سـره اوکـتـل ـــ
,, ارسلا جـانـه ! پـه دې درې مـيـاشـتـو کـښې مـونـږ د وفـا د مـيـنـې دومـره امـوخـتـه شـو چـې اوس روان يُـو نـو داسې راتـه مـحـسـوسـيـږي لـکـه چـې دلـتـه رانـه خـپـلـه سـکـه ځـور پـاتـې کـيـږي ـــ سـکـيـنـه هـم ډېـره خـفـه ده ـــ خـبـره څـۀ عـجـيـبـه غـونـدې ده خـو دا مـيـنـه هـم څـۀ ډېـر عـجـيـبـه شـے دے کـه سـتـاسـو خـوښـه وي نـو زمـونـږ سـره راځـئ ـــ کـورونـه زمـونـږ دوه دي ، هـېـڅ تـکـلـيـف نـشـتـه ـــ څـۀ

دي بس یو کور مې د وفا لُور شو ـ د
سبق وئیـــــلـــو اساني به هم ورته ډېره
وي ، ستاسو د کار روزګار بندوبست به
هم خدائے اوکړي،،
د ارسلا جان په مخ د ودود صېب د مینې
او پېرزوئنې ردعمل په یوې ښکلې مُسکا
کښې ځلیدو ـ ,, ودود صېب ستاسو ډېره
مننه ـ زۀ ستاسو اخلاص ته رسم ، زۀ
ګورم په دې درې میاشتو کښې وفا ستاسو
نه ډېر څۀ زده کړل ، زۀ پرې خوشحاله
یم ـ د وفا تعلیم هم زما رمان دے خو
ـ ـ ـ ـ دا فېصله کول ماته ډېره
ګرانه ده ،،
,, زۀ پوهیږم ،، ودود صېب اووې ,,
تاسو ته چې کمه خبره ما اوکړه هغه
ستاسو دپاره زما نن هم ده او سبا هم
ده ـ وفا ډېره قابله ماشومه ده ـ د
سبق خیال ئې خامخا اوساتئ ،،
,, په مونږ خو په تیارو تېره شوه ـ ـ
ـ ،، ارسلا جان اووې ,, د دوي سبا
ورځ خو چې روښانه وي ـ ستاسو ډېره
مننه ودود صېب ! ،،
,, ښه ده ارسلا جانه ! ،، ودود صېب
پاسیدو کښې اووې ـ ,,سبا به مونږ
روانیږو ـ سحر به تۀ کار ته تلے ئې
نو اجازت د اوس نه راکړه ،،
,, سبا جمعه ده ،، ارسلا جان مُسکے شو
,, زۀ به یم ، چهټي ده د کار ،،
,, ځه ښۀ شوه د الله په امان ،،

٥

د وړلـو سامـان پـه ګـاډي کښې کـېښودے شو ـ سکـینـه عفـت تـه کـور تـه ورغلـه او مـخـه ښـه ئـې تـرې واخستـه ـ وفـا ئـې ښکل کـړه او اجـازت ئـې تـرې واخستـو ، فـریـد ورسره ؤ ، ودود صېب آخر کښې د ارسلا جـان سره بـړه ګـړه اوکـړه او ګـاډي کښې کښینـاستـو ـ
تـر دلـتـه پـورې خـو حـالات ټـیک ټـاک وو خـو چې کـلـه ګـاډے پـه روانـیـدو شو نـو کـار خراب شو ـ وفـا پـه ژړا شوه ـ ودود صېب د ګـاډي نـه راکـوز شو ,, ولـې ولـې ! وفـا لـورې ـ ـ ـ بـده خبـره ده بـچـے مـــونـږ بـه راځـو کـنـه ـ مـونـږ بـه ولـې نـه راځـو چـې زمـونـږ وفـا ګُـور دلـتـه ده ،،
,, زۀ ستـاسو نـه خفـه یـم بـابـا جـانـه ،،
وفـا پـه سلـګـو سلـګـو کـښې اووې ـ
ودودصېب د وفـا د مخ نـه اوښکې پـاکـې کـړې ـ ,, قـصور خو مـې راتـه اوښایـه کـنـه د بـابـا ځـانـه ،،
وفـا هېڅ نـۀ وې ، د هغې سلـګـو خبـرې کـولـې ، ودود صېب د ارسلا جـان طرف تـه اوکـتـل ,, یـره وروره ! دا سوال مـې اومـنـه ، څو ورځـو تـه دې وفـا زمـونـږ سره لاړه شي ، چـهـټـیـانـې هسې هم لا درې ورځـې شتـه دي ـ اتـوار تـه بـه ئـې زۀ د ځـان سره راولـم ،،

ارسلا جان خندل ,, وفا بچې ! تا خو دې د بابا جا ن دپاره مونږ هم پرېښودو ،،

خو د وفا سلګۍ چرته قرارېدې ـ

,, ښۀ ده ودود صېب لاړه دې شي درسره ـ واقعي ده د مینې د زور هېڅوک نۀ وي ،،

,, ټیک شوه وفا لورې ،، ودود صېب د وفا طرف ته اوکتل ـ ,,اوس خو اوخانده ،، خو وفا د سترګو نه خپل لاس نه اخوا کولو ـ بیا ئې منډه کړه او خپل داجي ته ورتر غاړه وته ـ

,, ورشه بچې خپل سامان دې راواخله ،،

,, نه ، نه وروره ـ هېڅ حاجت نشته ،، ودود صېب ارسلا جان منع کړو ـ ,, وفا بچې مې خپل کور ته ځي ـ د خپل بابا جان کور ته ـ د وفا لُور دپاره مې هر څۀ ډېر دي ـ راځه بچې ،،

,, بابا جانه ! زۀ مې د مور نه اجازت اخلم ،،

,, ضرور بچې ـ ـ ـ شابه ،،

ارسلا جان خندیدو ,, کله کله خو بنده حیران شي ،،

ودود صېب اووې ,, ارسلا جانه ! ژوند ډېر ښائسته دے ـ بس خو که لږ په ښائسته نظر ئې اوګورو ،،

وفـا تـه خو ګل کـلي کښې جوړ د میـنې یـوه بـلـه دنـیـا پـه انـتظار وه لـوئـې واړۀ تـرې ځـاریـدل ـ د فـریـد نـیـا نـیـکۀ خو لـکه چې خپل ورک څۀ مـونـدلـي وو ـ د وفـا پـه نـازولـو سترګي کېدل نـه ـ وفـا دا هر څۀ لـیدل او مـحسوسول ـ

فـریـد خو د وفـا پـه مـېلمستیا کښې سم لـېونـے شوے ؤ ـ وفـا بـه چې کـلـه د څۀ خوړلـو څښلـو نـه لاس اونـیـوؤ نـو د فـریـد جنګونـه بـه شروع شول ,, ولـې ولـې ؟ دا ولـې نـۀ خورې ،، دا ولـې نـۀ خورې، دا ولـې نـۀ څښې ؟ ،،

وفـا بـه ورتـه مـسکی شوه ,, فـریـده ! تـۀ هم کـنـه ـ پـوره لـېونـے ئـې،،

,, لـېونـے ښۀ یـم ـ هم ـ ـ ـ دا اوخـوره ،،

فـریـد خو د هـوا پـه اوګـو سور ؤ ـ پـه دوؤ ورځـو کـښې ئـې ټـول ګـل کـلـے وفـا تـه اوښـودلـوـ چـهـټـیـانـې وې نـو وفـا سبـاؤن سکول د بـهـر بـهـر نـه اوکـتـو ـ فـریـد بـه ورتـه د سکول، اُستـاذانـو او سبق ټـولـې قـیصې کـولـې ـ د وفـا تـر هر څۀ نـه زیـات د فـریـد د نـیـا نـیـکۀ د خټـو لُـوټـو نـه جوړ سـاده غونـدې کـور خوښ شو ـ سکیـنـې خپـلـې مـور تـه اووې ,, مـورې وفـا دې خوښـه شوه ؟ ،،

د سکیـنـې پـه لـهجه کـښې د مـستقـبـل خوبـونـه او رنـګونـه انـغـاړلـي وو ـ خو مـاشومې

وفا خو تـرې صرف د لـفظونـو تـر حده معنٰی
اخستـے شـوه ، ایـلـه غـونـدې مـسکی شـوه ـ
د سکـیـنـې مـور پـه مـیـنـه وفـا تـه اوکـتـل ،
پـه سر ئـې ورتـه لاس راښکل ،، د وفـا بـچی
خو مـې هلـو ثـانـي نـشتـه ،، بـیـا ئـې ښکل
کـړه ،، خـدائـے دې د بـد نـظر نـه اوساتـه
،،
مـــــاښـــام ودود صېب خبـره راواچـولـه ،،
وفـا لـورې ! سبـا بـه کـه خېـر
وي ریـحـان آبـاد تـه ځـو ـ ـ ـ ،،
،، زۀ خو نـۀ ځـم ،، د ټـولـو نـازولـې وفـا
نـاز اوکـړو ـ
،، اں هں ،، ودود صېب پـه مـسکـا مـسکـا
کښې پـه حـیـرانـتـیـا سره د وفـا طرف تـه
اوکـتـل ،، چـهـټـیـانـې ختـمې شـوې لـورې ـ
اوس بـه تـۀ سکـول تـه ځـې ، سبق بـه وائـې
ـ تـلـۀ خو بـه غـواړي ریـحـان آبـاد تـه ،،
وفـا تـه هم د ودود صېب دغـه انـداز خونـد
ورکـړو ـ مـسکی شوه خو د هغـې د څـۀ
وئـیـلـو نـه وړانـدې فـریـد اووې ،، بـابـا
جـانـه ! وفـا وائـې چې زۀ چې سبـاؤن سکـول
اوګـورم نـو بـیـا بـه ځم ،،
ودود صېب ډېــــر پـــــه مـیـنـه دواړو
مــــاشومـــــانـــــو تـه کـتـل ـ سکـیـنـې
اوخـنـدل ـ ،، لـښکـر درتـه ښۀ پـه صلاح مـخ
تـه ولاړ دے ـ یـوه ورځ ده خېـردے سبـاؤن
سکـول خـو دې اوګـوري ـ دومـره راغـلـې
ده ،،
ودود صېب ډېـر پـه مـیـنـه اووې ،، زمـا خو
پـرې هلـو د تـلـو زړۀ نـۀ کـیـږي خو سکـول

ئـې دے او بـل ارسلا جان تـه هم بـې ژبـې کـيـږم ــ خـېر چـې د وفـا لُـور فـرمـائـش مـې دے نـو غـورځـولـے ئـې هم نـۀ شم ښـۀ ده ــ څـنـګـه چـې د لـښـکر خـوښـه وي ،،

فـريـد او وفـا يـو بـل تـه پـه ځـلـيـدلـو سـتـرګـو اوکـتـل ــ دواړه مـاشـومـان خـوشـحـال شـول ــ

پـه سـبـاؤن سـکـول کـښـې تـېـريـدونـکـې هـره لـمـحـه دو فـا پـه زړۀ او ذهـن نـقـش کـيـده ــ ودود صـېـب د خـپـل ټـول سـټـاف سـره د وفـا پـېـژنـدګـلـو اوکـړه ــ ټـولـو ورتـه تـود هـرکـلـے ووې ــ وفـا مـحـسوس کـړه چـې د ريـحـان آبـاد د سـکـول او د سـبـاؤن سـکـول پـه مـاحـول ، د اسـتـاذانـو پـه رويـو او پـېـرزوئـيـنـو کـښـې فـرق دے ــ ډېـر زيـات فـرق ــ وفـا دلـتـه يـو طلـسم مـحـسوسولـو ــ خـبـرې ډېـرې وې خـو مـاشـوم ذهـن ئـې بـاريـکـيـو تـه رسـائـي نـۀ لـرلـه ــ

,, د مـيـنـې سـنـدره ،، وفـا د ودود صـېـب نـه ډېـر وارې اوريـدلـې وه خـو دلـتـه ئـې اثـر څـو چـنـده سـېـوا ؤ ــ يـوه يـوه مـصرعـه بـه ټـول کـلاس د ودود صـېـب پـسـې پـه هـم هـغـه انـداز او آهـنـګ کـښـې تـکـرارولـه وفـا هـم پـه هـغـه مـاشـومـانـو کـښـې شـامـلـه وه ــ

,, وخـتـه ! پـوئـې پـه
بـاريـکـيـو د حـکـمـت يـم
ځـان ځـانـي نـۀ لـرم ټـول
وحـدت وحـدت يـم
خـاص او عـام لـره پـېـغـام
د مـحـبـت يـم ،،

نو را اوګوره یو رُعب
یم او طاقت یم
دغه شان مې نن دنیا
وته ښایمه
زۀ ډیوه یم ، تورتمونه
ختمومه

ریحان آبا ته د روانیدو په وخت وفا بیخي غلې وه ــ ودود صېب د وفا دپاره بلا ډېر شاپنګ کړے ؤ ــ سکینې ښکل کړه ,, زما وفا خو به ما هیروي نه ؟ ،،

وفا سکینې ته په ژور نظر اوکتل او ډېر په سنجیدګۍ سره ئې سر په نفي کښې اوخوځولو ــ فرید او وفا یو بل ته ددې لمحې خفګان په لفظونو کښې څرګندولے نۀ شو ــ ماشومان وو ددې خفګان د بنیاد ادراک ئې کله لرلے شو ــ بهر حال چې هر څۀ وو، څو چې ودود صېب ګاډي کښې ناست نۀ ؤ دواړو خپلو کښې څۀ پټې پټې خبرې کولې ــ

,, راځه بچے ،، ودود صېب د موټر دروازه بیرته کړه ــ

وفا په خاموشۍ سره په خپل ځائے ولاړه وه ــ ودود صېب ماشوم خو نۀ ؤ چې د هغې په معصوموتاثراتو رسیدل نه ــ فرید ته ئې اوکتل ــ د هغۀ په مخ هم

څۀ خبره ځليده ـ ودود صېب بې اختياره مسکے شو ـ وفا ته ئې اوکتل ـ
,, وايه لُورې څۀ حکم دے ؟ ،،
,, بابا جانه فريد دې هم راځي کنه ،،
وفا په معصوميت سره ووې ـ ,, تاسو خو هسې هم واپس راځئ ،،
سکينې اوخندل ,, لښکر بيا په صلاح دے ،،
ودود صېب سکينې ته اوکتل او مسکے شو ـ ,, لښکر بې تا کله پوره دے ـ سر خېله خو ئې هم تۀ ئې ـ تۀ هم راځه ،،
ودود صېب دې خبرې ته حېران ؤ ـ وفا او فريد به هره خبره ورسره ښۀ زړۀ وره او په ملګرتيا کوله خو دلته زړۀ نيولي وو ـ په ژور نظر ئې دواړو ته اوکتل ، خوشحالي ئې په مخونو ځليده ـ دغه لمحه کښې ئې ورته بې اختياره د زړۀ نه دعا اووته ـ بې لفظونو خو لا محدوده دعا ـ ودود صېب خپله هم پوئې نۀ شو چې په دغه لمحه کښې ئې ددې ماشومانو دپاره د خپل خدائے نه څۀ اوغوښتل ـ بس خو خپل اندرون کښې ئې يوه رڼا شان محسوس کړه او د هغې رڼا په غېږ کښې ئې بې واره او بې اختياره د خپل زړۀ کچکول کېښودو ـ
څۀ ساعت پس لښکر ريحان آباد ته روان ؤ ـ

د ودود صېب په کور کښې يو بل ګل اوغوړيدو ـ يوه ماشومه کور ته راغله ـ نوم ورله فريد خوښ کړو ـ ,, امبر ،، خوشحال خو ټول وو خو فريد خو جوړ په هوا ګرځيدو ـ امبر به ئې د زړۀ نه نۀ جدا کوله ـ د پيريانو په ژبه کښې به ئې ورسره خبرې کولې ، اګړم بګړم به ئې ورته وئيل ـ سکينې به ودود صېب ته وئيل ,, ژړے خو ستاسو نه هم زيات دے ،،
ودود صېب به اوخندل ,, ژړے دے کنه ،، امبر خړپوسې وهلې ، پل ئې اخستو ، خبرې ئې زده کولې او مور پلار او ورور ئې د خوشحالۍ نه ورته په جامو کښې نۀ ځائيدل ـ
ودود صېب به وئيل ,, مينه په دې دنيا جنتي شان لمحې زيږوي او کرکه کينه د سم دم وخت نه عذاب جوړوي ،،
امبر خبرې زده کړې نو د ګل لالا ، ګل لالا په وئيلو خو ئې هډو خولۀ نۀ ستړې کېده او ګل لالا خو ئې ترې بس ځاريدو او ځاريدو ـ فريد ته به چې کله مور د نظر ماتي دپاره سپېلني دودول نو تنګ به شو ، زړۀ به ئې را ډوبېدو ـ ,, موري بس کړه کنه ،، فريد به التجا شان اوکړه خو اوس چې په امبر به ئې کله بې کچه مينه راغله نو پخپله به ئې د سپېلنو نه ډډوزه پورته کړه او ښۀ به ئې ورته لوګے کړل ـ سکينې به ورته په مينه او حيرانۍ سره کتل ـ ,,

یـا خدایـه ! دا هغه فـریـد دے چې د لـوګـي نـه بـه یـو دم تـنګ شو او اوس ئـې د امـبـر دپـاره پـه لـوګـو کښې سر ور دنـنـه کـړے وي ، پـوکـوي ئـې ، دودوي ئـې ـــ ـــ ـــ ـــ ،، ,, بـس دے مـات شو نـظر ئـې ،، سکیـنې بـه ورتـه اووئـیـل ـــ

,, لا چـرتـه مـات دے ،، فـریـد بـه هـوښیـارې سترګې ورپـورتـه کـړې، ویـښتـو کښې بـه ئـې د سپـېلـنـو سوزیـدلـي سپـېږي ، خسـڼې انـختـي وو ـــ د ځـان فـکـر بـه ورسره کـلـه ؤ ,, سم ئـې ورتـه سوزوم،،

فـریـد د ودود صیـب سره خوا کـښې نـاست ؤ ـــ امـبـر د پـرپـرکـیـو پـه شان پـه کـور کـښې الـوتـه را الـوتـه ـــ فـریـد اووې ,, بـابـا جـانـه ! دا ولـې ؟ زمـاخو یـوه لـحظه هم د امـبـر د لـیـدو نـه بـغـېـر نـهٔ تـیـریـږي ـــ ،، ودود صیـب ئـې ډیـر پـه شفـقـت پـه سر لاس راښکل ,, تـاتـه لـوئـے خدائـے ډیـر څـهٔ عطا کـړي بـچـے ـــ تـاتـه ئـې مـیـنـه دربـخښلې ده ـــ ،،

فـریـد خـو شیـبـې غلـے ؤ ، بـیـا ئـې اووې ,, خو بـابـا جـانـه ! مـا تـه داسې مـحسوسیـږي چې زمـا ستاسو نـــه هـــم زیـــاتـــه د امـــبـر سره مـیـنـه ده ،،

ودود صېب ورتــه مسكے شو ,, خـور دې ده كنـه او بـيـا درنـه كشره هم ده نـو مـيـنـه خو بـه دې ورسره خـامـخا وي ،،
,, بـابـا جـانـه ! پـتـه نـشـتـه چې ولـې ، خو زۀ كـلـه كـلـه اوويـريـږم ،، فـريـد داسې څۀ وركـه وركـه غونـدې لـهجه كښې اووې ــ
,, ام هم ــ ــ ــ ــ ،، ودود صېب ورتـه داسې د سر زنـش كـولـو پـه انـداز كښې اوكـتـل ,, دا ستـا د ويـرو او انـديـښـنـو عمر دے؟ ،، ودود صېب څۀ ساعت ډېـر پـه ژور نـظر فـريـد تـه كـتـل بـيـا ګـويـا شو ,, انـديـښـنـو تـه هېڅ كـلـه خـپـل زړۀ كښې ځـائـے مـۀ وركـوه دا د يـقـيـن جـرړې كـمزورې كـوي ــ ،،
,, پـتـه نـشتـه چې ولـې ؟ ،، د فـريـد لـهجه بـيـخي بـدلـه وه ــ د مـاشومـتـوب د عمر د نـاپـخـتـګۍ شائـبـه هم پـكښې نـۀ وه ــ ودود صېب بـه د فـريـد د مـخـتـلـفـو كـېـفـيـتـونـو د ذهـن او سوچ د ارتـقـائـي عمل جـاج ډېـر پـه ژوره اخستـو خـو نـن دا بـيـخي نـوے احساس ؤ چې د فـريـد پـه دې خـبـره ورتـه شوے ؤ ــ ودود صېب د مـيـنـې د انـتـهـا سره تـعلق لـرونـكـو د داسې كـېـفـيـتـونـو د اثـر انـګـيـزۍاو مـحركـاتـو ادراك لـرلـو خـو د فـريـد خـو لا دومره پـوخ عمر نـۀ ؤ چې ــ ــ ــ ــ ودود صېب ورتـه پـه ځـيـر اوكـتـل او ورتـه مـسكے شو ــ ,, شېطان د انـسان ډېـر د نـيـزدې دښمن دے د بـابـا ځـانـه ! خـپـل سوچ همېشه مـسلـمـان سـاتـه ،،

،، مسلمان سوچ څنګه وي ؟ ،، فرید تپوس اوکړو
،، په لوئے خدائے کامل یقین او په هر حال کښې صبر او شکر ـ دغه د مسلمان سوچ بنیاد دے ،، ودود صېب فرید ته ډېر په غور کتل ـ
فرید څۀ شیبې ښۀ ورغلے ، غلے ؤ بیا ئې ودود صېب ته سترګې ورپورته کړې او مُسکے شو اوس ئې په مخ بې آرامي نۀ محسوسېده ـ
،، بابا جانه ! انسان ډېر کمزورے دے کنه ؟ ،،
ودود صېب فرید ځان ته راجوخت کړو ،، کمزورے هم او نیمګړے هم ـ پوره او قادر صرف د الله ذات دے ،،
فرید غلے ؤ ، ودود صېب هم هغسې هغه خپل ځان ته جوخت کړے ؤ ـ په سر ئې ورته لاس راښکو ،، الله پاک د زړونو په واړه سوداګانو، په ذهنونو سوچونو خبردار دے ـ لوئے الله د ښائسته زړونو ملګرتیا کوي ـ ـ ـ همېشه ! ،،
د فرید سترګې اوځلیدې او د ودود صېب د غاړې نه ئې لاسونه تاؤ کړل ـ ،، تاسو چې ماته کله هم په سر لاس کېږدئ نو زۀ څۀ ډېر عجیبه او خوشحالوونکے غوندې سکون محسوسوم بابا جانه ! ،،
،، بالکل بچے ! ځنې خبرې د فطرت او روحانیت سره ډېر زیات ژور تړون لري ـ چا ته په سر د شفقت او مینې لاس

کېښودل ډېر لوئے نفسياتي اثر لري ـ مثبت اثر ـ شوريدګي کموي ، د هيجان او ذهني منفي شدتونو زور ماتوي ،،
فريد ډېر په غور سره د ودود صېب خبره اوريده ـ ،، هم دغسې په اوګه ټپول هم سړي ته غرونه غرونه ډاډ بخښي ، زړۀ ور کوي ئې ، پالوان ترې جوړوي ـ ـ ـ ـ ،،
فريد ډېر په انهماک سره ودود صېب ته غوږ غوږ ؤ ، ودود صېب ورته ډېر په مينه مسکے شو ـ
،، او بيا پلار خو هسې هم د سر سېورے وي ـ د تاؤ په سېوري وس کله رسي ،،
ودود صېب بيا خپل لاسونه فريد ته واکړل او فريد ئې بيا د غاړې نه لاسونه تاؤ کړل ـ

o

د لکچر نه پس د معمول مطابق د سوالونو جوابونو سلسله جاري وه ـ
،، کښېنه بچے ـ ويري ګُډ ،، ودود صېب اووې ،، ستا تپوس ډېر اهم دے ـ اصل خبره دا ده چې پښتانۀ په مجموعي حېثيت د حقيقت نه ډېر لرې پاتې شوي دي ـ جذباتي دومره دي چې عقلونه ئې په ګردونو کښې پټ دي او جذبات هم کوم جذبات؟ لېوني جذبات ـ ـ ـ پښتون اکثر له خپله تاوه اور اخستے دے ـ تاسو کله سوچ کړے چې نن پښتون په خپل

کـور کـښې مـحفـوظ نـۀ دے ، مـري ، استحصال ئـې کـیـړي او ګـرم هم ، هم دے بـلـلـے شي ــ ولـې ــ ــ ــ ــ ــ ؟ ،، ودود صېب یـو ساعت تـه خـامـوش شو ــ ټـول کـلاس غـوږ غـوږ نـاست ؤ ، پـه ټـولـو ئـې یـو سنجـیـده نـظر واچـوؤ، بـیـا ګـویـا شو ,, بـې نـوا دے ، ژبـه ئـې نـشتـه ، د جـهـالـت پـه تـیـارو کـښې ګـېـر دے ــ لـه اول ورځـې نـه ورتـه د پـښتـو تـشریـح غلطه شوې ده ــ کـاږۀ سوچـونـه ، کـاږۀ عمـلـونـه ئـې د شخصیت حصه ګـرځـیـدلـي دي ، دنـیـا پـه تـیـزۍ سره بـدلـیـږي ، دا د علـم او هـنـر دور دے ــ د سائـنـس او ټـیـکـنـالـوجي زمـانـه ده خو پـښتـانـۀ اوس هـم پـه غـوجـلـو او غـارونـو کـښې پـراتـۀ دي ، بـرېـتـونـه تـاؤولـو او ټـوپـکـې طمـاچـې پـه تـرخ کـښې ګـرځـولـو تـه خـپـلـه پـښتـو وائـي ــ دوئـي د پـت ، ښېګـړې ، تـورې او وفـا پـه اصل مـفـهـوم هـېڅ کـلـه اونـۀ رسیـدل ، ورور تـه تـربـور وئـیـل او خـپـلـه ټـولـه تـوانـائـي پـه دې یـا ددې سره مـتـعـلـقـه پـه نـورو ډېـرو وړو لـویـو ، بـې ځـایـه او بـې حقـیـقـتـه خبـرو ضائـع کـول د دوئـي نـنـګ او پـت دے ــ خـپـلـې دروغجـنـې انـا همېشه د خپـل جـهـل وفـا دار سـاتـلـي دي ــ د تـورې تـشریـح ورتـه د جـائـز او نـاجـایـز جـنـګ شـور غـوبـل او د اور لـمـبـه ، پـه سر بـانـدې بـلـه سـاتـلـو پـه طـور شوې ده ــ ــ ــ او د ډېـر زیـات افـسوس او عبـرت مـقـام خـو دا دے چې پـه وړه یـا لـویـه سطح ئـې مـشري هـم اکـثـر ټـګـانـو کـړې ده ــ دوئـي تـه کـلـه هـم

د داسې ماحول ورکولو کوشش شاید شعوري
طور نۀ دے شوے چې د تعلیم سره ئې
مینه پېدا شي او د علم د حصول طلب ئې
په زړونو کښې را زرغون شي بلکې زۀ دا
وئیلے شم چې پښتانۀ د تعلیم د حصول
نه باقاعده د یو سوچ لاندې لرې ساتلي
شوي دي ،، ودود صېب توقف اوکړو ، څنې
هلکانو د تپوس کولو لپاره خپل لاسونه
اوچت کړل ، ودود صېب ټولو ته وار په
وار اوکتل او یو خوا ئې ګوته اوږده
کړه ,, یاسر ،،
یاسر د تپوس کولو دپاره پاسیدو ,, سر
! ستاسو د خبرو په رڼا کښې مجموعي
تاثر آیا دا نۀ قائمیږي چې ګني
پښتانۀ د ژوند په لاره په هر لحاظ سره
ګرم او غلط دي ؟ ،،
,, کښېنه بچے ،، ودود صېب مسکے شو ,,
شاباش ـ ـ ـ دا ښۀ
خبره ده ـ خپل زړۀ او ذهن کښې کله هم
ابهام مۀ پریږدئ ـ څۀ خبره مو هم چې
په ذهن کښې سوال پېدا کوي ـ وضاحت ئې
ضرور غواړئ ـ د مخکښې تلو دپاره ، د
ارتقاء دپاره دا ډېره ضروري وي چې د
خپلو خامیو او غفلتونو جاج واخستلے
شي خپلې ناپوهۍ په حکمت او بصیرت
سره اوینځلے شي او د هغې د پېش رفت
لپاره وړومبے شرط دا دے چې خپلې غلطۍ
تسلیم کړلے شي ـ د یو نقص ، د یوې
خامۍ اصلاح کول تر هغې پورې هډو ممکن
نۀ وي څو چې هغه خامي ، خامي ګڼلې

شـوي نـهٔ وي ــ ځـو چې هغـه نـقص ، نـقص تـسلـیم کـړے شوے نـه وي ــ د پـښتـنو خـو ټـول ژونـد د خـونـدونـو ، رنـګـونـو او قـدرونـو نـه ډک دے ــ پـښتـانـهٔ خـو پـه ډېـرو زیـاتـو حـوالـو سپېڅـلـي او ښـاغلـي دي خـو د وخت تـقـاضـه دا ده چې مـونـږ د پـښتـون وجـود د هغـو لـویـو وړو زخـمونـو نـښانـدهـي بـیـا بـیـا اوکـړو کـوم چې د نـاسـور کـېدو پـه لـوري روان دي ــ کـوم چې مـسیـحـائـي غـواړي ، د پـوهې زور او د مـینـې ټـکـور غـواړي ــ پـخـوانـے وخت سـاده ؤ ــ نـن خـو مـونـږ تـه وخت ښکـاره خـبـردارے راکـوي ، د پـاسېدو ، بېـدارېـدو او روانـېدو راتـه وائـي ــ نـن کـه چرې مـونـږ پـه هـنـګـامـي بـنـیـادونـو د تـیـارۍ طرف تـه روان نـهٔ شـو، پـه شعـوري تـوګـه مـو د رڼـا پـه لـور ګـام پـورتـه نـهٔ کـړو نـو بـیـا دې کـښې هېڅ شک نـهٔ پـاتې کـیـږي چې مـونـږ مـعـنـوي طـور د ورکـېدو پـه لـور روان یُـو ،،

د ودود صېب د خـــــامـوش کـېدو سره د تـپـوس کـولـو دپـاره کلاس کـښې کـافـي لاسونـه بـیـا پـورتـه شـول ــ

,, ابـرار ــ ــ ــ ــ تـهٔ ،،

ابـرار پـاسېدو ,, سر ! پـه دغـه حـوالـه مـونـږ پـه خـپـلـه لاره کـښې تـر ټـولـو لـوئـے خـنـډ څـهٔ ګـڼـلـے شـو ؟ ،،

,, رسم ــ ــ ــ ــ رواج ،، ودود صېب پـه رسان اووې ,, کـښېنـه ابـرار ــ هغـه فـرسوده رسمـونـه رواجـونـه چې زمـونـږ لـه ژونـد چـاپـېر دي او پـه جهـل بـنـا دي ــ

زمــونـږ د ارتـقـاء پـه لاره کښې خنډ دي او دغه بُـتـان صرف نـوے کـهـول مـاتـولـے شي ـ غزنـوي غزنـوي نـوے کـهـول ـ تـاسـو ، صرف تـاسـو ـ د حکمت او بـصيـرت سره ـ ډيـوه پـه لاس ، د لـويـو جذبـو او لـوړو حوصلـو سره ، د تـحمل او بـرداشت سره ، د عزم او استـقـلال سره ، علامـه صيب فـرمـائـي

خرد کو غلامی سے آزاد کر
جوانوں کو پیروں کا استاد کر

ستـاسو ذمـه واری ډيـرې زيـاتـې دي ، تـاسـو بـه خپـل چـاپـېـرچـل تـه، خپـلـو را روانـو نـسلـونـو تـه د رڼـا تـحفـه ورکـوئ ـ پـه دې بـه هيڅ کـلـه نـۀ ځئ چې دا طـور طريـقـې خـو زمـونـږ د پـلار نـيـکـۀ د وختـونـو نـه را روانـې دي ـ څنگـه ئـې پـريـږدو ـ خـلـق بـه څۀ وائـي ـ دا قـسم لـه خبـرې خـو بـه د مـکې مـشرکـانـو کـولـې ـ ـ ـ نـه ـ ـ ـ بـالـکـل نـه ـ ـ ـ اوګـورئ ، جاج واخـلـئ او د دانـشمـنـدانـه جرات سره غلط تـه غلط اووايـئ او درست تـه درست ـ ،،
د کلاس وخت ختم شوے ؤ ـ

O

چاپـېـر چـل کـښې ډيـر بـدلـون راغـلـے ؤ ـ ځـنې خـلـقـو پـه دغـه عرصه کـښې د دنـيـا لـۀ سرايـه کـوچ کـړے ؤ او ځيـنـو ورتـه کـډې راوړې وې ، مـاشومـان هم اوس کـافـي لـوئـے شوي وو ، فـريـد اوس کـالـج تـه تـلـو ـ نـوره هم ډيـره تـبـديـلـي ـ خـو د ودود صيب

د زړۀ درد هم هغۀ ؤ ـ د خپل زخمي
زخمي چاپېرچل د مسيحايی دپاره بې
قراره ؤ او په دې حقله به ورته يکي
يوه لاره په نظر راتله ـ د علم د حصول
لاره ـ د مينې لاره ، ودود صېب به کله
کله زړۀ نيولے شو نو فريد ته به په
يو مخ ځير شو ـ ,, بچے ! وخت ډېر کم
دے او چيلنج ډېر لوئے دے ،،
فريد به مسکے شو ,, بابا جانه ! تاسو
څۀ ګڼئ چې ددغه لوئے
چيلنج دپاره تاسو لښکر نۀ دے تيار
کړے ؟ ،،
,, د تيارو شدت ډېر زيات دے ،،
,, د تيارو اوقات څۀ وي بابا جانه !
تاسو محسوسوئ نه چې د رڼا سفر جاري و
ساري دے ،،
ودود صېب به مسکے شو ـ فريد به ئې
زړۀ ته نيزدې کړو ـ
,, آئي لو يُو بابا جانه ! ،، فريد به
د ودود صېب د غاړې نه لاسونه تاؤ کړل
ـ

o

د ماشومتوب د ملګرتيا دغه خوږ او
سپېڅلے تعلق د وفا سره کله په مينه
کښې بدل شو فريد ته نۀ وه پته
خودومره پوهېدو چې هغۀ خپل زړۀ وفا
ته ډېر پخوا ورکړے دے ـ خو د اخلاص او
ملګرتيا د دومره لوئے او مسلسل تعلق

بـا وجود فـریـد کـلـه هم وفـا تـه د خـپـلـې مـیـنـې اظـهـا ر اونـهٔ کـړے شـو ـ څـومـره بـه ئـې چې کـلـه د اظـهـار کـولـو کـلـکـه ارا ده اوکـړه هـومـره بـه تـرې دوه تـرې خطا شول او پـه داسې مـوقـع بـه ئـې چې کـلـه د وفـا پـه وړانـدې خـبـرې بـیـخي مـبـهـم او یـو غر بـل غر شوې نـو وفـا بـه د خـپـل عـادت نـه خلاف بـې اخـتـیـا ره اوخـنـدل ـ

,, فـریـده ! دا تـهٔ کـلـه کـلـه داسې لـېـونـے غـونـدې نـهٔ شې ؟ ،،

فـریـد بـه داسې سـتـړے سـتـړے شـان ، اسـوېـلـے غـونـدې اوکـړو ـ پـه شـونـډو بـه ئـې خـوبـولـې شـان مـسـکـا خـوره شـوه ,, او ! کـلـه کـلـه زمـا خـپـلـه هم کـیـږي پـه ځـان ګـمـان د لـېـونـي ،،

,, ښـکـارې خـو نـه ،،

,, وطن د پـښـتـو دے ـ سـړے لـېـونـے کـیـږي هم پـه ګـرانـه ،،

څـو څـو وارې ئـې د اظـهـار کـولـو کـلـکـه اراده کـړې وه ,, بـس دے نـن وایـم ورتـه ،، خـو عـېـن پـه مـوقـع بـه وار خطا شـو ، فـریـد کـلـه هم د وفـا د طرف نـه د الـتـفـات څـهٔ مـحسوس کـړي نـهٔ وو ، سـنـجـیـدګـي ئـې پـه ښـکـلـي ښـکـلـي مخ جوړ پـخـه نـقـش شـوې وه ـ کـلـه کـلـه بـه ئـې چې فـریـد سـره څـهٔ ټـوقـه شـان اوکـړه نـو هـغـه ورځ بـه پـه جـامـو کـښـې کـلـه ځـائـیـدو ـ بـیـا بـه پـه ځـان پـورې پـه خـنـدا شـوـ ,,دا مـیـنـه هم کـنـه ـ ـ ـ ـ ،،

یـو ورځ ئې وفـا تـه اووې ,, وفـا ! دا مـینـه هم ډېـر عجیبـه څیـز دے کـنـه ــ د سم دم سړي نـه کـوتـک جوړ کړي ــ،،
وفـا ورتـه پـه غـور اوکـتـل ,, نـه داسې خـو نـۀ ده ــ مـینـه خـو سړے لا سړے کړي ،،
,, نـو بـیـا ــ ــ ــ ــ ،، فـریـد هم دومـره اووئـیـل شـول ، مـخـکښې ئې اکسلیـټـر کـار نـۀ کـولـو ــ
,, نـو بـیـا څـۀ ؟ ،،
,, پـریـږده مـړې ــ هېڅ نـه ــ ــ ــ ــ بـس هسې مې اووې ،،
یـوه ورځ د اظهـار پـیـریـانـو بـیـا جلالـي کـړے ؤ خـو چې عېن د څـۀ وئـیـلـو پـه وخـت کـښې ئـې پـه مـرۍ خـپـسه کـښېنـاسـتـه نـو پـه وار خـطـایـۍ کـښې ئې بې اخـتـیـاره د وفـا لاس پـه خـپـلـو لاسونـو کـښې اونـیـوۀ ــ وفـا یـو دم ورتـه پـه بـرنـدو سترګـو اوکـتـل او خـپـل لاس ئې تـرې نـه پـه جـک سره خلاص کړو ــ
,, فـریـده مـۀ هیـروه چې یـو هلک د یـوې جینـۍ لاس هېڅ کـلـه نـۀ شي نـیـوے عېب وي ، ګـنـاه وي ،،
فـریـد دا وخـت مـخـتـلـفـو کـېـفـیـتـونـو زورلـو ، کـچـه هم ؤ، اراده ئې هېڅ کـلـه د وفـا د لاس د نـیـولـو نـۀ وه ــ ملامـتـه هم ؤ او څـۀ پـاؤ نـیم پـاؤ بـر هم هم ــ شـایـد د بې وقـعـتـۍ احساس ؤ ــ او زړۀ ئې درزیـدو کـه درزیـدو مخ ئې مسلسل بـل خـوا اړولے ؤ ــ
,, بـابـا جـان کـوم ځـائـے د کـالـج جـوړولـو لـپـاره زمـکـه اخلي ،، وفـا تـپـوس اوکړو ــ

،،د ا سې کښې لـهجه پـه د فـریـد ،،شا ر کښې
نـا ر ا ضګي شا نـې و ه ــ
،، خـبـر ه شو ې د ه ؟ ،،
،، ا و ــ ــ ــ بـس څـۀ کـا غـذ ي کـا ر و ا ئـي
پـا تـې د ه ،،
څـۀ شېبـه پـس فـر یـد تـپـو س ا و کـړ و ،، و فـا !
د ا یـم ا یـس سي نـه پـس د ې څـۀ ا ر ا د ې د ي ؟
،،
د و فـا پـه مـخ ښکلـې شا ن مـسکـا ا و ځـلـیـد ه
،، خـو بـو نـه خـو مـې ډ یـر لـو ئـې د ي خـو د
د ا جي تـکـلـیـفـو نـو تـه مـې نـو ر نـۀ شم کـتـے ــ
ا و س هـم د کـا لـج خـر چـې ډ یـر ې د ي ــ د
ر یـحـا ن آ بـا د نـه بـهـر هـم د ے ګـو کـه ډ یـر
لـر ې نـۀ د ے خـو ــ ــ ــ ــ ،،
د فـر یـد ز ړ ۀ څـړ یـکـه ا و کـړ ه ،، و فـا تـــــــۀ
مـــــو نـــــږ پـــــر د ي ګـڼـې ؟ مـا خـو
پـر یـږ د ه ــ بـا بـا جـا ن سـتـا څـۀ نـۀ لـږ ي ،،
و فـا فـر یـد تـه سـتـر ګـې و ر پـو ر تـه کـړ ې ،، د
بـا بـا جـا ن مـیـنـه ا و ډ ا ډ کـه نـۀ و ے نـو ز ۀ
تـر د ې حـد ه هـم نـۀ شو م ر ا ر سـیـد ے ــ د
بـا بـا جـا ن د شخصیت بـې شمېر ه ا ړ خـو نـه د ي
فـر یـد ه ! چـې تـشر یـح ئـې صر ف و خـت کـو لـے شي
ــ ز ۀ ا و تـۀ نـه ،،
،، و فـا ! تـۀ پـه بـا بـا جـا ن ډ یـر ه ګـر ا نـه
ئـې ،،
،، بـا بـا جـا ن پـه مـا هـم ډ یـر ګـر ا ن د ے ،،
فـر یـد و ئـیـل غـو ښتـل چـې پـه مـا هـم ډ یـر ه
ګـر ا نـه ئـې خـو بـس غـلـے پـا تـې شو ــ ډ یـر ه
ګـر ا نـه و ه ــ ا و س ئـې د ا ظـهـا ر و نـو

مظهـارونـو نـه پخه تـوبـه کړې وه ـ د وس خبـره ئـې نـهٔ وه ـ
,, چرتـه څـهٔ وخت بـه مـور جانـې تـه غلـي غـونـدې اووایـم ـ ,, فـریـد زړهٔ زړهٔ کښې اووې ـ

O

,, ګـل لالا ـ ـ ـ ـ ګل لالا ،، امـبـر د فـریـد پـه کـمرې نـیغـه رانـنوتـه ـ
,, اں هں ،، فـریـداخبـار پـه مـیز کـیښو او امـبر تـه مـتـوجه شو ـ
,, زمـا خـور خـو نـن ډېـره خـوشحالـه ده ،،
,, ګـل لالا ! ډېـره نـه ـ زهٔ نـن ډېـره زیـاتـه خـوشحالـه یم ـ زمـا خـو بـه د زړهٔ ارمـان پـوره شي ،،
,, ښه نـو وایـه کـنـه زمـا څـان زمـا څـیګر خـورې ،،
,, داسې در تـه چرتـه وایـم ـــ ـ زمـا مـټهـائـي کـومـه ده ؟ ،،
,, واه ـ ـ ـ دا هم عجیبه ده ـ ارمـان سـتـا د زړهٔ پـوره کـیږي او مـټهـائـي زمـا نـه غـواړې ـ هں ؟ ،،
,, تـهٔ نـهٔ پـوهـیږې ـ ـ ـ ـ ،، امـبـر پـه شـوخـۍ سره سر اوخـوځـولـو ـ
,, ښه څـه زهٔ درنـه یـو تـپـوس کـوم ـ تـاتـه زمـا وفـا بـاجي څنګـه لـګي؟،،
فـــریـد خو لـکـه چې سم د خـوبـه رابـېدار شو ـ اوس پـه خـبـره څـهٔ څـهٔ رسیـدو ـ

,, څۀ مطلب ؟ څنګه څنګه لګي ـ ـ ـ ؟
،، فريد هسې تندے داسې تريو شانې کړو
,, صفا صفا اووايه ،،
امبر مسکی وه ، قدرې سوچ کولو نه پس
ئې اووې ,, اوس به
دې کور ته زما بهابهي راځي ـ زمونږ
کور خو به لا ښائسته شي کنه ګل لالا ،،
فريد خبرې ته رسيدو خو نور وضاحت ئې
هم غوښتو ، مخ ئې ځليدو ، غوړيدو
خوشحالي وه دومره ډيره چې ـ ـ ـ ـ
,, امبر ! خبره دې بيا هم پوره اونۀ
کړه ،، فريد ځان داسې مرور غوندې ببر
غوندې کړو ,, ستا مې دا خبره بالکل
نۀ ده خوښه ـ ښه ،،
,, او ما چې ستا نه تپوس اوکړو نو تا
ئې ماته جواب راکړو ؟،، امبر په تشو
لاسونه کېښودل ـ
,, هم م م ،،فريدځان داسې ناجانه
غوندې کړو ,, ښۀ ده ـ د نورو
جينکو په شان ده او بس ،،
,, بس ؟ ،، د امبر په سترګو کښې شوخي
ځليده
,, او ـ ـ ـ بس ،، فريد داسې بې
پروا غوندې انداز کښې اووې
,, وختي مې بابا جان او مور جانې
خپلو کښې څۀ خبره کوله ـ څوک جينئ ئې
درته خوښه کړې ده ،،
,, څوک ده ؟ ،، د فريد غوږونه
اودريدل ـ مينه کښې سړے انديښمن هم
لږ خو نۀ وي ـ

,, پـتـه نـشتـه ـ ځـوک ده ،، اوس امـبـر ځـان نـاجـانـه کـړے ؤ ـ
,, امـبـر ! ،، د فـریـد انـداز تـنـبـیـهي ؤ
,, څۀ مـطـلـب ، پـتـه نـشتـه ، ځـوک ده ،،
,, د مـشرانـو فـېصلـې دي ګـل لالا ،، امـبـر پـه قـلاره قـلاره اووې ,,مـاتـه خـو مـې بـس بـهـابـهـي پـکـار ده ،،
,, او زمـا خـوښـه نـا خـوښـه ؟ ،،
,, څۀ وئـیـلـے شم ،،
,, تـا د وفـا پـحـقـلـه تـپـوس کـړے ؤ ،،
,, او ـ ـ ـ کـړے مـې ؤ ،، د امـبـر لـهـجـه کـښـې هـم هـغـه شـان بـې نـیـازي وه ـ
,, خـوښـه مـې ده ـ ـ ـ ـ ،، فـریـد وسـلـه اوغـورځـولـه
,, زمـا هـم خـوښـه ده ،، امـبـر مـسـلـسل ځـان نـاجـانـه کـړے ؤ ـ
,, امـبـر ،، فـریـد اوغـرمـبـېدو او امـبـر پـه کـړس کـړس پـه خـنـدا شـوه
,, ګـل لالا ! دومـره کـم عـقـل خـو نـۀ ئـې ـ ـ ـ ـ خـو دا نـن ولـې ـ ـ ـ ـ ـ ـ ؟
ګـل لالا ! بـابـا جـان د وفـا ذکـر کـولـو ـ خـو لا ئـې د ارسلا کـاکـا سره خـبـره نـۀ ده کـړې ـ اول بـه سـتـا نـه تـپـوس کـوي ،،
,, د دیـارلـسو کـالـو بـوډۍ ـ ـ ـ ـ ـ
،، فـریـد امـبـر د غـوږونـو نـه اونـیـولـه ـ
,, دا دومـره اسـتـاذۍ دې چـرتـه زده کـړې دي ،،
,, ښه نـو دا مـې انـعـام دے ،،
,, سـتـا نـه خـو مـې سر ځـار شه ،، اوس ئـې د پـوزې نـه اونـیـوه

,, ګـل لالا ! زمـا خـو تـادي شـوه ـ وفـا بـاجي تـه مې اوو ايـم؟ ،،

,, نـه ـ ـ ـ نـه ـ ـ ـ نـه ،، فـريـد تـنـدے ګـونـجې کـړو ,, شش ـ ـ ـ د ا د مشرانـو خبـرې دي ـ خيـال کـوه ـ کـار بـه رالـه اوګـورې ،،

امبـر پـه خنـدا وه ,, ګـل لالا ! ښـۀ ډارن ئـې ښـۀ ،،

د خـوشحـالـئ يـو دلـربـا احسـاس ـ فـريـد څـۀ پـه نـورو نـورو جهـانـونـو ګـرځـولـو ـ

o

د دلاور خـان زلـمي تـوب پـه ريـحـان آبـاد کـښې د ظلم نـوي نـوي بـابـونـه لـيـکل ـ ريـحـان آبـاد څـۀ ، دلاور خـان نـورې مـلـحقـه علاقې هم د خپـلې خـانـئ د اثـر لانـدې راوسـتـلـو خـوبـونـه لـيـدل ـ د ځـان او مـال ويـره خـو د ريـحـان آبـاد د خـلـقـو سـره د مـخـکـښې نـه وه ـ اوس پـه عزت هم ويـريـدل ـ د عيـاش او بـدقـمـاش دلاور خـان زړۀ د کـانـړي ؤ ـ د ريـحـان آبـاد اوسېـدونـکي نـن هم بې نـوا وو ـ نـوے کـهـول ئې هم ګـونـګ او بـې ژبـې ؤ ـ د خـانـانـو ويـره ورتـه ورثـې کـښې رسېـدلـې وه ـ شـاذ و نـادر بـه کـه چـا چـرتـه جـرات اوکـړو او ژبـه بـه ئې اوخـوځـولـه نـو نـورو تـه بـه د عبـرت نـشـان جـوړ شـوـ او د بـاقـي خلقـو ژبـه بـه لا پـه تـالـو پـورې اونـخښتـه ـ د خـان ګـل لالا د زلـمي زوئـے ګـنـاه صرف دومـره وه چې دلاور

خان ته ئې په يو موقع ايغ نېغ جواب
ورکړے ؤ ـ نو بيا څۀ وو دلاور خان په
خپل اس پورې تړلے ؤ او د ريحان آباد
په لارو کوڅو کښې ئې راکاږلو ـ خلق ئې
څۀ پټ پنا او څۀ ښکاره په تماشه وو ـ
انديښمن انديښمن او ساه ختلي ـ خلقو
خپل ماشومان کورونو کښې پټ کړل ـ د
غېږې د ماشومانو په مخونو ښځو خپل
څادرونه خوارۀ کړل خو تماشه بهر حال
ټولو کوله ـ دلاور خان په اس سور د
خپلو سفاکو تاثراتو سره دنګه غړۍ د
ريحان آباد په لارو کوڅو کښې د خلقو
په زړونو کښې خپل دهشت تازه کولو ـ د
خان ګل لالا زوئے هله پرېښودے شو چې
دومره ځان پکښې پاتې شو چې ايله ساه
ئې اخسته ـ د هغې نه پس خان ګل لالاد
خپلو ټولو وړو لويو سره د ريحان آباد
نه کډه اوکړه ـ چرته لاړو؟ ددې نه
هېڅوک خبر نۀ شو ـ د ريحان آباد
اوسيدونکي د خپلې ژبې د پورته کولو
په چل نۀ پوهېدل ګو که ځنې کسانو اوس
څۀ پټ پنا خپل وس او حرکت کولو ـ
بخت عالم کاکا د ودود صېب سره ناست ؤ
ـ څو کسان ورسره نور هم وو ـ
بخت عالم کا کا وئيل ,, ډېره ګرانه
شوې ده وروره ! ژوندي يُو خو د ژوندو
په شان نۀ يُو ـ څۀ لاره خامخا پکار ده
،،
ودود صېب سر اوخوځولو ,, ښۀ ده چې
دغه احساس خو درته اوشو ـ ډېر په

تــاخـيـر سره سهي ـ بـهر حـال ديـر آيـد درست آيـد ـ اوس تــاسو څهٔ سوچ کـړے دے ؟ ،،
بـخت عـالـم کـاکـا هېڅ تـوقف اونـهٔ کـړو، اوئـې وې ,, بـس چې پـه هـره ځـي ـ نـوره غلامـي نـهٔ کـوؤ ـ مـړهٔ بـه شو کـنـه ـ مـړهٔ دې شو ،،
ودود صېب بـې اخـتـيـاره مسکے شو ,, هم دغـه خـو زمـونـږ مـسئـلـه ده يـا بـيـخـي چـپ يُـو ، هېڅ نـهٔ وايـو او يـا جذبـاتـي او د عقـل نـه بـالا فـېصلې کـوؤ ـ بـې مـوقـعې ، بـې مـحلـه او بـې فـائـدې ،،
ودود صېب لـږ شان تـوقف اوکـړو او بـيـا گـويـا شو ,, اوس چې تـاسو يـوه فـېصلـه کـړې او زړهٔ مـو مـنـلې ده نـو د حکمت جامـه ورواچـوئ ـ ستـاسو ړونـد او جذبـاتـي قـدم بـه پـه ريـحـان آبـاد کښې نـور هم تـورتـم جوړ کـړي ـ داسې نـتـيجه بـه پـريـږدي چې د وگـړو پـه زړونـو کښې بـه د پـاسېدو هډو تـصور ختم کـړي ،،
,, نـو بـيـا څهٔ کـول پـکـار دي ـ زمـونـږ خـو بـرداشت ختم شوے دے،، دبـخت عـالـم کـاکـا سره جوخت نـاست زلـمي پـه کـلـکـه لـهجه کښې اووې ,, زمـونـږ پـه وړانـدې زمـونـږ د سپـيـن روبـو مـشرانـو بـې عزتـی کـيـږي ، زمـونـږ خـو خېر دے مـونـږ خـو هډو پـه شمېر کـښې نـهٔ يُـو ـ خدائـے دې نـهٔ کـړي سبـا ـ ـ ـ ـ ،، زلـمي خبـره اودرولـه ، اواز ئـې درونـد غـونـدې شو ـ

,, پـه یـو ورځ هېڅ نـهٔ کـیـږي ــ ،، ودود صېب پـه نـرمـۍ سره اووې ,,د عـمـرونـو عـمـرونـو کـوتـاهـیـو ازالـه یـو دم نـهٔ شي ــ وخت خـامـخـا غـواړي ــ تـاسو خـپـل عمل پـه یـو څـو مـرحـلـو تـقـسیـم کـړئ ــ څـومـره کـسان دي چې سـتـاسـو د سـوچ سره مـلـګـري دي ؟ مـکـمـل مـلـګـري ! ،،

,, لـږ دي ــ د ګـوتـو پـه شمېـر دي ،، بـخـت عـالـم کـاکـا اووې

ودود صېب پُـر خـیـال انـداز کـښې سـره اوخـــوځـــولـــو ,, جـــذبـــاتـي کـیـږئ مـه ــ ددې پـېـدا شوي سوچ او احساس قـدر اوکـړئ ، پـالـنـه ئې اوکـړئ ــ پـه زړونـو او ذهـنـونـو کـښې ئې اوکـرئ نـو بـیـا بـه د وخت سره سره تـاسو تـه د خـپـل طـاقـت احساس خـامـخـا کـیـږي او هـر کـلـه چې تـاسو ددغـه سـوچ پـه زرغـونـولـو کـښې کـامـیـاب شوئ نـو اوګـنـئ چې هـر تـورتـم تـه مـو د نـمـر مـخ اوښودلـو ــ لا مـونـږ د تـیـارۍ پـه حـالـت کـښې یُـو او تـیـاري پـه خـامـوشۍ سره کـیـږي ، پـه یـقـیـن او تـسلـسل سره کـیـږي ــ خـپـلـو زلـمـو تـه ډاډ او مـیـنـه ورکـړئ د هـغـوي پـه صلاحـیـتـونـو اعـتـمـاد اوکـړئ او کـار تـرې واخـلـئ ــ زمـا یـقـیـن دے چې سحر نـیـزدې دے ــ ډېـر نـیـزدې ،،

,, مـونـږ دې نـهٔ یُـو خـو بـس دغـه سحر دې راشي ،، زلـمـي اووې

ودود صېب مسکے شو ,, کـه خدائے کـوي تـاسو بـه دې سحر تـه پـخـپـلـه هـر کـلـے وایـئ

ـ د شپې آخر دے ګرانـه ، د تـيـارې زور پـه مـاتـيـدو دے ـ يـقـين سـاتـئ ،،

o

امـبـر بـه د وفـا سره شرارتـونـه خـو هسې هم کـول خـو نـن ئـې ورانـه پـه دې راغلې وه چې نـن ورتـه امـبـر د ,, وفـا بـاجي ،، پـه ځـائـے ,,وفـا بـهـابـهـي ،، وئـيـلـي وو ـ د امـبـر سره د وفـا هم مـيـنـه ډيـره وه نـو ځکه بـه ئـې ورسره د وړې وړې خـبـرې نـه هم قـيـصه جوړولـه خـو نـن خـو ئـې خـبـره بـيـخي څۀ بـــــدلـــــه شان کړې وه ـ د وفـــــا بــــاجي پـه
ځـائـے وفـا بـهـابـهـي ـ ـ ـ وفـا پـه حيرانـﯽ سره ورتـه اوکـتـل ـ
,, څۀ ـ ـ ـ څۀ ـ ـ ـ ؟ څۀ دې اووې ؟ ،،
امـبـر بـيـخي ځـان نـاجـانـه کړو ,, وفـا بـا ـ ـ ـ ـ جي ،، د ,,بـا ،، او ,,جي ،، پـه مـېـنـځ کـښې ئـې يـوه مـعـنـي خـيـزه خلا جوړه کړه او پـه مـعـصـومـيـت سره ئـې اووې ,, خـولـۀ مـې خطا شوه وفـا بـا ـ ـ ـ جي ،، وفـا د غـوږ نـه اونـيـوه ـ ,, سـتـا او خـولـۀ خطا کـېـدل ،،
د امـبـر زړۀ خـو غـوښـتـل چې ورتـه صفـا صفـا اووائـي ـ د خـپـلـې وفـا بـاجي نـه هم تـپـوس اوکـړي چې سـتـا څۀ خـوښـه ده ؟ خـو بـس چُپ پـاتې شوه ـ

،، نـو کـه بـهـابـهـي درتـه وايـم نـو څۀ قـيـامـت بـه راشي ،، امـبـر پـه مـعـصـومـيـت سـره وفـا تـه اوکـتـل ـ

،، امـبـر ـ ـ ـ ،، وفـا امـبـر تـه بـرنـد اوکـتـل ،، دا دربـانـدې نـن څۀ پـيـريـان راغـلـي ، بـاجي ـ ـ ـ صرف بـاجي ـ ـ ښه ،،

،، ښه نـو غـوږ خـو مـې پـرېـږده کـنـه ،، امـبـر ورتـه داسې مـرور شـان اوکـتـل ـ غـوږ ئـې پـرېـښـودے شـو ـ څۀ د اخـوا دېـخـوا خـبـرو نـه پـس امـبـر بـيـا شـوخي اوکـړه ـ ،، ښه څـه ټـيـک ده وفـا بـاجي خـو کـه دا دواړه نـومـونـه ګـډ کـړم خـپـلـه کـښې نـو بـيـا ؟ بـاجي او بـهـابـهـي يـو ځـائـے ! بـهـابـهـي جي ! ،،

،، امـبـر ،، امـبـر تـه د نـور کـلـه پـه شـان وږومـبـے وارنـنګ مـلاؤ شـو ـ

،، خـيـر دے کـنـه ،، امـبـر يـو قـدم شـاتـه لاړه ـ

،، امـبـر ـ ـ ـ ،، دويـم وارنـنګ ـ د وفـا لـهـجـه سنـجـيـده وه ـ

،، بـهـابـهـي جـان ،، امـبـر بـيـا پـه شـوخـئ سـره داسې نـازولـي اووې خـو يـو قـدم ئـې بـل هـم پـه شـا ضـرور ورسـره اخـسـتـے ؤ ـ

،، اودريـږه زمـا نـيـا ،،

خـو امـبـر اوس پـه کـمـره کـښې چـرتـه وه چې پـه پـنـجـه کـښې بـه راتـلـه ـ د مـنـډې خـو تـکـړه وه ـ

د امبر فطرت هم داسې ؤ ــ خوږ او مینه ناک ــ ګرانه هم په ټولو وه ــ

o

ودود صېب سحر د ناشتې نه پس برآمده کښې کرسۍ کښې ډډه وهلې ناست ؤ ــ اخبار ئې کتو ــ
په امبرخو دې خبرې لا ناوخته کړے ؤ چې څو ورځې پس هغوي
خپل کلي ، ګل کلي ته روان دي ــ څۀ چهټیانې هم کمیدې او څۀ ودود صېب چې په ښار کښې کومه زمکه اخستې وه په هغې باندې د کالج د تعمیر کار هم په تیزۍ سره جاري ؤ ــ خو امبر خو نور څۀ کرل او ربېل ــ د هغې په زړۀ کښې دا ارمان اوړیدو را اوړیدو چې بس یو ځل په ډکه خولۀ وفا ته بهابهي اووائي او هغه ورته اونۀ قهریږي ــ نو بیا څۀ وو ، ودود صېب چې خبریدو نو امبر خلق راټول کړي وو ــ دوه کټونه د ودود صېب د کرسۍ نه یو خوا بل خوا واچول شول او لښکر ترې محاصره اوکړه ــ ودود صېب په حېرانۍ سره سر راپورته کړو او د تپوس کولو په انداز کښې ټولو ته اوکتل ــ
سیکنه مسکۍ شوه ,, امبر څۀ خبره راوړې ده ، تاسو سره ئې کوي،،
,, ام هم ،، ودود صېب اخبار بند کړو
,, بسم الله ،،

،، هسې بـابـا جانـه ! د ګل لالا د کـويـژدن دپـاره روانـه يم ، مـا وې ښۀ ده کـه تـاسو هم راځئ ،، امـبـر پـه معصومـيت سره اووې او ودود صېب بـې وار او بـې اختـيـار اوخنـدل ، فـريـد قـدرې غلـے غلـے نـاست ؤ خو د امـبـر پـه انـداز او خبـره ئـې پـه شونډو بې قـابـو شان مـسکا خوره شوه ــ سکيـنـه خو هسې هم تـرې ځـاريـده ــ ودود صېب پـه مـيـنـه اووې ،، ستـا پـه مـوجـودګـۍ کښې زمـونـږ څۀ ضرورت دے ــ خو لـږ صبـر ښۀ نـۀ دے ؟ ،،

،، نـه کـنـه بـابـا جانـه ! ،، امـبـر نـاز او اصرار اوکـــړو ،، تـــاسو سوچ خو اوکـړئ کـنـه څومـره خوشحـالـي بـه جوړه شي ــ

،، نـن سبـالـږ پـه مـنـډو يم بـچـے! ښۀ نـه ده چې لـږه ساه ورتـه واخلم ،،

،، پـلـيـز بـابـا جانـه ! وادۀ تـه ساه واخلـئ خېـر دے خو کـويـژدن دې اوس اوشـي ــ ،،

،، مـور جانـې تـۀ هم څۀ نـۀ وائـې ،، امـبـر سکيـنـې تـه اوکـتـل ، انـداز داسې ګـيـلـه مـن غونـدې ؤ ــ

سکيـنـې اووې ،، ستـا بـابـا جان کـلـه ستـا خبـره غورځولـې ده ــ چې زمـا ضرورت بـه پـېښېږي ،،

،، ددې مـطـلـب دا دے چې رعـايـت نـۀ مـلاويـږي ،، ودود صېب مـسکـے شو ــ ،، ښۀ ده ، زۀ بـه مـاښام تـه د ارسلا جان سره

اوګورم، د خوشحالۍ خبره ده هم نن سهي ،،

د خوشحالۍ د يونوي شان احساس نه د ټولو مخونه ځليدل ـ هم هغه وخت بهر ګېټ په زوره زوره اووهلے شو او بيا ورپسې زر په ګېټ کښې لګېدلې کړکۍ نما دروازه چې په کنډې سره بند وه بېرته شوه او څو کسان رانوتل ـ سرور خان ، دلاور خان او ورپسې د ټوپکو ، طماچو سره ملا تړلي خوشامدګر ، يو ، دوه ، درې ـ ـ ـ پوره لس کسان وو ـ

ودود صېب د خپل ځائے نه پاسېدو په مخ ئې برهمي ښکاره محسوسېده ـ سرور خان او دلاور خان سره د خپلو کسانو وړاندې راغلۀ ـ ودود صېب په دالان کښې قدم کېښود ـ

سرور خان طماچه په لاس ، په سينه کښې ډډ ودود صېب ته مخامخ اودرېدو ـ په مخ ئې د تکبر او حقارت رنګونه خوارۀ وو ـ

,, ودوده ! دومره صبر سرور خان هيچا ته نۀ دے کړے څومره چې تاته ـ خو نن سرور خان خپله خاني دلاور خان ته سپاري او د دلاور خان په خانۍ کښې نيمګړتيا سرور خان نۀ شي زغملے ـ نن وخت نۀ ستا سره شته او نۀ زما سره ـ نن درنه آخري ځل تپوس کوم ـ ډېر په سوچ سره جواب راکړه ـ او يا نا ،،

ودود صېب په غرئيزه خاموشۍ سره د سرور خان په سترګو

کښې کتل ـ
ودود صېب د سرور خان خبره نظر انداز کړه ,, زما کور ته بې تپوسه رانـنوتلـے ئـې سرور خانه ! ډېر بې پښتو کار دې کړے دے،، د ودود صېب لهجه قطعي او قلاره وه ـ
,, پښتو خلق د سرور خان نه زده کوي ودوده ! ،، سرور خان خپل سر ته د لويې سره حرکت ورکړو ـ ,, ډېرو کتابونو ستا مازغۀ خراب کړي دي ـ زۀ ګورم چې ستا لاس زما طرف ته په بل بل رنګ راغزيږي زما دخبرې جواب راکوه ،،
,, جواب ما پخوا درکړے دے ،، ودود صېب په کلکه لهجه کښې اووې ,, د سوچ کولو وار ستا دے ـ نيمه زمکه ستا شوه او نيمه زما خو په دې شرط چې زۀ به دلته سکول او کالج جوړوم،،
,, سکول او کالج جوړوې ،، سرور خان اوغرمبېدو ,, او که د سرور خان ګريوان ته لاس اچوې ،،
,, ما خپله خبره اوکړه ،، ودود صېب په ډېرې سنجيدګۍ سره اووې ـ
,,دا ستا آخري خبره ده ؟ ،، سرور خان د طماچې والا لاس اوچت کړو ـ
,, او ،،د ودودصېب لهجه قطعي وه ,, دا زما آخري خبره ده ،،
فريد ته د صورتحال د بدليدو احساس ډېر په شدت سره اوشو معامله انتهائي سنګينه او نازکه وه خو چې څنګه وړاندې راغے نو د سرور خان کسان ترې

نـه چـاپـېړ تـاؤ شـول ـ دلـتـه دے د هـغـوي پـه ګـرفـت کـښې راغـے نـو هـلـتـه د سـرور خـان د طـمـاچـې نـه ګـولـۍ اووتـه ، وريـسـې بـلـه ، وريـسـې بـلـه ـ ـ ـ ـ !
د ودود صېب د سيـنـې نـه ويـنـې بـې واره دانـګـل ـ ـ ـ د ودود صېب لاس او قـدم چې د سـرور خـان طرف تـه پـورتـه کـېدۀ نـو د سـرور خـان ګـوتـې يـو ځـل بـيـا د طـمـاچـې مـاشې تـه زور ورکـړو ، يـوه بـلـه ګـولـۍ د ودود صېب د سيـنـې پـه لـور لاړه ـ
,, مـه ظـالـمـه ! ،، سکيـنـه پـه چـغـو چـغـو وژړانـدې راغـلـه ـ
خـو پـه ظـالـم کـښې تـرس چـرتـه وي ، دا واري دلاور خـان لاس سم کـړو يـو ډز ، بـل ډز سکيـنـه زړۀ نـيـولـې پـه زمـکـه کـښېـنـاسـتـه ـ
د فـريـد دنـګـه ځـوانـي د سـرور خـان د بـې رحـمـه ، بې ضـمـيـره خـانـۍ د تـورو علامـتـونـو ګـرفـت کـښې غـورځـېـده را غـوځـېـده ـ
ودود صېب پـه زمـکـه پـرېـوتـو ـ امـبـر پـه زوره زوره ژړل ـ چـغـې ئـې وهـلـې ,, وه بـابـا جـانـه ! وئ مـورې کـنـه ،،
فـريـد هـم هـغـه شـان د لـسـو کـسـانـو پـه ګـرفـت کـښې پـرړيـدۀ ـ ,,پـريـږ مـې دئ ،، فـريـد يـوه چـغـه اوکـړه ,, سـرور خـانـه اخـوا کـړه دا سـپـي دې ـ مـاتـه رامـخـامـخ شـه ـ بـې غـېرتـه ، بـزدلـه ،،
,, اوئـې تـړئ ،، د دلاور خـان لـهـجـه سـړه وه ـ

د امـبـر چغـو آسمـان راغـورځـوؤ ـ کـلـه بـه
د مـور پـه مړۀ وجـود ورپـرېـوتـه او کـلـه د
پـلار ـ ,, وه مـور جانـي سـتـرګـې اوغـوړوه
ـ يـه بـــــابـــــا جانـه ! مـا سره خبـرې
اوکړه کـنـه ـ ګـوره کـنـه سـتـا امـبـر ژاړي
ـ
بـابـا جـانـه ـ ـ ـ ـ ! ،،
امـبـر پـاسېـده ـ د لېـونـو پـه شان ئـې
اخـوا دېـخـوا نـظـر زغـلـولـو ـ بـيـا ئـې يـو
خـوا مـنـډۀ کړه او پـه زمـکـه پـروت يـو غټ
شان کـانـړے ئـې پـه لاس کـښـې راواخسـتـو او
پـه پـوره زور سره ئـې پـه دلاور خـان
ورګـوزار کړو ـ کـانـړے عېـن د دلاور خـان
پـه تـنـدي لـګـېـدلـے ؤ ـ سره سره ويـنـه د
دلاور خـان پـه مـخ رامـاتـه شـوه ـ ډېـر پـه
قـهـر سره ئـې امـبـر تـه اوکـتـل ـ دا خـو ئـې
هډو پـه ګـمـان کـښې نـۀ وه ـ يـو تـالـي ځټ
د امـبـر طرف تـه حرکـت کـولـو خـو دلاور خـان
د لاس پـه اشاره مـنـع کړو ـ
فـريـد مـکـمـل بـې وسـه ؤ ـ پـښـې لاسـونـه ئـې
تـړلـي شـوي وو ـ د زخـمـي مـار پـه شان
تـاويـدو راتـاويـدو ـ د غصې او غـم شدت
ئـې خـدوخـال وران کړي وو ـ سـتـرګـې ئـې
تـکـې سرې وې ، لـکـه سکـروټـې ـ خـو بـې وسـه
ؤ بـېـخـي بـې وسـه ـ
د دلاور خـان پـه مـخ د تـنـدي نـه رامـاتـه
ويـنـه اوس هم بـهـېـده ـ خـو
اوس ئـې پـه مـخ د غصې مـعـمـولـي غـونـدې
تـاثـر هم نـۀ ؤ ـ ډېـر پـه شېطانـي نـظـر ئـې

امبـر تـه کـتل ــ یـوه سفـاکـه او وحشیـانـه
مُسکـا ئـې پـه شونډو غزیـده راغزیـده ــ
یـو دم د فـریـد لـمبـه لـمبـه حواسو تـه
عجیبـه انـدیـښنې راپـریـوتـې ــ نـاڅاپـي یـو
زړۀ تـه راتـلـونـکي خیـال اولـړزولـو ــ اوس
ئـې د مخ درشتـي او سختـي چرتـه بـل خـوا
تـلـې وه ــ یـوه عجیبـه شان بـې وسي ئـې پـه
سرو سرو سـترګـو کـښې اوښکـې اوښکـې
اوغزیـده ــ اوس ورسره صرف د خپـلـې خـور
د تـحفظ خیـال ؤ ــ د مـکمل تـحفظ خیـال ــ
امبـر تـه ئـې پـه اوتـرو سـترګـو اوکـتل ــ
هغـه اوس هم ژړیـدلـې ، قـهریـدلـې زمـرۍ
زمـرۍ ولاړه وه ــ پـه دواړو لاسونـو کـښې
ئـې کـانـي نـیـولـي وو او دلاور خـان تـه ئـې
داسې کـتـل لـکـه چې وئـیـل ئـې ورتـه چې سر
دې لا روغ دے ، سم نـۀ دے مـات شوے ــ
دلاور خـان هم هغـه شـان پـه شیطـانـي سـترګـو
امبـر تـه ځیـر ؤ ــ
فـریـد پـه ژړا شو ,, امـبـر ! زمـا خـورې
دلـتـه راشه ، زمـا خـوا تـه ، د خـپـل ګـل
لالا خـوا تـه ،،
خـو امـبـر خـو پـه جنـګ ولاړه وه ــ
د کـافـي خـامـوشۍ نـه پـس یـو دم د دلاور
خـان شونـډې اوخوزیـدې ,, جیـنـۍ ! دا
ګـوزار دې پـور شـو پـه مـا او دلاور خـان
هیڅ کـلـه پـه ځـان بـانـدې د چـا بـدل نـۀ
پـریـږدي ــ دغـه قـرض بـه دې خـامـخـا لـنډوم
ــ خـو لا ئـې وخـت نـۀ دے ــ لا دې وي ــ ــ ــ
لا ــ ــ ــ ــ ،،

سرور خـان فـريـد تـه مخ ور واړولـو ,,
اوس د هـر څـۀ تـۀ مـالـک ئـې ـ اوس ستـا
خوښـه ده ـ کـه عقـل دركښې وي نـو کـومـه
خبـره دې چې پـلار نـۀ منلـه تـۀ ئـې اومـنـه
ـ او کـۀ نـه تـۀ دې هم د پـلار پـه شـان ئـې
نـو د ژونـد نـه بـه لـرې چـرتـه ژونـدے ئـې ـ
وخت بـه درسره صلاح کـار کـړم خېـر دے ،
سوچ پـرې اوکـړه ،،
سرور خـان او دلاور خـان کـنډرې اوکـړې او
د خپـلو کسـانـو سره واپس روان شـول ـ
امبـر د لاسـونـو نـه کـانـي اوغورځول او
رامـنـډه ئې کـړه او د فـريـد سره خوا کښې
کښېنـاستـه او د هغـۀ پـښې لاسونـه ئـې ازاد
کـړل ـ غـصه ، صدمـه ، بـې وسـي ـ فـريـد
خپـل يـو لاس پـه زمکـه اولـګولـو او ژوبـل
ژوبـل راپـاسېدو ـ امـبـر ورتـر غاړه وتـه
ـ
,, ګـل لالا ـ دا څـۀ اوشو ـ ـ ـ بـابـا
جـان خـو اوس اوس زمـونږ سره خبـرې کـولـې
ـ خنـدل ئـې او مـور جـانـي ـ ـ ـ ـ ،،
امـبـر پـه ژړا کښې اووے ـ
,, مـۀ ژاړه امـبـر چپ شه ،، فـريـد، امـبـر
خپـلې فـراخې سيـنې تـه جوختـه کـړه ـ
,, خپـلـه خو ژاړې ـ زړۀ دے څـۀ کـانـے خو
نـۀ دے ،،
دواړه ورور خـور غـاړه غـټې وو ـ دواړو
ژړل ، ښـۀ ئـې ژړل ، زړونـو ئـې نـۀ مـنلـه
ـ خو د حقـيقـت نـه انـکـار هم نـۀ شو کـېدے
ـ مـور پـلار ئـې پـه ويـنـو کـښې لـت پـت
پـراتـۀ وو ـ فـريـد او امـبـر ئـې حق بـق

خوا تـه کښېناستل ـ د سکينې پـه مخ حېرانـي او معصوميت نقش وو ـ د ودود صېب سپينې جامې تولې پـه وينو سرې وې ـ فريد ئې پـه رپېدونکو لاسونو پـه تـندي ويښتـهٔ سم کړل ښکل ئـې کړهٔ او پـه ورکه ورکه شان لـهجه کښې ئـې اووې ,, بـابـا جانـه ! تـاسوخو مينه ويشلـه ـ دا ولې ؟ تـاسو د چا سره څهٔ بد کړي وو،،

فريد څهٔ ساعت ډېر پـه مينه او حسرت سره د ودود صېب مخ تـه کتل او د زمکې پـه سينه بـاندې بـهيدلې د هغهٔ پـه وينه کښې ئـې لـــــکــــه د خــــوب پـــه عــــالـــــم کښې لاس وهلـو ـ د يــــــو قـيامـتـي خاموشۍ نـه پس ئې شونډې اوخوځيدې ـ ,, بـابـا جانـه ! د سرور خان او دلاور خان خانـي لاړه ـ ستـا د مينې قسم چې لاړه ـ ستـا د ظرف قسم چې لاړه ـ سرور خان او دلاور خان خطا شول ـ ژوندے ئـې پرېښودم اوس خو ـ ـ ـ ـ ،، د فريد خبره نيمه پاتې شوه ـ د چا د موجودګۍ احساس ورتـه شوے ؤ د امبر او د هغهٔ نـه علاوه د نور چا د موجودګۍ احساس ـ فريد سر پورتـه کړو ـ د علاقې تـهانړېدار پـه څهٔ فـاصلـه کښې د خپلې نفرۍ سره ولاړ ؤ ـ

فريد اودرېدو ـ تـهانړېدار پـه خپلو وړو وړو دنـيادارو سترګو فريد تـه پـه غور کتل ـ ,, ځوانـه تـهٔ بـه زمونږ سره تـهانړې تـه ځې،،

فـريـد پـه حېرانـۍ سره تـهانـېدار تـه اوکـتـل ,, ظـالـمانـو د خدائـے خاطر اوکړئ ـ زمـا مـور پـلار مـړۀ پـراتـۀ دي او ستـاسو قـانـون پـه سر سور دے ـ لاړ شئ کـۀ وس کـښې مـو وي د سرور خـان نـه تـپـوس اوکړئ ـ چـا چې دا قـيـامـت پـه مـونـږ راوستـلے دے ،،

د تـهـانـېدار پـه مـخ د بې حسۍ نـه علاوه بـل هيڅ تـاثـر نـۀ ؤ ـ ,,حراست کـښې ئـې واخلـئ ،، تـهـانـېدار سپـايـانـو تـه اوکـتـل ـ

فـريـد ډېـر پـه بې يـقـيـنـۍ سره ورتـه کـتـل ,, ستـا مـازغۀ خو نـۀ دي خراب شوي ؟ ،، ,, مـازغۀ ستـا ټـيـک نـۀ دي ، واچوئ ورتـه هـتـکـړۍ ،،

سپـايـان د فـريـد نـه تـاؤ شول ـ پـه داسې انـداز لـکـه چرتـه يـو ډېـر خطرنـاک مـجرم ګـرفـتـاروي ـ د حېرت انـتـهـا وه ـ فـريـد نـۀ پـوهېدو چې دا څۀ چکـر دے ـ زمـا لاسونـو تـه ولې هـتـکـړۍ اچوي ؟ هسې نـه سرور خـان ـ ـ ـ ـ ـ فـريـد تـه د سرور خـان خبـره وريـاده شوه ـ ,, کـه عقـل در کـښې وي نـو کـومـه خبـره دې چې پـلار نـۀ مـنـلـه ، تـۀ ئې اومـنـه او کـه نـه تـۀ دې هم د پـلار پـه شان ئې نـو د ژونـد نـه بـه لـرې چرتـه ژونـدے ئې ـ وخت بـه درسره صلاح کـار کـړم خېر دے ، سوچ پـرې اوکـړه ،،

سپـايـانـو د فـريـد لاسونـو تـه هـتـکـړۍ اچولې وې ، فـريـد امـبـر تـه هسک اوکـتـل ـ هغې

په زار زار ژړل ــ ,, ګل لالا ! دوئي تا ولې بوځي ؟ ،،
زلمي فريد سر اوخوځولو ,, امبر ! نه ــ ــ ــ ژاړې به بالکل نه ــ ــ ،،
بهر د پوليس ګاډي ولاړ وو ــ فريد په لاسونو کښې هتکړۍ اچولې وې او د سپايانو مېنځ کښې روان ؤ ــ په مخ او سترګو کښې ئې يو غرئيز سکوت خور ؤ ــ امبر ژړل ــ ــ ــ ,, ګل لالاــ ــ ــ ګل لالا ،،
فريد امبر ته اوکتل ,, امبر ! عفت آپا ــ ــ ــ ځه ورشه هغوي خبر کړه ،،
فريد د پوليس ګاډي ته ختو ــ امبر په منډو منډو د عفت آپا کور ته روانه وه ــ په ژړا ژړا په سلګو سلګو د سترګو نه ئې اوښکې وريدې ــ

٥

د تـهـانـېـدار پـه دفـتـر کـښې د فـریـد لاسـونـه د هـتـکـړو نـه آزاد کـړے شـول ـ فـریـد خـپـل زېـلـي حـواس راغـونـډول خـو ډېـره ګـرانـه وه ـ صـورتـحـال انـتـهـائـي غـېـر مـعـمـولـي ؤ ـ څـۀ شېـبـه پـس دوه کـسـان نـور هـم دفـتـر تـه رانـنـوتـل ـ د انـداز او رويـې نـه هـغـه هـم څـوک سرکـاري کـسـان ښکـارېـدل ـ تـهـانـېـدار ورتـه د مـصـافـحې دپـاره پـه زبـر زيـر سـره پـاسـېـدلـے ؤ ـ هـغـوي کـښېـنـاسـتـل ـ

يـو فـريـد تـه اوکـتـل ,, فـريـد نـوم دے سـتـا ؟ ،، فـريـد خـامـوش ؤ ـ پـه نـفـرت او حـقـارت سـره ئـې ټـولـو تـه کـتـل ـ د هـغـۀ دنـنـه خـو طـوفـانـونـه اوچـتـېـدل ـ

تـهـانـېـدار اووې ,, صـورتـحـال سـتـا دپـاره بـېـخي خـراب دے ـ تـۀ د مـعـامـلـې سـنـګـيـنـۍ تـه نـۀ رسـې ـ سـتـا دپـاره ښۀ ده خـبـره هـم دلـتـه خـلاصـه کـړه ـ پـولـې پـټـي دې سـرور خـان تـه حـوالـه کـړه ـ مـنـاسـبې پـيـسې بـه ئـې درکـړي ،،

د فـريـد پــــه ســـــتـرګــــو کـښې اور بــــل ؤ ـ ,, تـاسـو هـم ځـان تـه انـسـانـان وايـئ ،، د هـغـۀ لـۀ خـولـې وتـلـے يـو يـو ټـکـے لـکـه پـه زهـرو کـښې ډوب ؤ ـ پـه لـهـجـه کـښې ئـې د جـهـان تـراخـۀ وو ,, مـا خـپـل مـور پـلار پـه ويـنـو کـښې ډوب پـرېـښي دي ـ زمـا مـور پـلار سـرور خـان اووژل او هـتـکـړې تـاسـو زمـا پـه لاسـونـو کـښې واچـولـې او اوس

ــ ــ ــ څهٔ یئ تاسو ــ ــ ــ ؟ انسانان خو نهٔ یئ ــ ــ ــ بې ضمیره او بې غېرته ــ ــ ــ لعنت دې وي ،،
د تهانړېدار تندے تریو شو ــ ,, ځوانه ! مهٔ هیروه چې تهٔ د خپل مور پلار د قتل په الزام کښې په حراست کښې اخستے شوے ئې او دا هم یاد اوساته چې که د سرور خان نهٔ وي خوښه نو د خلاصي دې لار هم نشته ،،
,, په څومره دې ایمان خرڅ کړے ؟ ،،
فرید د تهانړېدار په سترګو کښې اوکتل ــ تهانړېدار برند شو ، راپاسېدو خو بل خوا ته ناستو دوؤ کسانو کښې یو ورته د لاس په اشاره د څهٔ نهٔ وئیلو اووې ، تهانړېدار د کرسۍ پورې خخ پاتې شو ــ یو کس فرید ته مخاطب شو ,, عقل ښهٔ شے دے ځوانه ! څهٔ چې شوي هغه هسې هم شوي ، د آئنده خیال دې اوساته ، ستا ژوند دے ، ستا د خور ژوند دے ــ ــ ــ تهٔ د سرور خان د زور او طاقت اندازه غلطه لګوې ــ ــ ــ ستا بهتري هم په دې کښې ده چې خپل ضد پرېږدې ــ سرور خان دا هر څهٔ په ډېر لوئے بندوبست سره کړي دي ــ تهٔ هېڅ نهٔ شې کولے ،،
فرید وار په وار درې واړو ته ژوبل ژوبل اوکتل ــ یو لحظه سوچ یوړو ــ بیا ئې اووې ,, نن زما د مور او پلار د مرګ ورځ ده ، د هغوي جنازه ده ــ زهٔ اول ددغه هر څهٔ نه فارغېدهٔ غواړم ،،

تـهانـېدار پـه خبـاثـت سره مـسکـے شو ,,
اول زمـونـږ د سر نـه بـوج لـر کـړه ګـلـه ـ
ستـا خبـره بـــه هم مــــونـږ اومـنـو ـ ګـنـي
د مـور پـلار قـاتـل د
هغـوي جـنـازې تـه کـلـه تـلـے شي ـ زمـونـږ هم
واړه واړۀ بـچي دي ـ،،
فـريـد زهـرجن شان مـسکـے شو ,, ستـاسو
دلالـي سرور خـان تـه هېڅ ګـټه نـۀ شئ
رسولـے ـ مـا سره کـه نـا انـصافـي اوهم
شي ، پـروا نـشتـه،،
تـهانـېدار فـريـد تـه پـه ځـير اوکـتـل ,, نـن
ورځ دې پـه حـوالات کـښې ده ـ ددې نـه پـس
بـه جېـل تـه لـېږلـے شې ـ پـه عدالـت کـښې
دربـانـدې جرم ثـابـتـول د سرور خـان دپـاره
ډېـر مـعمـولـي خبـره ده ـ ګـواهـان هم ډېـر
او ثـبـوتـونـه هم ـ د ړونـد قـانـون ړنـده
فـېصلـه بـه دې د ټـول عمـر دپـاره د تـورو
تـمبـو بـنـديـوان کـړي او يـا کـېدے شي
پـهانـسي درتـه واورولـے شي ـ ښۀ سوچ
اوکـړه ـ اوس درسره وخت دے ،،
,, مـا درتـه خپـلـه خبـره اوکـړه ،، فـريـد
کـلـکـه لـهـجه کـښې اووې ـ
تـهانـېدار نـاستـو نـورو دوؤ کـسانـو تـه
اوکـتـل ، هغـوي سرونـه اوخـوځـول ـ
تـهانـېدار څۀ شېبـه ډېـر پـه عجيبـه نـظر
فـريـدتـه کـتـل بـيـا ئې يـو سپـائـي تـه اواز
کـړو ـ سپـائـي دفـتـر تـه رانـنـوتـو او کـوتـک
کـوتـک اودريـدو ـ

,, دے حوالات کښې بند کړئ ،، تهانړېدار د فرید طرف ته اشاره اوکړه ,, د قتل ملزم دے ـ خیال پرې ساتئ ،،

o

د ګل کلي خلق خو څۀ چې لارې کوڅې ئې هم مړاوې وې ـ ارسلا جان او عفت د ودود صېب او سکینې مړي سمبال کړي او ګل کلي ته رارسولي وو ـ وفا ژړل که ژړل بیخي نۀ قلاریده ـ ,, بابا جانه ! نۀ به دې راکوله دومره مینه چې داسې دې پرېښودم ـ سترګې اوغړوه بابا جانه ! ستاسو هومره لوئے زړۀ خو زما نۀ دے ـ ـ ـ بابا جانه ـ ـ ـ ـ !! ،،
د امبر سترګې اوچې وې ـ بېخي غلې وه ـ کله کله به ئې څو سلګۍ اووهلې او کله د خپلې نیا او کله د عفت په غېږ کښې خپل سر کېښودو ـ
د سکینې د مور پلار حوصله په ځائے وه ـ خو حیران دومره وو چې حد ئې نۀ ؤ ـ د ګل کلي خلق خو خېر د کلي خلق وو د سباؤن سکول سټاف څۀ چې د ودود صېب شاګردان هم ټول په ټوله راغلي وو ـ خو یواځې نه ، مشران ئې هم راغلي وو ـ د څنو څنو خو ټوله ټوله کورنۍ راغلې وه ، داسې خلق هم وو چې هډو چا پېژندل نه خو سترګې ئې یو ساعت ته نۀ وې اوچې شوې ـ نور خو څۀ د ریحان آباد نه ډېر زیات خلق راغلي وو باوجود ددې چې دا عمل په یو صورت د

سرور خان سره د ډغرې نه کم نۀ ؤ خو چې راغلي وو نو راغلي وو ـ يوه خبره وه چې مېلمه پکښې څوک هم نۀ ؤ ـ ټول کوربانۀ وو ـ جوړ د ودود صېب ورونه خوئيندې راغلي وو ـ بچي ئې راغلي وو خپلو کښې به غاړه وتل بيا بيا به ئې اوژړل ـ
د خپلو خلقو سره د ودود صېب د مينې تعلق نن زرغون ښکاريدو! ښکاره محسوسېدو !!

o

دا نن د فريد سره د هغوي دويم ملاقات ؤ ـ ارسلا جان او د فريد نيا نيکۀ د ورځې هم راغلي وو خو ډېر لږ وخت ايسار شول ـ يو خو ورسره وخت بيخي نۀ ؤ ـ هر څۀ ئې نيمګړي پرېښي وو ـ جنازې پرتې وې خو د ژوندي فکر هم ضروري ؤ ـ د هغوي د فريد سره صرف ملاقات اوشو نور ئې هېڅ اونۀ کړے شول ـ حېران هم وو او پرېشان هم ـ خو دومره ضرور پوهېدل چې قانون په مکمل توګه د زورور مرستيال دے ـ
تهانړېدار د هغوي د سوال زارئ په جواب کښې صرف دومره اووې ,, ټيک ده تاسو ئې پوئې کړئ ـ د سرور خان تسلي دې اوکړي نو ځي دې درسره ـ باقي زۀ نور هېڅ نۀ شم کولے ـ خبره ډېره د پاسه نۀ ده ، زما په وس کښې نۀ ده ،،

خو فـريـد لـکـه ټـول پـه ټـولـه د کـانـي شوے ؤ ـ پـه دي بـابـلـه خـو ئـې هډو خـبـره نـهٔ کـولـه ـ هغـوي هم بـې وسـه وو ـ واپـس سـتـانـهٔ شوي وو خـو هم نـن مـاښام بـيـا راغـلـي وو ـ د فـريـد د نـيـا نـيـکـهٔ سره دا ځل د سبـاؤن سکول د سټـاف سينـئـر او ذمـه وار کـسـان هم راغـلـي وو ارسلا جـان او عفـت هم وو او وفـا هم ـ

د فـريـد نـيـا اوژړل ,, فـريـده بـچـيـه ! زمـونـږ خـو تـهٔ پـکـار ئـې ـ نـور مـو هېڅ نـهٔ دي پـکـار ،،

نـيـکـهٔ ئـې اووې ,, فـريـده ! حـالاتـو تـه خـپـلـه اوګـوره ـ هسې نـه څـهٔ نـور نـقـصـان در اورسي د ظـلـم زور دے بـچـے ،،

خـو فـريـد خـامـوش ؤ ـ بـيـخـي خـامـوش ـ ټـولـو خـپـل خـپـل رنـګ خـبـره کـولـه ـ چـا ځـان پـوهـول او چـا فـريـد خـو فـريـد لـکـه قـسم کـړے ؤ چې هېڅ بـه نـهٔ وائـي ـ وفـا يـو قـدم وړانـدې راغـلـه او فـريـد تـه مـخـامـخ اودرېـده ـ د غـرونـو پـه شـانـې درونـد ځـادر کـښې پـټـه وه ـ وفـا هېڅ نـهٔ وې بـس د هغې نـظـر د خـپـل مـاشومـتـوب د مـلـګـري د مـخ او سـتـرګـو تـاثـرات لـوسـتـل ـ هغې تـه د فـريـد د يـو يـو عـادت پـتـه وه ـ د هغـهٔ پـه مـزاج پـوهېـده ـ د يـو لـوئـے عزم سره ئـې د فـريـد پـه سـتـرګـو کـښې کـتـل ـ بـيـا ګـويـا شـوه ,, فـريـده ! مـونـږ ټـول د صدمـې پـه حـالـت کـښې يُـو ، حـالات هم مـوافـق نـهٔ دي خـو ـ ـ ـ ـ بـابـا جـان مـونـږ تـه يـو درس راکـړے دے ، يـو سـوچ او نـظـر ئـې راکـړے

دے ـ څو چې مونږ ژوندي یُو نو د ژوند خبره به کوؤ ـ مونږ به هېڅ کله د بابا جان روح نۀ خفه کوؤ او نۀ به ځان ورته شرمنده او ملامته کوؤ ـ فریده ! چې کمزورے نۀ شې ـ ـ ـ مرحله ګرانه سهي خو زمونږ مرام ډېر ښکلے او نازولے دے ـ ډېر زیات سپېځلے دے ـ تیارو ته سر ټیټول د هیڅا سره نۀ شائي ـ یاد ساته دا خبره به بابا جان کوله ،،

لکه د بُت ساکت او خاموش ولاړ ځوان جان فرید په سترګو کښې اوښکې اوځلیدې ـ په مخ باندې خورې بې انتها سختی کښې ئې یـــــو رنـــــګ لاره اوکـــــړه ـ پـــــه رسان ســــــره ئې اووې ,, زۀ محکم یم ـ ـ ـ زما سره ستاسو فکر دے ،،

د سباؤن سکول وائس پرنسپل سر عدیل ډېر په تفاخر سره مسکے شو ـ ,, عزم او استقامت د منزلونو پوړۍ وي ـ مونږ به په باوقاره طریقه خپل جنګ کوؤ ـ او په هومره وقار سره به ئې ګټو هم ـ باور ساته ،،

د فرید ذهن او زړۀ به بیا بیا تاؤجن شول ـ د هغۀ په سپېځلي احساس قیامتونه تېرېدل خو په ځان ئې تر کافي حده قابو ساتلے ؤ ـ هغۀ د خپلو راغلو مئینانو زړونه نور خفه کول نۀ غوښتل ـ

فـریـد ارسلا جـان او عفـت تـه اوکـتـل ,,
ارسلا کـاکـا او عفت آپـا تـاسو د بـیـا
دپـاره د راتـلـو تـکـلیـف مـۀ کـوئ ــ سرور
خـان تـاسو تـه هم نـقـصان در رسولـے شي ــ
ستـاسو دلـتـه راتـګ خطرنـاک دے،،
,, الله بـه خـېـر کـړي بـچـے ،، د ارسلا جـان
آواز کـافـي درونـد ؤ ــ
فـریـد وفـا تـه مـخ ور واړوۀ ,, وفـا تـۀ
بـیـا مـۀ راځـه ،،
د وفـا پـه مخ غرونـه سنجیدګـي
خـوره وه ــ
,, بـابـا ! مـورې ګـلـې !! ،، فـریـد خـپـل
نـیـا نـیـکـۀ تـه اوکـتـل ,, دعـا کـوئ ــ خـفـه
کـیـږئ مـه ــ خـېـر بـه شي ،،
,, مـونـږ خـو نـۀ پـوهـېـږو بـچـیـه ،، د فـریـد
نـیـا پـه سادګـۍ سره اووې ,,بـس اوس تـاتـه
دې خـدائـے خـېـر پـېـښ کـړي ،،
سر عدیـل را وړانـدې شو او د هغې لاس ئـې
پـه خـپـل سر کـیـښـو ــ ,, مـــورې ګـلـې !
مـونـږ هم ستـاسو بـچـي یُـو ــ دعـا کـوئ ــ
ټـول بـه خـېـر
شي ــ مـونـږ بـه عدالـت تـه ځـو ــ مـونـږ بـه
خـبـره کـوؤ ،،

○

احمد علي خـان د نـورو روایـتـي جېـلـرانـو
پـه شان بـالـکـل نـۀ ؤ ــ د سنـټـرل جېـل پـه
عمـلـې او ټـولـو قـېـدیـانـو کـښـې پـه سر جي
مـشهـور ؤ ــ د قـېـدیـانـو سره ئـې رویـه

انـتـهـائـي مـشـفـقـانـه او دوسـتـانـه وه ـ قـېـد
بـهـر حـال قـېـد وي ـ خـو کـه د قـېـد سـره
تـړلـے تـصـور او د احـسـاس اذيـت تـرې مـنـفـي
کـړے شـي نـو دا وئـيـل بـه نـامـنـاسـب نـهٔ وي
چې ددغـه جـېـل قـېـديـان بـاقـي پـه نـورو
ډېـرو حـوالـو مـطـمـئـن او خـوشـحـال وو ـ
هـغـوي پـه خـپـل مـهـربـان او شـفـيـق سـر جـي
مـئـيـن ووـ
د فـريـد فـائـل او تـفـصـيـلاتـو احـمـد عـلـي خـان
د حـېـرانـۍ او پـرېـشـانـۍ سـره مـخ کـړے ؤ ـ
دا وخـت هـم فـائـل د هـغـهٔ مـخ تـه پـروت ؤ
او ډېـر پـه سـنـجـيـدګـۍ او انـهـمـاک سـره ئـې
ځـيـرلـو ـ
,, د ودود صـېـب قـتـل د هـغـهٔ خـپـل زوئـے
څـنـګـه کـولـے شـي ؟ ،، هـغـهٔ د ځـان سـره
سـوالـيـه انـداز کـښـې خـود کـلامـي اوکـړه ـ
,,ودود صـېـب خـو ـ ـ ـ ـ ،، احـمـد عـلـي
خـان د فـائـل نـه سـتـرګـې پـورتـه کـړې پـه لاس
بـانـدې تـړلـې ګـهـړۍ تـه ئـې يـو نـظـر اوکـتـل
او بـيـا ئـې يـو سـپـائـي تـه اواز کـړو ـ
,, مـبـيـن ،،
سـپـائـي پـه مـسـتـعـدۍ سـره دفـتـر تـه رانـنـوتـو
,, جـي سـر جـي ،،
,, هـغـه نـوے حـوالا تـي راولـه ـ ـ ـ فـريـد
،، احـمـد عـلـي خـان سـپـائـي تـه اووې او
فـائـل تـه ئـې بـيـا سـتـرګـې شـکـتـه کـړې ـ
څـهٔ سـاعـت پـس فـريـد د جـېـلـر پـه دفـتـر کـښـې
مـوجـود ؤ ـ

د احمد علي خان جهانديده نظر د فريد د مخ او سترګو د تاثراتو په غور سره جائزه اخسته ــ

,, کرسی ته کښېنه ،، احمد علي خان په نرمی سره اووې ــ

فريد کښېناستو ــ په انداز کښې ئې ويزاري وه ــ د احمد علي خان تجربه کار نظر اوس هم د فريد محاصره کړې وه ــ

احمد علي خان په اول ځل ترې نه څۀ تپوسونه کړي وو خو هغه په جواب کښې بيخي غلے ؤ ــ د مخ او سترګو نه ئې صفا ښکاريده چې په زړۀ او ذهن ئې ډېر درانۀ دي ــ احمد علي خان د هغۀ په سترګو کښې د بې اعتباری او نفرت شريک تاثر محسوس کړے ؤ ــ دا د احمد علي خان دپاره څۀ دومره لويه خبره نۀ وه ــ په خپل پېشه ورانه ژوند کښې هغۀ ددې نه زيات پېچيده کېسونه ليدلي وو ــ د بې شمېره قېديانو سره ئې واسطه پېښه وه ــ عادي مجرمان ، د انتهائي مجبوری په حالت کښې جرم کوؤنکي او بې ګناه بنديوان ــ خو دلته خو د ودود صېب نوم او د ريحان آباد او ګل کلي ذکر د هغۀ په زړۀ او ذهن کښې د تجسس طوفان راپورته کړے ؤ ــ د قتل الزام د ودود صېب په زوئے لګېدلے ؤ او ايف آئي آر د سرور خان په مدعيت کښې درج شوے ؤ ــ نو احمد علي خان حقيقتاً حېران ؤ ــ د ودود صېب سره د هغۀ د

ملاقات دومره ورځې خو نهٔ وې شوې په
ښار کښې د کالج د جوړولو په سلسله
کښې د ودود صېب د منډو تړړو په دوران
کښې د کالج د وخت دغه دواړه یاران
عېن د بازار په مېنځ کښې یو بل ته
مخامخ شوي وو او غاړه وتلي وو خو ښهٔ
غاړه وتلي وو ـ د یو بل نه ئې لاسونه
کلک چاپېر وو او داسې یو خوا بل خوا
ځنګېدل راځنګېدل ـ څهٔ خبرې ئې هم
کولې ـ په لار روانو خلقو به چې ورته
اوکتل نو ځنې به بې اختیاره مسکي شول
ـ بیا ئې ګپ چرته ختمېدهٔ ـ نیزدې
ورکوټي شان هوټل کښې کښېناستل ، چائې
او سموسې ئې را اوغوښتې او نوؤ او
زړو ته ئې زور ورکړو ـ
,, ودود صېب لا اوس هم زلمے ئې ښه ،،
احمد علي خان د چائیو نه ګوټ اوکړو ـ
ودود صېب د کالج د زمانې نه خپلو
ملګرو په هم دې نوم سره مخاطب کولو ـ
,, ودود صېب ،، ملګري خو څهٔ ، غیاث
الدین صېب به هم ورته ودود صېب وې
غیاث الدین صېب د دوئي یو انتهائي
شفیق او حکیم استاذ ؤ ـ هغوي به وئیل
,, ودود صېب د مینې او پېرزوئنې پېکر
دے همه روح دے ، د محسوسولو سړے دے
،،
,, دومره زر چرته زړیږم خانه ،، ودود
صېب مسکے شو ـ
,, بچي دې څومره دي ؟ ،،

,, دوه ـ یـوه لـور او یـو زوئـے ،، ودود صيب اووي ، ودود صيب چې د احمـــــد عــــلي خــــان سره د فــــريد ذکر کـولـو نـو لـهجه ئې د مـینې او تـفـاخر نـه ډکـه وه ـ
,, او سـتـا ؟ ،، ودود صيب تـرې تـپـوس اوکـړو ـ
احمد علي خـان ورک ورک غونـدې مـسکے شـو
,, زمـا هم دوه ـــــ یـوه لـور او یـو زوئـے ـ ـ ـ ـ لـور خـو مې رانـه لاړه ـ ـ ـ گـولـو اوخوړه ـ گلالـۍ ـ ـ ـ او زوئـے مې د تـعلیم دپاره بـهر استولـے دے ـ لا ورکـوټـے دے ـ د څـوارلـسو کـالـو دے ـ خوشحال ـ تـرۀ ئې هلـتـه دے ـ هم د هغۀ سره دے ـ ،،
,, او گلالـۍ ؟ څنگ گـولـو اوخوړه ؟،،د ودود صيب تـنـدے گـونـجې شـو ـ
احمد علي خـان یـوه اوږده ساه راښکـه ـ
,, یـاره ! د ایـمـانـدارۍ او فـرض شـنـاسـۍ بـاب کـښې ازمېښتونـه تـر هر څۀ زیـات وي ـ او بـیـا زمـونږ پېشه ـ ـ ـ تـوبـه ـ ـ ـ ایـمـانـداره کس پـکښې قـدم قـدم پـه پـل صراط تېرېږي ـ ډېـرې قـیـصې دي د زړۀ چاؤدون خـو دا ځـل خـو ـ ـ ـ ـ ,, احمد علي خـان یـو ساعت تـه غلے شو، پـه خلاء کـښې داسې ځـیـر ؤ لـکـه چې څۀ ورتـه ښکـارېـدل ، څۀ ئې کـتـل ، بـیـا ئې ودود صيب تـه سـترگې ورواړولې او داسې درد جن شانې مـسکے شـو او گـویـا شـو ـ

,, د هغوي تعلق د ډیرې مضبوطې پارټۍ سره ؤ ـ د پوډرو ډیر دروند مقدار ئې سمګل کولو ـ خو ګیر شوي وو ـ د تېښتې په دوران کښې ئې په پولیس ډزې شروع کړې ، دوه د هغوي کسان مړهٔ شوي وو او څلور د پولیس ـ ـ ـ خبره ډیره مخکښې لاړه ـ میډیا هم په کېس مکمل نظر ساتلے ؤ ـ شاته کسانو ئې د خپلو وسائلو او اختیاراتو د بې دریغه استعمال باوجود هم هېڅ اونهٔ کړے شول ـ ګرفتار شوؤ دریې واړو کسانو ته د مرګ سزا واورولے شوه ـ په باقي دوؤ خو ئې څهٔ خاص پروا نهٔ وه خو یو خاص کس ؤ ـ ډیر خاص ـ د ایم پي اے شجاعت ملک نیازبین او عیاش زوئے خرم ملک ـ د هر داؤ بائیللو نه پس هغوي براه راست ماته راغلل ـ سره د یو څو حاکمانه سفارشونو او ډیر تېر لالچ ، رنګ رنګ دامونه ئې راته اوغوړول را اوغوړول ـ ما واپس کړل ـ څو ورځې پس بیا راغلهٔ ـ ما بیا واپس کړهٔ ـ نو بیا ئې دهمکۍ دړکې شروع کړې د بل بل رنګ دباؤ اچولو کوشش ئې هم کولو ، ورسره ورسره ئې آفرونه او پېشکشونه هم سېوا کېدل ـ ما ته صرف دومره کول وو چې خرم ملک ته د جېل نه د تښتېدو لاره هواره کړم او بس ـ هغوي چې ښهٔ ستړي شول نو آخري دهمکي ئې دا راکړه چې ستا خو یکي یو زوئے دے ، مړ ئې غواړې او که ژوندے ـ د هغوي خبره ما

مـنـلـے نـۀ شـوه ـــ د خـوشـحـال پـحقـلـه مـې خـپـل احـتـيـاط کـولـو ـــ دغـه ورځ د خـوشـحـال طبـيـعـت ټـيـک نـۀ ؤ ، سکـول تـه نـۀ ؤ تـلـے ـــ ګـلالـۍ تـلـې وه ـــ د سکـول نـه پـه واپـسۍ کـښـې پـرې د هغـوي کـسـانـو فـائـرنـګ اوکـړو ـــ د ګـاډي ډرائـيـور هم زخمـي شـوے ؤ خـو ګـلالـۍ ـــ ـــ ـــ ـــ ـــ ،، د احـمـد عـلـي خـان اواز دروند شو ,, ګـلالـۍ ژونـدۍ خـپـل کـور تـه رانـۀ غـلـه ـــ څـۀ ورځـې پـس زمـا هم بـدلـي اوشـوه ـــ سـنـټـرل جـېـل تـه ـــ د کـافـي سوچ او فـکـر نـه پـس زۀ هم ښـار تـه راشـفـټ شـوم ـــ خـوشـحـال مـې د سبـق دپـاره بـهـر واسـتـولـو ـــ قـسم دے يـاره ، د ګـلالـۍ مـرګ مـې زړۀ بـيـخـي پـرې کـړے دے ـــ خـو ضدي هم هغـه شـان يـم ،، احـمـد عـلـي خـان پـه وئـيـلـو وئـيـلـو کـښـې مـسکـے شـو ـــ ,, هغـه سرکـشي مـې لـه سره نـۀ اوځـي ـــ هغـه چې تـا بـه راتـه لـېـونـے وئـيـل ،،

,, دا د وفـا لارې دي خـانـه ! ،، ودود صېب پـه يـقـيـن سره اووې ,, ازمـېـښـتـونـه بـه خـامـخـا لـري خـو بـې مـنـزلـه هـېڅ کـلـه نـۀ وي ،،

احـمـد عـلـي خـان اوخـنـدل ,, تـۀ وايـه کـنـه ـــ کـــمـې سـيـپـــــارې کـښـې ئـې ؟ ،،

,, خـانـه ! د ريـحـان آبـاد صورتـحـال شش و پـنـج کـښـې اچـولـے يـم ـــ د سبـاؤن سکـولـز پـروګـرام ډېـر ښـۀ روان دے ـــ نـتـائـج ئـې هم عـېـن د تـوقـعـاتـو مـطـابـق دي ـــ دلـتـه ښـار کـښـې هم د سکـول او کـالـج عـمـارت تـقـريـبـاً چې مـکـمـل شـوے دے خـو پـه ريـحـان

آبـاد کـښې سرور خـان د خرۀ پـښه جوړ شوے دے ، سکول خو سکول هلـتـه نـۀ پـرېـږدي چې زمـکې هم اکـثـر د هغۀ د لاسه شاړې پـرتـې وي، څو څو وارې مې ورتـه کـسان اونـيـول خو هغه عاجزان د سرور خان د شرارتـونـو او بـدمـعاشيـو تـوان کـلـه لـري ــ واپـس لاړ شي ــ د سرور خان ارادې ښې نـۀ دي ،،
د احمـد عـلـي خـان پـه زړۀ کـښې ډېـر څۀ اوړېـدل را اوړېـدل خو تـر ټـولـــــو اهم ، حقـيـقـت مـعـلـومـول وو ــ د فـريـد پـه فـائـل کـښې چې کـــــوم څۀ لـيـکـلي شوي وو پـه هغې د احمـد عـلـي خـان بـاور نـۀ کـېـدو ــ
,, ځـوانـه ! سـتـا خـامـوشي زمـا د فـهـم نـه بـالا ده ،، احمـد عـلـي خـان د فـريـد پـه سـتـرګـو کـښې مـسـلـسل کـتـل ــ ,, دا سـتـا مـلامـتـيـا ده د خپـل مـور پـلار پـه قـتـل کـولـو بـانـدې او کـه اطـمـيـنـان ،،
د فـريـد پـه سـتـرګـو کـښې لـکـه چې لـمـبې پـورتـه شوې پـه انـتـهـائـي قـهـر او حـقـارت سره ئې جېـلـر تـه اوکـتـل ,, تـاسو هم ځـان تـه انـسـانـان وايـئ ــ تـور داغ يـئ د انـسـانـيـت پـه نـامـه ــ کـلـه مـو سوچ هم کـړے دے چې د تـفـتـيـش پـه نـوم کـوم بې سر او پـښو او بې عقـلـه تـپـوسونـه کـوئ ، سـتـاسو د مـقـابـل روح څومـره ازاروي ؟ خو خرڅ شوي او نـيـلام شوي خلق پـه دې خبـره څۀ پـوهـيـږي ،،
,, تـا زمـا د خبـرې جواب رانـۀ کـړو ،، د احمد عـلي خـان لـهـجه بې تـاثـره وه ــ

،، تـاسو پـه څـومـره خـرڅ شوي يـئ ؟ ،،
فـريـد زهـرجـن انـداز کښې اووې ــ
،، دا زمـا د خبـرې جـواب نـۀ دے ،،
،، د بـې ضمـيـرو سره زمـا هم دومـره خـبـره وي ،،
احمد عـلي خـان ډېـر ژور سوچ کښې ؤ ــ هغـه ددې ټـول صورتـحـال نـازکـۍ او سنـګـيـنـۍ تـه رسـيـدو ــ د فـريـد خلاف ډېـر پـه مـنصوبـه بـنـدۍ او مـنـظمې طريـقـې سره ګـامـونـه پـورتـه کـولـے شـول ــ جېـل کـښې فـريـد پـه آرام سـاتـل د هغۀ دپـاره ګـرانـه خـبـره نـۀ وه ــ خـو پـرېشـانـي د عـدالـتـي کـاروايـۍ او فـېصلـې وه ــ احـمـد عـلي خـان د ظلـم او زور د ګـټـې ډېـرې تـمـاشې لـيـدلـې وې خـو دلـتـه مـنـظر بـېـخي بـدل ؤ ــ انـتـهـا وه ــ قـاتـل مـدعي ؤ او ــ ــ ــ ــ ــ ــ !! د فـريـد تـعـاون ډېـر ضروري ؤ خـو د هغې نـه هم ضروري اول ددې ټـولـې مـعـامـلـې زبـر زيـر مـعـلـومـول وو ــ احـمـد عـلـي خـان ، فـريـد واپـس بـارک تـه اولـېږلـو ــ

O

فـريـد د احـمـد عـلـي خـان سره د هغـۀ پـه دفـتـر کـښې نـاسـت ؤ ــ
،، فـريـده بـچـے ! ،، د احـمـد عـلي خـان لـهـجـه انـتـهـائـي نـرمـه وه ،،خـبـره ډېـره سـاده ده ــ زۀ تـلـے ؤم ريـحـان آبـاد تـه ، ګـل کـلي تـه ــ ــ ــ د ريـحـان آبـاد د خـلـقـو خـو ژبـۍ ده ــ لـوئـے وړوکـے ويـرېـدلـے دے ــ

هر چا ته پته ده خو ژبه هېڅوک نۀ شي
خوځولے ــ څۀ کسانو زما سره خبره
اوکړه خو ښکاره هغوي هم څۀ نۀ شي
وئيلے ــ د سرور خان او دلاور خان د هشت
د مرگ غوندې د هغوي په زړونو او
ذهنونو خور دے ــ ما دا هم واوريدل چې
سرور خان ستا خلاف گواهان هم تيار کړي
دي ــ ستا په حق کښې د وئيلو والا
هېڅوک نشته ــ د هر چا په سر د سرور
خان د ظلم تېره توره ځوړند ده ــ سرور
خان په هره حواله ډېر لوئے اپروچ کړے
دے ــ د هغۀ ستا ســــره هېڅ ســـروکار
نشته ــ د هغۀ ستا زمکې ، ستا
پولې پټې پکار دي ،،
فريد ډېر په تحمل سره د احمد علي خان
خبره واوريده ــ يوه د طنز نه ډکه
مسکا ئې په شونډو اوځليده ,, سرور
خان تاسو ته څۀ ذمه واري سپارلې ده ؟
،،
د احمد علي خان د مخ تاثرات هم هغه
شان نرم او خواږۀ وو ,,ودود صېب زما
د کالج د وخت ملگرے ؤ ، تۀ ماته لالا
وئيلے شې ،،
,, پوليس والا هم د چا لالا ، کاکا کېدے
شي ؟ ،، د فريد لهجه هم هغه شان وه ــ
,, هر څوک کېدے شي ــ زۀ ستا دپاره
مکمل کوشش کوم ــ خو ستا تعاون هم ډېر
ضروري دے ــ ما ستا د وکيل سره هم
کتلي دي ــ مونږ کوشش کوؤ چې ستا په
حق کښې د گواهئ ورکوونکي پېدا کړو ،،

,, زمـا ګـواه الله دے جېلـر صېب ــ زمـا نـور پـه هـيـچـا بـاور نـشـتـه ــ سـتـاسـو پـه قـانـون خـو بـالـکـل نـه ،،
,, سـتـا ضد تـاتـه نـور نـقـصـان در رسـولـے شي بـچـے ــ نـۀ سـهـي ــ زمـا سـره خـو تـعـاون اوکـړه ،،
,, زمـا پـاتـې څـۀ دي ،،
,, زۀ سـتـا د انـدرونـي کـشـمـکـش او اضـطـراب خـبـر لـرم فـريـده بـچـے زۀ پـوهـېـږم چـې تـۀ د کـوم لـوئـے اذيـت او عـذاب نـه تـيـرېـږې ــ خـو د ژونـــــــد نـه خـو انـکـار نـۀ شـې کـولـے کـنـه ــ نـه بـچـے ــ د ودود صېب نـال کـړے بـوتـے دومـره کـمـزورے کـلـه کـېـدے شي ،،
فـريـد ډېـر پـه عـجـيـبـه غـونـدې نـظـر احـمـد عـلـي خـان تـه اوکـتـل ــ
,, ګـوره بـچـے ! د حـالا تـو جـاج واخـلـه ــ تـۀ بـاوجـود ددې چـې د ظـلـم ښـکـار شـوے ئـې ، بـې ګـنـاه ئـې خـو بـيـا هـم مـسـلـسـل پـه دفـاعـي پـوزيـشـن کـښې ئـې ــ کـمـزورے دفـاعـي پـوزيـشـن ــ سـتـا ضـمـانـت مـنـظـور نـۀ شـو ــ تـاتـه پـه ځـائـے ددې چـې انـصـاف در اورسي د خـپـل ځـان د صـفـا کـولـو مـرحـلـه درپـېـښـه ده ــ سـتـا پـه حق کـښې د شـهـادت ورکـولـو والا څـوک نـشـتـه ــ خـلاف دې تـيـاريـږي ــ ددې هـېـڅ بـې هـېـڅـه ضد دې څـۀ مـعـنٰی ؟ ،،
,, زۀ سـرور خـان تـه سر نـۀ شم ټـيـټـولـے جېـلـر صېب ــ او زمـا پـه تـاسـو هم بـاور نـشـتـه ،،

,, سر مۀ ټيټوه ــ خو لېونتوب خو هم مۀ کوه کنه ــ دغه سکوت دې مات کړه ــ ما سره د خپل زړۀ هره خبره اوکړه ،،
,, زما زړۀ کښې هېڅ خبره نشته ــ زما زړۀ کښې صرف هغه ورځ ژوندۍ ده ، کومه ورځ به چې د سرور خان او دلاور خان خاني په خاورو کښې ګډوم ــ د حالا تو څۀ جاج واخلم ــ د تيارو د يوې ډيوې سره دشمني ده د هوا په ملاتړ ــ بس ،،
,, تيارو هېڅ کله رڼا ته ماتې نۀ ده ورکړې بچے ،،
,, زما يقين دے ،،
د خپل تکليف نه راته وايه ،، احمد علي خان ډېر په شفقت سره اووې ــ

O

عدالت کښې پېشۍ شروع شوې وې ــ تاريخونه بدليدل رابدليدل ــ د سرور خان مکمل کوشش ؤ چې په هره طريقه وي خو فريد وسله کيږدي ــ خو د فريد په سينه کښې خو اور بل ؤ ــ هغۀ به د سرور خان خبره منله ؟ څو څو وارې ئې جېل ته ورته کسان راليږلي وو خو فريد ورته يکي يوه خبره کړې وه ــ
,, زما مې د بابا جان په روغ نيت قسم وي ــ سرور خان به دا ارمان ګور ته وړي د څان سره ،،
احمد علي خان فريد ته د هر ممکن سهولت او آرام بندوبست کړے ؤ ــ خو

هغه په آرام کله ؤ ـ کله کله به ورته دا هر څۀ خوب اوښکاريدل ـ بې يقينۍ غوندې به واخستو ـ خو دا کېفيت به ئې عارضي او انتهائي مختصر ؤ ـ زهرجن حقيقت به ئې په رګ رګ کښې اوبهيدو نو د سر نه به ئې شنه لوخړه اوخته ـ

د احمد علي خان دفتر د هغۀ د خپلو مئينو سره د ملاقات کولو ځائے ؤ ـ نن هم د خپل نيا نيکۀ ، امبر ، ارسلا جان ، عفت ، وفا او سر عديل سره ناست ؤ ـ ټول کافي پريشان ښکاريدل ـ دوه ورځې پس د عدالت د فېصلې د راتلو ورځ وه ـ اوس اوس د فريد وکيل راغلے ؤ ـ هغه هم ډير چُرت کښې نۀ ؤ ـ سرور خان په عدالت کښې کافي ګواهان پيش کړي وو ـ د فريد وکيل هره مرحله د خپلې تجربې او ذهانت په توره وهلې وه ـ خو داسې ښکاريده چې هر کس بيخي سترګې پټې کړي دي ـ سترګې غړولو ته هډو څوک تيار نۀ دے ـ

د فريد نيکۀ اووې ,, فريده بچے ! دلاور خان راغلے ؤ ،،

,, ګل کلي ته ؟ ،، د فريد لهجه تيزه وه

,, او ،، بابا سر اوخوځولو ـ ,, ډيرې ډړکې ئې کولې ـ وئيل چې د فريد سره دا آخري موقع ده ـ زمونږ خبره دې اومني نو سبا به د جېل نه بهر وي او که ضد کوي نو هم هغه ئې ځائے دے ،،

د فـریـد پـه سـترګـو کـښې لـکـه اور بـل ؤ ــ سینـه ئـې ډډېـده ، تـشېده امـبـر سلګی اوکـړه ــ
,, ګـل لالا ــ ډېـرې ګـنـده خـبـرې ئـې کـولـې ــ زۀ ئـې نـۀ شم وئـیـلـے ــ مـاتـه ئـې وې ــ ــ ــ ــ ،، امـبـر پـه ژړا شـوه ــ
د فـریـد پـه سـکـروټـو سـترګـو کـښې اوښکې اوځـلـیـدې ــ غـاښونـه ئـې ډېـر کـلـک جـوخـت کـړي وو ــ
,, یـا الله ،، د فـریـد آواز لـــــــړزیـدلـے ؤ ، حـرف حـرف ئـې پـــــه ویـنـو ،
اوښکـو لـړلـے ؤ ،، یـا الله ! لـوئـے خـو تـۀ ئـې ــ لـوئـے خـو تـۀ ئـې ،،
د فـریـد پـه مـخ اوښکـو را اودانـګـل او د مـاشـومـانـو پـه شـان پـه ژړا شـو ــ بـیـا ئـې امـبـر تـه اوکـتـل ــ
,, ژاړه مـه خـورکـې ــ ټـول بـه خـېـر شي ،، څـۀ ساعت خـامـوشي وه ــ فـریـد وفـا تـه مـخ ور واړوۀ ــ
,, وفـا ! تـۀ بـه بـیـا دلـتـه نـۀ راځـې ،،
,, فـریـده ــ ــ ــ ــ ،، وفـا څـۀ وئـیـل خـو خـبـره ئـې پـوره نـۀ شـوه ــ
,, نـۀ بـه راځـې ،، فـریـد اوغـرمـبـېـدو ــ خـو فـوراً ورتـه احـسـاس اوشـو چې نـور خـلـق هـم دلـتـه نـاسـت دي ــ ارسلا جـان او عـفـت تـه ئـې اوکـتـل ,, ارسلا کـاکـا ! عـفـت آپـا !! تـاسـو تـه پـتـه ده د ټـول صـورتـحـال ــ خـدائـے دې نـۀ کـړي ــ ــ ــ ,, فـریـد خـپـلـه خـبـره لـږه اودرولـه ,, احـتـیـاط ضـروري دے ،،

بـيـا ئـې سر عديـل تـه اوکـتـل ـ ,, سر !
بـخښنـه غـواړم ـ ډېـر زيـات ډستـرب يـم ،،
سر عديـل ورتـه پـه مـيـنـه مسکـې شـو ,, نـۀ
بـچـې ! مـونـږ دلـتـه راغـلـي ددې دپـاره يُـو
چې ستـا پـريـشـانـي کـمـه کـړو ـ تـاتـه ددې
خبـرې احسـاس او اطـمـيـنـان درکـړو چې پـه
دې جـنـګ کـښې تـۀ يـواځې نـۀ ئـې ، مـونـږ
ټـول ستـا سره يُـو ،،
د فـريـد نـيـا ادې هـېڅ نـۀ وې ـ د
پـريـشـانـۍ عـالـم ؤ ـ بـس د تـسبـو دانـې ئـې
يـوه يـوه اړولـې او شـونـډې ئـې ورو ورو
خوځېدې ـ د صبـر يـو درديـدلـې رنـګ ئـې پـه
مـخ خـور ؤ ـ

○

عدالـتـي فـېصلـه راغـلـه ـ د مـکـر پـه
ثـبـوتـونـو کـښې د کـوم ځـائـې نـه صداقـت
راغـلـې ؤ ـ ګـواهـان څـنګـه پـېدا کـړې شـوي
وو ـ د کـوم کـوم ځـائـې نـه احکـامـات صادر
شـوي ووـ څـوک خـرڅ شـوې او څـنګـه
څـنګـه خـرڅ شـوې ؤ دا ټـولـه د پـردې د شا
قـيصه وه ـ پټ مـعـامـلات وو ـ ښکـاره صرف
دا وو چې خلـقـو اولـيـدل چې فـريـد تـه عـمـر
قـېد واورولـې شو ـ د فـريـد نـيـکـۀ بـابـا
پـه سترګـو کـښې راغـلـې اوښکـې پـاکـې کـړې ـ
هـغـه د فـريـد د وکـيـل سره د عدالـت د
کـمـرې نـه بـهـر را روان ؤ ـ عـفـت پـه زوره
زوره ژړل وفـا ورتـه مـخ تـه اودريـده ـ

,, مۀ ژاړه مورې ـ ژړا خو کمزوري خلق کوي ،،
,, زړۀ دے ځۀ کاڼے خو نۀ دے لورې !
څنګه ئې صبر کړم ـ دي غېږه کښې مې لوئے کړے دے فريد ـ وئ
خدايه دومره ظلم ـ ـ ـ ،،
,, خېر دے مورې ! دا به د الله رضا وه ،، وفا خپلې مور ته تسلي ورکوله خو دلته ئې لهجې خپله هم تيندک اوخوړه ـ يو بې اختياره غريو ؤ چې په مرى کښې ئې اونښتو ـ بيا ئې په ځان هېڅ قابو اونۀ ساتلے شو او خپلې مور ته ورتر غاړه وته ـ فريد ته د عمر قېد سزا واورولې شوه ـ خو سرور خان او دلاور خان خوشحال نۀ وو ـ چې د عدالت د احاطې نه بهر راوتل نو تکبر خو ئې په انداز کښې ؤ ولې خوشحالي ئې په مخونو نۀ وه د هغوي ارمان نۀ ؤ پوره شوے ـ

o

نن په جېل کښې د فريد د عمر قېد وړومبى ورځ وه ـ

o

دا غټې د پاڅۀ عمرښځې د دلاور خان د طرف نه راغلې وې په عفت خو سر ګرځېدۀ ـ حق حېرانه وه چې ځۀ ورته اووائي ـ

یــوې ښځې پــه نــاصحانــه انــداز کښې سر اوخـوځـوۀ ـــ ,, کم عقـلـې ! تـۀ لا پــه دې کـښې سوچـونـه کـوې ـــ خـانــان دي د لُــور رشتـه غـواړي شکـر نـۀ اوبــاسې ،، عفـت بـه ځۀ وئـيـل ـــ د هغې عـاجزې خـو د خـولـې لاړې هم اوچې شوې وې ـــ

بـلـې ښځې اووې ,, مـزې بـه کـوې مـزې ـــ د خپلې بـرخې خـانـه بـه ئـې دلاور خـان تـه د رشتـو ځۀ کـمـے دے ـــ پـه خـپـلـو پـښو تـبـر مـۀ وهـه ،،

عفـت ورتـه پـه لاچـارۍ سره اوکـتـل ,, خـورې ! د دلاور خـان خـو يـوه ښځه شتـه کـنـه او يـوې تـه ئـې طلاق هم ورکـړے دے ،،

,, خـانــان دي خـانــان ،، وړومـبـۍ غـټې ښځې بـيـا د پـوهـولـو پـه انـداز کـښې اووې ـــ ,, ستـا ددې سره ځۀ کـار دے ـــ چې څـو ودونـه ئـې دي او څـو ئـې طلاقـې کـړي دي ـــ لـېـونـۍ ئـې ـــ ـــ ـــ ستـا لُـور خـو دلاور خـان پـخـپـلـه خـوښه کـړې ده ـــ مـزې بـه کـوې مـزې ،،

,, خـورې ـــ ـــ ـــ ـــ ،،

,, خـورې مـورې پـرېـږده ـــ خـپـل نـصيـب پـه لـتـه مـۀ وهـه ـــ ځۀ شوه وفـا بـچۍ ؟ ،،

,, وفـا د کـالـج نـه نـۀ ده راغـلـې ـــ خـورې ! د وفـا پـلار هم کـور نـشتـه ـــ زۀ بـه د هغـوي سره صلاح اوکـړم ـــ دا فـېصلـه زۀ خـو نـۀ شم کـولـے کـنـه ،،

,, يـه کم عقـلـې ! پـه دې کـښې د تـپـوسونـو ځۀ حـاجت دے ـــ د خـپـل بـخت پـه بـيـدارۍ نـۀ پـوهـېـږې ـــ هغـوي خـانــان دي پـه دې خـبـره بـه خفـه شي خـو څـه خـېـر دے ـــ مـونـږ بـه

سبا بـیـا راشوــ او **هن** ! سړے دې پـوئـې کـړه ــ ورځې بـه مـو بـدلـې شي ــ خـیـال کـوئ د خـانـانـو خفـګـان ښۀ نـۀ دے ،،
ښځې پـاځېدې !
وفـا د کـالـج نـه راغـلـه خو عفت ورتـه هېڅ اونـۀ وے ــ هغه ټـولـه ورځ لـکـه پـه پـل صراط ولاړه وه ــ مـازیـګر چې ارسلا جـان راغـے نـو ټـولـه قـیـصه ئـې ورتـه تېره کړه ــ ستړے ستومـانـه راغلـے ارسلا جـان اوچې شونډې نـاست ؤ ــ پـه مخ ئـې د ویـرې او اندېښنـو رنـګـونـه تـلل راتـلل ــ کـافـي ساعت پـه سوچ کـښې ډوب نـاست ؤ ــ بـیـا ئـې پـه ډېـرې فـکـرمـنـدئ سره وفـا تـه اوکـتـل ــ د وفـا پـه مخ پـریشانـي هم وه او بـرهمـي هم ــ
،، زۀ خو هېڅ نـۀ پـوهېږم ،، عفت ډېـر پـه پـریشانـئ سره اووې ،،کـه اقـرار ورتـه کـوؤ نـو د خپـلـې لُـور ژوند تـبـاه کـوؤ او کـه انـکـار کـوو نـو ــ ــ ــ ظـالـمـان دي ــ زور ئـې نـۀ لـرو ،،
،، ډېـره ګـرانـه خبـره ده ،، ارسلا جـان پـه تـفـکـر سره اووې ــ
وفــــا خــــامـــــوش نـاسته وه ــ د خپـل مــــــور او پـلار سوداګـانـې ئـې شمـارلـې ــ پـلار تـه ئـې اوکـتـل ،، داجـي ! دې کـښې څۀ ګـران دي ــ چې زمـونـږ نـۀ ده خوښه نـو نـۀ مـو ده خـوښه ،،
ارسلا جان مړاوے غونـډې مـسکـے شو ــ ،، ستـا خبـره د وئـیـلـو پـورې خو ټـیـک ده لـورې خو انـکـار کـول د خـانـانـو سره

دښمنـي کـول ده ـ او د هغـوي سره دښمنـي څوک کـولـے شي ،،
،، بـيـا ورتـه اقـرار اوکـړئ ،، وفـا د مـور پـلار پـه سـترګـو کـښـې اوکـتـل ـ
،، دا هم ګـرانـه ده ،،
،، بـچـے ! زمـا خـو عقـل بـيـخي کـار نـۀ کـوي ،، عفـت سر اونـيـوۀ
،، زمـا عقـل کـارکـوي مـورې ،، وفـا پـه اعتمـاد سره اووې ـ ،،داجي مـونـږ ريـحـان آبـاد پـرېـږدو ـ بس دے دلـتـه زمـونـږ نـور ژونـد نـۀ کـيـږي ،،
ارسلا جـان او عفـت پـه حيـرانـۍ سره وفـا تـه اوکـتـل ،،لـورې؟ ،،
،، او داجي ! بـلـه هېڅ لار نـشـتـه ،،
،، چـرتـه بـه ځـو ـ دا دومـره اسـانـه خبـره خـو نـۀ ده ،،
،، دومـــــره ګـــــرانـه هــــم نــــۀ ده ـ د الله جـهـان ډېـر لـوئـے دے ـ دنـيـا د ريـحـان آبـاد پـورې نـۀ ده مـحـدوده ،،
،، لـورې ـ ـ ـ ـ ،، ارسلا جـان پـس و پـېش کـښـې ؤ ـ
،، داجي ! تـاسو فـېصلـه اوکـړئ ـ مـونـږ دلاور خـان تـه اقـرار هم نـۀ شو کـولـے او انـکـار هم نـۀ شو کـولـے ـ نـو بـيـا ددې دواړو خبـرو پـه صورت کـښـې مـونـږ دلـتـه څنګه پـاتـې کېدے شو ؟ زور ئـې لـرئ؟،،
،، لـورې ! چـرتـه بـه ځـو ؟ ،، ارسلا جـان پـه ډېـر حېـرت او پـرېـشانـۍ سره اووې ـ
،، هر چـرتـه چې وي ـ خـو د ريـحـان آبـاد نـه روان يُـو ،،

ارسلا جان عفت ته اوکتل ــ عفت ئې په لاس باندې لاس کېښوو، مه خفه کېږه ــ بله خو څۀ لاره هم نشته ــ الله زمونږ مل ملګرے دے ،،

ارسلا جان یو سوړ اسوېلے اوکړو ,, ښۀ ده نو بیا تادي کول پکار ده ــ وخت دومره نشته ،،

لږ ساعت پس درې واړو د کور ضروري سامان بندولو ، یو ځائے کولو ــ

o

احمد علي خان په هر رنګ د فرید ډېر خیال ساتلو ــ هغۀ نۀ غوښتل چې د فرید دغه سوخت او له حده زیات اضطراب ددۀ په زړۀ او ذهن داسې نقشونه جوړ کړي چې ورسره ئې د شخصیت روغتیا او نفسیاتي صحت مندي متاثره شي ــ څو څو وارې به ئې ورسره ورځ کښې ملاقات کوۀ ــ احمد علي خان غوښتل چې پۀ هر حال وي خو د فرید کم از کم د ځان پحقله دغه بې باوري ختمه کړي ــ ودود صېب او احمد علي خان د یو احساس او یوې نظریې لرونکي یاران وو ــ احمد علي خان کله غوښتۀ چې فرید دې نور هم پامال شي ــ هغه ددې خبرې منلو ته هډو تیار نۀ ؤ چې د ودود صېب نظریه شکست خوړلے شي او د هغۀ پرورش دومره خام کېدے شي چې د وختونو تاؤدۀ ساړۀ پرې خپل رنګونه اوخیژوي ــ د احمد علي خان

په فرید باندې مکمل توجه وه ـ هغهٔ د فرید د شخصیت ورانیدل هېڅ کله نهٔ غوښتل ـ د احساس او نظریې د اشتراک نه علاوه په هغهٔ باندې د ودود صېب د یارۍ حق هم کم خو نهٔ ؤ ـ

فرید د شدید اندروني اضطراب سره مخ ؤ ـ هغهٔ ځان د بې وسۍ په آخري حدونو ولاړ محسوسولو ـ ددې هر څهٔ د کېدو نه پس هغهٔ مسلسل یوه نامعلومه او بې نومه شان ویره محسوسوله ـ ویره وه خو خدوخال ئې نهٔ وو ـ خو اوس پته نهٔ وه اوس به ئې ښکاره او منظر منظر د فرید په زړهٔ او ذهن یرغل کولو ـ خو هغه منظر به کله هم هغهٔ لیدے نهٔ شو ـ سترګې به ئې پټې کړې او بې اختیاره به ئې چغې کړې ,, نا ـ نا ـ ـ ـ ـ ـ نا ،، او بیا به په چغو چغو په ژړا شو ـ په جېل کښې قسم قسم قېدیان وو ـ د هر چا خپله خپله قیصه او خپل خپل تکلیف ؤ خو چې فرید به ئې په داسې کېفیتونو او عذابونو کښې ګېر اولیدو نو د هغوي نه به خپل درد او تکلیف کم از کم هغه وخت خـــو ضـــرور هېر شـــو ـ فرید ته به د خپلې ماشومې خور سلګۍ بیا بیا په سماعت کښې انګازه شوې ـ

,, ګل لالا ! ډېرې ګنده خبرې ئې کولې ـ زهٔ ئې نهٔ شم وئیلے ـ ما ته ئې وې ـ ـ ـ ـ ـ ،، او بیا به د هغهٔ په سماعت کښې د امبر مسلسل ژړا وه ـ د فرید نه

هغه منظر هم نۀ هیرېدو چې مور او پلار ئې په وینو کښې لت پت مړۀ پراتۀ وو او د دلاور خان شیطانې او بې حیا سترګې د امبر په مخ کښې خخې وې ـ بیا به ئې د دلاور خان معني خیزه او شیطاني لهجه په غوږونو کښې انګازه شوه ـ

,, جینۍ دا ګوزار دې پور شو په ما او دلاور خان هېڅ کله په ځان باندې د چا بدل نۀ پرېږدي ـ دغه قرض به دې خامخا لنډوم خو لا ئې وخت نۀ دے ـ لا دې وي ـ ـ ـ لا ـ ـ ـ ،،

فرید به په دواړو لاسونو سر اونیوۀ او چغې به ئې کړې او به ئې ژړل ـ د جېل په قېدیانو کښې به چا ترې په نرمۍ سره تپوس اوکړو ـ

,, وروره تاته څۀ تکلیف دے ؟ مونږ ته اووایه ـ زړۀ به دې ورسره سپک شي ،، فرید به ورته زخمي زخمي اوکتل ,, زړۀ خو به مې هله سپکېږي کله چې د سرور خان او دلاور خان وینې اوڅښم ،،

د فرید د شپو خوبونه حرام شوي وو ـ سترګې به ئې ورغلې نۀ وې چې قسم قسم پریشانه کوؤنکي خوبونه به ئې بیا بیا لیدل خو نن خو حد اوشو ـ دلاور خان ئې خوب کښې لیدو ـ هم هغه شېطاني خندا ، سرې سرې وحشتناکې سترګې ، په مخ هم هغه سفاکانه تاثرات ، امبر ئې په ژړا لیده ـ فرید ته ئې رامنډې وهلې ,, ګل لالا ، ګل لالا ،،

د انـتـهـائـي پـريـشـانـۍ پـه عـالـم کـښې د فـريـد سـتـرګـې اوغړيـدې ـ بـدن ئـې ټـول خـولـې خـولـې ؤ ـ سـاه ئـې داسـې خـتـلـې وه لـکـه مـيـلـونـه مـنـډه ئـې وهـلـې وي ـ ګـېـر چـاپـېـره ئـې اوکـتـل ـ نـور قـېـديـان اودۀ وو خـدائـے خـبـر چـې د شـپـې څۀ وخـت ؤ ـ فـريـد د جـېـل د دنـګـو ديـوالـونـو تـصـور اوکړو او ځـان ئـې پـکـښې بـنـديـوان اولـيـدو ـ نـو خـپـلـه خـور ورتـه ډېـره بـې اسـرې ، بـې وسـه او پـه بـيـابـان مـحـسـوس شـوه ـ بـې اخـتـيـاره پـه ژړا شـو ـ نـوره ټـولـه شـپـه ئـې ويـښـه او پـه کـړلـو ريـبـلـو کـښې تـېـره کـړه ـ چـې سـحـر شـو نـو دومـره ورځـو کـښې ئـې نـن احـمـد عـلـي خـان تـه د خـپـل يـو ضـرورت نـه اووې ـ

,, مـاتـه زمـا خـور مـلاقـات تـه راولـئ ـ يـواځـې ـ نـور هـېـڅـوک نـه ،،

احـمـد عـلـي خـان د فـريـد پـه مـخ بـې قـراري او بـې آرامـي لـيـدلـه ـ

,, صرف امـبـر ؟ ،، احـمـد عـلـي خـان ډېـر پـه غـور فـريـد تـه کـتـل ـ

,, او ـ ـ ـ صرف امـبـر ،،

,, ښۀ ده ،، احـمـد عـلـي خـان ورتـه ډېـر پـه روڼ تـنـدي سـره مـسـکـے شـــو ،، خـو فـــــريـــــده ! دومـره بـوج پـه ذهـن مۀ سـاتـه بـچـے ـ تـا د ودود صېـب نـه دومـره حـوصـلـه هـم نـۀ ده زده کـړې ؟ ،،

فـريـد خـامـوش ؤ ـ احـمـد عـلـي خـان تـه ئـې کـتـل ـ احـمـد عـلـي خـان د فـريـد پـه اوګـه

لاس کېښو او ډېر په مينه ئې ورته اووې
,, هم دغه فريد به ئې ـ ـ ـ دومره به
هم نۀ ئې بدل شوے او دا وخت به تېر
شوے وي ـ تاته خو ستا ژوند په انتظار
دے بچے ،،
امبر راغلې وه ـ دواړه ورور خور کلک
غاړه وتل او ښۀ ئې اوژړل ـ احمد علي
خان د هغوي د خبرو په دوران کښې بهر
اووتو ـ د هغۀ دفتر د فريد د ملاقات
ځائے ؤ ـ
,, دا څۀ اوشو ګل لالا ،، د امبر
سلګو اووې ـ ,, تۀ به کله راځې؟ ،،
,, امبر ! زما نيازبينې خورې ! ،، د
فريد لهجه اوښکې اوښکې وه ـ ,, دا
هغه دنيا نۀ ده کومه چې زمونږ په
زړونو او سوچونو کښې ده ـ دا د نفرت
جهان دے ـ د کرکې دنيا ده ـ امبر ستا
زما سره څومره مينه ده ؟ ،،
,, تاته پته ده ګل لالا ،، امبر د فريد
په سترګو کښې اوکتل ـ
,, او زما ستا سره څومره مينه ده ؟
،، فريد لکه په تنويمي کېفيت کښې
خبرې کولې ـ ورکې ورکې ، خوبولې
خوبولې ـ
,, ماته پته ده ګل لالا ،،
,, امبر ! زۀ بخښنه غواړم زما خورکې
،، فريد د امبر د سترګو اوښکې پاکې
کړې ـ ,, زۀ ستا دپاره نور هېڅ
نۀ شم کولے زۀ تا په دغه

ځـنـګل کـښې يـواځې نـۀ شم پـرېـښودے ـ زمـا نــور
هېڅ وس نـشتـه ـ ګـل لالا دې مـعـاف کـړه خـورکـې ،،
فـريـد د امـبـر د سـتـرګـو نـه اوښکې بـيـا
بـيـا پـاکـولـې ـ ـ ـ د فـريـد لاسونـــه د
امـبـر پـه مـخ ورو ورو راخـوئـيـدل ـ عـن تـر دې چـې مـرئ تـه
ئـې راغـلـل ـ
,, بـابـا جـان او مـور جـانـه مـې د خـپـلـې
نـيـازبـيـنـې امـبـر لارې تـه ګـوري،، فـريـد پـه
بـرق بـرق ژړل ـ د دواړو لاسونـو ګـرفـت ئـې
ورو ورو د امـبـر پـه مـرئ سخـتـيـدو ـ امـبـر
پـه ډېـرې حېـرانـئ سره خـپـل ګـل لالا تـه کـتـل
ـ هېڅ نـۀ پـوهېـده ـ فـريـد سـتـرګـې پـټـې
کـړې ـ د امـبـر رنـګ ورو ورو سـور کـېـدۀ ـ
پـه سـتـرګـو کـښې ئـې پـه يـو سـاعـت کـښې بـې
شمېـره سوالـونـه ، تـپـوسونـه د حـېـرانـئ
پـه رنـګ لـړلـي ځـلـيـدل ـ فـريـد د خـپـلـو
دواړو لاسونـو مـکـمـل زور د امـبـر مـرئ تـه
ورکـړو ـ د هـغـې مـاشومې خـو لاسونـه هـم د
فـريـد لاسونـو تـه پـورتـه نـۀ شول ـ
,, فـريـده ! ،، احـمـد عـلـي خـان دفـتـر تـه
پـه رانـنـوتـو کـښې لـکـه د زمـري اوغـرمـبـيـدو
ـ فـريـد سـتـرګـې اوغـړولـې ، د دفـتـر د
دروازې طرف تـه ئـې اوکـتـل ـ احـمـد عـلـي
خـان چـې څـو ځـان رارسولـو نـو امـبـر ړنـګـه
پـنـګـه د فـريـد پـه غـېږ کـښې پـريـوتـلـې وه ـ
,, ځـنـاوره ! ،، د احـمـد عـلـي خـان د
سـتـرګـو نـه د اور بـڅـري خـتـل ـ زر زر ئـې

د امـبـر وجـود پـه غـېږ کـښې را واخـسـتـو او د ور پـه لـور ئـې مـنـډه کـړه ــ پـه وتـو وتـو کـښې ئـې چـاتـه آواز کـړے ؤــ
,, جـمـال ــ ــ ــ اعـزاز !! ،،
فـريـد اوچـې شـونـډې او بـې تـاثـر مـخ ، ځـوړنـد سر نـاسـت ؤ ــ نـن پـرې د لـېـونـو گـمـان کـېـدو ــ

o

فـريـد درې ورځـې احـمـد عـلـي خـان اونـۀ لـيـدو ــ پـه ځـلـورمـه ورځ ئـې خـپـل دفـتـر تـه بـلـلـے ؤ ــ د احـمـد عـلـي خـان پـه مـخ انـتـهـائـي سـنـجـيـدگـي خـوره وه ــ فـريـد تـه ئـې اوکـتـل نـو بـې واره ئـې پـه سـتـرگـو کـښې اوښکې اوځـلـيـدې ــ ,, مـا کـلـه تـصـور هـم نـۀ ؤ کـړے چـې د ودود صېب د بـچـو بـه دا حـال کـيـږي ،،
د فـريـد شـونـډې اوخـوځـېـدې ,, امـبـر ،، احـمـد عـلـي خـان ورتـه پـه بـرنـد نـظـر اوکـتـل ,, مـړه دې کـړه ،، بـيـا ئـې اواز يـو دم تـېـز شـو ,, اودې وژلـه ،، د هـغـې مـعـصـومـې پـه روح بـه څـۀ تـېـر شـوي وي چـې کـلـه هـغـې تـه دا احـساس شـوے وي چـې د خـپـل ورور دلاسه مـري ،،
فـريـد لـکـه د بُـت ساکـت ولاړ ؤ ــ سـتـرگـې ئـې خـالـي خـالـي او د تـاثـر نـه عـاري وې ــ
,, څـۀ فـرق دے پـه تـا کـښې او پـه سـرور خـان کـښې ،، احـمـد عـلـي خـان پـه بـرهـمـی

سره مخ بل خوا واړولـو ـ ,, تـا زمـا
بـاور مـات کړو فـریـده ،، دا د احمـد علـي
خـان هغه نـرمـه لـهجه نـه وه چې زړونـه بـه
پـرې ټـکوریـدل ـ
ساعت پس د احمـد علـي خـان پـه مخ لـړ شان
نـرمـي راغلـه ـ د خپـلې کـرسۍ نـه
راپـاسېدو ـ څو قـدمـه مخکښې راغـے او
فـریـد تـه مخامخ اودریـدو ـ ډېـر پـه سوچ
سره ئې د فـریـد زخمي زخمي سترګـو کـښې
کـتـل ـ د احمـد علـي خـان سترګې نـمجنې وې
ـ
,, زمـا سره بـلـه هېڅ لار نـهٔ وه ،، د
فـریـد اواز درونـد ؤ ـ ,, مـا خپـلـه خـور
پـه څـنګل کـښې نـهٔ شوه پـرېـښودے ،،
,, زهٔ حېـران یـم ،، احمـد علـي خـان ډېـر
پـــــه قـــــلار اووې ,, د ودود
صېب زوئـے دومـره کـمزورے او کـم همـتـه
څـنګـه کېدے شي ،،
فـریـد یـو دم احمـد علـي خـان تـه ورتـر
غـاړه وتـو ـ لاسونـه ئې تـرې نـه کـلک
چـاپـېر کـړل او د مـاشومـانـو پـه شان پـه
ژړا شو ـ ,, لالاجي ! زهٔ د ډېـر لـوئـے
اذیـت سره مخ یـم ـ زهٔ مـاتـیـږم ، نـړیـږم
، خو زهٔ مـاتـیـدل نـهٔ غواړم ـ پـه مـا ډېـر
لـوئـے قـرض دے هغه پـرې کـول غواړم ـ زمـا
یـو فـرض دے هغه ادا کـوم غواړم ـ لالاجي
! زمـا ستاسو مرستـه پـکـار ده ـ زهٔ
هېڅکـلـه کـمزورے نـهٔ یـم خو انـسان یـم ،
بـشر یـم ، پـه مـا کـښې اور بـل دے خو زهٔ
پـخپـلـه پـه هغه اور کـښې سوزېـدل نـهٔ

غوارم ـ تاسو خو مې د بابا جان
ملګري يئ کنه ـ پليز ماته لاره اوښايئ
ـ ،،
د احمد علي خان په سترګو کښې اوښکې
تلې راتلې ـ فريد ئې په ملا ورو ورو
ټپولو ـ بيا ئې ډېر په قلاره د ځان نه
جدا کړو ـ
,, کښېنه ،، احمد علي خان د يوې کرسۍ
طرف ته اشاره اوکړه ـ خپله هم
کښېناستو ـ څۀ ساعت ئې فريد ته کتل
بيا ئې په نرمۍ سره اووې ـ ,, د امبر
په حقله تۀ مجرم ئې خو ـ ـ ـ ـ ـ زۀ
ستا اندروني کشمکش ، ستا په نفسياتو
د حمله کوونکو تيارو د شدتونو او زور
اندازه لرم او د هغې په نتيجه کښې
ستا ذهني کېفيتونه هم ګورم نو ـ ـ ـ
ـ ـ ،، احمد علي خان يو ساعت ته غلے
شو ، څو شيبې ئې فريد ته په غور کتل
، بيا ګويا شو ,, تۀ د نفرت د لارې
سړے نۀ ئې فريده ،،
,, زما په سينه کښې نفرت نۀ دے لالاجي
،، فريد ورو شان اووې ـ ,, انتقام دے
او دا انتقام به زۀ پالم ،،
احمد علي خان پُر خيال انداز کښې سر
خوځولو ,, ابتدائي تربيت هېڅکله غېر
مؤثر نۀ وي ـ او تۀ خو د ودود صېب د
سېوري لاندې لوئے شوے ئې ـ زۀ نۀ ګنم
چې ودود صېب به خپله نظريه ، خپل سوچ
او درد خپل بچي ته سپارلے نۀ وي دا

عـارضي کېفـيـتـونـه دي فـريـده ! دا پـه ځـان
حـاوي کـوه مـه ،،
فـريـد ډېـر پـه حېـرانـی احمـد عـلي خـان تـه
اوکـتـل ,, لالاجي ! دا تـاسـو څـنـګـه وئـيـلـے
شئ ـــ زمـا خـو دنـيـا ورانـه شـوه ـــ زمـا
مـور پـلار، امـبـر ، ددې هـر څـۀ ذمـه وار
څوک دي ؟ زۀ سرور خـان او دلاور خـان
څـنـګـه مـعـاف کـولــے شم ،،
,, د امـبـر دپـاره تـۀ ذمـه وار ئـې ، دا
سـتـا جـرم دے ،، احـمـد عـلي خـان د فـريـد
پـه سـتـرګـو کـښې اوکـتـل ,, تـۀ ويـريـدلـے ئـې
، تـاتـه هـر څـۀ تـور تـور ښـکـاري ، سـتـا پـه
ذهـن تـيـارې خـورې دي ـــ او پـه تـيـارو کـښې
هېڅ کـلـه د رنـګـونـو تـمـيـز نـۀ کـيـږي ،،
,, رښـا چـرتـه ده ،، د فـريـد پـه لـهـجـه
کـښې سـوخـت ؤ ـــ
احـمــــــد عـلي خـان مـسـکــے شـو ـــ هـغـۀ غـوښـتـل
چې د فـريـد خـامـوشي
مـاتـه شي او فـريـد اوس د هـغـۀ سـره د زړۀ
خـبـرې شـريـکـولـې ـــ
,, سـتـا د نـظـر زاويـه بـدلـه شـوې ده ،، د
احـمـد عـلي خـان لـهـجـه نـرمـه وه ـــ ,, رښـا
زۀ يـم ، رښـا تـۀ ئـې ، د ريـحـان آبـاد
خـلـق کـه پـه يـو اتـفـاق راپـاسـي نـو سـرور
خـان د هـغـوي څـۀ کـولــے شي ؟ د سـرور خـان
سـره لـښـکـرې خـو نـشـتـه ـــ يـاد سـاتـه څوک د
چـا اسـتـحـصـال هېڅ کـلـه نـۀ شي کـولــے ـــ
زمـونـږ ويـريـدل او خـامـوشي د ظـالـم زور
زيـاتـوي ـــ يـو انـسـان د بـل انـسـان نـه بـالا
او بـرتـر څـنـګـه کـېـدے شي،،

,, ستاسو قانون ئې مرستيال وي ،،
فريد اووې ــ
,, قانون حقيقتاً د ټولودپاره دے ،،
احمد علي خان اووې ,,خو داسې ده چې
مونږ اکثر د خپلې ناپوهۍ په سوب د
خپلو حقوقو نه ځان دستبردار تصور کړے
وي ــ چرته چې تيارۀ وي نو هلته غلا هم
کيږي او غل هم پټيږي ــ خو د رڼا خبره
نوره ده په رڼا کښې نۀ څوک په اسانه
جرم کولے شي او نۀ پټېدے شي بس هم
دومره خبره ده ،،
د فريد سترګې اوځليدې ــ په احمد علي
خان ئې زړۀ خوږ شو ــ
,, بابا جان به هم ، هم داسې خبرې
کولې ,, فريد سوچ اوکړو ــ خو د بابا
جان د ياديدو سره ئې زړۀ بيا څړيکه
اوکړه ــ يو لمبه لمبه احساس ئې په رګ
رګ کښې خور شو ــ د يو لوئې او مسلسل
کشمکش نه ډکو دغه کېفيتونو فريد د
شديد اضطراب سره مخ کړے ؤ ــ

o

فريد څو ورځې بيخي اودۀ شوے نۀ ؤ ــ
هغه په خپلو کېفيتونو نۀ پوهېدو ــ د
بې وسۍ انتها وه ــ اوس خو ورسره څۀ
عجيبه شان ملامتيا هم مل وه ــ چرته د
شپې په آخرنۍ برخه کښې به ئې که د څۀ
ساعت دپاره سترګې پټې هم شوې نو رنګ
رنګ خوبونو ، منظرونو به ئې په زخمي

زخمي احساس يـرغل اوکړو او بې واره بـه
ئـې سترګې اوغړېدې ، بـيا بـه تـر سحره
پـورې ويـخ نـاست ؤ ، دردېـدلـے دريـدلـے ـــ
,, بس دے مـات شو نـظر ئـې ،، دا بـه ئـې
د مـور جانـې مـيـنـه نـاک اواز ؤ ـــ
,, خـور دې ده کـنـه او بـيـا درنـه کـشره
هم ده نـو مـيـنـه خو بـه دې ورسره خامـخا
وي ،، ودود صېب بـه ګـويـا ؤ ـــ
,, ګـل لالا ښـۀ ډارن ئـې ښـه ،، امـبـر بـه
ورتـه پـه خـنـدا وه ـــ
فـريـد د احساس د قـيـامـتونـو عذابـونـو نـه
تـېرېـدو خو نـن ئـې څـۀ بـل رنـګ خوب لـيدو
، جـدا ـــــــ بـيخي جدا ـــ
مـاشوم فـريـد ئـې لـيدو چې د بـابـا جـان
سره نـاست ؤ ـــ
,, بـابـا جـانـه ! پـتـه نـشتـه چې ولـې ؟ خو
زۀ کـلـه کـلـه اوويـريـږم ،، مـاشوم فـريـد
څـۀ ورکـه شان لـهجه کـښې اووې ـــ
,, ام هم ـــ ـــ ـــ ـــ ،، ودود صېب
ورتــــــــــه داسې د سرزنـش کـــــــولــــــــو
پــــــــــه
انـداز کـښې اوکـتـل ـــ ,, دا ستـا د ويـرو
او انـدېـښنـو عمـر دے ؟ انـدېـښنو تـه هيڅ
کـلـه خـپـل زړۀ کـښې ځـائې مـۀ ورکـوه ـــ دا
د يـقـيـن جـرړې کـمـزورې کـوي ،،
,, پـتـه نـشتـه چې ولـې ؟ ،، د فـريـد لـهجه
بـدلـه وه ـــ
ودود صېب ورتـه پـه ځـير اوکـتـل او ورتـه
مـسکـے شو ,, شيطـان د انـسان ډېـر د

نـيـزدې دښمن دے د بـابـا ځـانـه ! خـپـل سوچ همېشه مـسلمـان سـاتـه ،،

,, مـسلمـان سوچ څنګه وي ؟ ،، فـريـد تـپـوس اوکړو ــ

,, پـه لـوئـې خداۍ کـامـل يـقـيـن او پـه هر حـال کښې صبـر او شکرــ دغه د مـسلمـان سوچ بـنـيـاد دے ،، ودود صېب ، فـريـد تـه ډېـر پـه غـور کـتـل ــ

,, بـابـا جـانـه ! انـسـان ډېـر کـمزورے دے کـنـه ــ ــ ــ ــ ؟ ،،

ودود صېب ، فـريـد ځـان تـه جوخت کړو ,, کـمزورے هم او نـيـمګړے هم ــ پـوره او قـادر صرف د الله ذات دے ــ الله پـاک د زړونـو پـه واړه سوداګـانـو ، پـه ذهنونـو ، سوچـونـو خبـردار دے ــ لـوئـې الله د ښـائـسـتـه زړونـو مـلـګـرتـيـا کـوي ــ ــ ــ ــ همېشه ! ،،

د فـريـد سترګـې اوځـلـيـدې او د ودود صېب د غـاړې نـه ئـې لاسونـه تـاؤ کـړل ــ

د فـريـد د خوب د لـيـدو تـسلسل جـاري ؤ خـو مـنظر اوس بـدل ؤ ــ امـبـر ئـې لـيـده چـې ګـل ګـل ولاړه وه او خـپـل ګـل لالا تـه مـسکـۍ مـسکـۍ وه خـو د ډېـرې لـرې فـاصلـې بـاوجـود هم فـريـد لـۀ خـپـلـه ځـايـه حـرکـت نـۀ شو کـړلـے ــ پـه بـې وسـۍ سره ئـې د امـبـر طرف تـه خـپـل لاسونـه وا کـړل ,, امـبـر ! زمـا نـيـازبـيـنـې خـورکـې !! د ګـل لالا غـېږې تـه دې راشه کـنـه ،،

امـبـر هم هغـه شان مـسکـۍ وه ــ فـريـد تـه ئـې پـه مـيـنـه کـتـل ــ

د فـریـد سـتـرګـو کـښـې اوښـکـې اوځـلـیـدې ,,
امـبـر ! د ګـل لالا نـه دې خـفـه ئـې خـورکـې ؟
،،
د امـبـر د مـخ او سـتـرګـو مـسـکـا یـو دم
مـعـدومـه شـوه ــ ډېـر پـه ګـیـلـه مـنـو سـتـرګـو
ئـې فـریـد تـه اوکـتـل ــ شـونـډې ئـې ورو شـان
اوخـوځـېـدې ــ ,, ګـل لالا ! زۀ سـتـا نـه خـفـه
نـۀ یـم خـو کـه تـۀ دا دومـره خـفـګـانـونـه
کـوې نـو بـیـا بـه درنـه ضـرور خـفـه یـم ،،
فـریـد غـوښـتـل چـې امـبـر ځـان تـه ، خـپـل زړۀ
تـه جـوخـتـه کـړي خـو لـۀ ځـایـه ئـې حـرکـت نـۀ
شـو کـولـے ــ
امـبـر ګـل ګـل او مـسـکـی مـسـکـی ولاړه وه ــ
د فـریـد د خـوب د لـیـدو تـسـلـسـل مـات شـو خـو
، خـوب ئـې نـۀ ؤ مـات شـوے ــ پـه دومـره
ورځـو کـښـې ایـلـه نـن داسې شـوي وو چـې د
ځـۀ خـوب د لـیـدو پـه دوران کـښـې د فـریـد
سـتـرګـې نـۀ وې غـړېـدلـې چـې هـر ځـۀ وو خـو
نـن د فـریـد پـه مـخ د اذیـت رنـګـونـه نـۀ وو
ــ
فـریـد اودۀ ؤ ــ

o

وخـت تـیـرېـدو !
فـریـد بـه د احـمـد عـلـي خـان سـره خـپـل زړۀ
سـپـکـولـو ــ د احـمـد عـلـي
خـان پـوهـې او تـجـربـې د فـریـد مـایـوسـه شـوي
ذهـن او نـظـر تـه ځـائـے پـه ځـائـے ډیـوې
بـلـولـې او کـېښـودلـې ــ فـریـد بـه هـغـۀ تـه د
خـپـل زړۀ هـره خـبـره کـولـه ــ زیـات تـر ذکـر

بـه د ودود صېب ؤ ــ احـمـد عـلـي خـان بـه
ورتـه وخت پـه وخت د خـپـل ژونـد قـيـصې
تـېرولـې ــ د کـالـج د وختـونـو ذکـر بـه ئـې
کـولـو ــ د ودود صېب خـبـرې بـه ئـې ورتـه
کـولـې ــ فـريـد بـه هغه تـولـې خـبـرې پـه
دلـچسپـی سره اوريـدې ــ
نـن چې د احـمـد عـلـي خـان د ژونـد قـيـصه تـر
دلـتـه را اورسيده نـو د فـريـد د زړۀ د
زخمونـو نـه څـړيـکـې پـورتـه شوې ,, لالاجـي !
ګـلالـی مـړه شوه ؟ ،،
,, او فـريـده بـچـے ! ،، احـمـد عـلـي خـان
يـوه اوږده ساه واخستـه ــ ,, هغه کـورتـه
ژونـدی رانـۀ غلـه ،،
,, خـوشحال چـرتـه دے لالاجي ؟ ،، فـريـد د
احـمـد عـلـي خـان پـه قـيـصه کښې جوړ څۀ
لـټـول ــ
,, هغه مې د تـعـلـيـم دپـاره بـهـر لـېږلـے
دے ــ د تـرۀ سره دے ،، احـمـد عـلـي خـان
ډېـر پـه سنـجـيـدګـی سره دا وخت د فـريـد د
مـخ تـاثـرات لـوستـل ــ
,, ستـاسو ډېـر لـوئـے زړۀ دے لالاجي ،،
,, انـسـان د وخت نـه ډېـر څۀ زده کـوي ،،
د فـريـد پـه زړۀ کښې نـاڅـاپـي يـو خـيـال
راغـے ــ تـپـوس ئـې اوکـړو ,, لالا جي ! وفـا
چـرتـه ده ؟ ،، خو هغه د اظـهـار کـولـو بې
همتـي پـه کښې اوس هم وه ــ زر ئـې خـبـره
پـه بـل رنـګ کـړه ــ ,, زمـا مطلب دے ارسلا
کـاکـا او عفـت آپـا ــ هغوي خنـګه دي ؟ ،،
د احـمـد عـلـي خـان د ژور نـظـر نـه د هغۀ د
زړۀ حال پټ څنـګه پـاتې کېدے شو ــ پـه

مـيـنـه ورتـه مـسکـے شـو ,, وفـا دې ډېـره زړۀ تـه نـيـزدې ده بـچـے ؟ ،،
فـريـد ورتـه هـېڅ اونـۀ وې ـ
,, هـغـوي د ريـحـان آبـاد نـه کـډه کـړې ده ،،
,, څۀ ؟ ،، فـريـد ډېـر پـه تـعجب سره اووې ـ
,, او بـچـے ! هـغـوي د ريـحـان آبـاد نـه تـلـي دي ،،
,, ولـې ؟ لالاجي ـ ـ ـ ـ ! څۀ چل شوے دے ؟ ،، د انـدېښنـو مـاران د فـريـد پـه ټـول وجـود خـوارۀ شـول ـ
,, شـايـد د سرور خـان لـه ويـرې ـ ـ ـ ـ ،، احـمـد عـلـي خـان ډېـر پـه غـور د فـريـد د مـخ د تـغـيـر سره مـخ تـاثـرات لـوستـل ـ
,, چـرتـه تـلـي دي ؟ ،، د فـريـد پـه لـهجه کـښې د شکستګۍ عنصر مـوجـود ۇ ـ
,, هـېڅ پـتـه نـشتـه ! ،،
,, تـاسو هـلـتـه تـلـي يـئ ؟ ،، فـريـد د خـبـرې تـل تـه رسيـدل غـوښتـل ـ
,, او ـ ـ ـ زمـا د ريـحـان آبـاد او د ګـل کـلـي سره بـرابـره رابـطـه ده ـ ددې ټـولـې قـيـصې سره زمـا د يـار ارمـانـونـه تـړلـي دي ـ زۀ څـنګـه غـافـل پـاتـې کـېدے شم ،،
,, هـغـوي نـشتـه ؟ ريـحـان آبـاد کـښې نـشتـه ؟ ،،فـريـدد مـاشومـانـو
پـه شـان احـمـد عـلـي خـان تـه اوکـتـل ـ لـهـجه ئـې د درد نـه ډکـه وه ـ

,, کـور تـه ئـې تـالا لـګـېدلـې ده ،، احـمـد علـي خـان اووې ,,چـم ګـا ونـډ کـښـې ئـې هم چـا تـه نـۀ دي وئـيـلـي چـې هـغـوي چـرتـه ځـي ،،

,, لالا جـي ــ ــ ــ ،، فـريـد نـور هـېڅ اونـۀ وئـيـلـے شـول ــ

,, د سـبـاؤن سـکـول د پـېـرزوئـنـې سفـر جـاري دے ،، احـمـد علـي خـان وئـيـل ,, کـوم سـټـاف چـې ودود صـېـب مـنـتـخـب کـړے دے پـه هـېڅ طـور د مـلـغـلـرو نـه کـم نـۀ دے ــ د ښـار د کـالـج تـعـمـيـر مـکـمـل شـوے دے ــ او د بـاقـاعـده پـرانـسـتـلـو دپـاره ئـې تـيـاری شـروع دي ــ عـديـل صـېـب او د هـغـۀ مـلـګـري پـه رښـتـيـا چـې ډېـر قـابـل دي ،،

,, لالاجـي ! او تـاسـو ؟ ،، د فـريـد پـه لـهـجـه کـښـې چـرتـه لـرې يـو ارمـان ؤ ــ

احـمـد علـي خـان بـې اخـتـيـاره اوخـنـدل ,, زۀ پـه هـېڅ طـور د ودود صـېـب نـه جـدا نـۀ يـم ــ مـونـږ زده کـړه هم يـو ځـائـے کـړې ده او د عـمـل مـېـدان کـښـې مـو قـدم هم يـو ځـائـے ايـښـے ؤ ــ سـوچ او نـظـر مـو يـو ؤ خـو لارې مـو جـدا جـدا ــ اوس خـو زمـا د ريـحـان آبـاد او ګـل کـلـي سره نـۀ خـتـمـېـدونـکـے تـعـلـق جـوړ شـوے دے ،،

,, مـنـنـه لالاجـي ! ،، فـريـد پـه مـمـنـونـيـت سره اووې ,, زمـا نـيـا نـيـکـۀ څـۀ حـال کـښـې دي ؟ ،،

,, ښـۀ دي ــ ــ ــ ــ ،، احـمـد علـي خـان مـسـکـے شـو ــ ,, را روان دي سـتـا مـلاقـات تـه سـبـا ،،

o

ډېـر سحرونـه مـاښامـونـه تـېر شول ـ احمد علي خـان بـه د فـريـد هر مـمکن خيـال سـاتـلـو ـ کـلـه کـلـه بـه ورتـه فـريـد اووې ـ ,, لالاجـي ! تـاسو خو زمـا داسې خيـال سـاتـئ لـکـه څوک د چا تـيمـار داري کـوي ؟ ،،
احمد علي خـان بـه پـه جواب کـښې مـسکے شو ,, هم داسې ده ـ يـو ګل چې د زهـرجن مـاحول د شدتـونـو او کـېفـيـتـونـو سره مخ شي نـو د هغـۀ خوشبـو ، تـازګـي او ښکـلا بـراه راست مـتـاثـره کـيږي ـ فـريـده ! زۀ نـۀ غـواړم بـچے ، چې ستـا د انـدرون ښائـستـونـه دې مړاوي شي ،،
,, هغـه ښائـستـونـه خو ويـنـې ويـنـې پـراتـۀ دي لالاجـي ! بـې ساه او بـې ژونـده ،،
,, ويـنـې ويـنـې خو کـيـدے شي فـريـده ! خو بـې ساه او بـې ژونـده هېڅ کـلـه نـه ـ تـۀ د ودود صېب پـه غېږ کـښې لـوئـے شوے ئـې او هغـه همـه مـيـنـه مـيـنـه ؤ ، د نـفـرت نـه خو ئـې بـيـخي کـرکـه وه ـ ستـا پـه ذهـن د انـتـقـام شدت حـاوي دے ـ نـو تـۀ لا د خپـل فـطرت پـه پـتـه نـۀ پـوهـېږې او ستـا پـه فـطرت کـښې تـيـارې هـډو ځـائـيـدے نـۀ شي تـۀ پـه رڼـا مـئـين ئـې ، رڼـا خو بـه پـېژنـې ؟ ،،
,, زمـا ژونـد کـښې پـاتـې څۀ دي ،،

,, د داسې خبرې د کـولـو حق د هيـچا سره نـشتـه ــ چې ژونـد پـاتـې دے نـو ژونـد پـاتـې دے ،،

کـلـه کـلـه بـه فـريـد اووئـيـل ,, لالاجي ! تـاسو اکـثـر زمـا مخ تـه دومـره پـه ځـيـر ولـې ګـورئ ؟ ،،

احـمد عـلي خـان بـه بې اخـتـيـاره اوخـنـدل ,, ستـا مخ يـو ډېـر مـنـفـرد کـتـاب دے ، لـولـم ئـې ، زده کړه تـرې کـوم ــ ــ ــ ستـا پـه مخ د انـسـانـي نـفـسيـاتـو انـتـهـائـي بـاريـکـی او د شعور او لاشعور ګـډ وډ رنـګـونـه ډېـر پـه وضاحت سره د لـوستـلـو دپـاره مـوجـود دي ــ ستـا پـه مخ زمـا مـيـنـه مـاتـيـږي ــ مـاتـه ډېـر څـهٔ رايـادوي ،،

نـن احـمـد عـلي خـان پـه مـخـتـلـفـو مـوضوعـاتـو مـشـتـمـل ګـڼ شمېر کـتـابـونـه د فـريـد دپـاره راوړي وو ــ

فـريـد پـه حېرانـی سره احـمد عـلي خـان تـه اوکـتـل ,, لالاجي ! دا ټـول زمـا د خـوښې کـتـابـونـه دي ــ تـاسـو څـنـګـه ــ ــ ــ ــ ؟ ،،

احـمد عـلي خـان مـسکـے شـو ,, دا مـا د ودود صېب د خـوښې کـتـابـونـه اومـوضوعـات راوړي دي سـتـابـه څـنـګـه نـهٔ وي خوښ؟،،

,, تـهـيـنـک يُـو لالاجي ! ،،

,, دا څـهٔ ډائـريـانـې دي ستـا د لـيـکـلـو دپـاره ،،

,, اوه ،، فـريـد ډېـر پُـرخـيـالـه انـداز کـښې سر اوخـوځـولـو ــ

,, فــریــده ! زمــا تــبــادلــه شوې ده ــ زهٔ بــه د نــوي جېلــر سره ستــا خبــره اوکــړم ــ پــلیز د ځــان خیــال ساتــه ــ زهٔ بــه ستــا مــلاقــات تــه راځم ،،

فــــــریــــــد پــــــه حېرانــی ســــــره احمد علــي خــان تــه اوکــتل ,, لالاجي ! ستــاسو تــبــادلــه ــ ــ ــ ــ ،،

احمد علــي خــان مــسکــے شو ، هغــه د فــریــد خبــرې تــه رسیــدو ,, نــه ــ نــه ــ کــیــږي راکــیــږي ــ د پــولــیس نــوکــری کــښې دا د روتــیــن خبــرې دي کــېــدے شي څهٔ وخت پس بــیــا دلــتــه یم ــ ستــا دیــدن تــه خو بــه خــامخــا راځم ،، د احمد علــي خــان گــوتــو د فــریــد پــه ویــښتــو کــښې شیــطــانــي اوکــړه ویــښتهٔ ئــې وران را وران شول ــ فــریــد مــسکــے شوــ

○

مــوســمــونــه بــدلــیــدل رابــدلــیــدل ــ وخت تــیــرېــدو ــ مــیــاشتــې مــیــاشتې، کــلــونــه ، کــلــونــه ــ

دلاور خــان د ریــحــان آبــاد پــه خلــقــو د ظلــم انــتــهــا کــړې وه ــ ســرور خــان بــه چې دلاور خــان تــه کــتــل ، د هغهٔ رعب او دبــدبــه بــه ئــې لــیــده نــو بــې اختــیــاره بــه ئــې د بــرېــتــونــو ســرونــه تــاؤ راتــاؤ کــړل ــ ددې ورځې خو ســرور خــان ارمــان کــړے ؤ ــ

د دلاور خــان مــعــمــول ؤ ، هر مــازیــگــر بــه د ریــحــان آبــاد پــه زمــکــو پــه اس بــانــدې ســور ، طــمــاچــه پــه غــاړه گــرځېدو ــ ســرور خــان

به ورته کله کله اووې ,, څو کسان
درسره ملا تړلي ګرځوه ـ د خلقو ويره
په هم دې سېوا کيږي ،،
دلاور خان به اوخندل ,, خان بابا !
داسې مې نهٔ دي يرولي ـ د
ريحان آباد خو ګډې چيلۍ هم په هغه
لاره نهٔ ځي په کومه لار
چې دلاور خان روان وي ،،
د سرور خان مخ به د تفاخر د احساس نه
اوځليدو ـ
د خان ګل لالا د زوئے خپله بې عزتي هېڅ
کله نهٔ وه هېره شوې ـ سفيان په ظاهره
غلے ؤ خو دننه لکه د زخمي مار اوږيدو
را اوږيدو ـ خو څهٔ تقاضې د کور هم وې
ـ د ريحان آباد د پرېښودو نه پس هم
هغه د ريحان آباد د حالاتو نه ځان خبر
ساتلو ـ دومره کلونه صبر کول د هغهٔ
دپاره ډېر ګران وو خو چې کله به ئې
هم د خپل مور او پلار غريبو او وخت
زپلو سترګو ته اوکتل نو ځان به ئې د
دومره لوئے قدم د اخستو نه منع
اوساتلو ـ په دې کښې هر څهٔ پېښېدے
شول ـ سفيان نهٔ کاله مسلسل محنت کړے
ؤ ـ شپې او ورځې ته ئې نهٔ وو کتلي بس
کار ته ئې کار وئيلے ؤ ـ نن وخت بدل
ؤ ـ نن سفيان ګڼل چې اوس پل پورته
کولے شي ـ هغه د څو ورځو نه مسلسل
ريحان آباد ته تلو راتلو او د دلاور
خان د معمولاتو جاج ئې اخستو ـ نن د
مکمل تيارۍ سره راغلے ؤ ـ دغه ورځ

مـوسم ډېـر ښکلے ؤ ــ يـخه يـخه هـوا لـگېده ــ فصلـونـه شنهٔ ولاړ وو ــ د مـازيـگر وخت ؤ نـو د مـوسم سحر انـگيـزي لا سېوا وه ــ

د دلاور خـان اس د پـولـو پـټو پـه غـاړه غـاړه ورو ورو قـدمـونـه اخستل روان ؤ ــ دلاور خـان، پـه اوگـه کـښې طمـاچـه اچـولـې ، د اس پـه مـلا د يـو فـاتـحـانـه شان سره نـاست ، د خـواؤ شا نـنـداره کـولـه ــ اس لـېږ هم مـخکښې نـهٔ ؤ تـلـے چې دلاور خـان ئـې واگـې راښکې ــ وړانـدې څوک د ونـې د سټـې د شانـه يـو دم بـهـر راوتـلـے ؤ ــ پـه کـيـڼه اوگـه کـښې ئـې پـړے اچـولـے ؤ او پـه ښي لاس کـښې ئـې طمـاچـه وه ــ

دلاور خـان پـه حـېرانـۍ سره ورتـه اوکـتـل

,, سفـيـانـه تـهٔ ؟ ،، لـهـجه ئـې د حقـارت نـه خـالـي نـهٔ وه ــ

,, حـېران شوې دلاور خـانـه ،، سفـيـان د دلاور خـان پـه سـترگـو کـښې کـتـل ــ

,, سـتـا دومـره همـت ،، دلاور خـان اوغـرمـبـډېدو او ورسره ئـې د اس د مـلا نـه راټـوپ کـړو او چې خـپـلې طمـاچې تـه ئـې لاس وړلـو سفـيـان خـپـل د طمـاچې والا لاس د هـغـهٔ طرف تـه نـېغ کـړو ــ

,, پـه خـپـل ځـائـے اودريـږه دلاور خـانـه لاس دې ښکـتـه ښهٔ دے او طمـاچـه دې پـه غـاړه ،،

,, سفـيـانـه ! ،، د دلاور خـان مـخ د غصې د شدت نـه سور شو ــ ,, سـتـا جـوړ هـېر دي چې تـهٔ د چـا مـخ تـه ولاړ ئـې ،،

،، د خانی نشه دې د سر نه کوزه کړه دلاور خانه ،، سفیان د طماچې والا لاس ته حرکت ورکړو ،، اوس الله یادوه ،، او ورسره ئې د طماچې په ماشې ګوته کلکه کړه ـ یو ـ ـ ـ دوه ـ ـ ـ درې ـ ـ ـ ځلور ګولی د دلاور خان په سینه ننوتې ـ دلاور خان پریوتو پریوتو کښې خپلې طماچې ته لاس وړلو ـ خو دا وار ئې ګولی تندے خوړلے ؤ ـ دلاور خان په زمکه پریوتو ـ وخت د سفیان سره انتهائي کم ؤ ـ رسی ئې پرانسته ـ اس یو خوا تاویدو راتاویدو اول ئې دلاور خان په ترخونو کښې اوتړلو او بیا ئې رسی په اس پورې اوتړله ـ سفیان په یو ټوپ سره په اس کښېناستو او اس ته ئې د ریحان آبادی د آبادی مخه ورکړه ـ مازیګرے ؤ ـ ګڼه ګوڼه وه ـ خلقو چې دا منظر اولیدو نو راښکلې ساه ئې راښکلې او ویستلې ساه ئې ویستلې پاتې شوه ـ یقین ئې چرته کېدو ـ دم ختلي دم ختلي ئې دې هر ځۀ ته کتل ـ د سفیان خو لکه بیخي ویره ختمه شوې وه ـ د دلاور خان په اس سور ؤ او دلاور خان ئې په ځان پسې راکاږلو ـ خلق به د یو بل سره اوګوڼېدل ـ ،، دا هغه د خان ګل زوئے نۀ دے ؟ ،،

،، او سفیان دے ،،

بیا د ریحان آباد خلقو دومره اولیدل چې سفیان د اس نه راکوز شوے ؤ ـ رسی ئې د اس د ملا نه پرانستې وه او بیا

پـه یـو ټـوپ سره وربـانـدې نـاست ؤ ــ خلق
خو د نـورې تـمـاشې د خونـد نـه نـۀ مـړېدل
ــ دلاور خـان طمـاچـه پـه تـرخ کښې پـه ويـنو
کښې لـت پـت مـړ پـروت ؤ ــ
سفـيـان چرتـه مـخه اوکـړه ؟ هيـچا تـه پـتـه
اونـۀ لـګېده ــ او کـه چـا تـه پـتـه وه هم
نـو څوک لـېونـي سپـي خو نـۀ وو خوړلـي چې
حـال بـه ئـې وئـيـل ــ نـن خو د ريـحـان آبـاد
د خـلقـو اخـتـر ؤ !

○

ســـرور خـان دا کـلـه مـنـلـه چې دلاور خـان
مـړ شو او بـيـا داسې مـرګ
ــ ــ ــ ــ ! بـيـا بـيـا بـه پـرې چکـر راتـلـو
، بـيـا بـيـا بـه پـريـوتـو ــ
د لـويـو لـويـو عـهدو خـلق د دلاور خـان
جـنـازې تـه راغـلـي وو ــ د لـرې لـرې نـه
خلق راغلـي وو ــ سرور خـان تـه بـه لاس
نـيـوي تـه کـښېنـاستل خو سرور خـان پـه خود
چرتـه ؤ ــ د هغـۀ خو د غـرور مـانۍ
نـړيـدلـې وه ــ
,, نـه ــ ــ ــ نـه ــ ــ ــ دلاور خـان نـۀ
دے مـړ ــ دلاور خـان څـنګـه مـړ کـېدے شي ــ
دا خـلق دروغ وائـي ــ هـغـه اوس هم د
ريـحـان آبـاد خـان دے ــ دلاور خـان بـانـدې
څوک څـنګـه ګـوزار کـولـے شي ،،
سرور خـان پـه خود کـښې نـۀ ؤ خو خـپـل
خپـلـوان ئـې پـه خود کـښې وو ــ د لـرې لـرې
نـه راچـلـيـدلـي وو ــ سرور خـان کـلـه د چـا
سره خـپـلـوئ کـولـې ــ هغـه د سرور خـان

مطلب ؤ ، د چا سره به ئې رشته نۀ ساتله او اوس ئې د خپلوانو ، سرور خان میرات شوے ؤ ــ دلاور خان ئې یکي یو زوئے ؤ ــ څۀ لاړو چې د سرور خان د خوبونو محلونه ئې اونړول ــ اوس د عمر په آخرنۍ برخه کښې د سرور خان کل کائنات ، د دلاور خان دوه لونړه وې ــ د اتو کالو کائنات او د دوؤ کالو سپوږمۍ !!

خپل خپلوان ټول د سرور خان نه ، په سترګو کښې خوبونه انغاړلي تاویدل او ځاریدل ــ هر چا به خپل ځان د سرور خان د التفات اهل ثابتولو کوشش کولو ــ هر څوک به ړنګ ړنګ کېدو چې د دلاور خان په مرګ خو نیم هم نۀ دے پاتې شوے ــ خو سرور خان په خود چرته ؤ ــ د هغه خو د غرور مانړۍ نړیدلې وه ــ

,, نه ــ ــ نه ــ ــ ــ دا خلق دروغ وائي ــ دلاور خان اوس هم ــ ــ ــ ،،

○

احمد علي خان به د فرید سره په رابطه کښې ؤ ــ خو د ریحان آباد د اوسنۍ واقعې نه پس خاص طور ورته ملاقات ته راغلے ؤ ــ د دلاور خان د مرګ خبر په اوریدو فرید خوشحاله شوے نۀ ؤ ــ بلکې

يــو ورک ورک شانــې تــاثــر ئــې پــه مــخ راغلــے ؤ ــ
,, مــا هېڅ اونــهٔ کــړے شــول لالاجــي !،، د فــريــد شونــډې اوخوځېدې ,, پــه يــو سرور خــان بــه مــې تــټــر يــخ نــهٔ شــي ــ دا ښهٔ اونــهٔ شــول ،،
,, فــريــده ! ،، احــمــد علــي خــان پــه نــرمــئ سره اووې ,, بــچــے ! دا خــبــرې دزړهٔ نــه اوبــاســه ــ تــاتــه ســتــاژونــد پــروت دے ــ ښکلــے ژونــد،،
,, سرورخــان بــه ژونــدے وي او زهٔ بــه ژونــد تــه ژونــد وايــم لالاجــي،، فــريــد پــه درد سره احــمــد علــي خــان تــه اوکــتــل ,, او بــيــا زمــا پــه ژونــد کــښې پــاتــې څــهٔ دي ــ اوښکــې يــادونــه ، ويــنــې ويــنــې يــادونــه،،
,, وخــت د هــر زخــم مــرهــم دے فــريــده ،، احــمــد علــي خــان پــه مــيــنــه د فــريــد پــه سر لاس راښکــل ــ ,, خــپــل ســوچ پــه غــلــطــه لاره مــهٔ بــوځــه ،،
فــريــد د احــمــد علــي خــان د مــيــنــې پــه دغــه انــداز کــښې څــهٔ خــوا ږهٔ مــحــســوس کــړي وو ــ فــريــد تــه د خــپــل بــابــا جــان خــبــره وريــاده شــوه ــ فــريــد ورتــه وئــيــلــي وو ــ ,, تــاســو چــې کــلــه هــم مــاتــه پــه سر لاس کــيــږدئ نــو زهٔ ډېــر عــجــيــبــه او خــوشــحــالــوونــکــے غــونــډې ســکــون مــحــســوســوم بــابــا جــانــه ،،
بــابــا جــان ورتــه وئــيــلــي وو ,, بــالــکــل بــچــے ! ځــنــې خــبــرې د فــطــرت او روحــانــيــت سره ډېــر زيــات ژور تــړون لــري ــ چــا تــه پــه سر

د شفقت او مینې لاس کېښودل ډېر لوئے نفسیاتي اثر لري ــ مثبت اثر ــ شوریدګي کموي ، د هیجان او ذهني منفي شدتونو زور ماتوي ،،
فرید ، احمد علي خان ته اوکتل ــ هغه ډېر په غور فرید ته ځیر ؤ ــ فرید څو شیبې بیخي غلے ؤ ــ بیا ئې د ځان سره ورو غوندې، بیخي ورو غوندې اووې ,, خو زۀ د خپل مور پلار او خور قاتلان څنګه معاف کولے شم ،، ــ
د فرید دا خبره د احمدعلي خان سماعت ته نۀ وه رسېدلې ــ

o

وخت تیرېدو !
د احمد علي خان تبادله یو وارې بیا سنټرل جېل ته شوې وه ــ
,, فریده ! زما د نوکرۍ مدت هم پوره کېدو والا دے ــ بله میاشت ریټائر کیږم ،،
,, هم دومره راتګ ؤ ستاسو ،، فرید مسکے شو
احمد علي خان اوخندل ,, او ستا څۀ خیال دے ــ ټول عمر دلته تېروې ــ دوه کاله دې پاتې دي فریده ! بس ــ بیا به تۀ ئې او ستا دنیا ،،
,, زما دنیا ،، فرید په درد سره اووې ــ

،، ودود صېب دي هېر دے ؟ ،، احمد علي خان د فريد پـه سترگو کښې اوکتل
،، هېڅ کله نه ،، فريد سر اوخوځولو ـ
،، د هغۀ درد او نظر واخله او وړاندې ځه ـ د هغۀ مشن پوره کړه د هغۀ ارمان پوره کړه ،،
د احمد علي خان لهجه خوږه او نرمه وه ـ
،، ماته د بابا جان د خولې يو يو ټکے ياد دے لالاجي ! ،، فريد اووې ،، هېڅ يو خبره مې ئې نۀ ده هېره ـ خو بابا جان د چا سره څۀ بد خو هم نۀ وو کړي او بيا هم ـ ـ ـ ـ زما دا هر څۀ څنگه هېر شي ،،
،، د ودود صېب د فکر او نظر گټه ستا اصل گټه ده فريده ،، احمد علي خان پـه نرمۍ سره اووې ،، دغه حکمت دے ، هم دغه سيالي ده ،،
فريد يو سوړ اسوېلے اوکړو او اوئې خندل ،، ستاسو خبرې مې هم د بابا جان په شان دي ـ تاسو ښۀ وايي خو بخښنه غواړم دلته زۀ لږ ناپوهه سهي ، غلط سهي ،،
احمد علي خان پُرخيال انداز کښې سر خوځولو ـ
،، سرور خان په څۀ کښې دے لالاجي ،، فريد تپوس اوکړو ـ
،، سرور خان مات شوےدے ،، احمد علي خان د فريد سترگو کښې کتل ـ ،، رنگ

رنـګ خـپـلـوان ئـې راپـېـداشوي دي ــ هـر چـا
د خـپـل مطلب ګـوډے پـه اوګـه ایـښے دے ــ د
چـا څـۀ طمع ده او د چـا څـۀ ــ ځـنـې د
دلاور خـان د لـونـو د رشـتـو د غـوښـتـلـو پـه
چـکـر کـښې دي ، چې لا وړې دي ــ سـرور خـان
سـاه اخـلـي او سـتـرګـې غړوي بـس هم دومـره
ژونـدے دے ــ د هـغـۀ غـرور مـات شـوے دے ــ
،،
فـريـد ډېـر پـه عجيـبـه سـتـرګـو احـمـد عـلـي
خـان تـه کـتـل ــ
احـمـد عـلـي خـان د ريـټـائـر کـېـدو نـه پـس هم
د فـريـد سره بـرابـر پـه رابـطـه کـښې ؤ ــ

○

دوه کـالـه نـور تـېـر شـول ــ
نـن پـه جـېـل کـښې د فـريـد آخـري ورځ وه ــ
سحر احـمـد عـلـي خـان د فـريـد د نـيـا نـيـکـۀ
سره سـنـټـرل جـېـل تـه راغـلـے ؤ ــ بـوډئ او
کـمـزورې نـيـا ئـې د ډېـر کـم نـظـر چشمې پـه
سـتـرګـو کـړې وې ــ فـريـد ئـې غـاړه بـاسـلـو
او بې واره ئـې ښکل کـړو ,, شکـر دے
خدايـه ــ ــ ــ سـتـا ډېـر شکـر دے زمـا بـچـے
بـيـا زمـا غـېـږې تـه راغـے ،،
نـيـکــــۀ بــــابــــا پـه تـنـدي ښکل کـړو او
پـه زړۀ پـورې ئـې جـوخـت کـړو ــ
احـمـد عـلـي خـان مـسـکـے ؤ ــ فـريـد د سـنـټـرل
جـېـل د لـوئـے ګـېـټ نـه بـهـر ولاړ ګـېـر چـاپـېـر
کـتـل ــ څـۀ ډېـر عجيـبـه غـونـدې احساس ؤ ــ

خوشحالـي هم وه خو پـه هغه خوشحالـۍ کښې
د درد مـوجونـه هم وو ـ
,, ځو ؟ ،، احمد علي خان د فريد پـه
اوګـه لاس کېښو ـ فريد کافي ساعت د
احمد علي خان سترګو تـه کتل ـ بيا ئې
ورو شان اووې ,, لالاجي ! د ډېرو خبرو
دپاره ستاسو ډېره مننه ،،
,, لېونيه ،، احمد علي خان فريد د
پوزې نـه اوچکولـو ـ ,, څۀ د پردو خبرې
کوې ،،
څۀ ساعت پس هغوي د احمد علي خان جيپ
کښې ناست وو ـ
فريد اووې ,, لالاجي ! ريحان آباد ،،
احمد علي خان پـه حېرانـۍ سره فريد تـه
اوکتل
,, اول ريحان آباد ،، د فريد پـه لهجه
کښې قطعيت ؤ ـ
احمد علي خان مسکے شو ,, ښۀ ده ـ
ريحان آباد تـه روان يُو،،
جيپ پـه خپل رفتار سره روان ؤ ـ فريد
ګېر چاپېر منظرونـو تـه کتل راکتل ـ چې
پـه منډه وو ـ فريد غلے غلے، فکر وړے
ناست ؤ احمد علي خان بـه ساعت پـه ساعت
د فريد خاموشي ماتولـه ـ
جيپ د ريحان آباد پـه حدود کښې
رانـنوتـو او کلـه چې هغه لـوئے مېدان تـه
را اورسېدو کـوم چــې د مـاشـوم
فــريد د لـوبـو مېدان ؤ ـ نـو فريد د
احمد علي خان طرف تـه اوکتل ,, لالاجي !
هم دلـتـه

کوزیږو ،،
احمد علي خان مسکے ؤ ـ جیپ ئې ادرولو ـ وار په وار ټول راکوز شول ـ فرید په مېدان کښې ولاړ ګېر چاپېر کتل ـ مخامخ د وفا کور ؤ ـ د ګېټ شین رنګ ئې کافي تت شوے او خړ شوے ؤ ـ ګېټ ته لګېدلې تالا د لرې نه ښکارېده ـ د فرید زړۀ څړیکه اوکړه ـ بیا ئې د خپل کور طرف ته مخ واړولو او ورو ورو ور روان شو ـ تالا دلته هم ګېټ ته لګېدلې وه ـ فرید اول د خپل نیا نیکۀ او بیا د احمد علي خان طرف ته اوکتل ـ احمد علي خان مسکے ؤ ـ خپل لاس ئې د فرید طرف ته اوږد کړو ـ په تلي کښې ئې چابي پرته وه ـ فرید په حېرانۍ سره احمد علي خان ته اوکتل ـ هغۀ ته د خپل نیا نیکۀ خاموشي او د احمد علي خان مسکا ډېره معني خېزه ښکارېده ـ فرید د احمد علي خان د تلي نه چابي واخسته او یو قدم ور وړاندې شو او په تالې کښې ئې اولګوله ـ
,, کړک ،، تالا کهلاؤ شوه ـ
کور کښې د قدم کېښودو سره په فرید باندې یو دم سر اوګرځېدو ـ څومره څومره څۀ په یو لمحه کښې د هغۀ په زړۀ او ذهن یرغل کړے ؤ ـ
,, مه ظالمه ـ ـ ـ ـ ،،
,, او ئې تړئ ـ ـ ـ ـ ،،
,, وئ بابا جانه کنه ـ ـ ـ ،،

فــــریـد هېڅ پـه ځـان پـوئـې نـۀ شو ، څۀ منظرونـه وو چې انـتـهـائـي پـه تـیـزی سره د هغۀ د سـتـرګـو وړانـدې واؤړېـدل را واؤړېـدل ــ څۀ آوازونـه وو چې پـه سمـاعت کښې ئـې کـوکـې کـوکې او انـګـازه انـګـازه شـول ــ بـې خـوده او بـې دمـه شو ــ او چې کـلـه پـه خـود کښې راغـے نـو ځـان ئـې د احـمـد علي خـان پـه مـیـنـه نـاکـه غېږه کـښې اولـیـدو ــ

,, لالاجـي ،،

,, خېـر دے بـچـے ،، د احـمـد علي خـان لـهـجـه د مـیـنـې نـه ډکـه وه ــ ,, مـوده پـس راغـلـے ئـې ــ ــ ــ خېـر دے بـچـے ،،

فـریـد حـېـران ؤ ــ کـور مـکـمـل صفـا سـتـهـره ؤ ــ هـر یـو څـیـز پـه خـپـل خـپـل ځـائـے د سـلـیـقـې سره پـروت ؤ ــ فـریـد پـه حـېـرانـی سـره احـمد علي خـــــان تـه اوکـتـل ,, لالاجي ! دلـتـه څـوک پـاتـې کـیـږي ؟ دا هـر څـۀ ــ ــ ــ ــ ،،

,, زمـا د یـار کـور دے ــ کـنـډر نـۀ دے ،، فـریـد حـېـران ؤ ــ

احـمـد علي خـان مـسـکـے ؤ ــ فـریـد د کـور پـه ګُـټ ګُـټ ګـرځـېـدو ــ سـتـرګـې ئـې وریـدې کـه وریـدې ــ

,, فـریـده ،، احـمـد علي خـان اووې ,, ځـو بـچـے ؟ ،،

,, چـرتـه لالا جي ؟ ،، فـریـد سرې سرې سـتـرګـې ور پـورتـه کړې ــ

,, سـتـا خـپـل کـلـي تـه ــ ګـل کـلـي تـه ،،

فــریــد نــفــي کــښې ســر اوخــوځــولــو ,, نــه لالاجي
ـــ تــاســو لاړ شئ ـــ زۀ نــن
دلــتــه یـــــم ـــ زۀ مــې د بــابــا جــان او مــور
جــانــي ســره خــبــرې کــوم ـــ ډېــرې
خــبــرې ،،
,, فــریــده ! ،،
,, پــلــیــز لالاجي ،، فــریــد اووې بــیــا ئــې د
نــیــا نــیــکــۀ طرفــتــه اوکــتــل ,,بــابــا ، مــورې
ګــلــې ! تــاســو لاړ شئ ،،
,, مــونــږ ســتــا نــه بــغېــر څــنــګــه تــلــے شــو بــچــے
،، نــیــکــۀ بــابــا ئــې اووې ,,ښــۀ ده ـــ ســبــا
بــه یــو ځــائــے لاړ شــو ـــ ،،
,, تــاســو تــکــلــیــف مــۀ کــوئ ـــ ،، فــریــد وار
پــه وار ټــولــو تــه اوکــتــل ,,تــاســو آرام
اوکــړئ زۀ دلــتــه لــږ شــان تــنــهــائــي غــواړم ـــ
مــا خــو خــپــل مــور پــلار دلــتــه پــه ویــنــو کــښې
ډوب پــریــښــي وو ـــ مــا هــغــوي ســمــبــال کــړي هــم
نــۀ وو ـــ مــا ـــ ـــ ـــ ـــ ! پــه مــا د هــغــو
ټــولــو لــمــحــو قــرض پــروت دے ـــ تــاســو خــو
خــپــلــه بــرخــه ژړلــي دي خــو زمــا اوښــکې زمــا
پــه زړۀ ډنــډ ډنــډ ولاړې دي ـــ تــاســو خــو
تــېــره کــړې ده خــو پــه مــا اوس تــیــرېــږي ،
ســتــاســو زړونــه خــو صــبــر شــوي دي خــو زۀ بــه
دې مــاشــوم تــه ددې نــه پــس تــســلــۍ ورکــوم ،،
د نــیــا ادې پــه ســتــرګــو کــښې ئــې اوښــکــې
اوځــلــیــدې ,, ډېــره عــجــیــبــه خــبــره ده بــچــیــه
،،
فــریــد مــړاوے شــان مــســکــے شــو ,, د دومــره
ډېــرو عــجــیــبــه خــبــرو نــه پــس دا یــوه وړه
غــونــدې عــجــیــبــه خــبــره بــلــه هــم ســهــي ـــ

څوارلس کاله مې ضبط کړې دې ـ نن مې
پرېږدئ ګنې لېونې کېږم ،،
د فرید نیا نیکۀ احمد علي خان ته
اوکتل ـ د احمد علي خان
سره احساس ؤ چې د فرید زخمونه
یو دم تازه شوي دي ـ بیا
نوي شوي دي او په دې مرحله کښې زور
ښۀ نۀ دې ـ دغو شدتونو ته لار ورکول
پکار ده ـ او دې کړي فرید د خپل بابا
جان او مور جاني سره په تنهایی کښې
خبرې ـ خو د احمد علي خان سره د یوې
خبرې ویره بیا هم څۀ نا څۀ په زړۀ
کښې موجوده وه خو د فرید د موجوده
مرحلې نه تیرېدل هم د وخت فېصله وه ـ
احمد علي خان د فرید په سر لاس کېښو
,, ښۀ ده فریده ! تۀ ایسار شه ـ مونږ
ځو ـ خو سبا به زۀ بیا راځم ـ دواړه
به یوځائې ځوګل کلي ته ـ ـ ـ ستاخپل
کلي ته ـ ـ ـ خوښه دې ده ؟ ،،
,, خوښه مې ده لالاجي ،، فرید ورک ورک
شان اووې ـ
,, دلته د ضرورت هر څیز موجود دې ـ د
ځان خیال اوساته ،،
,, مننه لالاجي ! د هغې فکر مۀ کوئ ،،
د هغوي د تلو نه پس فرید ګېټ بند کړې
ؤ او د کور په یو یو کُنج ګرځېدو ـ د
لېونو په شان به ئې په دېوالونو ،
څیزونو لاس وهلو ـ د ماشومانو په شان
ئې ژړل ـ داسې ورته محسوسیده چې بابا
جان او مور جانه هم دلته چرته دي ـ

درنګ ساعت لــه بــه ورتــه آواز اوکړي ،،
فــریــده ! تــا لا تــر اوسه د غرمې ډوډۍ هم
نــهٔ ده خــوړلــې ! ،،
,, د بــابــا ځــانــه ! ځهٔ چل دے ! دومــره
خفــه ولــې ئــې ؟ ،،
فــریــد پــه هغــه ځــائــے کښې د پــنجو او ګــوډو
پــه سر کــښېنــاستــو کــوم ځــائــے ئــې چې کــلــونــه
کــلــونــه وړانــدې مــور او پــلار ویــنــې ویــنــې
پــراتــهٔ وو ـ کــافــي ساعت ځــوړنــد سر هــلــتــه
نــاست ؤ ـ پــه خــالــي خــالــي ستــرګــو ئــې زمــکــې
تــه کــتــل ـ پــه هغــه ځــائــے ئــې لاس ورو ورو
وهــلــو شــونــډې ئــې ورو شان اوخــوځــېــدې ـ
,, تــهٔ لا ژونــدے ګــرځــې سرور خــانــه ! ،،
فــریــد د ستــرګــو نــه اوښکې پــاکــې کــړې
پــاسېــدو د ګــېټ ورکــوټــے ور ئــې بــېــرتــه کــړو
او بــهــر اووتــو ـ فــریــد مــاښام نــاوخت ؤ چې
کــور تــه واپــس راغــے ـ طمــاچــه ئــې ډېــره پــه
ګــرانــه پــېــدا کــړې وه ـ
ټــولــه شپــه فــریــد یــو ساعت تــه نــهٔ ؤ اودهٔ
شوے ـ پــه یــوه یــوه کــمــره بــه ګــرځــېــدو ـ
کــلــه بــهــر کــلــه دنــنــه د امــبــر خــنــدا بــه ئــې
پــه غــوږونــو کــښې انــګــازه شوه ـ
,, ګــل لالا ! ښهٔ ډارن ئــې ښه ،،
د ودود صېب مــیــنــه نــاک آواز بــه ئــې پــه
سمــاعت کــښې واوریــدو را واوریــدو ـ
,, مــیــنــه ژونــد دے د بــابــا ځــانــه ،،
د مــور جــانــي مــیــنــه بــه ئــې پــه زړهٔ شوه ,,
او زمــا بــچــے بــه زمــا استــاذ شي ـ زمــا
بــچــے هــوښیــار دومــره دے ،، او فــریــد بــه
بــې اختــیــاره پــه ژړا شو ـ

شپه هم داسې تېره شوه ــ د نمر د راختلو سره فرید له کوره بهر وتلے ؤ ــ طماچه ئې په جامو کښې پټه کړې وه ــ مخامخ د سرور خان حویلي ښکاریده ــ د حجرې لوئے ګېټ ئې بېرته ؤ ــ فرید حېران ؤ ــ هغه حجره چې دګېټ مخې ته به ئې په یــــو وخت شپږ شپږ ټوپک مار ولاړ وو نن بیخي خالي وه ــ
نن وخت یو بل رنګ ورکړے ؤ ــ د عبرت رنګ ــ
فرید په احتیاط سره د حجرې دننه قدم کېښودو ــ په حجره کښې د چرچڼو د شور نه علاوه نور هېڅ قسم ته آواز نۀ ؤ ــ کومې چې د سرور خان په لویه حجره کښې د لګېدلو ونو د یو ښاخ نه بل ښاخ ته د وختونود تغیّر نه بې نیازه الوتې را الوتې ــ
فرید لږ نور وړاندې تېر شو ــ هغۀ ته دا هر څۀ ډېر عجیبه ښکاریدل ــ دا د هغه سرور خان حجره وه چې ټوله ورځ به ورته خلق سلام ته راچلیدل ــ او نن پکښې څوک هډو په نظر نۀ راتلو ــ فرید یو خوا بل خوا نظر زغلولو ــ یو طرف په یو چمنګي غوندې کښې څوک په کرسۍ کښې ډډه وهلې ناست ؤ ــ خوا کښې ورسره امسا پرته وه ــ بل خوا ورسره یوه د نهو لسو کالو ماشومه ناسته وه چې د څان سره مشغوله ښکاریده ــ فرید قدم ور واخستو ــ په ښکالو سره سرور خان سر راپورته کړو ــ فرید ئې طماچه

پــه لاس پــه سر ولاړ ؤ_ سرور خـان ګـونـجې ګـونـجې مخ پـه حېرانـی سره فـریـد تـه کـتـل _

،، فـریـده ! تـهٔ ؟ ،، د سرور خـان شونـډې اوخـوځـېدې

،، لـښـکـرې دې څهٔ شوې سرور خـانـه ! ،، د فـریـد لـهـجـه د واورو پـه شان یـخـه وه _ د سرور خان پـه سـتـرګـو کـښې د شکست خوردګـی تـاثـر نـور هم نـمـایـان شو _ فـریـد تـه پـه خـالـي خـالـي سـتـرګـو ځـیـر ؤ_

،، خـدائـي دې چـرتـه لاړه سرور خـانـه ،، فـریـد اوغـرمـبـیـدو _

د سرور خـان پـه مخ نـهٔ څهٔ ویـره وه نـهٔ څهٔ غـصـه او جـلال او نـهٔ مـلامـتـیـا _ بس خـو خـپـل مـات شوے غـرور ئې ټـوټې ټـوټې پـه مخ او سـتـرګـو کـښې نـقـش ؤ چې د یـاس اوشکست او ریـخـت رنـګـونـه پـرې خـتـلـي وو _

،، دلاور خـان دې څهٔ کـړو سرور خـانـه ! ،، فـریـد طـمـاچـه د سرور خـان طرف تـه نـېغـه کـړه _ د سرور خـان پـه سـتـرګـو کـښې اوښکې اوځـلـیـدې _ مخ ئې اوس هم بې تـاثـره ؤ _ د سرور خـان مـاشومې نـمسی پـه ویـره ویـره فـریـد تـه کـتـل خو چې فـریـد کـلـه سرور خـان تـه طـمـاچـه اونـیـوه نـو رامـنـډه ئې کـړه او د سرور خـان نـه ئې خـپـل واړهٔ واړهٔ لاسونـه چـاپـېر کـړل ،، وئ بـابـا جـانـه کـنـه ،،

د فـریـد د مخ پـه رنـګ کـښې تـغـیّـر راغـے _ داسې ورتـه مـحسوس شوه لـکـه چې دا د

ویـرې ډک غږ امـبـر کـړے وي ,, وئ بـابـا جـانـه کـنـه ،،
مـاشـومـې اوس هم دسرور خـان نـه لاسونـه چـاپـېـر کـړي وو او پـه ویـره ویـره ئـې فـریـد تـه کـتـل ـ د هغې پـه سـتـرګـو کـښې هېڅ نـفـرت هېڅ لـوئـي نـۀ وه ـ هغه خو حېرانـه وه چې دې سړي زمـا پـه بـابـا جـان بـانـدې طمـاچـه ولـې نـیـولـې ده ؟
,, نـۀ پـوهېږم چې څۀ درسره اوکـړم ،،
فـریـد سرې سرې سـتـرګـې د سرور خـان پـه سـتـرګـو کـښې نـیـولـې وې ,, خو نـه ، تـۀ د هم داسې ژونـد لایـق ئـې ـ سـتـابـه نـوره سزا څۀ وي ،، فـریـد طمـاچـه ښـکـتـه کـړه ـ د مـاشـومـې طرف تـه ئـې اوکـتـل ـ هغې اوس هم پـه ویـره ویـره فـریـد تـه کـتـل ـ فـریـد پـه ډکـو سـتـرګـو مـاشـومـې تـه ځیـر ؤ ـ خدائـے زده ولـې ورتـه امـبـر یـادیـده ـ
,, خفـه مـۀ شې بـچـے ـ ـ ـ ،، د فـریـد آواز پـه اوښـکـو لـړلـے ؤ ـ ,, سـتـا بـابـا جـان تـه هېڅ نـۀ وایـم ـ سـتـا هېڅ ګـنـاه نـشـتـه ،،
د مـاشـومـې لاسونـه تـر هغې پـورې د سرور خـان نـه چـاپـېـر وو ـ څو چې فـریـد بـهـر وتـلـے نـۀ ؤ ـ

o

فـریـد واپـس راغلـے ؤ خو غلـے غلـے او خـامـوش خـامـوش ؤ ـ نـن ئـې ددې هر څۀ نـه پـه شدت سره ویـزاري مـحسوسولـه ـ د کـور

دیـوالـونـو خـوړلـو ــ پـه زړۀ او ذهن کښې
ئې د جنګ شان کېفـیت ؤ ــ سترګې ئې
پـړسیدلـې وې او سرې وې ــ بـهر چا ور
اووهلو نـو د فـریـد د زړۀ زخمونـو بې
اختیاره څړیکه اوکړه ــ یو نفسیاتـي
اثـر ؤ ــ څـوارلس کـالـه وړانـدې د ور د
وهلو دغه آواز فریـد اوریدلے ؤ ــ او
بـیا ئې هر څۀ تـالا والا شوي وو ــ فـریـد
څو شیبې څۀ خیـال کښې ورک غونـدې ؤ او
بـیا پـاسېدو او ور ئې بـېرتـه کـړو ــ
احمد علي خان ولاړ ؤ ــ
د فـریـد پـه شونډو مسکا راغلـه ,, راځئ
لالاجي ،،
احمد علي خان دننـه قـدم کېښو ــ فـریـد
ور بـیا دیکه کـړو ــ
,, فــــریــــده زمــــا بچو تــــه هر کلے
نـۀ وائـې ؟ ،، احمد علي خان پـه
مسکي نظر فریـد تـه اوکـتل ــ ,, بـهر ولاړ
دي ،،
,, اوه لالا جي ! بخښنه غواړم ،، فـریـد
بـیا ورتـه لاس یـووړو ــ
,, خوشحالـه بچے راځه ــ راځه ګلالـی بچے
،، احمد علي خان اووې ــ
فـریـد خوشحال تـه او بـیاګلالـی تـه اوکـتل
ــ ورسره د یو دریو کـالـو ماشوم هم نـېغ
نـېغ رانـنوتـلے ؤ ــ
,, ګلالـی ؟ ،، فـریـد د ځان سره پـه حېرت
اووې ــ د خوشحال پـه مخ د ښائستونـو نـه
ډکه خندا خوره وه ــ فـریـد تـه ئې لاسونـه

واکـړل ــ فـریـد ځـان تـه کـلـک تـرغـاړه بـاسـلـو ــ
د فـریـد سـتـرګـې بـیـا بـیـا د ګـلالـۍ طرف تـه پـورتـه کـیـدلـې ــ
د ګـلالـۍ پـه مـخ د خـوشـحـالـۍ هـر رنـګ مـوجـود ؤ ــ مـسـکـۍ ولاړه وه ــ پـه سـتـرګـو کـښې ئـې شـرارت ؤــ یـو مـانـوس شـان شـرارت ــ
,, ګـل لالا ! زمـا دپـاره دې پـه غېږه کـښې هېڅ ځـائـے نـشـتـه ؟ ،،
فـریـد یـو دم د احـمـد عـلـي خـان طرف تـه اوکـتـل ــ د فـریـد پـه مـخ د زلـزلـې شـان کېفـیـت ؤ ــ کـوم څـۀ چې د هغـۀ زړۀ مـنـل پـه هغې یـقـیـن پـه اسـانـه نـۀ شـو کـېدے ــ د احـمـد عـلـي خـان سـتـرګـې نـمـجـنې وې او پـه شـونـډو ئـې مـسـکـا وه ــ شـونـډې ئـې ورو شـان اوخـوځـېدې ,, امـبـر ،،
فـریـد د حـېـرانـتـیـا او خـوشـحـالـۍ پـه شـدیـد تـریـن کـېفـیـت سـره سـتـرګـې ور واړولـې ــ خـو د امـبـر سـتـرګـې اوس وریـدې ــ خـپـل ګـل لالا ئـې نـور حـېـرانـۍ تـه پـرې نـۀ ښـو ــ یـو دم ورتـر غـاړه وتـه ــ بـې واره ئـې پـه دواړه مـخـه ښـکـلـولـو ــ
فـریـد د امـبـر مـخ خـپـلـو لاسـونـو کـښې اونـیـوؤ ,, امـبـر ! امـبـر ! خـورکـې دا زۀ خـوب خـو نـۀ ویـنـم ،، د فـریـد پـه سـتـرګـو کـښې ډنـډ ډنـډ اوښـکـې اودریـدې ــ نـن څـۀ عـجـیـبـه خـوشـحـالـي وه ــ

امـبـر پـه شـوخـی سره مـسکـی شـوه ـ ,, ګـل لالا ! د خـوبـونـو د لـیـدو زمـانـې لاړې ـ ـ ـ اوس د تـعـبـیـر وخـتـونـه دي ،،
,, مـا مـعـاف کـړه امـبـر زمـا نـیـازبـیـنـې خـورې ! مـا مـعـاف کـړه ـ ،،
د فـریـد لـهـجـه اوښکـې وه ـ
,, ګـل لالا ،، د امـبـر د ګـیـلـې او نـاز هـم هغه پـخـوانـے انـداز ؤ ,,پـوزې تـه خـو دې اوګـوره ،،
فـریـد بـې اخـتـیـار پـه ژړا شـو ـ امـبـر ئـې د زړۀ پـورې اونـیـوه ـ د جذبـو زاړۀ نـاسور ئـې نـن تـکـور مـونـدلـے ؤ ـ او هـغـه هـم داسې چـې یـقـیـن ئـې نـۀ کـیـدو ـ
حېـرانـي ئـې اوس هـم نـه وه ختـمـه ـ
خـوشحـال تـه ئـې مـخ واړولـو ، بـیـا ئـې احـمـد عـلـي خـان تـه اوکـتـل ـ احـمـد عـلـي خـان سر اوخـوځـولـو ـ ,, امـبـر زمـا ایـنـګـور ده فـریـده بـچـے ! زمـا ګـلالـی بـچـی ده ـ وخـت او حـالات هـم داسې وو ـ سـتـا پـه ذهـن او زړۀ کـښې ئـې تـیـارې خـورې کـړې وې ـ تـۀ ویـریـدلـے وې ـ سـتـا سره هـزارهـا انـدیـښنـې مـل وې ـ د خـپـلـې ویـرې ، انـدیـښنـو او درنـو کـېـفـیـتـونـو د اثـر لانـدې تـا هـغـه فـېـصـلـه اوکـړه ـ تـا پـه خـپـل خـیـال کـښې امـبـر د ژونـد د قـېـد نـه ازاده کـړه ـ خـو امـبـر بـچ وه ـ د دلاور خـان او سرور خـان د دښمـنـی انـدیـښنـه بـهـر حـال مـوجـوده وه نـو مـا سـتـا نـیـا نـیـکـۀ تـه سوال اوکـړو چـې زمـا ګـلالـی بـچـی مـاتـه راکـړئ ـ د هـغـوي سره هـم دوخـت او حـالاتـو

د نــازکـيـو ادراک ؤ ــ هغـوي زمــا خبـره اومـنـلـه خـو مـونـږ سـتـا نـه دا خبـره پـټـه اوسـاتـلـه ــ سـتـا زړۀ او ذهـن د مـسـلـسـل اذيـتـونـو نـه تـيـريـدل ، مـونـږ نـۀ غـوښـتـل چې تـۀ دې پـه دغـه حـوالـه يـو ځـل بـيـا د انـدېـښـنـو د عـذاب سـره مـخ شې ــ مـونـږ غوښـتـل چې تـاتـه داسې سرپـرائـز خوشحـالـي کـيـږدو چې ورسره تـۀ د جېـل نـه واپـسـي ، اروومـرو د ژونـد طـرف تـه واپـسـي مـحسـوس کـړې ــ سـتـا د زړۀ زخـمـونـو تـه ټـکـور شـي او سـتـا سـوچ او فـکـر تـه دوا او دارو شـي ،،

فـريـد ژړل ــ امـبـر ئـې پـه اوګـه سـر ايـښـے ؤ ــ

احـمـد عـلي خـان وئـيـل ,, د خـوشحـال تـعـلـيـم پـوره شـو ــ نـو مـا سـتـا نـيـا نـيـکـۀ تـه يـو وارې بـيـا سـول اوکـړو ــ امـبـر مـې تـرې يـو وارې بـيـا اوغـوښـتـه ــ د خـوشحـال دپـاره ــ مـا خـو د امـبـر نـه د جـدا کـېـدو تـصـور هـم نـۀ شـو کـولـے ــ مـا تـه خـو خـدائـے زمـا ګـلالـۍ بـچـۍ بـېـرتـه راکـړې وه ــ د امـبـر او خـوشحـال د وادۀ پـحـقـلـه مـې سـتـا نـه تـپـوس نـۀ ؤ کـړے د هـغـې راتـه بـخـښـنـه کـوه ،، د احـمـد عـلي خـان پـه مـخ د مـيـنـې او شـفـقـت نـه ډکـه مـسـکـا خـوره وه ــ

,, لالا جي ! ،، د فـريـد پـه سـتـرګـو کـښـې اوس هـم اوښـکـې ځـلـيـدې ,, تـــاســـو خـــو پـــه مـا ډېـر لـوئـے احـسـان کـړے دے ــ د ژونـد هـومـره احـسـان ،،

فـریـد مـاشوم تـه مخ ور واړولـو چې ډېـر
پـه غور ئې فـریـد تـه کـتل خو چې سـترګې
ئـې خپـلو کـښې اولـګېدې نـو یـو قـدم را
وړانـدې شو ـ
,, مـامـا ! زۀ طلځه ،،
د فـریـد پـه سمـاعت کـښې مـوسیقي شـانې
خوره شوه ـ ژونـد څۀ ساز غونـدې چېړلـے
ؤ ـ فـریـد ور تـېـټ شو ـ لاسونـو کـښې ئـې
را اوچت کړو اوجوخت ئې پـه زړۀ پـورې
اونـیـولـو ـ ,, یـو ځل بـیـا اوو ایـه ،،
,, مـامـا ! زۀ طلځه ،، مـا شوم بـیـا
اووې
,, هم م ـ ـ ـ طلځه ،، فـریـد د مـاشوم
د پـوزې سره پـوزه اومږلـه ـ
د احمد علي خان نظر یـو دم پـه کـټ کـښې
پـرتـې طمـاچې بـانـدې پـریـوتـو ـ کـومـه چې
فـریـد ګـوزار کړې وه ـ د احمد علي خان
رنـګ بـدل شو ـ
,, فـریـده ! دا څۀ ؟ ،، احمد علـي خان
د طمـاچې طرف تـه اشاره اوکړه ـ
فـریـد ، طلځه پـه زړۀ پـورې نـور هم جوخت
کړو ـ
,, د سرور خـان طرف تـه تـلـے ووم لالاجي
،، د فـریـد پـه لـهجه کـښې بې نـیـازي وه ـ
,, نـو ؟ ،، د احمد علـي خـان پـه لـهجه
کـښې بې قـراري وه ـ
,, واپـس تــــرې راغـــــلــــم ،،
فـــــریــــــد خپـل مخ د طلــــځه د مخ سره
اوجنګولـو ـ ,, پـرې مې ښودو چې ژونـدے
وي ،،

احمد علي خان يوه اوږده ساه واخسته ـ بيا مسکے شو ـ

,, څۀ مو خوښه ده ـ روانيږو ګل کلي ته ؟ ،،

,, بسم الله ،، فريد ، طلحٰه هم هغه شان په زړۀ پورې نيولے ؤ ـ

د احمد علي خان جيپ بهر ولاړ ؤ ـ

د روانېدو په وخت د فريد سترګې بيا بيا دوفا د کور د ګېټ طرف ته اوچتيدې چې يوه غټه شان تالا ورته لګېدلې وه ـ د امبر سترګې په خاموشۍ سره د فريد په نظر پسې غړيدې ـ

O

فريد د ريحان آباد نه ګل کلي ته د تلو په دوران کښې د خواؤ شا يو يو څيز ته ډېر په انهماک سره کتل ـ جوړ دا هر څۀ ئې نظر ښکلول ـ دا خو د هغۀ خپلې لارې وې ـ په مينه ئې ورته کتل خو د څۀ نيمګړتيا احساس ئې په زړۀ کښې بهر حال موجود ؤ ـ

جيپ د ګل کلي په حدود کښې داخل شوے ؤ ـ مخامخ د سباؤن سکول عمارت ښکاريدو ـ ښکلے ښکلے ، روښان روښان ، فريد ، احمد علي خان ته اوکتل ـ

,, سباؤن ،، احمد علي خان د فريد په سترګو کښې اوکتل ـ

فريد په اثبات کښې سر اوخوځولو ـ

احمد علي خان جيپ د سباؤن سکول طرف
ته تاؤ کړو ـ
د مينې د ريښتينو جذبو سره د فريد
استقبال اوشو ـ سر عديل په تندي ښکل
کړو ـ په سترګو کښې ئې اوښکې ځليدې ـ
فريد حيران ؤ ـ د سباؤن سکول په سټاف
کښې ئې خپل کلاس فيلو ملګري هم اوليدل
ـ توفيق ترې لاسونه چاپېر کړل ـ فريد
په اوګه ورو شان اووهلو ـ ,, توفيق !
ستا خو ډېر لوئے خوبونه وو يار
چې په کلاس روم کښې به نۀ ځائيدل ،،
توفيق اوخندل ,, او ـ ـ ـ ـ خو زما
خوبونه د خپل ذات دپاره وو ـ ځۀ
ناپوهي غوندې وه ـ اوس خو مې بس يکي
يو خوب دے ـ د ودود صېب د خوب تعبير
ته رسيدل ـ او زۀ فخر محسوسوم چې زۀ
هم د هغوي د ټيم حصه يم ،،
فريد ورته په مينه کتل ـ
د چائې د راتلو نه وړاندې فريد هسې د
دفتر نه بهر را اووتلو او بيا هېڅ په
ځان پوئې نۀ شو ـ سحر زده شان ، ځۀ
خيال او فکر وړے وړاندې تلو ـ د
سباؤن سکول د يو يو ځائے سره د هغۀ
بې شمېره ، ښکلي ، جنتي شان يادونه
تړلي وو ـ قدمونه ئې ورو ورو اخستل د
يوې يوې کمرې وړاندې تيريدو ـ ډيوې
بلې وې ـ د رڼا سفر جاري ؤ ـ فريد
هره لحظه څۀ عجيبه شان کېف محسوسولو
ـ د مودو مودو خبرې او يادونه ئې په
زړګي د ګرمۍ د موسم د وړومبي باران

پـه شـانـې راوريـدل ــ دغو لـمحو پـه خپـلـه غېږه کښې نـاقـابـل بـيـان خوړلـتونـه نـيـولـي وو ــ فـريـد لـکـه پـه تـنـويـمـي کـېفـيـت کښې وړانـدې روان ؤ ــ مـخکښې پـرائـمـري سيـکـشن ؤ ــ د فـريـد زړۀ يـوه څـړيـکـه اوکـړه ــ هغۀ ,, د مـيـنـې سـنـدره،، د ودود صېب نـه پـه وړومـبي ځـل دلـتـه اوريـدلـې وه ــ

,, د رڼـا خوب بـه تـعبـيـر
تـه رسومـه ،،
زۀ ډيـوه يـم تـورتـمـونـه
ختـمـومـه

د فـريـد پـه سـتـرګـو کـښې اوښکـې راغـلـې ــ اوس هـم څـۀ تـېـرو هـېـرو يـادونـو پـه مـخـه اخستـے روان ؤ ــ خـو يـو ځـائـے يـو دم اودريـدو ــ پـه کـلاس روم کـښې مـاشـومـانـو تـه ,, دمـيـنـې سـنـدره ،، اورولـے شوه ــ مـاشومـانـو بـه هـم پـه اوچـت اواز سـره تـکـرارولـه ــ

,, د مـرام پـه لـور مـزل
کـوم روان يـم
د ژونـد سختـو مـرحلـو تـه
امـتـحـان يـم
زۀ پـه مـيـنـه ګـټـم زړونـه
، پـالـوان يـم ،،
بـريـالے يـم د هـر چـا د
زړۀ سـلـطـان يـم
خنـدا ګـانـې اوچـو شـونـډو
تـه راوړمـه
زۀ ډيـوه يـم تـورتـمـونـه
ختـمـومـه

فـریـد غـونـي غـونـي او ګـونـګ سـونـګ ولاړ ؤ ــ
دا آواز ــ ــ ــ دا آواز د هغـۀ نـه کـلـه
غلـطـیـدے شو ــ ــ ــ د وفـا اواز خـو هغـۀ
پـه زړګـونـو ، لـکـونـو اوازونـو کـښې
پـېژنـدے شو ــ فـریـد د حېـرانـتـیـا او
خـوشحالـئ پـه یـو پُـرشـور کېـفـیـت کـښې د کـلاس
روم طرف تـه قـدم پـورتـه کـړو ــ وفـا د
ور طرف تـه اوکـتـل نـو یـوه واضحه مـسکـا
ئـې پـه مـخ او سـتـرګـو کـښې اوغـوړیـده ــ چې
حیـرانـي پـکـښې بـالـکل نـۀ وه ــ خـو فـریـد
حېـران ؤ ــ بـیـخي حېـران ــ وفـا د
مـاشـومـانـو طرف تـه اوکـتـل ــ ,, اوس تـاسـو
خپـل د لـیـکـلـو کـار اوکـړئ ــ ټـیـک ده
ګـلـونـو ! ،،
وفـا د کـلاس روم نـه بـهـر را اووتـه ــ

O

د دواړو پـه سـتـرګـو کـښې اوښـکې څـلـیـدې ــ
,, لالا جي ټـول مـنـع کـړي وو ــ ،، وفـا
وئـیـل ,, تـاتـه هغـوي سـتـا پـه واپـسئ
سرپـرائـز درکـول غـوښـتـل ــ سـتـا زړۀ او
ذهـن خـاص طـور د غېـر مـعـمـولـي صـورتـحـال
سره مـخ وو ــ پـه صحت مـنـدئ کـښې بـه ئـې
فـرق خـامـخـا راتـلـۀ ــ دا هـر څـۀ د هغې
دپـاره شـوي وو ــ ،، وفـا د فـریـد پـه
سـتـرګـو کـښې اوکـتـل ,, او بـیـا تـا خـو
هسې هـم زۀ مـنـع کـړې وم د درتـلـو نـه ،،
فـریـد مـسکـے شو ــ ,, حـالات حقـیـقـتـاً
انـتـهـائـي غـیـر مـعـمـولـي وو ــ خـو مـاتـه

خدائـے مـشران هم د غېر مـعـمـولـي
صلاحـيـتـونـو حـامـل راکـړي ـ د لالا جي مـيـنـې
واقـعـي چې زۀ کـافـي سمـبـال سـاتـلـے يـم ـ
هغـوي واقـعـي چې زمـا دپـاره ژونـد ژونـد
زيـري ايـخـي وو ،،
وفـــــا اووې ,, دبــــــابــــــاجـــان خـوکـشـران
هم غېرمـعـمـولـي صلاحـيـتـونـه
لـري ،،
,, عفـت آپـا او ارسلا کـاکـا څـنـګـه دي ؟
،، فـريـد تـپـوس اوکـړو ـ
,, ښۀ دي ـ ټـول سـتـا پـه انـتـظـار دي ،،
,, وفـا،، فـريـدبـې اخـتـيـاره تـپـوس
اوکـړو,, وادۀ دې کـړےدے؟،،
وفـا لـېـمۀ ښکـتـه کـړل ـ د فـريـد زړۀ بـې
واره اودرزيـدو ـ پـه يـو سـاعـت کـښې ئـې
پـه زړۀ بـلا انـدېـښـنـو خـولـې خـخې کـړې ـ
وفـا سـتـرګې راپـورتـه کـړې او د فـريـد لاس
ئـې پـه خـپـلـو لاسـونـو کـښې اونـيـوۀ ـ
انـدېـښـنې والـوتـې خـو د فـريـد پـه زړۀ کـښې
د مـودو مـودو نـه پـرتـې يـوې مـعـصـومـې شـان
ګـيـلـې ژبـه اوکـړه ـ
,, جيـنـکـۍ خـو د هـلـکـانـو لاسـونـه نـۀ نـيـسي
کـنـه ،،
وفـا پـه قـلاره اووې ,, دا لاس
مـادپـرېـښـودو دپـاره نـۀ دے نـيـولـے،،
,, دا سـتـا هـمـدردي ده کـه زمـا سـره د
مـيـنې اظـهـار ؟ ،،
,, اظـهـار ،، د وفـا پـه مخ يـو ښـکـلـے رنـګ
اوغـوړيـدو ـ ,, چې سـتـا نـه کـلـه او نـۀ
شـو ،،

فـریـدلـهٔ ډېـرحېـرتـه پـه بـقـوبـقـوسـتـرګـووفـاتـه اوکـتـل ــ وفـامـسکۍ شـوه ــ
،، فـریـدکـه سل کـالـه پـس هم راتـلـےنـووفـابـه سل کـالـه انـتـظارکـولـو،،
فـریـدډېـرپـه مـیـنـه وفـا تـه کـتـل ــ وفـانـن هم دپـخـواپـه شـان ښکـلـې وه ــ
وفـا وئـیـل ،، مـونـږ چې ریـحـان آبـاد پـرېـښودو نـو داجي او مـور ډېـر پـریـشـان وو ــ خـبـره هم د پـریـشـانـۍ وه خـو زهٔ ډاډه ووم ځـکـه چې زهٔ مې د بـابـا جـان کـور تـه راتـلـم ،،
،، خـپـل کـور تـه ،، د فـریـد پـه لـهـجـه کـښې شـرارت ؤ ــ
وفـا مـسکۍ شـوه ،، او ــ ــ ــ خـپـل کـور تـه ،،

o

وخت مـرهم مـرهم ، ټـکـور ټـکـور تـیـریـدو !
ریـحـان آبـاد کـښې د سبـاؤن سکـول او کـالـج تـعـمـیـر پـه آخري مـرحـلـو کـښې ؤ ــ د ریـحـان آبـاد خـلـقـو خـپـلـې زمـکـې ، خـپـل پـولـې پـټـې د سرور خـان د قـبـضې نـه خـلاص کـړې وو ــ
سرور خـان پـه خـپـل انـدرون کـښې ریـزه ریـزه ؤ ــ هغـه د مـاتـیـدو د یـو لـوئـے عمـل سره مـسلـسل مخ ؤ ــ دلـتـه اوس مـاښامـے ؤ نـو نـمـر پـرسـتـو خـپـل مـخـونـه بـل خـوا اړولـي وو ــ
پـه ریـحـان آبـاد کـښې سکـول او کـالـج جـوړیـدل نـو د خـلـقـو مـیـنـه ئې د کـتـو وه ــ

شپـه او ورځ ئې پـه ځان يـو کـړې وه ـ د
ښار د کـالـج ذمـه واری احمد علـي خان پـه
خپـل سر اخستې وې خـو دلـتـه ئې هم فـريـد
يـوائې نـۀ ؤ پـرېـښے ـ سر عديـل او د
سبـاؤن سکول نـور سيـنـئرز بـه هم ورسره
وار پـه وار موجود وو ـ کـورنـے لـښکر هم
ورسره اوګـه پـه اوګـه ولاړ ؤ ـ عفت آپـا
بـه ئې بـيـا بـيـا نظر مـاتـول ـ د امـبـر نـه
هغـه د شوخـی کـولـو عـادت نـۀ ؤ تـلـے ـ
تـنګولـو راتـنګولـو بـه ئې ـ خـو فـريـد بـه
ئې پـه مـيـنـه کـلـه مـړيـدو ـ وفـا اوس د
امـبـر پـه بـهـابـهي وئـيـلـو نـۀ خفـه کـيـده او
خفـه کـيـده بـه ولـې ؟ بـهـابـهي خـو ئې وه ـ
نـيـا نـيـکـۀ خـو ئې لـکـه سم چې پـه آخري
عمر کـښې زلـمـي
شوي وو ـ
د خوشحال مـوجـودګـی فـريـد تـه کـافـي اسانـی
پـېدا کـړې وې ـ
سبـاؤن سکـول او کـالـج بـس نـن سبـا کـښې
تـيـار ؤ ـ
نـن هم سحر سحر فـريـد د هر څۀ جـاج
اخستـو چې چا ورتـه د شانـه پـه اوګـه لاس
کېښو ـ فـريـد مخ ور واړوۀ ـ دومـره
مـوده پـس هم شفـيـقـے د فـريـد نـه غلط نـۀ
شو ـ
,, شفـيـقـه تـۀ ،،
,, شفـيـقـے راتـه اووايـه فـريـده ،، شفـيـقـي
بې اختـيـاره اوژړل او فـريـد تـه ور تـر
غاړه وتـو ـ ,, مـا خـو ځان تـبـاه کـړو ـ
ددې نـه پـس بـه څۀ شفـيـق کـيـبـږم ،،

,, د الله نـه نـا امـیده ئـې ؟ ،، فـریـد د شفـیقـي پـه اوګـه لاس کـیښو ـ ,, هېڅ تـلـي راغـلـي نـۀ دي ـ ژونـد خـو پـه سـر پـروت دے ـ ،،

شفـیقـي پـه خـپل خـوا کـښې ولاړ مـاشـوم پـه سر لاس کـېښو ,, یـو سـوال تـه راغـلـے یـم فـریـده ،،

,, دا کـوم انـداز دے د خـبـرې ـ ـ ـ ،، فـریـد د نـاراضګـۍ سـره اووې ,, حکم کـوه ،،

,, دا زمـا بـچے دے ،، شفـیقـي د مـاشـوم طرف تـه اوکـتل ـ ,, زۀ نـۀ غـواړم چې دے زمـا پـه پـل لاړ شي ـ دۀ تـه لار اوښایـه ـ پـه مـا بـه دې لـوئـے احسان وي ،،

,, لار خـو الله ښائـي شفـیقـه ـ بـس دومـره ده چې رڼـا لارې وي نـو پـه تـیارو لارو څـوک هېڅکلـه قـــــدم نـــۀ ږدي او کـۀ خدائـے کـوي نـو د تـیـارو د خـتـمېدو وخت راغـلـے دے ،، ـ

بـیـا فـریـد د پـنجو پـه سر کـښېنـاسـتـو او د مـاشوم طرف تـه ئـې خـپل لاس ور اوږد کـړو ,, راشـه لاس مـلاؤ کـړه بـچے ،،

مـاشـوم ورو شـان وړانـدې راغـے او فـریـد تـه ئـې لاس ورکـړو ـ

فـریـد د سکـول او کـالـج د عمـارت طرف تـه ګـوتـه اوږده کـړه ـ ,,دا سکـول مـونـږ سـتـا دپـاره جـوړ کـړے دے بـچے ـ سـبق بـه وائـې؟ ،،

مـاشـوم پـه اثـبـات کـښې سر اوخـوځـولـو ـ

,, شـابـاش ــ ــ ــ نـوم دې څۀ دے بـچـے ؟
،،
,, اکـبـر ،،
,, څـومـره ښکـلـے نـوم دے ــ دلـتـه مـونـږ
ستـا دپـاره یـو د لـوبـو مـېـدان هم جـوړ
کـړے دے ــ سبق هم او لـوبـې هم ــ ټـیک ده
کـنـه ؟ ،،
مـاشوم بـیـا سر اوخـوځـولـو ــ
,, سکـول دې خـوښ شو ؟ ،،
,, او ،، مـاشوم ورو غـونـدې اووې
,, خـو دا خـو دې د بـهـر نـه لـیـدلـے دے ــ
راځـه چـې دنـنـه ئـې هم اوګـورو ،،
فـرید پـاسېـدو ,, راځـه شفـیـقـه چـې زلـمـي
تـه ټـول سکـول اوښـایـو،،
د شفـیـقـي سـتـرګـې د اوښکـو نـه ډکـې وې ــ

O

فـریـد حېـران ؤ ــ
د سکـول او کـالـج د بـاقـاعده پـرانـسـتـې
دپـاره ټـولـو د یـو تـاریـخ تـجـویـز ورکـړے ؤ
ــ ۲۹ فـروري ــ او دا د ودود صېـب دپـاره
د هـغـوي د زیـږیـدنـې پـه نـېټـه ډالـۍ وه ــ
فـریـد سحـر وخـتـي د ودود صېـب فـریـم کـښې
لـګـیـدلـي تـصویـر تـه ولاړ ؤ ــ اوښکـو ئـې د
سـتـرګـو لار نـیـولـې وه ,, آئـي لـو یُـو بـابـا
جـانـه ! تـاسو زړونـه ګـټـلـي دي بـابـاجـانـه
ــ تـاسو چـرتـه تـلـي یـئ ــ راشئ اوګـورئ
کـنـه ــ ــ ــ ــ ،،

فـریـد تــه احساس هم نــۀ ؤ شوے چې وفــا څۀ
وخت د هغۀ خوا تــه راغلې ده ــ وفــا د
فـریـد پــه اوګــه سر کېښو ــ د هغې سترګـې
هم د ودود صېب تـصویـر تــه غړیـدې ــ ،،
تــاسو ژونـدي یــئ بــابــا جانــه ! تــاسو بــه
ژونـدي یــئ بــابــا جانــه ،،
،، هیپي بـرتـهـــ ډے ټـو یُـو ــ ــ ــ ډئـیـر
بــابــا جانــه ،،
ودود صېب پــه خپـل انـځور کښې ژونــدے
ژونــدے مـسکے ؤ ــ

o

،، د رنــا خوب بــه تـعبیـر تــه
رسومــه ،،
زۀ ډیــوه یم تــورتـمونــه
ختـمومـه

ټـول مــاشومــان ،، د مـیـنې سنـدرې ،، تــه
غوږ غوږ نــاست وو ــ
فـریـد وار پــه وار د ټـولـو مــاشومــانـو
نــومـونــه پــوښتـل ، تـپـوسونــه ئې تـرې کـول ــ
د یـوې ښکـلې شان مــاشومې نــه ئې تـپـوس
اوکړو ،، ستــا څۀ نــوم دے بـچے ؟ ،،
،، جي سپــوږمـۍ ،،
،، جي سپــوږمـۍ کــه صرف سپــوږمـۍ ،،
،، نــه جي سپــوږمـۍ ،، د مــاشومې پــه مخ
خنـدا خــوره شــوه ــ
،، ښــه ــ ــ ــ اوس د جي سپــوږمـۍ نــه ، نــه
جي سپــوږمـۍ شــوه ،، ــ
ټـول مــاشومــان پــه خنـدا شـول ــ سپــوږمـۍ هم
خنـدل ــ

،، ښه سپوږمۍ بچے به ماته د خپل بابا نوم اوښائي ؟ ،،
،، جي ـــ ـــ ـــ دلاور خان ،، سپوږمۍ ښکلې ښکلې ولاړه وه ـــ
فرید حیران حیران ماشومې ته اوکتل ـــ ،، او د نیکهٔ بابا نوم؟ ،،
،، سرور خان ،،
فرید بې اختیاره څهٔ شېبه هغې ښکلې ښکلې ماشومې ته څهٔ
په فکر وړي انداز کتل بیا ورته ډېر په مینه مسکے شو ـــ ،، ښه نو سپوږمۍ بچۍ به مې څهٔ جوړیږي چې سبق اووائي ؟ ،،
،، جي زهٔ به ډاکټره جوړیږم ،، ماشومې زړهٔ ور زړهٔ ور اووې ـــ
،، بالکل ،، فرید د مینې نه ډکه لهجه کښې اووې ،، سپوږمۍ بچے خو به مې خامخا ډاکټره جوړیږي ـــ کښېنه بچے ،،
،، د رڼا خوب به تعبیر
ته رسومه ،،
زهٔ ډیوه یم تورتمونه
ختمومه
ماشومانو ،، د مینې سندره ،، اوریدو فرمائش بیا بیا کولو ـــ

o

دا د سپرلي یو ښکلے او پرسکون سحر ؤ ـــ

د شپې تيارۀ لا پوره نۀ وه ختمه خو خپل څادر ئې راټولولو ـ فريد د کور نه بهر قدرې په لوړه ولاړ لرې ، ډېر لرې په فضاء کښې کتل ـ نرۍ نرۍ هوا لګېده چې نکهتونه ترې څڅېدل ، څڅېدل ـ لمحه لمحه تيارۀ پټېده ، لحظه لحظه رڼا خوريده ـ د اسمان لمنې ورو ورو سرې کيدې ـ د نمر بڅرو د کائنات د رنګونو تشريح کوله ـ مخامخ د سباؤن سکول او کالج عمارت د آن او شان سره ولاړ ؤ ـ او عېن شاته ئې نمر سر پورته کولو ـ

دا د سپرلي يو ښکلے او پُرسکون سحر ؤ ـ

o

ختم شد

زۀ په دې خبره کښې هېڅ باک نۀ ګڼم که اوو‌ایم چې د *سلطان باش خېل* ناول ,,کر،، د پښتو د ډېرو معیاري ناولونو مینځ کښې د کېښودلو جوګه دے ـ

زۀ خوشحال یم چې ما د پښتو یو ښۀ ناول اولوستو او زۀ په دې هم ویاړم چې زما د افریدو قبیله کښې، موده پس سهي ولې یو معیاري شاعرۍ سره ، معیاري نثر لیکونکے دې مېدان ته را اووتو ـ

(طاهر افریدي)

د نن دور په دوه درېـ ناول نګارانو کښې د سلطان باش خېل د ناول نګار په حېث اضافه د پښتو د تخلیقي ادب دپاره یو زېرے دے ـ

سلطان باش خېل افریدے د ستائیلو وړ دے چې د ناول لیکلو او د ناول په ذریعه د پښتانۀ د ټولنې د اصلاح اعلٰی مقصد ئې تر سره کړے دے ـ دا یو کامیاب اغاز دے ـ زۀ مبارکي ورکوم او هم ئې مننه کوم چې ماته ئې په دې ښکلي ناول د څو کرښو لیکلو دپاره اووې ـ

(ډاکټر راج ولي شاه خټک)

د سلطان ,, کر ،، د قلم د تقدس او حرمت پلوشه دے ـ د رڼا مشال په لاس د خپل ریښتوني درد هم رکاب سلطان د نُور پېرزوئنې ډالۍ کوي ـ

,, کر ،، د *سلطان باش خېل افریدي* له اړخه پښتو ادب ، پښتون اولس او همه انسانیت ته یوه درنه تحفه ده ـ چې په یو وخت د هغه د پاخۀ فن او فکر متناسب کړۀ وړۀ لري او چرته مې لوستي وو چې ، حسن د تناسب نوم دے ـ

(پروفېسر علي افریدي)

كـــــر